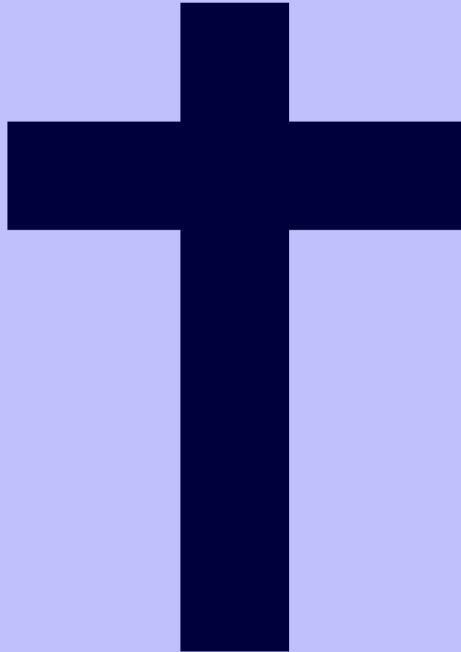


# Morokodo



Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South  
Sudan

## **Morokodo**

### **Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan**

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

## Contents

Matayo . . . . .	1
Marako . . . . .	41
Yowani . . . . .	68
Loo 'ba vo Lituwë . . . . .	99
Yemisi . . . . .	138
Yowani . . . . .	142

## Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

### Zutu 'ba Yësu

<sup>1</sup> Nenye zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

<sup>2</sup> Abarayama ra o'jo Yisika, Yisika ra o'jo Yakoba, Yakoba ra o'jo Yuda, öndu ni ëti.

<sup>3</sup> Yuda ra o'jo Pereze Zera aba, ma zë ra Tamara,

Pereze ra o'jo Ezerona, Ezerona ra o'jo Rama,

<sup>4</sup> Rama ra o'jo Aminadaba, Aminadaba ra o'jo Nasona, Nasona ra o'jo Salamono,

<sup>5</sup> Salamono ra o'jo Bowoza, ma mo ra Raba.

Bawoza ra o'jo Obede, ma mo ra Ruta.

Obede ra o'jo Jese.

<sup>6</sup> Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

<sup>7</sup> Solomono ra o'jo Rebama, Rebama ra o'jo Abiya,

Abiya ra o'jo Asa.

<sup>8</sup> Asa ra o'jo Yesopata, Yesopata ra o'jo Yorama,

Yorama ra o'jo Uziya.

<sup>9</sup> Uziya ra o'jo Yotama,

Yotama ra o'jo Aza,

Aza ra o'jo Ezikiya.

<sup>10</sup> Ezikiya ra o'jo Manase,

Manase ra o'jo Amona,

Amona ra o'jo Yosiya.

<sup>11</sup> Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö öndu ni ëti kadra 'ba kirî vidi ti'bë Babalöni.

<sup>12</sup> Tapëti kirî vidi ti'bë Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele, Salatele ra o'jo Zerobabele,

<sup>13</sup> Zerobabele ra o'jo Abiyuda,

Abiyuda ra o'jo Elikima,

Elikima ra o'jo Azora,

<sup>14</sup> Azora ra o'jo Zadoka, Zadoka ra o'jo Akimo,

Akimo ra o'jo Eliyuda,

<sup>15</sup> Eliyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,

Matana ra o'jo Yakoba,

<sup>16</sup> Yakoba ra o'jo Yosepa

kora 'ba Mariya ma 'ba

Yësu ma ako'jo Korisito ne.

<sup>17</sup> Here kozo ëdi kazi Abarayama zi Dawidi 'butë dömosowo, ëdi kazi Dawidi ma i'bënni mi Babalöni 'butë dömosowo le mi ko'jo 'ba Korisito.

### Ko'jo Yësu

<sup>18</sup> Nenye hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adro'bo rë nni dë mo ayolo rë nni mo ömo ku kyigo 'ba Lawo Kölö Laka aba.

<sup>19</sup> Mora kora 'bomo Yosepa vo kö'du laka ko'do mo omba dë zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asösu gbo zi kinga mo liwo.

<sup>20</sup> Mora mati mo ëdi kö'du ne sösu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada rë ni zi mo tëmi wiri, iya henye, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dë ta bi Mariya kirî zi yi na mbara 'bëyi, ga kö'du wisi mi mo ne Lawo Kölö Laka ra i'di mo ömo.

<sup>21</sup> Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'bëni 'e tëmi kö'du kyënyë 'bëzë."

<sup>22</sup> Kö'du ne biya o'do rë ni zi tedi kaa Wiri i'di me'do mo ku kyere zi nëbi, iya henye,

<sup>23</sup> Wu'jë maako gba na wu'jë ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mi me'do ne iya henye, "Wiri ëdi ze aba."

<sup>24</sup> Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo.

<sup>25</sup> Mati gba zë iri dë nni dë Mariya aba mo o'jo wisi ëni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

## 2

### Tayi 'ba vo yolo me'do'e

<sup>1</sup> O'jo Yësu ku Beteleme mi dakaño 'ba Yudiya mi kadra 'ba Heroda vo damöku.

Mora vo me'do yolo maako'e ayinni ta humire okonni Yerusalema.

<sup>2</sup> Ze ako'jonnii henye, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo edi kila? Dongo kyelu omo ma ayi ta humire ne dayi ze zi mo yeto."

<sup>3</sup> Mati Heroda owo ko'du ne here, mi mo enyi umbegbo mora vidi 'ba Yerusalema maako'e mi ze umbegbo kpa.

<sup>4</sup> Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'do vo komoyandi 'ba ko'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo he ze, mo iya henye, "Kodo here, Korisito ne ako'jo kila?"

<sup>5</sup> Ze aya'banni da me'do iyanni henye, "Ako'jo Korisito ne mi Beteleme mi dakaño 'ba Yudiya, ga ko'du nebi maako ayoru ko'du ne ku kyere iya henye,

<sup>6</sup> 'Mi, Beteleme, mi dakaño 'ba Yudiya, anza de tisiwa aba mi yere'e 'ba Yuda ne. Vidi ma kyedre atasi ndo temi 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.' "

<sup>7</sup> Mora Heroda ako'jo vo ko'du yolo ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyelu nani kazi ze.

<sup>8</sup> Mora mo utu ze gbo Beteleme ko'du kira nenyee aba, "I'be oma'e bi liya na laka ko'du wisi ne, ezegbo i'ja'e mo ku ayi iya'e ko'du mo zi ma, ti'be kpa mo yeto."

<sup>9</sup> Mati zegbo owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zegbo enyinni gbo ti'be. Zegbo ongonni te kyelu ma zegbo ongonni ta humire ne. Kyelu ne alaga nduwegbo dagba zi zegbo le i'be oro ga bi ma wisi Yesu edi do mo ne.

<sup>10</sup> Mati zegbo ongonni ku here ne, zegbo mi kyeyi kyedre aba.

<sup>11</sup> Zegbo odunni gbo i'be i'janni wisi ne edi loko ani 'do ma mo aba. Mora zegbo alimanni gbo akaño zi mo yeto. Zegbo uponni ha anboro 'beni i'dinni waki'di 'beni gbo zi Yesu. Waki'di mora dahabo, wa kyegi ngutru, owo teme maako ako'jonnii ru mo "mure."

<sup>12</sup> Wiri ayada zi zegbo temi wiri, ma'banni dekpe huluhu ta da Heroda. Mora zegbo a'ba i'beni gbo dakaño 'beni ta geri menze maako.

### *Taho mi Ezipeto*

<sup>13</sup> Mati zegbo i'beni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo temi wiri iya henye, "Heroda

omba zi wisi ne kofo. Enyi oba wisi ne 'do ma mo aba aho i'be Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

<sup>14</sup> Yosepa enyi gbo mi yondogbo nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mi Ezipeto.

<sup>15</sup> Zegbo i'be alimanni Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bezegbo ani ne edi ku kaa ko'du 'ba Wiri iya zi nebi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

### *Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme*

<sup>16</sup> Mati Heroda ayolo ku vo ko'du yolo ne'e andendenni, ni ku, mi mo enyi ata gbo. Mo utu vo kanya 'beniye gbo ti'beni mi dakaño ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo haligbo aba. Zegbo ma okonni degbo koo riyogbo, ga ko'du kadra ma vo ko'du yolo ne'e ayadanni zi mo.

<sup>17</sup> Ko'du ne o'do regbo ni tinyogbo kaa nebi Yeremaya iya henye,

<sup>18</sup> "Kporogbo kudu edi mi Rama, kporogbo 'ba kudu 'e 'do kuyegbo aba, Rayile ra edi kudu ga ko'du gisi eniye. Zegbo olinni ku ti'de mo omba degbo zi vidi maako yata ni ta bi kudu."

### *Ta'ba mi Ezipeto*

<sup>19</sup> Tapeti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya temi wiri zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henye,

<sup>20</sup> "Enyi, oba wisi ne ma mo aba, i'be huluhu mi dakaño 'ba Yiserele, ga ko'du zegbo ma i'di regbo nni zi wisi ne kofo, olinni ku."

<sup>21</sup> Here Yosepa enyi oba wisi ne ma mo aba i'be gbo huluhu mi Yiserele.

<sup>22</sup> Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iri peti 'bu ni Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'be ani. Ayandi mo temi wiri, here mo mi'be gbo mi dakaño 'ba Galilaya.

<sup>23</sup> Mora o'do ligbo eni gbo mi gawo 'ba Nazereta. Here ko'du ma nebiye iyanni ne ayi ku tinyogbo. "Akako'jo mo vidi 'ba Nazereta."

## **3**

### *Yowani Bapatisi*

<sup>1</sup> Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto ko'du yeti,

<sup>2</sup> iya henye, “Oto'e de 'e tëmī kö'du kyënyë ko'do 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wirī ëdī ku kara.”

<sup>3</sup> Yowani ra Yisaya nëbī 'ba Wirī iya me'do ku kyere, ga kö'du mo iya henye, “Here vidī maako ëdī mbere mī da lipī iya henye, ako'jo 'e gëri zi Yere. Adoro'e gëri mbiyī zi mo.”

<sup>4</sup> Bongo 'ba Yowani o'do tëmī yövu 'ba jemele. Mo ida ko'di wana ra götö nī na gasi. Wakonyo 'bomo ra wömi yazi 'ba woro aba.

<sup>5</sup> Vidī olo i'bënni zi mo mī Yerusalema, tëmī daliṅo 'ba Yudiya ti'de kpa tëmī liṅo ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne.

<sup>6</sup> Zë odrö hë nni ga kö'du kyënyë 'bënni mo a bapatisi zë gbo mī ranga 'ba Yeredene.

<sup>7</sup> Mati Yowani ongo vidī ma ako'jo ru zë Farasiye ne, 'dö Sadeke ma kayo ne ëti tayinni zi nī zë bapatisi, mo iya zi zë henye, “E gisi 'ba wiri ne'e, ëyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma ëdī tayi de 'e ne?”

<sup>8</sup> O'do'e wa ma akayada oto'e de 'e ku tëmī kö'du kyënyë 'be'e.

<sup>9</sup> Asösu 'e dë henye, ataho'e kazi riti ma Wirī omba kutu ne kiya mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wirī akiri yitö nenyee a ko'do na kozo zi Abarayama.

<sup>10</sup> Logo ëdī ku nzo zi kaga ma ana logo dë ne kiga mo akaṅo ku'du mo mī wa'do.”

<sup>11</sup> “Mëdī 'bama bapatisi ko'do nje de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidī ma atayi ta pëti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kölö Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mëdī le kamoka 'ba ndi mo mo'bo dë kinjë. Mo aki'di bapatisi de 'e Lawo Kölö Laka 'dö wa'do aba.

<sup>12</sup> Mo ëdī sëri ëni aba zi kahi nyenyo. Mo akakyito köru ma laka mora aki'di nyenyo ëni gbo mī lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mī wa'do ma kazi tölu ne.”

### *Bapatisi 'ba Yësu*

<sup>13</sup> Yësu ayi tëmī Galilaya oko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani nī bapatisi.

<sup>14</sup> Yowani omba yata mo iya henye, “Ayī zi ma kaa ma ra ma ti'bë zi yi ko'do bapatisi da ma?”

<sup>15</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, “I'di mëdī tiko here, ga kö'du zi rë nī ko'do

kaa komba 'ba Wirī ma laka here.” Mora Yowani ëlëzë gbo go mo.

<sup>16</sup> Mati i'di bapatisi ku da Yësu, mo ëdī ku tasi yaga tëmī wini, komoriyë ayëhu rë nī zi mo. Mo ongo Lawo Kölö Laka 'ba Wirī ëdī tayi akaṅo dë nī ta komoriyë kaa atu'bu here.

<sup>17</sup> Kporo aa ta komoriyë iya henye, “Yi ra na Wisi 'bama mowo yi ku pe. Ma mī kyëyi kyedre aba ga kö'du 'bëyi.”

## 4

### *Yonzo 'ba Yësu*

<sup>1</sup> Mora Lawo Kölö Laka ika Yësu gbo möku da lipi zi Satani mo yonzo.

<sup>2</sup> Mati mo oro hë nī ku kadra 'butësowo 'dö yondo aba kazi wakonyo maako, mo ëdī ku na o'bo.

<sup>3</sup> Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, “Ëzë ëdī na wisi 'ba Wirī ame'do zi ri'di ne'e mofö rë nni zi yi na mangolo'bo.”

<sup>4</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, “Ayöru ku mī buku 'ba Wirī iya henye, vidī alima dë nje ra, wakonyo toto kö'du ma ëdī tasi ta ha Wirī.”

<sup>5</sup> Mora Satani ika Yësu le ti'bë mī Yerusalema gawo laka, ënyi i'di mo ku le da tolo yëkelu 'ba Wirī.

<sup>6</sup> Mo iya zi mo henye, “Ëzë ëdī na Wisi 'ba Wirī umë rë yi akaṅo ga kö'du ayöru ku mī buku 'ba Wirī iya henye, mo aki'di me'do zi malayika ëniye ga kö'du 'bëyi zi zë kako yi kazi otra ndi yi ra ri'di.”

<sup>7</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, “Ayöru ku iya henye, ayonzo Yere Wirī 'bëyi dë.”

<sup>8</sup> Mora Satani ika mo löhu da döku ma konda riyyë mora ayada damöku 'dö teme mo aba ti'de zi mo,

<sup>9</sup> iya henye, “Wa ne ti'de mak'i'di zi yi ëzë alodro ku akaṅo ma yeto.”

<sup>10</sup> Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Ehe yaga tara ma Satani. Ga kö'du ayöru iya henye, 'Nje Yere Wirī 'bëyi amötu.’ ”

<sup>11</sup> Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

### *Loo ko'do 'ba Yësu*

<sup>12</sup> Mati Yësu owo i'di Yowani ku mī kamba, mo ënyi i'bë gbo Galilaya.

<sup>13</sup> Mo alima dë Nazereta ënyi i'bë mī Kaparanamo, gawo ha föfö 'ba Galilaya mī dakaṅo 'ba Zebolona 'dö Napatali aba.

14 O'do rē nī ku kaa Yisaya nēbi 'ba Wiri iya ne here. Mo iya henye,  
 15 "Tu'dē maako'e mi dakaŋo 'ba Zebolona 'dō Napatali aba,  
 'dō vidi ma ha gēri 'ba fōfō kyedre kayo ha  
 ranga 'ba Yeredene vidi 'ba Galilaya dakaŋo 'ba vo leze'e,  
 16 zē vidi ma ēdi alimanni mi mandōlu 'ba koli ne."  
 17 Mi kadra nani, Yēsu ayeto kō'du kise 'bēni yēti zi vidi, iya henye, "Oto'e de 'e tēmi kō'du kyēnyē 'be'e ga kō'du damōku 'ba Wiri ēdi ku kara."

*Yēsu ako'jo kora vo kyenze kiriyē sowo*

18 Mati Yēsu ēdi alasi ta da gōti 'ba fōfō 'ba Galilaya, mo i'ja ōndu vo kyenze kiriyē riyo Simona ma ako'jo Petero ōndu nī Anderiya aba. Ēdinni kyenze kirī tēmi fōfō ōndu aba.

19 Yēsu iya zi zē henye, "Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidi kika mo zi Wiri."

20 Here kandi ila ōndu 'bēnni ne, i'bēnni gbɔ mo aba.

21 Mo i'bē nduwē dagba i'ja ōndu ma kyamo'e riyo, Yemisi nī Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zē ēdinni mi tōŋbō ēnni 'bu nni Zebedeyo eti ōndu ēnni ko'jo mo nzo. Yēsu ako'jo zē.

22 Mora kandi zē ilanni tōŋbō ne 'bu nni aba, ēnyī i'bēnni gbɔ mo aba.

*Yēsu ayandi kō'du vidi ko'jo aba*

23 Yēsu ēnyī alasi biya tēmi Galilaya, kō'du yandi aba mi bi 'ba mōtu'e yōyō yōyō laka 'ba damōku 'ba Wiri aba, zi vidi ma ēdinni dakyinē 'ba koo ma 'beri'beri rakoo ko'jo aba.

24 Kō'du yōyō ga kō'du mo apere rē nī biya tēmi dakaŋo 'ba Siriya, mora here, vidi ikanni zi mo zē ma na rakoo riti aba tēmi kyinē 'ba dakoo ne'e biya, vidi maako'e ndi keje aba Yēsu ako'jo zē biya.

25 Vidi kayo alō'bōnni ga ndi mo tēmi Galilaya a'ba Gawo 'Butē, tēmi Yerusalema, Yudiya dakaŋo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

**5**

*Kō'du kise 'ba Yēsu da dōku  
 Vo rakyenyiye ra*

1 Mati Yēsu ongo vidi kayo ne'e, mo ēnyī i'bē ēkyī da dōku mora alima gbɔ akaŋo. Vo lō'bō 'bomo'e atoto rē nni kpo ro mo,

2 mo ayeto gbɔ zē yandi iya henye,

3 Vo rakyenyiye ra vidi wiri lumē aba, ga kō'du damōku 'ba Wiri 'bēzē ra.

4 Vo rakyenyiye ra vidi ma kudu aba, ga kō'du akayēyi zē.

5 Vo rakyenyiye ra vidi ma dakumbē aba, ga kō'du akirinni drivu 'ba dakaŋo.

6 Vo rakyenyiye ra vidi ma na o'bo a'ba kodro aba tinyō,  
 ga kō'du zē atovonni.

7 Vo rakyenyiye ra vidi ma mikyēyi aba, ga kō'du zē aki'janni mikyēyi.

8 Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di zē ŋbala, ga kō'du zē akongonni Wiri.

9 Vo rakyenyiye ra vidi ma vo wayata, ga kō'du akako'jo zē na gisi 'ba Wiri.

10 Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zē ga kō'du tinyō 'bēzē,

ga kō'du damōku 'ba Wiri 'bēzē ra.

11 Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'do'e na kyēnyē dakyinē kō'du 'ba Satani yada mo na ndondo ru'e aba ga kō'du 'e vo ga ndi ma.

12 Ēdiye rakyenyi aba ga kō'du biriti kyedre ēdi na sesi asesi zi biye komoriyē. Nenyē ēdi hala nēbi ma alimanni dagba kazi komo'e ayaza zē.

*Yo'do bikanyi aba*

13 'E kaa yo'do zi vidi kōndu 'ba dakaŋo ne biya. Mora ēzē yo'do ayaŋa yoko nī ku, ata'ba akayoko hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga mōku mora vidi akutunni do mo ta bi lasi.

14 'E kaa bikanyi 'ba damōku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rē nī dē.

15 Vidi maako owi lamba dē mora ki'di mo hu siko, ta go mo mo i'di da wa tōro 'ba lamba, i'di bikanyi gbɔ zi vidi 'ba mi loko ne biya.

16 Tēmi gēri kolō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vidi, here ne zi zē kongō kō'du laka ma o'do 'e zi yeto 'bu komoriyē.

*Kō'du yandi 'ba kō'du ki'di*

17 Asōsu 'e dē henye ere, mayi ne zi kō'du ki'di 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kō'du yandi 'ba nēbiye. Mayi dē zi zē



koba mo 'de, mayi zi kö'du yandi 'bèzè ne kinde mo.

<sup>18</sup> Miya kö'du tinyö ra ze'e, dakaño komoriyè aba alaya dekpe, mora gbì le nje i'jò kö'du kī'dī ma tisi wa aba ölu dè. Kö'du kī'dī akinde rè nī.

<sup>19</sup> Here èzè vidī ma ɔwɔ gbì dè le nje kö'du ma tisi wa ne a'ba okanni 'e yandi mo zi ko'do kpa here, atèdī nje tisiwa aba mī damöku 'ba Wiri. Ta gèrī ma kyamo, vidī ma owo kö'du kī'dī a'ba ayandi oka 'e zi ko'do mo kpa here, akatèdī na kyedre mī damöku 'ba Wiri.

<sup>20</sup> Mayada zi ye, henye ere, akato'bo 'e tödu damöku 'ba Wiri nje èzè èdī 'e koma aba kyɔ ta da vo kö'du kī'dī 'ba vo komoyandiye nnī Farasi ètī tēmī wa ma Wiri omba zi ko'do mo.

### *Kö'du yandi ga kö'du 'ba kamo*

<sup>21</sup> Owo 'e henye, ayada zi vidī kyere naniye, “Ofo vidī dè. Èzè vidī ma ofo vidī ku, aki'ja riti.”

<sup>22</sup> Mora yaanya aba mayada zi ye, vidī ma na kamo öndu nī aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo öndu nī iya henye, “Yi wayawa ra,” akika mo komo vurè ma kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi öndu nī, “Yi vo lökyi,” aku'du mo mī wa'do 'ba gehena ma ölu dè.

<sup>23</sup> Here èzè omba ku zi waki'dī 'bèyī kī'dī zi Wiri da karasa asösu öndu yī èdī kö'du aba rè yī,

<sup>24</sup> ila waki'dī 'bèyī ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bè inde kö'du ne yaga tēmī kutè'e öndu yī aba, mora a'ba 'da waki'dī 'bèyī ne kī'dī mo zi Wiri.

<sup>25</sup> Èzè vidī maako asusu yī mī gèrī 'ba kö'du kī'dī, oba yī bi 'ba vurè, inde 'e kö'du ne mo aba èzè ndī kadra gba kazi toko bi 'ba vurè. Èzè èdī 'e ku ani, mo aki'dī yī zi vo vurè kikye mora mo akidra yī zi turu da köndu mora aki'dī yī gbo mī kamba.

<sup>26</sup> Mayada zi yī akalima ani le èzè opi ndundu kōhi 'ba kö'du litè 'bèyī ne ku.

### *Kö'du yada ga kö'du 'ba ndoro*

<sup>27</sup> Owo 'e ku iya henye, “O'do ndoro dè.”

<sup>28</sup> Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vidī ma ongo bi da

mbara maako omba mo zi tēdī zi nī, o'do ndoro ku mo aba mī di'di nī.

<sup>29</sup> Mora here, èzè komo yī ma tiri o'do yī zi kö'du kyënyè ko'do, oba yaga u'du möku. Èdī na laka zi, kya 'ba rè yī koba 'de yaga ta da yī ku'du biya ida rè yī aba mī gehena.

<sup>30</sup> Èzè kala yī ma tiri o'do yī zi kö'du kyënyè ko'do ikye u'du möku. Èdī na laka zi kya 'ba rè yī ma kölö koba mo 'de ta da ida rè yī biya zi ti'bè mī gehena ma ölu dè.

<sup>31</sup> Iya kpa henye, “Vidī mati ayëyī mbara 'bèni mī'dī zi mo waraga 'ba rakinga.”

<sup>32</sup> Yaanya aba ne mayada zi ye henye, èzè kora ma inga mbara 'bèni ga kö'du ma 'beri anza ndoro dè, èzè mbara ne i'bè oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

### *Kö'du yandi ga kö'du 'ba lömu*

<sup>33</sup> Owo 'e kpa henye ayada zi vidī ma alagannī kyere ne'e henye, apere mī lömu 'bèyī dè, o'do wa ma o'do lömu mo ne zi Yere zi ko'do.

<sup>34</sup> Mora mayada zi ye o'do 'e lömu maako dè komoriyè aba ga kö'du bi lima 'ba Wiri.

<sup>35</sup> Alömu rè yī dè dakaño aba, ga kö'du bi ndī kutu 'bomo ra. Alömu rè yī dè Yerusalema aba ga kö'du gawo kyedre 'ba Wiri ra.

<sup>36</sup> Alömu dè dè yī aba ga kö'du ɔ'bo dè zi yëvu ma kölö ko'do na kanyi mandere na köndu.

<sup>37</sup> Iya nje henye, “ɔo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani.”

### *Kö'du yandi ga kö'du 'ba dasolo*

<sup>38</sup> Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingo ha, yingo ha aba.

<sup>39</sup> Yaanya aba miya zi ye henye, “Aya'ba da kö'du kyënyè dè zi vidī ma o'do kö'du kyënyè zi yī.

<sup>40</sup> Èzè vidī maako isa lo'bo yī ma datiri, mo misa lo'bo yī ma da gali kpa.”

<sup>41</sup> Èzè vidī maako iri yī na wehe zi wa 'bèni kumbè, wiri kölö, injè wiri riyö.

<sup>42</sup> Èzè vidī maako ako'jo wa kazi yī, i'dī zi mo. Èzè vidī maako omba wa koba kazi yī dero, i'dī zi mo.



*O'do lovo vo wehe oka yiye*

<sup>43</sup> Owo 'e iya henye, "O'do lovo oka yi 'e biya. Mora oyi vo wehe 'beyi 'e."

<sup>44</sup> Yaanya aba mayada zi ye, o'do lovo vo wehe 'beyiye amötu ga kö'du zë ma o'donni yi na kyënyë.

<sup>45</sup> Zi yada 'e tedi na gisi 'ba 'bu ma komoriye, ga kö'du mo i'di kadra eni zi bi yani da vidi kyënyë'e 'do ma laka eti, i'di mire zi zë ma o'donni kö'du laka kpa zi zë ma o'donni kö'du kyënyë.

<sup>46</sup> Hala Wiri aki'di biriti zi yi ezë o'do nje lovo vidi ma o'do nni lovo yi? Vidi 'ba 'be'bele kö'du 'e o'donni kpa here.

<sup>47</sup> Ezë ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vidi ma ayolo Wiri de ne.

<sup>48</sup> Edi na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yi 'ba komoriye.

**6***Waki'di zi vo leri*

<sup>1</sup> Andiye re 'e laka o'do'e kö'du laka 'be'e de komo vidi zi kongö mo, ezë o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kolö maako de kazi 'bu'e ma komoriye.

<sup>2</sup> Ezë yi maako edi ki'di wa zi vo leri, iya kö'du mo de zi vidi maako kaa vo komo kandiye edinni ko'do mo mi bi 'ba motu'e, a'ba da geri zi vidi koronni. Na laka miya zi ye biriti 'bezë ku nje here.

<sup>3</sup> Ezë edi waki'di zi vo leri, i'di vidi ma kara re yi ne ma yolo de.

<sup>4</sup> I'di toto liwo. Ezë 'bu Wiri i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo aki'di biriti mo zi yi.

*Mötu ko'do*

<sup>5</sup> Ezë ediye amötu anza'e de kaa vo komo kandiye, kö'du zë o'donni lovo toro motu ko'do aba mi bi 'ba motu'e ta da geri zi vidi nni kongö. Mayada zi ye, tinyö biriti 'bezë go mo ra ku nje ne.

<sup>6</sup> Ezë omba motu ödu kutu yi aba loko 'beyi isi haloko ge yi a motu zi 'Bu yi, zi Wiri mati ongö ro mo de ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e aki'di biriti mo zi ye.

<sup>7</sup> Ezë ediye ku amötu adele'e mi me'do de kaa vidi ma ayolo Wiri de, ga kö'du zë asösu 'benni henye akowonni ga kö'du motu konda 'benni ne.

<sup>8</sup> Anza'e de kaa zë, ga kö'du 'bu'e ayolo wa ma, omba'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e de.

<sup>9</sup> Nenyë edi hala aka motu'e.

'Bu ze ma komoriye nani, ru yi medii na koro.

<sup>10</sup> I'di damöku 'beyi mayi, kö'du 'beyi 'ba dakaño kinye mo'do re ni kpa kaa 'ba komoriye ne here.

<sup>11</sup> I'di wakonyo 'ba kadra ma ndenye ne zi ze.

<sup>12</sup> Ila ze ga kö'du yaja 'beze kaa dedi kila oka ze 'e ga kö'du yaja zë o'donni zi ze ne here.

<sup>13</sup> Ika ze de mi wayonzö, asesi ze laka kazi Satani.

<sup>14</sup> Ezë ila'e vidi ga kö'du ma zë ayananni zi ye ne, 'bu'e ma komoriye ne akila 'e kpa ga kö'du yaja 'be'e.

<sup>15</sup> Ezë ila'e vidi de ga kö'du kyënyë, 'bu'e ma komoriye ne ila 'e kpa de ga kö'du kyënyë 'be'e.

*Hakoro*

<sup>16</sup> Ezë ediye he 'e koro, ayan'a'e da komo'e de kaa vo komo kandiye edinni ako'do. Zë afufu re nni vonyö vonyö zi yolo mo nedinni he nni koro. Tinyö miya zi ye biriti i'di ku nzö ndö zi zë.

<sup>17</sup> Ezë edi he 'e koro, akaka'e komo'e osa'e yeni re 'e,

<sup>18</sup> kazi vidi maako'e ayolonni ediye he 'e koro, nje 'bu'e ma ongö ro mo de ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'do'e na liwo ne mo aki'di biriti mo zi ye.

*Watöo re yi*

<sup>19</sup> Ulu ha wa de zi ye dakaño kinye, bi ma malödo edi yaja wa ti'de zi mo ne, wa ma edi lendre ne, mora vo logo edinni logo wa ta do mo ne.

<sup>20</sup> Wa ma laka ulu ku zi ye komoriye, ga bi ma malödo ayan'a wa de ta do mo, wa lendre, vo logo alogo wa de ta do mo ne.

<sup>21</sup> Ga kö'du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di'di yi atedi nburu do mo.

<sup>22</sup> Komo yi ra, na lamba 'ba re yi. Ezë komo yi edi na laka ida re yi ti'de akatedi ndö mi bikanyi kyedre.

23 Èzè komo yì na kyënyë rë yì ti'de atëdì ga bi köndu. Èzè bikanyi anza dë mî yì di'di yì ndo na bi köndu.

### *Wirì 'dö kôhi aba*

24 Vidì maako ɔ'bo dë zi litu zi yere riyö, mo atowɔ nje ma kölö, mo akoyi ma kölö. ɔ'bo dë zi litu zi Wirì kpa zi damöku?

25 Mî kadra ko'do kölö ne mëdî kiya zi ye alima'e dë kö'du sösü aba ga kö'du 'ba wakonyo, wa kuwë, bongo ga kö'du lawo ɔɔ ndra ta da wakonyo. Mora kö'du ida ra ɔɔ ndra ta da bongo.

26 Ongɔ'e aliye te, zë isi nnî wa dë, zë umunnî wa dë ki'di mo mî lo'bi. 'Bu 'ba komoriyë ne ëdî zë kulu. Here anza'e dë kyedre ta da aliye? Asösu 'be'e 'e ra dë kyedre ta da aliye?

27 Vidì maako tëmî 'e atɔ'bo lima tisi konda, kö'du sösü aba kö'du mo?

28 Kö'du a'di ëdiye alima kö'du sösü aba ga kö'du bongo? Ongɔ'e dörü 'ba möku te zë urunnî bongo dë, o'donnî loɔ dë zi nnî.

29 Tinyö miya zi ye, Solomonö ëdî le wa dakayo aba usu bongo ma teme alaga dörü 'ba möku dë.

30 Èzè Wirì ëdî kusu bongo ra dörü ma ëdî alo'bo atɔ'bo'e dë bongo kusu re 'e, vidì ma kö'du koma aba ne.

31 Miya zi ye alima'e dë kö'du sösü aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenye ta kila? Ma kuwë wa ndenye ta kila? Ma ki'ja bongo ta kila?"

32 Vidì ma ayolo Wirì dë ne ëdî nje taho ga wa 'ba dakaño ne. 'Bu 'e ma komoriyë nani mo ayolo, wa ma omba'e ne, mo aki'di zi ye.

33 Oma mî damöku 'ba Wirì dagba 'dö tinyö 'bomo aba, wa ma omba ne mo aki'di zi yì.

34 Asösu kö'du wa 'ba mindö aba dë, ga kö'du mindö ëdî kö'du sösü 'beni aba kutu, kadra 'ba mindö ëdî kpa kö'du 'beni aba kutu.

## 7

### *Vurë ko'do nje*

1 O'do vurë 'ba vidì maako dë na mbërë. Èzè o'do ku, ako'do vurë 'bëyi kpa here.

2 Gëri ma ëdî ko'do vurë 'ba vidì mo aba ne, ako'do vurë 'bëyi kpa mo aba. Ndî

me'do ma ëdî yeri mo ra vidì ne akayeri 'bëyi kpa here.

3 Kö'du a'di ongo bi da wa mati komo öndu yì, kazi bi kongɔ da kulugbu kyedre ma komo yì ne.

4 Hala akiya zi öndu yì, "I'di ma yago ngayo nenyë yaga ta komo yì," mora ëdî 'bëyi gbî kulugbu aba komo yì?

5 Yi vo komo kandi nenyë, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yì, zi bi kongɔ na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yì.

6 I'di wa 'ba Wirì dë zi wihye. U'du wa ma teme 'bëyi dë da komo wa'do 'e akalasinnî ta do mo, akizannî mî yì sisisi yaga.

### *Oma aki'ja*

7 Ako'jo aki'di zi yì, oma aki'ja, akökö, akayëhu haloko zi yì.

8 Zë ma ti'de ako'jonnî aki'di zi zë. Zë ma ti'de omannî, aki'jannî. Zë ma akökönnî akayëhu.

9 Eyi ra ezë wisi 'bomo ako'jo mangolo'bo, mo ënyi iri yitö i'di zi mo?

10 Èzë wisi maako ako'jo kyenze ma mo akiri wiri ki'di zi mo.

11 Vo kö'du kyënyë ko'do'e, ezë i'di 'e wakidî 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyë aki'di wa ma laka ndra kyɔ zi ye.

12 Wa ma omba oka yì 'e ko'do mo zi yì ne o'do kpa zi zë, nenyë kö'du kise 'ba kö'du ki'di 'dö nëbî kö'du ëti.

13 Ödu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne i'bë bi 'ba koli. Gëri ma kyedre ne, vidì ma ëdî ti'bënnî ta go mo ne zë na kayo.

14 Ha loko ma ëdî ti'bë bi 'ba didi ma nburu nburu ne nje tisiwa. Vidì ma i'jannî ne, toto tisiwa.

15 I'di 'e komo'e mandi laka, kazi nëbî kö'du 'ba Wirì mambërë ne'e, ga kö'du usunnî bongo ma o'do tëmî yëvu 'ba timëlë ne ta rë nnî yaga, mora mî di'di zë na tuku wöliwöli ma kyënyë.

16 Akayolo'e zë tëmî wa ma zë ëdinnî ko'do mo. Kaga kono ana oha dë, ana kyëlu dë.

17 Mora kpa here, kaga laka ana gbî logo laka. Mora kaga ma kyënyë ana gbî logo kyënyë.

18 Kaga laka ana lɔɔ kyɛnyɛ dɛ. Kaga kyɛnyɛ ana lɔɔ laka dɛ.

19 Kaga ma ti'de ana lɔɔ ma laka dɛ ne akiga akaɲo aku'du mi wa'do.

20 Akayɔɔ zɛ nje tara lɔɔ 'bɛzɛ ma ana ne.

21 Anza vidɛ biya ma ɛdɪnni ko'jo ma, "Yere Yere," ne akatɔdunni mi damɔku 'ba Wirɪ, nje zɛ ma o'dɔnni wa ma 'Bu ma komoriyɛ omba zɛ zi ko'do.

22 Mi kadra 'ba vurɛ nani, vidɛ ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dɛdi kumɛ ko'du dakyikyɛ kore aba yaga tara vidɛ mi ru yi?

23 Ma kaya'ba, ma kiya zi zɛ henye, "Ma yɔɔ 'e dɛ. I'bɛ'e yaga tara ma, 'e vo ko'du kyɛnyɛ ko'du ne'e."

### *Vo loko ko'ba'e riyɔ*

24 Ɛzɛ vidɛ ma owo ko'du yandi 'bama ku koro mo aba, atɛdi kaa vo ko'du yɔɔ ma o'ba loko ɛni da ri'di.

25 Ɛzɛ mirɛ a'di wini oso le, ɛzɛ buluku aluku le akyɛti rɛ ni le ra loko nani alɔru dɛ, ga ko'du o'ba hu mo ku da ri'di.

26 Ɛzɛ vidɛ ma owo ko'du yandi 'bama ne dɛ koro mo aba, atɛdi kaa vo lumɛ ma o'ba loko ɛni da yayi.

27 Mirɛ a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alɔru ku na lɔru kyɛnyɛ.

28 Mati Yɛsu inde ko'du yɛti ku zi vidɛ kayo nani 'e zɛ ku na rakaga ga ko'du wa yandi 'bomo ne.

29 Ga ko'du mo ɛdi kala konda aba. Anza dɛ kaa vo komoyandi 'ba vo ko'du kida'e.

## 8

### *Yɛsu ako'jo vo mɔnyu*

1 Mati Yɛsu asi akaɲo ta da dɔku ne, vidɛ kayo alɔ'bɔnni ɔ mo.

2 Vo mɔnyu maako ayi alɔdrɔ, akaɲo komo Yɛsu, iya henye, "Yere, ɛzɛ omba ku ako'jo ma ɲbala."

3 Yɛsu iza kala ni gbɔ ise ra vere nani, iya henye, "Momba dɔ mo ku." Mo iya henye, "Ɛdi na ɲbala." Ako'jo yi ku, mora rakɔɔ ila vere nani gbɔ kandi.

4 Yɛsu ise ɔ mo zi mo, iya henye, "I'bɛ iya me'do nenyɛ dɛ zi vidɛ maako, i'bɛ zi vo karasa 'e ma nyelinni rɛ yi, i'di

wakumu 'ba wa ko'jo ma Mosa i'di ko'du mo ne, zi yada yi zi vidɛye ti'de ako'jo yi ku."

### *Kyedre 'ba da vo kanya*

5 Yɛsu ɔdu mi Kaparanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikɔlɔ ayi ako'jo ha Yɛsu ga ko'du wa konyi.

6 Iya henye, "Yere, vo kalima 'bama ɛdi rakɔɔ aba liɲɔ na keɲɛ na riti."

7 Yɛsu iya henye, "Ma ti'bɛ liɲɔ 'bɛyi zi mo ko'jo."

8 Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, "Yere, ɔ'bo dɛ zi yi tayi liɲɔ 'bama. Iya nje hɛ yi akako'jo vo kalima 'bama ne,

9 ga ko'du mayɔɔ kala konda 'bɛyi ɛdi gbɛ kaa 'bama, mɛdi kala konda 'dɔ vo kanya ɛti hu ma. Ɛzɛ ma me'do zi ma kɔlɔ, miya henye, 'I'bɛ,' mo i'bɛ gbɛ. Ɛzɛ ma me'do zi maako, miya henye, 'Ayi,' mo ayi gbɛ. Ɛzɛ ma me'do zi vo kalima 'bama, o'dɔ wa nenyɛ mo o'dɔ gbɛ."

10 Mati Yɛsu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbɔ rɔ mo. Mo iya zi vo gɛniye iya henye, "Tɪnyɔ miya zi ye, mi'ja vidɛ maako dɛ 'de tɛmi vidɛ 'ba Yiserele, ma ɛdi ko'du koma aba kaa vere ne.

11 Ɛdi na laka mɛdi kiya zi ye, ma kayo mo atayinni tɛmi dakaɲo kapa 'ba humirɛ 'dɔ da lɛrɛ aba zi drɔkɔ rɛ nni ra Abarayama, Yisika, Yakoba ɛti mi damɔku 'ba Wirɪ.

12 Gisi 'ba Yiserele ma kayo, ma ako'jo damɔku ga ko'du zɛ aku'du zɛ mi bi kɔndu 'ba kudu ha konyo aba."

13 Yɛsu aya'ba dɔ mo iya zi vo da kanya nani, iya henye i'bɛ liɲɔ ako'dɔ rɛ ni kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne ako'jo gbɔ mi kadra nani.

14 Yɛsu i'bɛ ɔdu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zɔyi aba o'ba rɛ ni ku da sora.

15 Mo ise kala mo, zɔyi ila mo gbɔ. Here mo ɛnyi gbɔ litu zi mo.

16 Mi da hutaga nani aba, ikanni vidɛ kayo maakowe ɛdɪnni nɔkyi aba zi mo. Mo ore dakyikyɛ yaga ta rɛ zɛ me'do aba. Mo ako'jo vidɛ ma rakɔɔ aba ne'e ti'de.

17 Mo o'dɔ here zi tɛdi kaa ma Yesaya nɛbi vo me'do 'ba Wirɪ iya ne. Mo iya henye, "Ma gogo makɪnjɛ rakɔɔ yaga."

18 Yēsu ongo vīdī kayo ēdīnnī ku kpo ta rē nī mo ame'do zi vo lō'bō gēniye zi zē kumu kafo fōfō ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lō'bō gēni 'e zi zē kumu tī'bē kafo ranga ma agamo.

19 Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma i'bē zi mo. Ma kusu gēyi.

20 Yēsu aya'ba do mo, iya henye, "Uhwavōdō 'e ēdīnnī ogo ēnnī aba, ali 'e ēdīnnī loko ēnnī aba. Wisi 'ba Vidī anza dē liṅo aba na bi 'ba ralawo."

21 Vere maako na vo lō'bō go mo iya henye, "Kyedre 'bama, i'dī ma 'ba dero 'bu ma kusu."

22 Yēsu iya zi mo henye, "Usu ga ma, ila yōku 'e musunnī yōku ēnnī."

23 Yēsu ēkyi gbo mī tōṅbō 'dō vo lō'bō gēni ēti

24 tisi yaa buluku ēnyi gbo aluku da fōfō nani. Buluku alima ku tōṅbō kōho zi liko kaṅo. Yēsu ēdī ako'do.

25 Zē i'bēnnī alironnī mo, iyannī henye, "Yere, akōnyi ze, dēdī ku kara zi koli."

26 Mo iya zi zē henye, "Ēdiye atere ga a'di? Ēdiye koma tisi aba." Mo ēnyi amo da buluku wini kagba aba, mati oṛonnī ne, bi gbo liwo.

27 Zē ti'de na rakaga iyannī henye, "Vere ne, ēyi ra? Buluku 'e wini kagba aba owonnī do mo."

### *Vo nōkyi nni wa'do eti*

28 Mati Yēsu umu da fōfō i'bē mī dakaṅo 'ba Gadora ne, vīdī riyō maako'e zē dakyikyī aba andōsi dē nni mo aba. Vidī ne'e ēnyinnī na nganga. Vidī maako o'bo dē zi laga ta ga bi nani, dakyikyī ne'e ayaza rē nni zi Yēsu.

29 Zē apinnī na kyembe, iyannī henye, "Yi Wisi 'ba Wirī nenyē, a'di ra omba kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo toko?"

30 Wa'do kayo 'ba liṅo ēdīnnī wakonyo kara ra liṅo da lutu.

31 Dakyikyiyē ayaza rē nni zi Yēsu, iyannī henye, "Ēzē omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e."

32 Mo iya zi zē, henye, "I'bēē." Zē i'bēnnī oduunnī mī wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ēnyinnī gbo ti'de

ataho bi lunyi 'ba fōfō mora aluyinnī gbo ti'de mī wini.

33 Vo yako wa'do nani 'e aho iyannī mī gawo. Ayadannī kō'du ma o'do rē nī nani ti'de, kō'du mati o'do rē nī zi kora dakyikyī ne'e.

34 Vidī 'ba mī gawo nani 'e olonnī gbo ti'de tayi Yēsu kongō. Zē i'jannī mo ako'jonnī ho mo zi mo tēnyi tī'bē yaga tēmī dakaṅo ēnnī.

## 9

### *Yēsu ako'jo kora vo keje maako (Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)*

1 Here Yēsu ēkyi mī tōṅbō i'bē hulēhu kyēti 'ba fōfō mī gawo 'bēni.

2 Ani kya 'ba vīdī maako'e ikannī zi mo kora vo keje akaṅo ne ēdī ako'do da sora. Mati Yēsu ongo hala kō'du koma 'bēzē ēdī, mo iya zi kora keje ne henye, "Akyigo rē yi, wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyi ila ku."

3 Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kida'e ame'donnī na bi dē nni, iyannī henye, "Kora nenyē, ēdī me'do 'dasi ra kiya."

4 Mora here, Yēsu ayolo kō'du sōsu 'bēzē, ne a'ba iya henye, "Kō'du a'di ēdī 'e kō'du kyēnyē mahere ne sōsu mo?"

5 Mavala ra zi kiya, ila yi ku ga kō'du kodō kyēnyē 'bēyi, kodō zi kiya henye, "Ēnyi riyē alasi?"

6 Mako'do tīnyō zi ye yolo, Wisi a Vidī ēdī kyigo aba dakaṅo zi kō'du kyēnyē kila." Mora here, mo iya zi kora keje ne henye, "Ēnyi riyē, injē sora 'bēyi ne, i'bē liṅo!"

7 Kora ne ēnyi riyē i'bē gbo liṅo.

8 Mati vīdī kayo ongōnnī ne, zē na tere Wirī yeto aba ga kō'du kyigo kaa mahere ne kī'dī mo zi vīdī.

### *Yēsu ako'jo Matayo (Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)*

9 Here Yēsu ila bi nani, ma mo i'bē dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kō'du ru mo Matayo, ēdī alima bi 'ba 'be'bele kō'du, mo iya zi mo henye, "Alō'bō ga ma." Matayo ēnyi alō'bō gbo go mo.

10 Mati Yēsu ēdī wakonyo mī liṅo a Matayo, vo 'be'bele kō'du kyō, a'ba kya



'ba vo kö'du kyënyë ko'do'e ayi onyonni wa Yësu aba a'ba, vo lö'bö 'bomo'e ëti da tarabiza kölö.

<sup>11</sup> Kya 'ba Farasiye ongönni kö'du ne here, ako'jonnii ha vo lö'bö 'bomo'e, "Kö'du a'di vo komoyandi 'be'e ëdinni wakonyo vidii mahere ne ëti?"

<sup>12</sup> Yësu owo kö'du 'bëzë ne, aya'ba do mo iya henye, vidii ma rë zë na laka kazi köö, i'bënni dë zi vo öwo, nje zë ma na raköo.

<sup>13</sup> I'bë oma'e mi kö'du ya'ba ma kö'du yöru iya ne." Eëdi kö'du laka ma momba, ra anza ngötu kumu. Mayi dë kö'du vidii laka'e, mayi ga kö'du vidii 'ba kö'du kyënyë'e.

*Kö'du kö'jo kö'du 'ba hakoro  
(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)*

<sup>14</sup> Here vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ayinnii zi Yësu, ako'jonnii kö'du iyannii henye, "Kö'du a'di ze Farasi ëti, dëdi he ze koro mora vo lö'bö 'bëyiye, oro hë nni dë go mo?"

<sup>15</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, omba 'be'e yingö ma ëdinni mi kyërë 'ba oze, zi tedi na rasösu ëzë 'biyësi ëdi zë ëti? Anza here dë. Here kadra mo akatoko, ëzë omba ku 'biyësi koba 'de kazi zë mora atehenni 'da hë nni koro.

<sup>16</sup> "Vidii maako uru böngö ma kyiyi dë zi kö'jo böngö ma köö, ga kö'du böngö ma kyiyi ako'do wogo kyedre mi böngö ne.

<sup>17</sup> Vidii maako ope a'ji ma kyiyi dë mi löso wana maköo, ga kö'du löso wana akiha a'ji akalödi yaga, mora löso wana ne akayaña rë ni. Here a'ji makyiyi mope gbii mi löso wana makyiyi a'ba 'do riyö atëdinni na laka."

*Wu'jë 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni mbara  
ma ise ra böngö 'ba Yësu  
(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)*

<sup>18</sup> Mati Yësu ëdi kö'du nenyë kiya, vidii mi turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvo akaño komo mo iya henye, "Wu'jë 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi do mo zi mo tedi na didi."

<sup>19</sup> Yësu ënyi riyë alö'bö gbö go mo mora vo lö'bö 'bomo'e i'bënni gbö mo aba.

<sup>20</sup> Mbara maako ëdi na riti, kö'du yama ëdi taho ta ro mo köö 'butë domoriyo, ayi ta kafo Yësu ise da ha böngö 'bomo gbö.

<sup>21</sup> Mo iya na bi dëni henye, "Ezë mise gbii le nje ra 'böngö ömo, akakö'jo ma."

<sup>22</sup> Yësu opi rë ni ongo mo, iya henye, "Eëdi na kyigö wu'jë ama! Koma 'bëyi akö'jo yi ku." Tëmi kadra ne mbara ne akö'jo rë ni gbö na laka.

<sup>23</sup> Mati Yësu ödu mi loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja vidii kayo ëdinni kyëzu 'ba da koli kome.

<sup>24</sup> Mo iya zi zë henye, "Vidii biya asiye yaga. Wu'jë tisi ne oli dë mo ëdi nje akö'do!" Here zë biya ogonni mo gbö.

<sup>25</sup> Kandi ma ti ore vidii ne'e ku yaga, Yësu i'bë mi loko ma yöku wu'jë do mo ne, iri kala mo mo ënyi gbö riyë.

<sup>26</sup> Kö'du yöyö ne apere rë ni biya tëmi dakaño nani.

*Yësu akö'jo vo komoköndu riyö*

<sup>27</sup> Yësu ila bi nani ëdi ku ati'bë, vo komoköndu riyö ayetonni lö'bö ga ndii mo. Zë agbögbönni hë nni, iyannii henye, i'di miyi mëyi re ze, "Asösu kö'du ze, Wisi 'ba Dawidi!"

<sup>28</sup> Mati Yësu ödu loko, vo komoköndu riyö ne ayinnii zi mo, mo akö'jo hë zë iya henye, "Oma'e ku zi matö'bo 'e kö'jo?" Zë aya'banni da me'do, iyannii henye, "Öo Yere."

<sup>29</sup> Yësu ise komo zë, iya henye, "Mo'do rë ni kaa ma oma'e"

<sup>30</sup> komo zë ayëhu rë ni gbö. Yësu ise go mo zi zë iya henye, "Ayada'e kö'du nenyë dë zi vidii maako!"

<sup>31</sup> Mora zë i'bë a yëlënni kö'du ne ta ga bi nani ti'de.

*Yësu akö'jo kora ma ö'bo dë zi me'do*

<sup>32</sup> Mati vidii kora ne'e ëdinni ati'bë, kya, vidii maako'e ikanni kora maako zi Yësu, mo ö'bo dë zi me'do ga kö'du mo ëdi dakyikyia aba.

<sup>33</sup> Mora kandi ma ti ore dakyikyia ku yaga, kora ne ayeto me'do mora mora vidii biya na rakaga. Zë iyannii henye "Gba dongo kö'du ma hee ne dë mi Yiserele."

<sup>34</sup> Mora Farasiye iyannii henye, "Ne yere 'ba dakyikyie ra i'di kyigö ne zi Yësu zi dakyikyie kore yaga."

*Yësu asösu rë nî ga kö'du vidî*

<sup>35</sup> Yësu ënyî i'bë biya lasi aba tēmi gawo daliŋɔ aba. Mo ayandi kö'du mî bi 'ba mötu'e, kö'du yöyö laka 'ba damöku 'ba Wirî yēti aba, mora ako'jo vidî kayo dakyinë 'ba koo aba.

<sup>36</sup> Mati mo ongo vidî kayo, di'di mo oso kyo kö'du sösu aba ga kö'du zë na kö'du sösu, wakonyi kpa anza dë kaa timelë kazi vo yako.

<sup>37</sup> Here mo iya zi vo lö'bö 'bënniye henye, “Wa mî yaka ëdi kyo, mora vo lö ko'do'e ayonni dë.

<sup>38</sup> Amötu zi vo kyeti yaka nenyë, mo mutu yaga vo lö'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka.”

## 10

*Vo Litu 'butë dömoriyö*

*(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)*

<sup>1</sup> Yësu ako'jo vo lö'bö 'butë dömoriyö 'bëniye bi kölö i'di kyigo zi zë kore dakyiky yaga, zi kö'jo koo rakoo aba biya.

<sup>2</sup> Nenyë'e ru 'ba vo litu, butë dömoriyö ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) öndu mo: Anderiya, Yemisi öndu nî Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo.

<sup>3</sup> Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kö'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadöyösu,

<sup>4</sup> Simona vo dakaŋo 'ba Kanana zë Yudasi Sikereto ma asösu Yësu aba.

*Loo 'ba vo lö'bö 'butë dömoriyö*

*(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)*

<sup>5</sup> Vidî kora 'butë dömoriyö ne'e, Yësu utu zë kö'du kira nenyë aba. “I'bë'e dë mî dakaŋo 'ba vo leze'e mandere mî gawo 'ba Samarona'e.

<sup>6</sup> Omba zi ye ti'bë zi timelë 'ba Yiserele ma ölu.

<sup>7</sup> I'bë'e ayëtiye, ‘Damöku 'ba Wirî ëdi ku kara.’

<sup>8</sup> Ako'jo'e vo koo, ayom'e yöku löhu na didi, ako'jo'e zë ma na riti koo mönyu aba, ore'e dakyiky yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zë na mbiya.

<sup>9</sup> Injë'e dahabo ako dë, kahi mandere meŋe kahi mî böngö re 'e.

<sup>10</sup> Injë'e anboro 'ba wa lenze dë ta bi ti'bë 'be'e, oba'e nje böngö kamoka ma

ëdiye akusu ne. Oba'e mövo 'ba lasi dë, vo lö'e aki'di zi zë wa ma zë ombanni.”

<sup>11</sup> “Ezë ayiye mî gawo, i'bë'e bi koma kö'du vidî ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila.

<sup>12</sup> Ezë i'bë'e mî liŋo iya'e henye, ‘Rakyëyi mëdi ëti.’

<sup>13</sup> Ezë vidî mî liŋo nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mëte 'be'e 'ba rakyëyi malima, ezë zë irinni 'e dë kiri kala kyedre aba, oba'e wa mëte'e hulëhu.

<sup>14</sup> Ezë kya 'ba liŋo mandere gawo omba dë bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akyito'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lömu rë zë.

<sup>15</sup> Mayada zi ye tinyö, mî kadra 'ba vurë aba atëdi na kyënyë ndra kö'du gawo nani ta da gawo 'ba Södomo, Gomora aba.”

*Yësu ame'do kö'du 'ba riti*

*(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)*

<sup>16</sup> “Owo'e te, mëdi 'e kutu yaga kaa timelë mî kutë wöliwöli. Here ëdiye ŋbala kaa wiriye. Mora ëdiye kpa kaa atu'bu o'donni kö'du kyënyë dë.

<sup>17</sup> Ongö'e re 'e laka, ga kö'du vidî maako atëdinni ani zë akiri nî 'e akika bi 'ba vurë mora zë aku'bönni 'e mî bi 'ba mötu'e.

<sup>18</sup> Kö'du ma, akika 'e bi 'ba vurë komo vo dakaŋo yere ëti, zi kö'du yöyö laka ne yada zi zë zi vo leze'e.

<sup>19</sup> Ezë ikanni 'e bi 'ba vurë, asösu'e dë a'di ra ati'bë'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mî kadra nani mo oko ku, aki'di zi ye a'di akiya'e.

<sup>20</sup> Ga kö'du me'do ma akame'do 'e atanza dë 'be'e, zë atayinni kazi Lawo Kölö Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e.”

<sup>21</sup> “Öndu'e atënyinni akpa da öndu'e zë ki'di zi kofo. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bënniye zë ki'di zi kofo. Gisisiye ako'donni wehe akpa vo ko'jo zë aba akutu zë zi kofo.

<sup>22</sup> Vidî biya akiyiye ga kö'du ma. Mora vidî ma nduwë na kyigo le mî ndundu mo, akayomö mo.

<sup>23</sup> Ezë o'do'e na kyënyë mî gawo maako, aho'e mî gawo ma agamo. Ma yada zi ye tinyö, inde'e löo ne'e mî gawo biya 'ba Yiserele ne dë, gba kazi Wisi a Vidî toko.



<sup>24</sup> Vo kö'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bëni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bëni.

<sup>25</sup> Here vo kö'du ko'jo mo'bo zi tedi kaa vo komoyandi 'bëni, vo lö'bö kaa vo kyedre 'bëni. Èzè vo da dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba linç'e ako'jo ru kyënyë aba."

*Atere eyi  
(Lk. 12:2-7)*

<sup>26</sup> "Here ere'e vidi de. Yaanya aba, wa ma ayöfu do mo, akayehu, kö'du koho biya ako'do na yolo.

<sup>27</sup> Wa mati medii ayada zi ye mi mandölu, akayada'e mi bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko.

<sup>28</sup> Ere'e de kazi vidi ma edinni ida ra kofo, ofonni lawo de. Ere'e Wiri ma akato'bo yaja 'do ida ra lawo aba mi wa'do gehena.

<sup>29</sup> Nje tarifa kolö akato'bo silo kogo riyö. Here silo ma kolö alëpi de akaño kazi da kö'du komba 'ba 'bu'e.

<sup>30</sup> Ga kö'du yevu biya ma de 'e ne, edi akiti.

<sup>31</sup> Here ere'e de ediye na laka ndra ta da silo kayo."

*Kö'du kyënyë yasi Yësu komba de aba  
(Lk. 12:8-9)*

<sup>32</sup> "Here kö'du zè ma iyanni mi vidi kayo zè 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyë.

<sup>33</sup> Mora here, ezè vidi maako omba ma de ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa de ta komo 'bu ma komoriyë."

*Anza rakyëyi ra de wa ne kulu ra  
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)*

<sup>34</sup> "Asösu'e de henye ere, mayi zi rakyëyi ra kika mi damöku. 'E'e, mayi de zi rakyëyi ra kika, kulu ra.

<sup>35</sup> Mayi zi gisi kora'e tönyinni wehe aba da 'bu nni, gisi minzö'e tönyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atönyinni wehe aba da wese nni.

<sup>36</sup> Vo wehe kyënyë 'be'e, atedi akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

<sup>37</sup> "Zè ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'bonni de zi tedi na vo lö'bö 'bama. Zè ma o'donni lovo gisi

kora 'bënni, mandere wisi wujë o'bonni de zi tedi na vo lö'bö 'bama.

<sup>38</sup> Zè ma injënni taka 'bënni de riyë zi lö'bö ga ndi ma, o'bonni de zi tedi na vo lö'bö 'bama.

<sup>39</sup> Zè ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayölunni. Zè ma ayölunni didinni ga kö'du ma, aki'janni didi löhu."

*Biriti  
(Mk. 9:41)*

<sup>40</sup> "Vidi ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidi ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidi ma utu ma ne.

<sup>41</sup> Vidi ma iri nëbi kala kyedre aba ga kö'du mo nëbi, aki'ja mi wakinye 'ba biriti 'ba nëbi. Vidi ma iri vidi ma laka kala kyedre aba ga kö'du mo na laka, aki'ja mi wa yanya 'ba biriti 'ba vidi laka.

<sup>42</sup> Èzè vidi ma i'di gbi le nje sikö 'ba wini kyëyi, zi vidi ma kolö 'ba ga ndi ma, vidi nani aki'ja biriti re ni."

## 11

*Vo litu'e kazi Yowani Bapatisi  
(Lk. 7:18-35)*

<sup>1</sup> Mati Yësu inde kö'du nenye'e yada mo zi vo lö'bö 'bëni 'butë domoriyö ne'e, mo ila bi nani i'bë kö'du yandi yeti aba mi gawo 'ba Galilaya'e.

<sup>2</sup> Mati Yowani Bapatisi owo mi kamba, kö'du Korisito edi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lö'bö 'bëniye zi mo.

<sup>3</sup> Zè ako'jonnii ha Yësu iyanni henye, "Ayada zi ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidi maako?"

<sup>4</sup> Yësu aya'ba da me'do iya henye, "I'bë'e a'ba'e hulëhu ayada'e zi Yowani kö'du ma edi akowo'e kongo mo aba.

<sup>5</sup> Vo komoköndu ato'bo bi kongo, vo keje ato'bo lasi, zè ma edinni na riti kazi koo mönyu o'do zè nbala, vo mbilikisi owo kö'du, yöku vidi ënyinni löhu na didi, kö'du yöyö laka edi yeti mo zi vo leriye.

<sup>6</sup> Rakyenyi edi zi zè ma anza nni de dajiji aba ga kö'du ma."

<sup>7</sup> Mati vo lö'bö a Yowani edi ati'bënni, Yësu ame'do kö'du mo zi vidi kayo: "Mati i'bë'e yaga zi Yowani mi da lipi, a'di ra omba'e zi kongo? Rakide 'ba mbili loma mi buluku?"

8 A'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Vidī kora usu rē nī mī bɔngɔ laka? Vidī ma usu rē nni kaa mahere ne alimanni mī loko kyedre a yere.

9 Ayada'e zi ma a'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Nēbī ra? Ɔɔ ongo'e ndra ta da nēbī.

10 Here kō'du yōru ra iya kō'du ga kō'du mo, 'Ma kutu vo lō'bō ama dagba komo yī zi gērī yēhu zi bi yī.'

11 Ma yada zi ye tīnyō, Yowani Bapatisi ēdī kyedre ta da vidī maako, mo maako ma tisiwa mī damōku 'ba Wiri kyedre ta da Yowani.

12 Mī kadra ma Yowani Bapatisi ayētī kō'du 'bēnī le mī kō'do nenyē damōku 'ba Wiri ēdī tōvu kyedre kyigɔ aba. Kora vo wehe kō'do'e i'dī rē nni zi kuru mo na gbōrōkōtō.

13 Here le mī kadra 'ba Yowani nēbiye biya kō'du kī'dī 'ba Mosa ame'do kō'du 'ba damōku.

14 Ēzē omba'e zi koma mī kō'du kise 'bēzē, Yowani mo Eliya, ma kō'du tayi 'bomo ayētī.

15 Owo'e kō'du ne ēzē ēdiye mbili aba!"

16 "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kō'du vidī ma ēdinni mī kō'do ma ndenyē ne? Zē kaa gisisi ma ēdinni alima mī bi 'ba wakogo. Gbongɔ ma kōlō akagbōgbō hē nni zi maako'e akiya.

17 'Henyē, dolo kudī 'ba rakoze zi ye, mora olo'e dē.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli, mora udu'e dē.'

18 Mati Yowani ayi, mo oro hē nī uwē a'ji dē vidī biya iyanni henye, 'Mo ēdī dakyikyī aba.'

19 Mati Wisi a Vidī ayi, mo onyo wa, uwē a'ji. Mora vidī iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwē a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kō'du'e vo kō'du kyēnyē kō'do'e ētī. Mora kō'du yolo a Wiri ēdī na yada zi tēdī tīnyō tēmī wa ma o'do rē nī."

*Vidī 'ba gawo naniye owonni kō'du dē (Lk. 10:13-15)*

20 Vidī ma mī gawo ma Yēsu o'do kō'du kō'do kyedre ēnī mī zē ne, 'de oto dē nni dē tēmī kō'du kyēnyē 'bēnnī, here mo iya zē na kyēnyē.

21 "Atēdī zi ye kyēnyē Korozini! Atēdī zi ye kyēnyē Beteseyida! Ēzē kō'du kō'do ma o'do mī ye ne o'do mī Tiyere, Sidoni aba kani vidī nani usunni bɔngɔ 'ba lubē ku rē nni zi yada henye ere zē otōnnī dē nni ku tēmī kō'du kyēnyē 'bēnnī.

22 Ma yada zi ye henye, mī kō'do 'ba vurē aba, Wiri akila vidī 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e.

23 Yī Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kīnjē komoriyē? Aku'du'e akaŋo mī wa'do 'ba gehena. Ēzē kō'du kō'do ma o'do mī ye ne mo'do mī Sodo, atēdī zō kadra ndenyē aba.

24 Akato'bo yolo'e henye, mī kō'do 'ba vurē aba Wiri rasōsu ndra kō'du Sodo tada'e!"

*Ayiye zi ma zi lawo*

*(Lk. 10:21-22)*

25 Mī kadra nani Yēsu iya henye, "Bu Yere 'ba komoriyē dakaŋo aba! Mo'do ōwō'dī zi yī ga kō'du zi vo kazi kō'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kō'du yolo'e vo yandi ētī ayada ku zi gisisiye.

26 Ɔɔ, 'bu, nenyē hala wa ma omba kani zi rē nī kō'do.

27 'Bu ma i'dī wa ku biya zi ma. Vidī maako ayolo Wisi dē nje 'Bu. Vidī maako ayolo 'bu dē nje Wisi, zē ma Wisi inzi zi nni yada."

28 "Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kīnjē makī'diye alawo.

29 O'do 'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kō'du ma vo watowo raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo.

30 Loo 'bama ayeto dē. Kīnjē mo na pēlē."

## 12

*Kō'du kō'jo ga kō'du kō'do 'ba ralawo*

*(Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)*

1 Anza na kowo ta go mo, Yēsu ēdī gbo tī'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyō mī kō'do 'ba ralawo aba. Vo lō'bō 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetōnnī da mbili nyenyō kowe i'jō mo konyo.

2 Mati Farasi ongonni kō'du ne here, zē iyanni zi Yēsu henye, "Ongo te, anza na laka mī kō'du kī'dī 'beze zi vo lō'bō

'bëyiye kö'du mahere ne, kö'do mi kö'do 'ba ralawo!"

<sup>3</sup> Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kö'du ma Dawidi o'do mi kadra nani ma mo vidi 'bëni eti na o'bo ne de?"

<sup>4</sup> Mo i'bë ödu mi loko 'ba Wirì, mo nni vidi 'bëni eti onyonni mangolo'bo koro ma i'di zi Wirì, edi le mi kö'du ki'di anza de zi zë konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo.

<sup>5</sup> Ködo ako'jo'e de mi kö'du ki'di 'ba Mosa iya henye, temi kö'do 'ba ralawo biya vo kö'du yeti mi yekelu 'ba Wirì zë oronni kö'do 'ba ralawo de, here zë anza nni de na litë?"

<sup>6</sup> Ma yada zi ye henye, wa maako edi kinye kyedre ta da yekelu.

<sup>7</sup> Ködu yöru iya henye, momba ngötu kumu de, momba 'e zi tedi na mikuku. Ezë ayolo'e mi kö'du nenyeku, o'bo'e de zi vurë kikyera ra vidi ma o'donni kö'du kyënyë ako de.

<sup>8</sup> Wisi a Vidi Yere 'ba kö'do 'ba ralawo ra."

### *Kora vo kala keje*

*(Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)*

<sup>9</sup> Yësu ila bi nani enyi i'bë bi 'ba mötu.

<sup>10</sup> Kora maako edi ani na vo kala keje. Kya 'ba vidi maako'e edinni ani ombanni zi Yësu susu ga kö'du kyënyë kö'do ako'jonni ho mo iyanni henye, "Edi na kyënyë mi kö'du ki'di 'beze zi vidi ko'jo mi kö'do 'ba ralawo?"

<sup>11</sup> Yësu aya'ba da me'do iya henye, "A'di, ezë vidi ma kölo temi 'e edi timelë aba alëpi mi wogo yöndu mi kö'do 'ba ralawo, akasösu kö'du mo de zi koto mo yaga?"

<sup>12</sup> Vidi köndu ra laka ndra ta da timelë! Here ne, kö'du ki'di 'beze ila ze zi vidi maako konyi mi kö'do 'ba ralawo aba."

<sup>13</sup> Here mo iya zi kora 'ba kala keje ne henye, "Iza ga kala yi yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka löhu kaa agamo ne.

<sup>14</sup> Here Farasiye i'bënni o'donni mala zi Yësu kofu.

### *Vo litu kinzi a Wirì ra Yësu?*

<sup>15</sup> Mati Yësu owo kö'du mala re ni ne, mo i'bë 'de ta bi nani, mora vidi kayo alö'bönni gbo ga ndi mo aba. Mo ako'jo vidi ma zë na rakoo ne'e biya,

<sup>16</sup> mo ise go mo zi zë iya henye, mayadanni kö'du ni de zi vidi maako'e.

<sup>17</sup> Mo o'do here zi re ni kö'do kaa kö'du ma nëbi Yisaya ayi ku tinyö.

<sup>18</sup> "Kinye edi vo lö'bö ama ma minzi.

Mo ma mo'do lövo mo.

Kö'du mo, ma na rakyenyi.

Ma kutu Lawo Kölo Laka ama do mo, mo akayöyö kö'du vurë ama zi vidi.

<sup>19</sup> Mo awasa mandere ha gbögbö de mandere me'do na gu nberere da geri.

<sup>20</sup> Mo owe loma ma ide re ni ku ne de, mandere yölu lamba ma omba ku kara toro kazi lëru.

Mo atedi nduwë, le mo ako'do vurë ma laka 'ba kpiliri.

<sup>21</sup> Tu'de biya aki'di kö'du sösu 'bënni mi mo."

### *Yësu Belezobulu aba*

*(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)*

<sup>22</sup> Here kya 'ba vidi maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yësu, o'bo de zi me'do ga kö'du mo edi dakyikyaba. Yësu ako'jo kora ne, here mo o'bo zi me'do bi kongu aba.

<sup>23</sup> Vidi biya na rakaga temi kö'du ma Yësu o'do ne. Zë ako'jonni kö'du iyanni henye, "Mo atedi Wisi 'ba Dawidi ra?"

<sup>24</sup> Mati Farasiye owonni kö'du ne, aya'banni do mo iyanni henye, "Mo ore dakyikyaba ne'e yaga, ga kö'du vo de zë Belezobulu ra, i'di kyigo ne zi mo zi kö'do here."

<sup>25</sup> Yësu ayolo kö'du ma zë edinni asösu, mo iya zi zë henye, "Dakaño ma inye re ni na gbongo gbongo wehe kö'do oka ani aba, alima na konda de. Gawo maako, mandere dakota ma inye re ni na gbongo gbongo wehe kö'do oka maako aba akalëpi.

<sup>26</sup> Here ezë gbongo ma kölo edi wehe kö'do oka ni vere aba mi damöku a Satani, nenyeku kö'du ya'ba aba henye, inye re ni ku nzo na gbongo gbongo kandi apere re ni.

<sup>27</sup> Iya'e henye, mo ore dakyikyaba yaga kyigo 'ba Belezobulu aba, mora eyi ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigo ne zi zë kore yaga? Zë atedi na vo vurë 'bë 'e.

<sup>28</sup> Ezë mora dakyikyaba kyigo 'ba Lawo 'ba Wirì, here damöku a Wirì ayi ku de 'e."

<sup>29</sup> "Vidi maako o'bo de tödu mi loko 'ba kora ma na kyigo zi wasisi omo koba, nje

ëzë mo ida kora kyigo ne dagba atehe 'da loko omo kolo."

<sup>30</sup> "Vidi ma anza de 'bama, mo edi tinyo ko'du aba ra ma. Vidi ma akonyi ma de zi toto, edi tinyo pere mo.

<sup>31</sup> Ma yada zi ye henye, ato'bo vidi kila ga ko'du kyenyë mati o'donni, ko'du kyenyë kiya aba, mora vidi mati iya ko'du kyenyë ra Lawo Kolo Laka, ila mo de.

<sup>32</sup> Vidi mati iya ko'du kyenyë ra Wisi a Vidi akila mo, vidi mati iya ko'du kyenyë ra Lawo Kolo Laka ila mo de yaanya aba nburu."

*Kaga logo ni aba*  
(Lk. 6:43-45)

<sup>33</sup> "Zi tedi logo laka aba edi kaga ma laka aba. Ezë edi kaga ma kyenyë aba atedi logo ma kyenyë aba. Kaga akayolo tara dakyine 'ba logo ma ana.

<sup>34</sup> 'E wiri ne'e, hala akiya'e ko'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma edi. Ndo mi didi mo aba.

<sup>35</sup> Vidi ma laka akodo gbi wa ma laka ga ko'du laka eni, vidi ma kyenyë akodo gbi ko'du kyenyë ga ko'du kyenyë eni.

<sup>36</sup> Ayolo'e henye kadra 'ba vure aba, vidi biya na kolo kolo akayeti ko'du kyenyë ma mo iya.

<sup>37</sup> Me'do he yi ra, akpa ako'do vure mo aba re yi, zi yolo yi vo ko'du laka kodo vo ko'du kyenyë."

*Ko'du ko'jo ga ko'du ko'do*  
(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

<sup>38</sup> Here kya 'ba vo komoyandi 'ba ko'du ki'di maako'e, kya 'ba Farasi maako'e eti, ame'donni riyë iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yi kongo ta bi ko'du ko'do ko'do."

<sup>39</sup> Mo aya'ba do mo zi ze iya henye, "Hala vidi kyenyë 'ba kazi wiri edinni kadra ndenye aba. Ako'jo'e ha ma ga ko'du ko'do? 'E'e! Ko'du ko'do ma akayada zi ye atedi nje ko'du ko'do 'ba nebi Yona.

<sup>40</sup> Temi geri kolo ne Yona o'do kadra wota yondo aba mi kyenze, here Wisi a Vidi ako'do kadra wota yondo aba mi hu kano yondu ne.

<sup>41</sup> Mi ko'do 'ba vure aba, vidi 'ba Ninewe atenyinni riyë akasusunni 'e ga ko'du

ze otanni de nni ku temi ko'du kyenyë 'benni, ma owonni ko'du yeti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako edi kinye ta da Yona.

<sup>42</sup> Mi ko'do 'ba vure aba yere mbara 'ba daliho 'ba Seba atenyi riyë 'e susu ga ko'du mo i'be temi geri ne biya temi kano 'beni ko'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomonu kowo. Miya zi ye henye, wa edi kinye kyedre ta da Solomonu!"

*Ta'ba 'ba dakyiky*  
(Lk. 11: 24-26)

<sup>43</sup> "Ezë dakyiky asi ku yaga tara vidi, i'be lasi aba dakanjo maako bi lawo koma. Ezë i'ja de,

<sup>44</sup> akiya na bi deni henye, 'Ma ta'ba hulëhu liho ama ma mila ne.' Here i'be hulëhu i'ja loko na mbiya, nbala na laka.

<sup>45</sup> Here enyi i'be yaga ika aboka niye madomoriyö dakyiky maako'e na kyenyë ta da ni, ze ayinni alimanni gbo ani. Ezë inde re ni ku, vidi nani edi mi riti kyenyë ta da ma dagba. Nenyë edi ko'du ma ako'do re ni zi vidi ma kyenyë'e mi ko'do nenyë."

*Ma 'ba Yesu öndu mo eti*  
(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

<sup>46</sup> Mati Yesu edi gba ame'do zi vidi kayo, ma mo öndu mo eti okonni gbo. Ze oronni yaga ko'du ko'jo zi me'donni zi mo.

<sup>47</sup> Here vidi maako temi vidi naniye iya zi mo henye, "Ongo te ma yi, öndu yi eti edinni atoro yaga, ombanni zi me'do zi yi."

<sup>48</sup> Yesu aya'ba da me'do iya henye, "Eyi 'beni ma ma? Eyiye ra öndu ma'e?"

<sup>49</sup> Mo enyi ayada bi da vo lo'bo 'beniye, iya henye, "Ongo te! Kinye ma ma öndu ma eti.

<sup>50</sup> Vidi ma o'do wa ma 'bu ma komoriye omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na öndu ma, emi ma ma ma."

## 13

*Mala 'ba vo kofo kili*  
(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

<sup>1</sup> Mi ko'do kolo, Yesu ila liho enyi i'be da goti 'ba föfo alima gbo akanjo.



<sup>2</sup> Vidi kayo ma atoto rē nni kpo ta ro mo gbo kyɔ, mo ēkyi mi tɔɔbɔ alima gbo mi mo, vidi kayo ro 'benni yaga da gōti.

<sup>3</sup> Mo alima kō'du yeti zi zē kyɔ temi mala. Yēsu iya henye, “Kadra maako aba kora maako i'bē kofo kilī.

<sup>4</sup> Mati mo ili kofo mi yaka, kya mo alēpi da gēri, ali ayi onyonni 'de.

<sup>5</sup> Kya mo alēpi mi kaɔo ma ri'di, kaɔo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ōtu ga kō'du kaɔo ne alo dē.

<sup>6</sup> Mati kadra ese o'bo wevo ma luru ne'e, ga kō'du ngara'da ōdu dē gbo na laka, kandi wevo ne'e akyitu gbo.

<sup>7</sup> Kya 'ba kofo alēpi mi kutē kono, ōvu mora ofo wevo mo.

<sup>8</sup> Kya 'ba kofo alēpi mi kaɔo ma laka wevo mo ana i'jō, kya mo lamikōlō, aga mo'e 'butēmodaka, mora aga mo'e 'butēwota.”

<sup>9</sup> Yēsu inde kō'du 'bēni iya henye, “Owo'e kō'du ne, ēzē ēdi 'e mbiliye aba!”

### *Mi i'jō 'ba mala ne*

*(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)*

<sup>10</sup> Vo lō'bō'e ayinni zi Yēsu ako'jonnī hō mo iya henye, “Kō'du a'di ēdi 'bēyi ame'do zi vidi temi mala?”

<sup>11</sup> Yēsu ēnyī aya'ba dō mo iya henye, “Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wiri i'di ku zi ye, anza dē zi zē.

<sup>12</sup> Mora here, vidi ma wa aba akī'di zi mo ndra, here mo atēdi mo aba kyɔ ta da ma ēdi. Mora vidi mati anza wa aba dē, akoba 'de kazi mo gbī le ma tisi ma mo ēdi mo aba ne.

<sup>13</sup> Mi kō'du ma mēdi ame'do zi zē temi mala ēdi henye,

‘Zē ongōnni bi mora i'janni dē,

zē o'je mbili nni.

Mora owonni mandere ayōlonni dē.’

<sup>14</sup> Kō'du kumē 'ba Yisaya ga kō'du 'bēzē ne henye,

‘Vidi nenye'e akowonni nje na kowo

mora ōdu dē, dē zē.

Zē akongōnni bi akongo

mora 'de i'janni dē.

<sup>15</sup> Didī vidi nenye'e na kyigo.

Mbili vidi nenye'e yaanya aba na kisi.

Zē ombanni dē zi kō'du tinyō kongō.

Ēzē mbili zē anza dē na kisi,

zē akongōnni komo nni aba,

akayōlonni dē nni aba mora akoto dē nni  
zi ma hulēhu,  
mora akako'jō zē.’”

<sup>16</sup> “Mora kō'du'e ne laka ga kō'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku.

<sup>17</sup> Ēdi na laka miya zi ye nēbi kayo mora vidi kayo a Wiri ombanni zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dē, mora zē ombanni zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dē.

### *Yēsu ayada mi mala 'ba vo kofo kilī*

*(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)*

<sup>18</sup> “Owo'e ayandiye mi kō'du 'ba vo kofo kilī ne.

<sup>19</sup> Zē mati owonni kō'du kise 'ba damōku ne, mora ayōlonni dē ēdinni kaa kofo mati alēpi da ga gēri. Satani ayi iri me'do ne yaga temi di'di zē.

<sup>20</sup> Kofo mati alēpi dakaɔo ma ri'di aba, ēdi zē ma owonni kō'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni.

<sup>21</sup> 'De ōdu dē gbo mi di'di zē, mora ēhinni dē na konda. Here mati kō'du kyēnyē maako ayi ga kō'du kise ne, akilanni 'de kandi.

<sup>22</sup> Kofo ma alēpi mi kono ne, ga kō'du zē ma owonni kō'du kise ne, kō'du sōsu ga kō'du wa 'ba dakaɔo, lovo wa kyɔ ila kō'du kise ne dē tōdu mi di'di zē, du ananni lovo dē.

<sup>23</sup> Kofo ma ili mi kaɔo ma laka, ēdi kō'du zē ma owonni kō'du kise ne, irinni gō zē ra ananni lovo, kya mo lamikōlō, agamo'e 'butēmodaka mora agamo'e 'butēwota.”

### *Mala kō'du 'ba nyangōlu*

<sup>24</sup> Yēsu ayada mala ma kya mo zi zē. “Damōku 'ba Wiri ēdi kaa henye. Kora maako ili kofo ma laka mi yaka eni.

<sup>25</sup> Yōndō kōlō maako aba, mati vidi o'donni ku biya vo wehe ayi ili kofo nyangōlu mi kutē wana, mora i'bē wēni 'de.

<sup>26</sup> Mati wevo mo ōvu, mbili mo omba ku zi rē ni ki'di. Nyangōlu alaya gbo.

<sup>27</sup> Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, ‘Kyedre, kofo laka ra ili mi yaka 'bēyi ne. Nyangōlu ne ayi 'bēni ta kila?’

<sup>28</sup> Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, ‘Ne vo wehe maako ra o'do kō'du ne.’ Zē ako'jonnī hō mo iyanni henye, ‘Omba zi ze ti'bē nyangōlu ne koto mo 'de yaga?’

<sup>29</sup> Mo aya'ba da me'do, iya henye, "E'e, ga kö'du ezè atoto'e nyangölu ne akoto'e kya wana 'dö zè eti.

<sup>30</sup> Ila'e wana 'dö nyangölu aba mövunni bi kölö le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lo'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zè ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lo'bi.' "

*Mala 'ba kofo masatada*  
(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

<sup>31</sup> Yësu ayada mala ma aga mo zi zè, "Damöku 'ba Wirī edi henye: Kora maako oba kofo masatada iyi mi yaka eni.

<sup>32</sup> Kofo matisiwa aba ta da kofo biya, mati övu riyè, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinni uvö loko enni mi ngora mo."

*Mala kö'du 'ba langa*  
(Lk. 13:20-21)

<sup>33</sup> Yësu nduwè mala maako yada mo zi zè iya henye, "Damöku 'ba Wirī edi henye: Mbara maako oba langa asusè mi tele 'butësowö 'ba lunzu i'di gbo tö'bu."

<sup>34</sup> Yësu ayada kö'du nenyee zi vidī kayo temi mala. Mo iya kö'du ako dè zi zè kazi mala.

<sup>35</sup> Mo o'do kö'du ne here zi kö'du kiya 'ba nēbi tayi tinyö: "Ma ko'do mala ezè ma me'do zi zè. Ma kayada zi zè wa mati ayolōnni dè kyere ma damöku i'di rē ni ne."

*Yësu ayada mi mala 'ba nyangölu*

<sup>36</sup> Mati Yësu ila vidī kayo ödu loko, vo lö'bo 'bomowe ayinni zi mo, iyanni henye, "Ayada dero zi ze mi mala 'ba nyangölu mi yaka ne a'di?"

<sup>37</sup> Yësu aya'ba do mo, iya henye, "Kora ma ili kofo ma laka ne Wisi a Vidī.

<sup>38</sup> Yaka damöku, kofo ma laka ne, mora vidī ma 'benni 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidī ma 'benni 'ba Satani.

<sup>39</sup> Vo wehe ma ili kofo ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliṅṅ, mora vo kumumo'e zè ra malayika'e."

<sup>40</sup> "Here kaa ma nyangölu atoto do mo o'bo mi wa'do, kö'du ne ako'do rē ni here mi ndundu 'ba daliṅṅ aba.

<sup>41</sup> Edi here, Wisi a Vidī akutu yaga malayika eniye, zi toto temi damöku eni

yaga, vidī ma biya edinni vidī ki'di zi kö'du kyenyè ko'do, biya agamo'e ma edinni kö'du kyenyè ko'do.

<sup>42</sup> Zè aku'dunni zè mi wa'do, zè akudunni hē nni konyo aba.

<sup>43</sup> Vidī a Wirī atanyinni kaa kadra mi damöku a 'bu nni, owo'e kö'du ne, ezè edi 'e mbili aba."

*Mala kö'du 'ba wa koho*

<sup>44</sup> "Damöku 'ba Wirī edi henye, kora maako i'ja wa na koho mi yaka. Mo ayöfu do mo gbo löhu. Mo na rakyenyi, i'bè wogo wasisi mati mo edi mo aba yaga, i'bè hulèhu wogo yaka nani gbo.

*Mala 'ba atenje*

<sup>45</sup> "Damöku 'ba Wirī edi kpa kaa henye. Kora maako edi bi koma kö'du dahabo ma laka.

<sup>46</sup> Mati mo i'ja, mo i'bè wogo wasisi mati mo edi mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbo.

*Mala 'ba kiri kyenze*

<sup>47</sup> "Damöku 'ba Wirī edi kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kiri u'du wa 'ba kyenze kiri enni yaga mi föfö, mora iri dakyine 'ba kyenze biya.

<sup>48</sup> Mati wa 'ba kyenze kiri edi ku ndo, zè otōnni yaga da göti alimanni gbo akaṅo zi mi kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinni mi baga enni, mati anza na laka u'dunni zè 'de möku.

<sup>49</sup> Atedi mi ndundu 'ba daliṅṅ aba kaa nenyee. Malayika ati'benni yaga akako'donni vidī ma kyenyè'e temi ma laka

<sup>50</sup> Aku'du zè mi wa'do 'ba koli ani zè akudunni hē nni konyo aba."

*Kö'du kyī ma koo aba*

<sup>51</sup> Yësu ako'jo hē zè, iya henye, "Ayolo'e kö'du nenyee'e ku?" Zè aya'banni do mo iyanni, "ḶḶ."

<sup>52</sup> Here mo aya'ba do mo zi zè iya henye "Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma ayandi zè kö'du 'ba Damöku 'ba Wirī, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyī ma koo aba, yaga temi lo'bi eni."

*Omba Yësu dè mi Nazereta*  
(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

<sup>53</sup> Mati Yësu inde yada mala nenyee'e ku, mo ila bi nani



<sup>54</sup> ɛnyɪ i'bě hulɛhu mi gawo 'bɛni Naz-  
ereta. Mo ayɛti kɔ'du mi bi 'ba mɔtu,  
mora zɛ ma owonni kɔ'du yɛti 'bɔmo ne,  
zɛ rakaga aba. Zɛ ako'jonnɪ kɔ'du, iyanni  
henye, "Here mo i'ja kɔ'du yɔlɔ mahere  
ne ta kila? Mora kɔ'du kɔ'do 'bɔmo ne'e?"

<sup>55</sup> Mo ra dɛ wisi 'ba vo wakisɛ? Mariya  
ra dɛ ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona,  
mora Yudasi, zɛ ra dɛ na ɔndu mo'e?"

<sup>56</sup> ɛmi mo'e ra dɛ ɛdinni alima kinye  
ne? Mo i'ja kɔ'du nenyɛ biya ta kila?"

<sup>57</sup> Mora here, zɛ ombanni mo dɛ. Yɛsu  
iya zi zɛ henye, "Nɛbi oro ta ga bi ne biya  
nje mi gawo 'bɔmo vo dakota 'bɔmo ɛti.

<sup>58</sup> Mo o'dɔ kɔ'du kɔ'do dɛ ani, ga kɔ'du  
zɛ anza nni dɛ kɔ'du koma aba."

## 14

### *Koli 'ba Yowani Bapatisi*

*(Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)*

<sup>1</sup> Mi kadra nani Heroda vo dakaɲo owo  
kɔ'du Yɛsu mo ayada zi vo mi

<sup>2</sup> turu ɛniye henye, "Tɪnyɔ Yowani Ba-  
patisi ra ɛnyɪ ku na didi." "Kɔ'du nere  
ra mo ɛdi kyigɔ nenyɛ aba, zi kɔ'du kɔ'do  
ne'e kɔ'do mo."

<sup>3</sup> Kɔ'du Heroda ra kyere i'di kɔ'du zi  
Yowani kiri kida mo nyɔri aba ku'du  
mi kamba. Mo o'dɔ kɔ'du ne ga kɔ'du  
Herodiya mbara 'ba ɔndu mo Pilipo.

<sup>4</sup> Mi kadra maako aba, Yowani Bapatisi  
ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka  
zi yi Herodiya koze."

<sup>5</sup> Here Heroda omba zi mo kofo, mora  
ere kazi vidi 'ba Yuda'e ga kɔ'du zɛ asɔsu  
'bɛnni Yowani ne nɛbi ra.

<sup>6</sup> Here mi kadra ko'jo 'ba Heroda aba  
wu'jɛ 'ba Herodiya ɔlɔ komo vidi kayo.  
Heroda gbɔ rakyenyi aba

<sup>7</sup> alɔmu zi mo, iya henye, "Malɔmu ku  
zi ki'di zi yi wa ma ako'jo kɔ'du ga kɔ'du  
mo."

<sup>8</sup> Here tɛmi kɔ'du sɔsu 'bama mo, mo  
ako'jo hɔ mo, iya henye, "i'di zi ma kinye  
yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje  
ne."

<sup>9</sup> Yere gbɔ kazi rakyenyi ga kɔ'du lɔmu  
ma mo o'dɔ ta da komo yingɔ 'bɛni ne'e  
biya ne, mo i'di kɔ'du zi wu'jɛ ne, da  
kɔ'du wa ko'jo 'bɔmo omba ku.

<sup>10</sup> Here mo i'di kɔ'du ikye da Yowani  
gbɔ mi kamba,

<sup>11</sup> dɔ mo ne ika mi gbenje mora i'di gbɔ  
zi wu'jɛ ne, mo oba ika gbɔ zi ma ni.

<sup>12</sup> Vo lɔ'bɔ a Yowani ayi injɛnni yɔku  
mo usu, mora zɛ i'bě ayadanni kɔ'du mo  
gbɔ zi Yɛsu.

### *Yɛsu i'di wakonyo zi vidi kayo*

*(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)*

<sup>13</sup> Mati Yɛsu owo kɔ'du Yowani, mo ɔsɔ  
ani mi tɔɲbɔ, ɛnyɪ i'bě ga bi mbiya na  
bi dɛni. Here vidi owonni kɔ'du mo ɛnyɪ  
ilanni gawo 'bɛnni, i'bɛnni ga ndi mo aba  
ta akaɲo.

<sup>14</sup> Yɛsu ɛnyɪ asi yaga tɛmi tɔɲbɔ, mati  
mo ongo vidi kayo ne'e, di'di mo oso gbɔ  
ndɔ na kɔ'du sɔsu ga kɔ'du zɛ, mo ako'jo  
zɛ ma na rakɔɔ ne'e gbɔ.

<sup>15</sup> Hutaga nani aba, vo lɔ'bɔ 'bɔmo  
ayinni zi mo iyanni henye, "Bi ku ra  
hutaga bi nenyɛ bi mbiya ra, utu vidi ne'e  
liɲɔ mi'bɛnni wakonyo kogo zi nni."

<sup>16</sup> Yɛsu aya'ba da me'do zi zɛ iya henye,  
"Zɛ mi'bɛnni dɛ. 'E na bi de 'e, i'diye  
wakonyo zi zɛ konyo."

<sup>17</sup> Zɛ aya'banni da me'do, iyanni  
henye, "Wa biya ma dɛdi mo aba kinye  
mangɔlɔ'bɔ muyi kyenze riyɔ."

<sup>18</sup> Yɛsu iya zi zɛ henye, "Ika'e zɛ zi ma  
kinye."

<sup>19</sup> Mo i'di kɔ'du gbɔ zi vidi ne'e limanni  
akaɲo da loma, mo oba mangɔlɔ'bɔ muyi  
kyenze riyɔ ne aba, ongo bi riyɛ o'dɔ  
ɔwɔ'di zi Wiri. Mo owe mi mangɔlɔ'bɔ  
ne'e i'di zɛ gbɔ zi vo lɔ'bɔ'e, vo lɔ'bɔ i'di  
zɛ gbɔ zi vidiye.

<sup>20</sup> Vidi biya onyo ɔvɔnni mora vo lɔ'bɔ  
obanni бага 'butɛ dɔmoriyɔ ndɔ na kɔsɔ  
wa ma ɔsɔ.

<sup>21</sup> Watiti 'ba vidi kora ma onyonni wa  
ne, ɛdi kpulukumuyi vidi, mbara gisisi ɛti  
iti dɛ.

### *Yɛsu alasi ta da wini*

*(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)*

<sup>22</sup> Here Yɛsu i'di vo lɔ'bɔ'e tɛkyinni  
mi tɔɲbɔ ti'bɛnni dagba kapa fɔfɔ mɔtɔ,  
mora mo iya vidi ne'e mi'bɛnni 'de.

<sup>23</sup> Ta pɛti utu vidi ne'e ku, mo i'bě da  
lutu riyɛ kuti ni aba amɔtu. Mati hutaga  
ɔkɔ, Yɛsu ɛdi gbɔ ani kuti ni aba.

<sup>24</sup> Mi kadra ne tönbö ëdi ku na kowö mi kutë wini 'ba föfö rë nî kohö kazi wini kagba, ga kö'du buluku ëdi aluku zo ki'di zi mo.

<sup>25</sup> Tëmi kutë kadra wota, modaka aba mi da mindö, Yësu ayi zi vo lö'bö'e lasi aba ta da wini.

<sup>26</sup> Mati zë ongonni mo ëdi alasi ta da wini, zë na tere. Zë iyanni kudu aba na tere henye, "Ne gililö 'ba yöku ra."

<sup>27</sup> Yësu ame'do kandi zi zë iya henye, "Uku mi ye, ne ma ra, ere'e dë."

<sup>28</sup> Here Petero ame'do riyë iya henye, "Yere ëzë ëdi tinyö yi ra i'di kö'du zi ma ti'bë ta da wini zi yi ani."

<sup>29</sup> Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ayi." Petero asi yaga tëmi tönbö ayeto gbo ti'bë ta da wini zi Yësu.

<sup>30</sup> Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lëndi akaño mi wini. Mo udu "Ayomö ma Yere."

<sup>31</sup> Kandi Yësu akako Petero kala ni aba, iya zi mo henye, "Ëdi kö'du koma aba tisiwa. Kö'du a'di dë yi jijji go mo?"

<sup>32</sup> Here zë 'dö riyö ëkyinni mi tönbö, buluku ogo gbo.

<sup>33</sup> Here zë ma mi tönbö ne'e ayetonnî Yësu, iyanni henye, "Tinyö yi Wisi 'ba Wirî ra."

*Yësu akö'jo vo raköw mi Genesereta  
(Mk. 6:53-56)*

<sup>34</sup> Zë umunnî kyëti 'ba föfö ayinnî gawo 'ba Genesereta,

<sup>35</sup> ani vidî ayolonnî Yësu gbo, zë utunnî kö'du zi vidî 'ba raköw'e biya kpo tara gawo nani, ikanni zë gbo zi Yësu.

<sup>36</sup> Zë alenzenni mo zi kila zë mati köw aba ne, gbi nje zi ha böngö omo kisa, zë biya ma isenni ne, akö'jo zë gbo nbala.

## 15

*Kö'du yandi 'ba wa nbala ti'da aba  
(Mk. 7:1-13)*

<sup>1</sup> Kya 'ba Farasiye nni vo komoyandi 'ba kö'du ki'di eti, ayinnî ta Yerusalema zi Yësu, ako'jonnî ho mo, iyanni henye,

<sup>2</sup> "Kö'du a'di vo lö'bö 'bëyiye owonnî kö'du ki'di ma kyedre 'beze ilanni zi ze ne dë? Akaka kala nni dë tëmi gëri ma laka gba kazi wakonyo."

<sup>3</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, "Mora kö'du a'di owö'e kö'du a Wirî dë, iriye ga ndi kö'du yandi 'be'e?"

<sup>4</sup> Kö'du Wirî iya henye, 'Owö 'bu yi ma yi aba. Vidî ma asënë 'bu ni mandere ma ni aki'di mo zi kofo.'

<sup>5</sup> Mora ayandi 'e henye, ëzë vidî maako ëdi wa aba, mo mo'do zi 'bu ni konyi mandere ma ni. Mora iya henye, nenyë 'ba Wirî.

<sup>6</sup> Mo omba dë zi 'bu ni towö. Tëmi gëri ne owö'e kö'du ki'di a Wirî dë, ga kö'du zi ga ndi kö'du yandi 'be ra kiri.

<sup>7</sup> 'E vo komokandi ne'e, kö'du 'ba Yisaya ëdi tinyö, kaa ma mo iya kö'du ga kö'du ko'do 'be'e."

<sup>8</sup> Wirî iya henye, "Vidî nenyë'e owonnî ma me'do hë nni aba, di'di zë tinyö na kowö tara ma.

<sup>9</sup> Here anza na laka zi zë ma yeto, ga kö'du ëdinni kö'du ki'di 'ba vidî köndu ra yandi mo kaa kö'du ki'di ama."

*Wa mati ëdi vidî ko'do na ti'da  
(Mk. 7:14-23)*

<sup>10</sup> Yësu ako'jo vidî kayo zi ni iya zi zë henye, "Owo'e, ayolö'e.

<sup>11</sup> Anza dë wa ma i'bë ta ha vidî mi mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da"

<sup>12</sup> Here vo lö'bö omo ayinnî zi mo iyanni henye, "Ayolö'e ku henye ere, Farasi anzanni dë na rakyenyi mi kö'du kiya 'bëyi ne?"

<sup>13</sup> Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Wevo mati 'bu komoriyë ra dë yi akoto 'de."

<sup>14</sup> "Asösu'e kö'du zë dë. Zë vo dagba 'ba vo komoköndu. Ëzë kora vo komoköndu maako aköko vo komoköndu agamo, zë 'dö riyö akalëpinni mi wogo."

<sup>15</sup> Petero ënyi ame'do riyë iya henye, "Ayada mi i'jö me'do ne te zi ze."

<sup>16</sup> Yësu iya zi zë henye, "Anza'e dë gba ndrë na komokandi ta da oka'e.

<sup>17</sup> Ayolö'e dë? Wa ma i'bë ta ha vidî i'bë mi mo mora gbo yaga tëmi ida ro mo.

<sup>18</sup> Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tëmi di'di, ne wa ma o'do vidî na ti'da

<sup>19</sup> Tëmi di'di mo ayi kö'du sösu ma kyënyë, ma aki'di mo zi wa kofo, ndoro ko'do, kö'du kyënyë maako'e ko'do mo

aba, zi wakolo, ndondo, kö'du kyënyë kiya ra oka'e.

<sup>20</sup> Nenyë'e wa ma ëdinni vidi ko'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zë iyanni ne, o'do vidi de na ti'da."

*Koma 'ba mbara tëmì Kanana  
(Mk. 7:24-30)*

<sup>21</sup> Yësu ila bi nani ënyë i'bë dakaño ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba.

<sup>22</sup> Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ënyë udu riyë, iya henye, "Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jë ama ëdi dakyiky iya, mi riti kyedre."

<sup>23</sup> Yësu iya me'do ako de zi mo. Vo lö'bö 'bomo ayinni zi mo alenzenni mo iyanni henye, "Ore mo 'de, mo ëdi ga ndi ze kiri kporo nenyë ko'do aba."

<sup>24</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, "Utu ma nje zi vidi 'ba Yiserele'e ma olunni."

<sup>25</sup> Mati here ne, mbara ne ayi alëpi ndi mo. Mo iya henye, "Akonyi ma Yere."

<sup>26</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, "Anza de na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihiye."

<sup>27</sup> Mo aya'ba do mo iya henye, "Ne tinyo Yere, wihi ëdinni kpa wakonyo ma oso alëpi ta da tarabiza 'ba kyedre 'bëzë 'e ne konyo."

<sup>28</sup> Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Yi mbara 'ba kö'du koma kyedre aba. Mi kadra tisi nani wu'jë omo ak'jo re ni gbo."

*Yësu ak'jo vidi kyo*

<sup>29</sup> Yësu ila bi nani ënyë i'bë na konda ta da kapa föfö 'ba Galilaya. Mo ëkyi da lutu alima akaño.

<sup>30</sup> Vidi kayo ayinni zi mo, ikanni aba, vo keje, vo komoköndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vidi rakoo maako'e kyo ma i'dinni zë ndi Yësu, mo ak'jo zë gbo.

<sup>31</sup> Vidi ne'e na rakaga ma ongönni vo ha ngulu ëdi ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keje ëdi ku alasi, vo komoköndu ëdi ku bi kongö, ayetönni Wirì 'ba Yiserele gbo.

*Yësu i'di wakonyo zi vidi kyedre kayo  
(Mk. 8:1-10)*

<sup>32</sup> Yësu ako'jo vo lö'bö 'bënyë zi ni iya zi zë henye, "Ma rasösu aba ga kö'du vidi nenyë'e, ga kö'du zë ëdinni ku ma aba, ko'do wota aba yaanya aba anzanni de waako aba zi konyo. Momba de zë kutu kazi wakonyo, ga kö'du atëdinni na riti ta da geri 'bëzë lijo."

<sup>33</sup> Here vo lö'bö 'bomo ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mi da lëpi nenyë zi ki'di zi vidi kayo nenyë'e ta kila?"

<sup>34</sup> Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ëdiye mangolo'bo aba ndö?" Aya'banni do mo iyanni henye, "Mangolo'bo madomoriyö nzoyi, kyenze ëdi tisiwa."

<sup>35</sup> Yësu iya kö'du gbo zi vidi kayo ne zi limanni akaño dakaño.

<sup>36</sup> Mo oba mangolo'bo madomoriyö kyenze ne aba o'do öwö'di zi Wirì, owe mi zë i'di zë zi vo lö'bö'e, vo lö'bö'e i'di zë zi vidi ne'e.

<sup>37</sup> Zë onyönni mora ovönni. Here vo lö'bö obanni kori madomoriyö ndondo na nzoyi ma oso.

<sup>38</sup> Watiti 'ba vidi kora ma onyönni ëdi 4,000 vidi mbara gisisi eti iti de.

<sup>39</sup> Mati Yësu utu vidi ne'e ku 'de, ëkyi mi töjbo i'bë mi dakaño 'ba Magadoni.

## 16

*Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba kö'du ko'do  
(Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)*

<sup>1</sup> Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinni zi Yësu ombanni zi mo yonzo ako'jonnì ho mo kö'du ko'do ko'do mo zi zë, zi yada Wirì ra omba da kö'du zi mo.

<sup>2</sup> Mora Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ëzë kadra ëdi ku loso, iya 'e henye, 'Dëdi ku ti'bë zi komo bi laka ki'ja, ga komo bi ëdi na kahi."

<sup>3</sup> Nbo da mindö aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kö'du komo bi na kahi a'ba na köndu.' Aka me'do'e kö'du 'ba komo bi ne bi kongö aba komoriyë, mora o'bo'e me'do de kö'du kyinë 'ba kadra ne'e.

<sup>4</sup> Hala kö'du kyënyë vidi ma ndenye ne kazi Wirì. Ako'jo 'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e, kö'du ko'do ma aki'di zi ye nje kö'du ko'do 'ba Yona." Here Yësu ila zë ënyë i'bë wëni 'de.

*Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti*  
(Mk. 8:14-21)

<sup>5</sup> Mati vo lö'bö'e umu ni kyeti föfö maaga mo, kö'du mangol'bo ölu ta de ze zi kobanni aba.

<sup>6</sup> Yesu iya zi ze henye, "Andire'e edi 'e bi kida aba kö'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

<sup>7</sup> Ze ayetonnı gbo me'do na ga re nni iyanni henye, "Mo iya kö'du ne ga kö'du doba 'e mangol'bo maako de."

<sup>8</sup> Yesu ayolo kö'du ma ze edinni kiya ne, here mo ako'jo he ze iya henye, "Kö'du a'di ediye ame'do na ga re 'e kö'du mangol'bo ma anza de? Hala ediye koma tisi aba.

<sup>9</sup> Gba ayole'e de? Mangol'bo muyi ma minye mi mo kö'du vidi kora kpuluku-muyi ne de? Korı ndo ma oso'e?

<sup>10</sup> Mora edi hala kö'du mangol'bo madomorıyo kö'du vidi kora kpuluku-sowo ne? Korı edi ndo ma oso'e?

<sup>11</sup> Hala ayole'e de manza de ame'do zi ye kö'du 'ba mangol'bo? Ong'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti.

<sup>12</sup> Here vo lö'bö ayolonnı mo anza de kö'du ne kiya zi ga re nni kong'o kazi mangol'bo ma o'do langa aba, weni ga kö'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

*Petero Iya Yesu ra Korisito*  
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

<sup>13</sup> Yesu enyi i'be daliyo ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipo, bi ma mo ako'jo ha vo lö'bö 'beniye iya henye, "Eyi ra vidi edinni akiya mo Wisi a Vidi?"

<sup>14</sup> Ze aya'banni do mo iyanni henye, "kya vidi maako'e iyanni henye, Yowani Bapatısi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'benni Yeremaya ra mandere kya 'ba nebi maako."

<sup>15</sup> Mo ako'jo he ze iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma eyi?"

<sup>16</sup> Simona Petero enyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri wıdı."

<sup>17</sup> Yesu enyi aya'ba do mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kö'du, tinyo nenye ayi de zi yi kazi vidi kondu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriye."

<sup>18</sup> Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbi le koli o'bo de zi do mo kohe.

<sup>19</sup> Maki'di gbalaka 'ba Damoku 'ba Wiri zi yi, kö'du ma ida dakaño kinye, akida kpa komoriye, kö'du ma inga dakaño kinye, akinga kpa komoriye."

<sup>20</sup> Here Yesu ise go mo zi vo lö'bö 'beni ne'e mayadanni de zi vidi kolö maako ni Korisito ra.

*Yesu ame'do kö'du riti 'beni koli aba*  
(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

<sup>21</sup> Mi kadra nani zo dagba Yesu ayeto kiya kö'du riti 'beni koli aba zi vo lö'bö 'beniye kazi koho, iya henye, "Makati'be mi Yerusalema mora matedi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di eti. Aki'dinni ma zi kofu, mora ta peti ko'do da wota aba, matenyi na didi."

<sup>22</sup> Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, "Anza here Yere, kö'du ne mo'do re ni de zi yi."

<sup>23</sup> Yesu opi komo ni da Petero iya nenye, "Enyi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mi geri ama, ga kö'du sosu 'beyi ne ayi de kazi Wiri, mora kazi kö'du ko'do 'ba vidi kondu."

<sup>24</sup> Mora here, Yesu iya zi vo lö'bö 'beniye henye, "Eze vidi maako omba tayi zi ma, kö'du mo molu ta do mo, minje taka 'beni malö'bö ga ma.

<sup>25</sup> Vidi ma omba zi didi 'beni yomo akayolu mora vidi ma ayolu didi ni kö'du ma aki'ja.

<sup>26</sup> Vidi atedinni wa aba eze ze irinni damoku ne biya mora ayolu didi nni? Anza here de. Waako anza ani de zi ki'dinni zi didi nni ya'ba mo aba.

<sup>27</sup> Kö'du Wisi 'ba Vidi omba ku zi tayi mi bikanyi kyedre 'ba 'bu ni malayika eni eti, mora mo aki'di biriti zi vidi maako mi kö'du ko'do 'bomo.

<sup>28</sup> Miya zi ye henye, kya vidi maako'e edinni kinye akolinni de, ze akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidi mi damoku 'beni."

## 17

*Yesu ofo re ni*  
(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)



1 Tapëti ko'do modaka aba, Yësu oba Petero, Yemisi öndu ni Yowani aba, ënyi i'bënni riye da döku konda na bi dë nni.

2 Mati zë ëdinni bi kongö rakofö ayi zi Yësu, komo mo ëdi alaka kaa kadra, böngö 'bomo ofö rë ni na kanyi.

3 Vo lö'bö wota ne'e, ongönni Mosa nni Eliya aba, ëdi ame'donni Yësu ëti.

4 Petero ame'do riye zi Yësu, iya henye "Yere, ëdi na laka ze kinye. Ezë omba, ma kuvö gövö wota kinye. Kölö zi yi, Kölö zi Mosa, mora Kölö zi Eliya."

5 Mati mo ëdi gba ame'do, foli laaka ayi öro riye dë zë, gu aa tëmi foli iya henye, "Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e dö mo."

6 Mati vo lö'bö owonni me'do ne, zë na tere umë rë nni na mi yöfu dakaño.

7 Yësu ënyi ayi ise rë zë, iya henye, "Ënyiye riye, ere 'e dë."

8 Here zë ongönni bi riye i'janni vidi maako dë, du Yësu kuti ni aba.

9 Mati zë ëdi tasinni akaño ta da döku, Yësu iya zi zë henye, "Ayada'e dë zi vidi maako kö'du mati ongö'e ne, le ezë Wisi a Vidi ënyi ku tëmi koli."

10 Vo lö'bö ako'jonnii ha Yësu iyanni henye, "Kö'du a'di vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye, iyanni henye ere, Eliya ra atayi dagba?"

11 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Eliya ra ëdi tayi dagba, mo akako'jo wasisi nzo.

12 Mayada zi ye henye, Eliya öko ku nzo, vidiye ra ayölonni mo dë o'donni mo kaa zë omba nni. Tëmi geri Kölö ne zë ako'donni Wisi 'ba Vidi kpa here."

13 Vo lö'bö ënyi ayölonni mo ëdi ame'do zi nni ne, kö'du 'ba Yowani Bapatisi.

*Yësu ako'jo wisi kora dakyikyaba*  
(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

14 Mati zë a'banni zi vidi kayo ne'e, kora maako ayi zi Yësu alödro da womo ni aba akaño komo Yësu,

15 iya henye, "Yere, i'di miyi mëyi ra wisi ama ne. Mo ëdi köö nöki aba na kyënyë, ëdi mo kumë kadra maako aba mi wa'do, mandere mi wini.

16 Mika mo zi vo lö'bö 'bëyiye, ö'bönni dë mo kö'jo."

17 Yësu aya'ba dö mo, iya henye, "E vidi kazi koma kö'du kyënyë aba ne'e, omba 'e zi ma tëdi ëti le ndala aba? Omba'e zi ma lima ëti le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma."

18 Yësu i'di kö'du zi dakyikyaba ne, ënyi asi gbo yaga tara wisi ne, mi kadra nani ako'jo mo gbo.

19 Vo lö'bö ayinni zi Yësu liya ako'jonnii ho mo, iyanni henye, "Kö'du a'di dore ze dakyikyaba dë gö mo yaga?"

20-21 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Miya zi ye henye, ezë ëdiye koma aba kaa kofo masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenye henye, 'i'bë ta kinye nani!' ati'bë. Ako'do'e wa biya."

*Yësu ame'do löhu ga kö'du koli 'bëni*  
(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

22 Mati vo lö'bö 'ba Yësu ayi atoto rë nni ku biya mi Galilaya, Yësu iya zi zë henye, "Wisi 'ba Vidi omba ku ki'di mo zi vidi"

23 akofonni mo, ko'do da wota aba mo atënyi na didi tëmi koli." Vo lö'bö'e na rasösu ga kö'du mati Yësu iya akofo ni ne.

*'Be'bele kopi mi yëkelu 'ba Wiri*

24 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ayinni mi Kaparanamo, vo 'be'bele kö'du 'ba yëkelu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e ëdi 'be'bele loko 'ba Wiri kopi?"

25 Petero aya'ba dö mo, iya henye "E'di here." Mati Petero i'bë lijo, Yësu ame'do dagba, "Simona, kö'du sösu 'bëyi a'di? Eyä ra ëdinni 'be'bele kopi zi yeree 'ba dakaño nenye? Vo gisi 'ba dakaño'e ra ködo tu'dë maako'e?"

26 Petero aya'ba dö mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yësu aya'ba dö mo iya laka, "Gisi 'ba dakaño'e opinni dë.

27 Domba dë zi vo 'be'bele kö'du ne'e ko'do mo zi tënyinni na kamo. I'bë mi föfö kyenze kiri. Oto yaga dagba kyenze mati iri ku ne, ayëhu ho mo aki'ja kahi njbiriri kyö kö'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'bëyi aba. Oba zë opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

## 18

*Ëyi ra kyedre ndra?*  
(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

1 Mi kadra nani vo lö'bö ayinnä zi Yësu ako'jonnä hɔ mo, iyannä henye, “Ëyï ra 'bëni na kyedre mi damöku 'ba Wirï?”

2 Yësu ako'jo wisi i'di mo atɔɔ komo zë,

3 Mora iya henye, “Miya zi ye tïnyö, ëzë ofɔ re 'e dë kaa gisisi mi di'diye, ödu'e dë mi damöku 'ba Wirï.

4 Vidï ma kyedre mi damöku 'ba Wirï ra mati aya'ba rë ni tisi kaa wisi nenye.

5 Ëzë vidï mati iri wisi kaa nenye kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku.”

*Kö'du yɔnzɔ zi kö'du kyënyë ko'do*  
(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

6 “Ëzë vidï maako o'do wisi kölö tïmi gisisi nenye'e mo oma mi kö'du kyënyë ko'do, ëdi na laka kö'du vidï nani zi yitö kyedre 'ba wakuhu kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne.

7 Atëdi na riti zi vidï 'ba damöku nenye, kö'du wa maako mati ëdi zi ko'do zë zi kö'du kyënyë ko'do. Wa ne ako'do rë nni 'duwi, atëdi na riti zi vidï mati i'di zë zi rë nni ko'do ne.

8 Ëzë kala yi mandere ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye u'du 'de yaga. Ëdi na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu.

9 Ëzë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, otɔ u'du 'de yaga. Ëdi na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kölö ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena.”

*Mala kö'du tölu 'ba timëlë*  
(Lk. 15:3-7)

10-11 “Komo'e mëdi re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bëzë ëdi 'duwi nburu komo 'Bu ma komoriyë.

12 A'di ra asösu 'bëyi ëzë vidï kora ëdi timëlë aba lamikölö, ma kölö ölu tïmi zë ako'do? Mo akila ma lamikölö 'butëmodɔmosowɔ dɔmomodɔmosowɔ bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma timëlë mati ölu ne dë ya?

13 Ëzë mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atëdi rakyenyi aba ndra kö'du timëlë kölö ne ta da ma lamikölö 'butëmodɔmosowɔ dɔmomodɔmosowɔ ma ölunni dë ne.

14 Tïmi gëri kölö ne, 'Bu'e komoriyë omba dë zi ma kölö tïmi zë zi tölu.

*Öndu mandere ëmi ma o'do kö'du kyënyë*

15 “Ëzë öndu yi o'do kö'du kyënyë zi yi, i'bë ayada kö'du kyënyë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje tïmi kut'e. Ëzë mo owo kö'du 'bëyi ne ku, ayomɔ mo ku tïmi kö'du kyënyë ko'do.

16 Ëzë mo owo kö'du 'bëyi ne dë, oba kölö mandere riyö vidï kya mo'e yi aba, kö'du wa sösu ne zi vo hu kö'du dɔɔ tädinni riyö, mandere wota kaa mati ko'du yöru iya.

17 Ëzë mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidï 'ba kanisa. Ndundu mo aba ëzë mo owo da vidï 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du.

*Kö'du kida kö'du kinga aba*

18 “Tïnyö mayada zi ye henye, kö'du mati ida ku mi dakaɔo kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakaɔo kinye, akinga kpa komoriyë.

19 Mayada kyɔ zi ye, ëzë vidï riyö tïmi 'e dakaɔo nenye omba da kö'du wa mati amötu'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye.

20 Ëzë vidï riyö mandere wota atoto rë nni bi kölö mi ru ma, ma mëdi zë ëti.”

*Mala 'ba vo kalima kazi kö'du kila zi oka ni*

21 Petero ayi zi Yësu ako'jo hɔ mo iya henye, “Yere, ëzë öndu ma ëdi nduwë kö'du kyënyë ko'do ra ma makila mo da ndö? Modɔmoriyö?”

22 “'E'e,” Yësu aya'ba dɔ mo iya henye, “Anza madɔmoriyö, 'butëmodɔmoriyö dɔmomodɔmoriyö,

23 ga kö'du damöku 'ba Wirï ëdi here. Kadra maako aba, yere maako omba zi kö'du kɔhi 'ba vo kalima 'bëniye mati obanni kazi ni kongɔ.

24 Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kölö tïmi zë ika 'bëni zi mo atiti go mo miliyöni pawono.

25 Vo kalima ne anza wa aba kyɔ dë, zi kɔhi ɔmo ne kopi. Yere i'di kö'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo ëdi mo aba kö'du zi yöngu ne kopi mo aba.



<sup>26</sup> Vo kalima ne alɔdrɔ domo nī aba komo yere, ala'ba rē nī iya henye, 'Miyi mēyi ra ma, ma kopi wa 'bēyi ne biya zi yi.'

<sup>27</sup> Yere gbɔ rasösu aba kö'du mo, ila mo tēmi yöngu ne, ila mo i'bē gbɔ."

<sup>28</sup> "Kora ne ēnyi i'bē andösi dē nni, vo kalima oka nī mati oba kōhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo n̄birī, iya zi mo henye, 'Opi yöngu ama gē yi ne.'

<sup>29</sup> Vo kalima oka mo ne alɔdrɔ akaŋo ala'ba rē nī zi mo iya henye, 'Miyi mēyi ra ma, ma kopi zi yi.'

<sup>30</sup> Mo omba dē ēnyi u'du mo mi kamba le mo akopi yongu ne.

<sup>31</sup> Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongōnni kö'du mati o'do rē nī ne, zē rasösu aba, ēnyi i'bē ayadanni kö'du ne gbɔ biya zi yere.

<sup>32</sup> Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, 'Yi vo kalima kyēnyē ra, mila yi kö'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kö'du ala'ba rē yi zi ma.

<sup>33</sup> Here kaa atēdi mikyēyi aba ra oka yi ne kaa mati mo'do mikyēyi zi yi ne.'

<sup>34</sup> Here yere gbɔ na kamo usu vo kalima ne mi kamba zi riti ki'di zi mo le ezē mo opi yongu ne ku biya."

<sup>35</sup> Yēsu i'di dɔ mo gbɔ zi zē iya henye "Ne ēdi kö'du mati 'bu ma komoriyē ako'do zi ye, ezē ila'e ako'e dē tēmi di'diye."

## 19

*Yēsu ayandi kö'du ga kö'du 'ba mbara yēyi*

*(Mk. 10:1-12)*

<sup>1</sup> Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyi i'bē mi dakaŋo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene.

<sup>2</sup> Vidi kayo alö'bōnni ga ndi mo, mo ako'jo zē gbɔ ani.

<sup>3</sup> Kya 'ba Farasi maako'e ayinni zi mo, ayōnzōnni zi mo kuyi kö'du ko'jo aba, iyanni henye, "Kö'du ki'di 'beze akila vidi kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo omba?"

<sup>4</sup> Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ako'jo'e kö'du yöru ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wirī i'di vidi kora mbara aba?"

<sup>5</sup> Wirī iya henye, 'Ga kö'du ne, vidi kora akila 'bu nī, ma nī akadroko rē nni mbara 'bēni aba, zē riyō ne atēdinni na wa kölö.'

<sup>6</sup> Here anzanni dē kpe riyō, atēdinni kölö. Vidi maako inye mi wa mati Wirī adroko ku bi kölö ne dē."

<sup>7</sup> Farasiye ako'jōnni ho mo iya henye, "Kö'du a'di Mosa i'di kö'du zi vidi kora waraga 'ba rayēyi yöru, ki'di zi mbara 'bēni mo kore 'de?"

<sup>8</sup> Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Mosa i'di kö'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kö'du de 'e na kyigo zi yandi. Anza dē here, tēmi kadra mati bi o'do rē nī.

<sup>9</sup> Mayada zi ye henye, ezē kora maako ayēyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ezē mo iri mbara maako."

<sup>10</sup> Vo lö'bō 'bomo'e iyanni zi mo henye, "Ezē ēdi ne kö'du mati mi kutē kora mbara 'bēni aba, here, vidi moze mbara dekpe."

<sup>11</sup> Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kö'du yandi nenye anza dē zi vidi biya, nje zi zē mati Wirī i'di here.

<sup>12</sup> Vidi kora na limu kö'du o'jo zē here. Maako'e vidi ra o'do zē here, maako'e ombanni dē mbara koze ga kö'du 'ba damöku 'ba Wirī. Mo mati ato'bo da kö'du yandi nenye komba, mo'do here."

*Yēsu i'di ya'da zi gisisiye*

*(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)*

<sup>13</sup> Kya vidi maako'e ikanni gisisi zi Yēsu kala nī ki'di dē zē zi mötu kö'du zē, vo lö'bō 'bomo ayatanni vidi ne'e.

<sup>14</sup> Yēsu iya zi zē henye, "Ila'e gisisi mayinni zi ma, ayata'e zē dē, ga kö'du damöku 'ba Wirī ra kaa nenye'e."

<sup>15</sup> Mo i'di kala nī dē zē ila zē i'bē wēni gbɔ.

*Wisi kora obi ma wa aba kyo*

*(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)*

<sup>16</sup> Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi, kö'du laka a'di ra ma ko'do zi ma didi n̄buru ki'ja?"

<sup>17</sup> Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Kö'du a'di ako'jo ha ma kö'du wa ma laka? Mo ma laka ēdi nje kölö. Iri ga ndi kö'du ki'di ne, ezē omba zi tödu mi didi ma n̄buru."

18 Mo ako'jo kö'du iya henye, “Kö'du ki'di a'di?” Yësu ënyï aya'ba dö mo zi mo iya henye, “Ofo vidi dë, o'do ndoro dë, alogo dë, asusu vidi maako dë na ndondo,

19 ɔwo 'bu yi ma yi aba, o'do lɔvo vo halinɔ oka kaa mati o'do lɔvo yi.”

20 Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Mɔwo kö'du ki'di ne'e ku biya. A'di ra omba gba zi ma ko'do?”

21 Yësu iya zi mo henye, “Ëzë omba zi yi zi tedi nbala, i'bë ogo wa mati edi mo aba ne biya yaga, i'di kahi mo zi vo leriye, atedi wa aba kyɔ komoriyë, ta peti mo ayi alö'bö ga ma.”

22 Mati kora ne owo kö'du ne here, ënyï i'bë na rasösu ga kö'du mo wa aba kyɔ.

23 Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, “Mayada zi ye, atedi na kyigo zi vidi ma wa aba kyɔ zi tödu mi damöku 'ba Wirï.

24 Miya löhu zi ye henye; edi na kyigo ndra zi vidi ma wa aba kyɔ zi tödu mi damöku 'ba Wirï, ta da jemele tödu kpuru temi ogo 'ba ibira.”

25 Mati vo lö'bö owonni kö'du ne, zë biya na rakaga. Zë ako'jonnï kö'du iyanni henye, “Mora here ne, eyi ra akayomɔ?”

26 Yësu ongo bi mbiyi dë zë aya'ba dö mo iya henye, “Wa mahere ne, vidi ɔ'bo dë ko'do. Wirï ra atɔ'bo ko'do mo biya.”

27 Petero ënyï ame'do riyë, mo iya henye, “Ongo te, dila wasisi ku biya kö'du lö'bö gë yi. A'di ra datedi ze mo aba?”

28 Yësu iya zi zë henye, “Mayada tinyö zi ye Wisi a Vidi alima ku da kyiti 'bëni bikanyi laka 'bomo mi daliɔ kyi. Vo ga ndi ma 'butë domoriyö 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dë gisi 'ba Yiserele 'butë domoriyö ne.

29 Vidi mati ila loko, öndu'e, ëmiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kö'du ma aki'ja lami da kyɔ aki'di didi ma nburu nburu zi mo.

30 Yaanya aba zë mati kyɔ dagba ne atëdinni hulëhu, yaanya aba zë ma kyɔ hulëhu ne, atëdinni dagba.”

## 20

### *Mala 'ba vo lɔ ko'do'e mi yaka*

1 “Damöku 'ba komoriyë edi henye. Kora maako edi, mo ënyï gbo da mindö

aba ti'bë vidi vo lɔ ko'do'e koma, zi lɔ ko'do mi yaka ëni.

2 Mo omba da kö'du zi kahi nbiriri kopi mo zi zë mi ko'do kölö, utu zë gbo lɔ ko'do mi yaka ëni.”

3 “Mo ënyï i'bë löhu bi 'ba wakogo, kadra mamodomosowo aba i'ja kya vidi kora maako ëdinni tɔɔ ani önbö kazi lɔ.

4 Mo ayada zi zë iya henye, ‘I'bë'e kpa lɔ ko'do mi yaka ma kopi kahi zi ye na laka.’

5 I'bënni gbo. Kadra 'butë domoriyö kadra wota aba, mo o'do kpa kö'du kölö ne.

6 Edi kara zi kadra muyi mo ënyï i'bë bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidi maako'e ëdinni gba tɔɔ ani önbö. Mo iya zi zë henye, ‘Edi 'be'e atɔɔ kadra loso de 'e kinye önbö kazi lɔ ga a'di?’

7 Zë aya'banni dö mo iyanni henye, ‘Vidi maako i'di lɔ dë zi ze.’ Mo iya henye, ‘Laka i'bë'e lɔ ko'do mi yaka ama.’ ”

8 “Mati kadra ɔko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lɔ ko'do'e iya zi mo henye, ‘Ako'jo vo lɔ ko'do ne'e opi kahi ezë, ayeto zë mati ta da hulëhu ne, ndundu mo zë mati ma dagba.’

9 Vidi kora mati ayetonni lɔ kadra muyi aba ne, opi kahi nbiriri zi ma kölö, kölö.

10 Kora mati o'donni lɔ dagba ayinni zi kahi 'bënni kiri, asösunni na kirinni ndra, ma kölö opi kpa kahi nbiriri kölö.

11 Zë irinni kahi 'bënni ënyinni agboro vo kyeti yaka aba.

12 Zë iyanni henye, ‘Vidi kora nenyë'e mati o'donni lɔ ta da hulëhu nje kadra kölö, ze do'do lɔ kadra nbo da kadra kyetu ne, here ne opi kpa zi zë kaa mati opi ze ne?’ ”

13 “Vo kyeti yaka aya'ba dö mo zi ma kölö temi zë iya henye, ‘Owo te aboka ma mo'ba'e dë. 'E biya omba'e da kö'du zi lɔ ko'do, kadra kölö nbo da kahi nbiriri kölö.

14 Yaanya aba oba kahi 'be'e ne, i'bë'e liɔ. Momba zi ki'di zi kora mati o'do lɔ ta da hulëhu, kpa kyɔ kaa mati mi'di zi ye ne.

15 Here ne, manza dë dangölö aba zi ko'do wa mati momba ko'do mo kahi

'bama aba? Kɔɔɔ 'e na mi kumbɛ ga kɔ'du ma na laka?' "

<sup>16</sup> Yɛsu inde me'do 'bɛni kiya mo aba henye, "Here zɛ mati hulɛhu atɛdinni dagba, mora zɛ mati dagba atɛdinni hulɛhu."

*Yɛsu ame'do ma da wota mo kɔ'du koli 'bɛni*

*(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)*

<sup>17</sup> Mati Yɛsu ɛdi ati'bɛnni mi Yerusalema, mo oba vo lɔ'bɔ 'bɛni 'butɛ dɔmoriyɔ dakapa ni, ame'do zi zɛ na liwo. Mati zɛ ɛdi ati'bɛnni, mo ayada zi zɛ iya henye,

<sup>18</sup> "Owo'e te, dɛdi ze ti'bɛ le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidɛ aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kɔ'du ki'di eti. Zɛ akikyenni vure ro mo zi kofo.

<sup>19</sup> Zɛ aki'dinni mo zi vo leze'e ako'dɔnni sawiya ro mo, aku'bɔnni mo, akatɔtɔnni mo da taka. Mora ko'do da wota aba, mo atɛnyi lɔhu na didi."

*Kɔ'du ko'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba*

*(Mk. 10:35-45)*

<sup>20</sup> Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bɛni aba riyɔ zi Yɛsu, alɔɔro komo mo ako'jo ho mo ga kɔ'du ko'do laka.

<sup>21</sup> Yɛsu ako'jo ho mo iya henye, "A'di ra omba?" Mo aya'ba da me'do iya henye, "Korisito zi ma gisi kora riyɔ 'bama nenyɛ'e akalimanni da kala yi ma tiri ma gali aba mi damoku 'be."

<sup>22</sup> Yɛsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henye, "Ayɔɔ'e wa mati ɛdiye kɔ'du ko'jo go mo ne dɛ. Atɔ'bɔ'e kinjɛ riti mati momba zi kinjɛ ne?" Zɛ aya'banni da me'do iyanni henye, "Datɔ'bɔ ze."

<sup>23</sup> Yɛsu ayada zi zɛ iya henye, "Tɛnyɔ akɛnjɛ'e riti 'bama ama, mora mɔ'bɔ dɛ kyigo aba zi kinzi vidɛ mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyɛ'e kɔ'du vidɛ mati 'bu ma ako'jo zi zɛ."

<sup>24</sup> Mati kya 'ba vo lɔ'bɔ 'butɛ owonni kɔ'du ne, zɛ na kamo gisi ɔndu riyɔ ne eti.

<sup>25</sup> Yɛsu ako'jo zɛ biya bi kolɔ iya henye, "Ayɔɔ'e ku henye, vo daliɔ 'ba vo leze ne'e ɛdinni kalakonda aba dɛ zɛ, vo dagba'e ɛdinni ndra kalakonda aba.

<sup>26</sup> Here gɛri mahere ne, manza dɛ mi kutɛ'e. ɛzɛ vidɛ maako tɛmi 'e omba zi tɛdi kyedre, mo mɛdi na vo lɔ'bɔ zi oka'e.

<sup>27</sup> ɛzɛ vidɛ maako tɛmi 'e omba zi tɛdi na vo dagba mo mɛdi na vo kalima 'bɛyi.

<sup>28</sup> Kaa Wisi 'ba Vidɛ ayi dɛ zi vidɛ maako'e lɔɔ ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidɛ maako'e, didi ni ki'di zi vidɛ kayo yɔmo."

*Yɛsu ako'jo vo komokɔndu riyɔ*

*(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

<sup>29</sup> Mati Yɛsu vo lɔ'bɔ 'bɛni eti ɛnyinni ku ti'bɛ 'de ta Yerikɔ, vidɛ kayo ɛnyinni ga ndi mo aba.

<sup>30</sup> Here kora vo komokɔndu riyɔ mati ɛdi alimanni dakapa gɛri, owonni Yɛsu ɛdi alaga ta da kapa, ayetonnɛ hɛ nni gbɔgbɔ, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyi mɛyi re ze."

<sup>31</sup> Here vidɛ kayo ne'e o'dɔnni sawiya zi zɛ ayadanni zi zɛ iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zɛ agbɔgbɔ hɛ nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyi mɛyi re ze."

<sup>32</sup> Yɛsu ɔro ako'jo zɛ, ako'jo hɛ zɛ iya henye, "A'di ra omba'e zi ma zi ko'do zi ye?"

<sup>33</sup> Zɛ aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongɔ."

<sup>34</sup> Yɛsu na rasɔsu kɔ'du zɛ, ise komo zɛ kandi ongɔnni bi, mora alɔ'bɔnni gbɔ ga ndi mo.

## 21

*Tɔdu 'ba Yɛsu mi Yerusalema*

*(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)*

<sup>1</sup> Mati Yɛsu vo lɔ'bɔ 'bɛni eti ɔkɔnni ku kara ra Yerusalema, zɛ ayinni Betehege da Dɔku 'ba Olivo ani Yɛsu utu vo lɔ'bɔ 'bɛni riyɔ dagba.

<sup>2</sup> Kɔ'du kise nenyɛ aba iya henye, "Ti'bɛ'e zi daliɔ mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi ɛni aba dakapa ni, inga'e zɛ ika'e zɛ zi ma.

<sup>3</sup> ɛzɛ vidɛ maako iya kɔ'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zɛ mo akila zɛ ti'bɛ kandi.' "

<sup>4</sup> Kɔ'du ne o'dɔ rɛ ni, zi kɔ'du mati nɛbi iya ne tayi tɛnyɔ.

<sup>5</sup> "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyɔɔ,

ongɔ'e vo damöku 'be'e ëdi tayi zi ye.  
Mo umbë dëni dë,  
ëdi taho da mokakya,  
wisi mokakya ëdi zë aba.”

<sup>6</sup> Here vo lö'bö ne i'bë o'dönni kö'du ne te kaa mati Yësu ayada zi zë zi ko'do mo.

<sup>7</sup> Zë, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni böngɔ 'bënni dë zë Yësu ëkyi gbo do mo.

<sup>8</sup> Vidi kayo o'ba böngɔ 'bënni da gëri, agamo'e ikyenni da ngora 'ba kaga o'banni zë da gëri.

<sup>9</sup> Vidi kayo ne alaganni dagba komo Yësu, zë mati ëdi tayi 'bënni ta gɔ mo, ayetönni hë nni gbögbö, iyanni henye, “Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere,  
wayeto zi Wiri.”

<sup>10</sup> Mati Yësu ödu mi Yerusalema, da vidi kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidi ako'jonnii kö'du iyanni henye, “Mo 'bëni eyi ra?”

<sup>11</sup> Vidi kayo aya'banni da me'do iyanni henye, “Nenye nëbi Yësu ra, tëmi Naz-ereta mi Galilaya.”

*Yësu i'bë ödu mi yëkëlu 'ba Wiri*  
(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

<sup>12</sup> Yësu i'bë ödu mi yëkëlu, ore vidi mati ëdinni wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidi 'ba kahi kutrë, gba'da 'ba vidi mati ëdinni atu'bu kogo ëti.

<sup>13</sup> Mora iya zi zë henye, “Ëdi na yöru mi kö'du yöru, Wiri iya ku henye, ‘Loko 'ba Wiri ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofo'e ku na yöru 'ba rakoho 'ba vo logo'e.’ ”

<sup>14</sup> Vo komoköndu vo ka'bo ëti ayinni zi mo mi yëkëlu 'ba Wiri mo ako'jo zë gbo.

<sup>15</sup> Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di ëti, ënyinni na kamo mati zë ongönni kö'du ko'do mati Yësu ëdi ako'do ne, gisisi ëdi hë nni gbögbö mi yëkëlu, iyanni henye, “Wayeto zi Wisi a Dawidi.”

<sup>16</sup> Zë ako'jo ni ha Yësu iyanni henye, “Owo kö'du mati ëdinni akiya ne ku?” Yësu aya'ba da me'do iya henye, “Oo, mowo ku. Gba ako'jo'e kö'du yöru nenye dë? ‘Ayandiye gisisi, gisisi ëti zi wayeto ma laka ki'di.’ ”

<sup>17</sup> Yësu ila zë ënyi i'bë yaga tëmi gawo kyedre ne ko'do mi Beteniya.

*Yësu asënë kyëlu*

(Mk. 11:12-14, 20-24)

<sup>18</sup> Tabi ta'ba 'bomo hulëhu mi gawo kyedre nbo da mindö vere aba, Yësu na o'bo.

<sup>19</sup> Mo ongɔ kaga kyëlu dakapa gëri, i'bë ro mo ija waako dë do mo du yëyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, “Ana logo dekpe löhu.” Kandi kaga kyëlu ne akyitru gbo.

<sup>20</sup> Vo lö'bö 'bomo ongönni kö'du ne iyanni henye, “Kaga kyëlu ne akyitru kandi ga a'di?”

<sup>21</sup> Yësu ënyi aya'ba do mo zi zë iya henye, “Mayada zi ye tinyö, ëzë oma'e awiri de 'e dë, ato'bo'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyëlu ne. Anza nje ma ne dë, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenye, ‘Ënyi riyë u'du rë yi mi ranga, ako'do rë ni.’ ”

<sup>22</sup> Ëzë oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kö'du mo tëmi mötu.”

*Kö'du ko'jo ga kö'du a Yësu*

(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

<sup>23</sup> Yësu ayi hulëhu mi yëkëlu, mo ayandi kö'du, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre ëti ayinni zi mo, ako'jonnii ho mo iyanni henye, “Ayada dero zi ze ëdi wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?”

<sup>24</sup> Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, “Ma kako'jo kö'du kölo ta he 'e, ëzë aya'ba'e do mo ku zi ma makayada zi ye mëdi kö'du ne ko'do kalakonda 'bëyi aba?”

<sup>25</sup> Kalakonda 'ba Yowani mati ëdi bapatisi ki'di mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wiri kodo kazi vidi?” Zë ayetönni hë nni wasa na ga rë nni, iyanni henye, “Dakiya ze a'di?” Ëzë daya'ba'e do mo diya'e kazi Wiri, mo akiya zi ze henye, “Mora kö'du a'di oma'e dë mi Yowani?”

<sup>26</sup> Ëzë diya'e henye, “Kazi vidi, ze na tere, ga kö'du ze biya dasösu Yowani ra nëbi.”

<sup>27</sup> Here zë aya'banni do mo zi Yësu, iya henye, “Dayo ze dë.” Mo aya'ba do mo zi zë iya henye, “Mayada dë zi ye kalakonda 'ba a'di ra mëdi kö'du nenye'e ko'do mo aba.”

*Mala kö'du gisi kora riyö*



28 “Yaanya aba asösu'e kö'du a'di? Kadra maako aba kora ëdi gisi kora aba riyö. Mo ënyi i'bë zi ma kyedre ne iya zi mo henye, ‘Wisi ama i'bë löö kö'do mi yaka ndenye.’ Wisi aya'ba da me'do iya henye,

29 ‘Momba dë ti'bë,’ yaa, mo asösu dë ni ënyi i'bë gbo.”

30 “‘Bu ënyi i'bë zi wisi agamo onyo kpa kö'du kölö ne. Wisi ënyi aya'ba da me'do iya henye, ‘Öö, kyedre ma ti'bë,’ löö ne kö'do mo, ‘de i'bë dë.”

31 Wisi ma vala tëmi gisi riyö ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?’ Zë aya'banni da me'do iyanni henye, “Wisi ma kyedre.” Yësu iya zi zë henye, “Mayada zi ye, vo 'be'bele kö'du nni, vo rönyi ëti, ëdi ti'bënni damöku 'ba Wirï dagba komo'e.

32 Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye gëri ma laka zi ye kiri, oma e dë mi mo. Vo 'be'bele kö'du vo rönyi ëti ra omani mi mo. Mati ongo'e mo gbi le, kpa oto de 'e dë zi koma mi mo.”

*Mala kö'du vo löö kö'do'e mi yaka 'ba lu'ju*

*(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)*

33 Yësu iya henye, “Owo'e mala vere ne, vo kyeti kaño maako iyï lu'ju mi yaka, o'do resi kpo ta ro mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvö loko toro 'ba bi kongö. Mo ila yaka ne zi vo löö'e, i'bë gbo bi yingo.

34 Mati kadra 'ba wa toto ta yaka oko ku, mo utu vo kalima 'bëniye zi vo löö'e ga kö'du zi mi 'bëni mati inye ne koba.”

35 “Vo löö ne'e iri vo kalima ne'e, u'bönni ma kölö, ofonni agamo, u'dunni vere ri'di aba.

36 Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima löhu kyö ta da ma dagba, vo löö kö'do ne'e o'donni zë kpa kaa ma dagba.

37 Ndundu mo aba mo utu wisi 'bëni zi zë. Mo iya henye, ‘Tinyö zë akoronni wisi 'bama.’ ”

38 “Mati vo löö ne'e ongonni wisi ne, iyanni henye, ‘Nenye wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.’ ”

39 Zë irinni mo u'dunni mo yaga tëmi yaka, ofonni mo.”

40 Yësu ako'jo hë zë iya henye, “Yaanya aba ëzë vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo löö ne'e?”

41 Zë aya'banni da me'do iyanni henye, “Mo akofo kora 'ba kö'du kyënyë kö'do ne'e, aki'di yaka ne zi vo löö kö'do maako'e, mati aki'dinni zi mo wa mi yaka mi kadra ma laka.”

42 Yësu iya zi zë henye,

“Ako'jo'e kö'du mati kö'du yöru iya ne dë? ‘Yitö mati vo wa kö'ba ombanni dë, ofo ku na yitö ma laka ndra.

Nenye Yere ra o'do.

Kongö mo atëdi na laka.’ ”

43 Yësu idra do mo iya henye, “Mayada zi ye, damöku 'ba Wirï akoba 'de kazi 'e, aki'di zi vidï mati akatananni lögo ma laka.

44 Vidï mati alëpi da yitö nenye, akolowe. Èzë yitö ne alëpi da vidï akanzekpe vidï nani.”

45 Here kyedre 'ba vo karasa nni Farasi ëti owonni mala a Yësu ne, ayolönni mo ëdi ame'do kö'du nni,

46 zë ayonzonni zi mo kiri. Mora zë erenni vidï kayo mati omani mi Yësu mo nëbi ra.

## 22

*Mala 'ba karama 'ba oze*

*(Lk. 14:15-24)*

1 Yësu ame'do löhu zi vidï tëmi mala iya henye,

2 “Damöku 'ba Wirï ëdi henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi ëni.

3 Mo utu vo lö'bö 'bëniye zi yada zi yingo mati omba zë ne zi tayinni mi karama ne, zë ombanni dë zi tayi.”

4 “Mo utu kya vo lö'bö ne'e kö'du kise aba zi yingo ne'e, iya henye. ‘Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofa isa ama ma kyedre, matöno aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mi karama 'ba oze.’

5 Yingo mati ako'jo zë ne ombanni dë, i'bënni ri mi löö ënni maako'e. Ma kölö maako i'bënni yaka ëni, ma vere i'bënni mi loko wakogo ëni.

6 Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bönni zë ofonni zë.

7 Vo damöku ënyi na kamo utu vo kanya 'bëniye ofonni vo wa kofa ne'e, o'bo gawo kyedre 'bëzë ne ti'de.”

8 “Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye iya zi zë henye, ‘Karama oze ama ku nzo. Vidï

mati mako'jo zē ne anzannī dē na laka tayi.

<sup>9</sup> Yaanya aba i'be'e da gēri ma kyedre ako'jo'e vidī kayo mati i'ja'e zē mayinnī mī karama.'

<sup>10</sup> Vo kalima ēnyī i'bēnnī yaga da gēri atotonnī vidī mati zē i'jannī biya, ma laka makyēnyē mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidī aba."

<sup>11</sup> "Yere ēnyī i'bē loko yingo ēniye kongō, mo i'ja kora maako usu bōngō 'ba oze dē. Yere ako'jo hō mo iya henye,

<sup>12</sup> 'Aboka ma ōdu hala kinye kazi bōngō 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kō'du ako dē.

<sup>13</sup> Yere ayada zi vo lō'bō 'bēniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndī mo aba u'du'e mo yaga mī bi kōndu. Ani mo akudu hē nī konyo aba.' "

<sup>14</sup> Yēsu i'dī dō mo iya henye, "Vidī kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dē."

*Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba 'be'bele kopi  
(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)*

<sup>15</sup> Farasi ēnyī i'bē o'dōnnī yere zi Yēsu kuyī kō'du ko'jo aba.

<sup>16</sup> Zē ēnyī utunnī kya 'ba vo lō'bō 'bēnnī, kya 'ba vidī 'ba Heroda ēti. Zē iyannī zi mo henye, "Vo komoyandi dayōlo ku ēdī kō'du tīnyō ra yada. Ēdī wa yandi tīnyō a Wiri ra yandi zi vidī. Kazi tere kō'du kiya 'ba vidī kyedre maako'e dē.

<sup>17</sup> Ayada zi ze, a'di ra asōsu? Ēdī na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, kōdo anza here dē?"

<sup>18</sup> Yēsu ayōlo yere kyēnyē 'bēzē ne, mo iya zi zē henye, "'E vo komokandi ne'e, kō'du a'di ēdiye ma kuyī kō'du yōnzō aba?"

<sup>19</sup> Ayada'e zi ma kōhi 'ba 'be'bele mati ēdī kopi." Zē ikannī kōhi ne zi mo.

<sup>20</sup> Mo ako'jo hē zē iya henye,

<sup>21</sup> "Komo ēyī ra ru mo aba nenye?" Aya'bannī da me'do iyannī henye, nenye komo Siza ra ru mo aba. Yēsu iya zi zē henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wiri wa 'ba Wiri."

<sup>22</sup> Mati zē owonnī kō'du ne, zē na rakaga zē ilannī mo ēnyī i'bēnnī gbō.

*Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba tēnyī tēmī koli  
(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)*

<sup>23</sup> Sadeke'e ma omannī vidī ēnyī dekpe tēmī koli, zē ayannī zi Yēsu iyannī henye,

<sup>24</sup> "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, ōndu mo moba mbara lu'bē ne, zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba kora mati oli ne.

<sup>25</sup> Yaanya aba ne gisi ōndu ēdinnī madōmorīyō kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bē ne zi ōndu nī.

<sup>26</sup> Kō'du ne o'dō rē nī kpa here zi ōndu ma rīyō ma wota ndundu mo zi zē madōmorīyō ne biya.

<sup>27</sup> Ndundu mo aba, mbara ne oli gbō.

<sup>28</sup> Yaanya aba ne, mī ko'do mati yōku atēnyinnī na dīdī, mo atēdī mbara 'bēyī? Zē biya ozennī mo."

<sup>29</sup> Yēsu aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Alitē'e ku, ga kō'du ayōlo'e wayōru dē mandere kyigō a Wiri.

<sup>30</sup> Ēzē yōku ēnyinnī ku na dīdī, atēdinnī kaa malayika'e komorīyē ozennī mbara dē.

<sup>31</sup> Yaanya aba kaa kō'du tēnyī 'ba yōku tēmī koli, ako'jo'e kō'du mati Wiri ayada zi ye ne dē? Mo iya henye,

<sup>32</sup> Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wiri 'ba dīdī anza 'ba yōku."

<sup>33</sup> Mati vidī kayo ne'e owonnī kō'du ne, zē na rakaga tēmī gēri kō'du yandi 'bomo ne.

*Kō'du kī'dī ma kyedre  
(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)*

<sup>34</sup> Mati Farasiye owonnī Yēsu ayata Sadeke'e, zē ayi atoto rē nni bi kōlō.

<sup>35</sup> Ma kōlō tēmī zē vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī, ako'jo ha Yēsu tēmī kō'du yōnzō iya henye,

<sup>36</sup> "Vo komoyandi, kō'du kī'dī ma vala ra kyedre mī kō'du kī'dī?"

<sup>37</sup> Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "'O'dō lovo Yere Wiri 'bēyī dī'di yī aba biya, lawo yī aba biya, kō'du yōlo 'bēyī aba biya.

<sup>38</sup> Nenye kō'du kī'dī ma dagba ma kyedre ndra 'ba kō'du kī'dī ra.

<sup>39</sup> Kō'du kī'dī ma rīyō ma kyedre mo ēdī kaa mo. O'dō lovo vo halinō oka kaa mati o'dō lovo yī.



<sup>40</sup> Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba nēbi ēti ɔɔ da kö'du ki'di riyō ne'e."

*Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito*  
(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

<sup>41</sup> Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rē nni ga bi kōlō, Yēsu ako'jo hē zē iya henye,

<sup>42</sup> "A'di ra asōsu'e kö'du 'ba Korisito? Mo tēmi kozo 'bēyi?" Zē aya'banni dō mo iyanni henye, "Mo tēmi kozo a Dawidi."

<sup>43</sup> Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kōlō Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi ēdi ame'do mo iya henye,

<sup>44</sup> 'Yere iya zi Yere 'bama, 'Alima kinye da tiri ma le mi'di vo wehe 'bēyiye ku midiri ndi yi."

<sup>45</sup> Ēzē Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atēdi tēmi kozo 'ba Dawidi?"

<sup>46</sup> Vidi maako aya'ba da kö'du ko'jo ne dē zi Yēsu. Ta pēti ko'do nani, vidi maako ako'jo ha Yēsu dekpe.

## 23

*Kö'du kyēnyē 'ba Farasiye*  
(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

<sup>1</sup> Yēsu ame'do zi vidi kayo ne'e, vo lö'bō 'bēni ēti iya henye,

<sup>2</sup> "Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi ēti, ēdinni kyigo aba zi yēti zi ye kö'du ki'di 'ba Mosa.

<sup>3</sup> Owo'e kö'du mati zē iyanni zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bēzē anza dē na laka zi ye go mo kiri. Zē ayadanni kö'du wa zi ye ko'do mo, zē o'donni dē.

<sup>4</sup> Zē i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi ɔ'bo dē zi kinjē mo ne da vidiye. Zē ombanni dē zi konyi zē zi kinjē le nje da gisi kala nni aba."

<sup>5</sup> "Zē o'donni wa mati vidi zi kongō. Zē idanni ko'di piri konda ga bōngō 'bēnni zi yada zē na laka. Zē i'dinni bōngō kanyi kōlōkpō gē nni zi yada zē na vo mōtu.

<sup>6</sup> Zē o'donni lövɔ bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mōtu.

<sup>7</sup> Zē o'donni lövɔ zi mētēnni watoɔwɔ aba mi bi 'ba wakogo. Zē o'donni lövɔ zi ko'jo vo komoyandi."

<sup>8</sup> "Ako'jo yi dē, 'Vo komoyandi,' ga kö'du 'e biya ta dakota kōlō, vo komoyandi nje kōlō.

<sup>9</sup> Ako'jo vidi maako dē dakaɔo kinye na 'bu,' ga kö'du ēdiye nje 'bu kōlō aba komoriyē.

<sup>10</sup> Ako'jo yi dē na 'vo komoyandi,' ga kö'du vo komoyandi kōlō 'bēyi ra Korisito.

<sup>11</sup> Ma kyedre kōlō mi kut'e mēdi na vo kalima.

<sup>12</sup> Mo mati o'do rē ni na kyedre, maya'ba rē ni hulēhu, mo mati o'do rē ni hulēhu, ako'do mo kyedre."

*Yēsu ayada kö'du kyēnyē ko'do 'ba vo komoyandiye*

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

<sup>13</sup> "Hala atēdi na kyēnyē zi ye, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi ēti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damōku 'ba Wirī kazi vidi ödunni, kpa ödu'e dē. Ayata'e vidi mati ēdi rē nni ki'di zi tödu ne kpa."

<sup>14-15</sup> "Atēdi na kyēnyē zi ye vo komoyandi 'ba kö'du ki'di Farasi ēti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyēti ranga kayo kpuru tēmi dakaɔo kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako ki'ja zi gēri 'be'e ne kiri. Ēzē i'ja'e vidi ne ku, o'do'e mo ndra na kyēnyē tada'e, zi ti'bē mi gehena kaa 'e."

<sup>16</sup> "Riti atēdi na kyēnyē zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komokōndu. Ayandiye iya 'e henye, ēzē vidi maako alōmu ru yēkēlu aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu ru dahabo mati mi yēkēlu ne aba, mo ku na kida.

<sup>17</sup> 'E vo komokōndu lumē'e, vala ra na kyedre, dahabo kōdō yēkēlu ra o'do, dahabo na laka?

<sup>18</sup> Ayandiye kpa iya'e henye, 'Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu rē ni ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.'

<sup>19</sup> 'E vo komokōndu ne'e, ma vala ra na kyedre waki'di kōdō karasa ra, o'do waki'di na koho?

<sup>20</sup> Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo ēdi lömu kpa wa mati biya i'di dō mo ne.

<sup>21</sup> Ēzē mo alōmu ru yēkēlu aba, mo ēdi lömu mo aba, ehe Wirī mati ēdi alima mi mo.

22 Èzè vidi maako alömu komoriyè aba, mo èdi lömu kyiti 'ba Wirì mati mo alima dö mo."

23 "Atèdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wirì 'butè, wokonyo tisiwa kaa kökòwu. Mora o'dò'e wa ma laka ndra 'ba ködu ki'di dè, kaa tinyö, mikyèyi, koma aba.

24 O'dò re 'e na vo dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu, oba'e kòṅṅ tisi yaga tëmi wa kuwè 'be'e, ondrò'e jemele."

25 "Atèdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta ro mo yaga, mi zè ndò na wakoyi mi kumbè aba.

26 Farasi vo komoköndu, akyito wa mati èdi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da."

27 "Atèdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rè zè na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka tarè zè yaga, mi zè ndò na yingò keñe yöku aba.

28 Tèmi gèri kölö ne, ta ra'e yaga na laka zi vidi biya, mi ye ndò na komokandi kö'du litè aba."

*Yèsu ame'do kö'du riti 'bèzè*  
(Lk. 11:47-51)

29 "Atèdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nèbiye, ayada'e tawò zi wogo zi vidi mati alimanni kyere na lima ma laka.

30 Iya'e henye, èzè èdiye kyere mi kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'dò'e kö'du mati zè o'donni nèbi ne'e, kofo mo go mo ne dè.

31 Omba'e dö mo tinyö, 'e ra na kozo 'ba vidi ma ofonni nèbi ne'e.

32 I'bè'e zò dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonnì ne kinde mo."

33 "'E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asösu'e zi taho. Kazi vurè re 'e, ati'bè'e biya mi gehena.

34 Mayada zi ye makutu nèbi ne'e, kora vo kö'du yölo, vo komoyandi èti, akofo'e kyamo'e, akatötö'e agamo'e akakpökyiye agamo'e mi bi 'ba mötu'e, akore'e zè tëmi gawo ta da gawo.

35 Riti biya kö'du vidi mbiya mati ofo'e ne akalèpi de 'e tëmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mi kutè yèkèlu karasa aba.

36 Mayada zi ye tinyö, riti biya 'ba wakofò ne akalèpi da vidi 'ba kö'do nenye."

*Yèsu o'dò löwò Yerusalema*  
(Lk. 13:34-35)

37 "Yerusalema, Yerusalema ofo'e nèbiye, u'du'e vo lö'bò mati Wirì utu zi ye ne ri'di aba. Da ndò momba zi kala ma ki'di mo kpo ra vidi 'be'e biya, kaa ma yèru mati atoto gisisi èni hu förö ni, ila'e ma dè.

38 Loko 'be'e ne akila na mi mbiya.

39 Tèmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe löhu le akiya'e henye, 'Wirì i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.' "

## 24

*Yèsu ame'do ga kö'du loko 'ba Wirì yaja*

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

1 Yèsu ènyi ila bi nani èdi gbo ati'bè 'de tëmi yèkèlu, vo lö'bò 'bomo ayinni zi yada zi mo kuvö 'ba loko 'ba Wirì ne. Mo ènyi alèzè.

2 "'ò. Ongò'e bi biya na laka da wa nenye'e. Mayada zi ye henye, yitò ma kölö kinye alima dè ga bi 'bèni zè biya aku'du akaṅo."

*Riti vidi yaza aba*

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

3 Mati Yèsu alima da Döku 'ba Olivo, vo lö'bò ayinni na liwo zi mo, ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Ayada zi ze kö'du biya nenye atèdi ndala aba, a'di ra ako'dò rè ni zi yada mo henye, 'Ku tayi 'bèyi ndundu 'ba daliṅṅ aba.' "

4 Yèsu aya'ba dö mo iya henye, "Èdiye komo ki'di aba, ila'e vidi maako mo'ba 'e dè.

5 Vidi kayo atayinni me'do ru ma aba ako'banni vidi kayo akiyanni henye, 'Ma, Korisito ra.'

6 Akowo'e kpòṅṅ wehe kara dakapa, kö'du yöyö 'ba wehe aba na kowò, ere'e dè. Wa ne ako'dò rè ni, anza dè zi kiya henye, ndundu mo okò ku.

<sup>7</sup> Dakaŋo ako'do wehe oka maako aba, damöku akalëpi wehe aba da ma kölo maako. Zöyi atëdi, kinzikinzi atëdi ta ga bi ne biya.

<sup>8</sup> Wa ne atëdinni biya kaa dagba too 'ba wisi ko'jo."

<sup>9</sup> "Akiriye, aki'diye zi ko'do mo na kyënyë zi kofo. Vidi biya akoyi 'e ga kö'du ma.

<sup>10</sup> Mi kadra nani, vo kö'du komba'e akalëpinni temi kö'du koma 'bënni, zë akasusunni oka maako, akoyinni oka maako.

<sup>11</sup> Nëbi vo ndondo kayo'e akalayanni vidi kayo ko'ba aba.

<sup>12</sup> Ne atëdi rapere 'ba kö'du kyënyë ko'do, zi vidi kayo lovo 'bëzë ofo.

<sup>13</sup> Vidi mati oro nduwë na kyigo mi ndundu mo, akayomo mo.

<sup>14</sup> Kö'du yöyö laka nenyë ga kö'du 'ba damöku akayëti zi vidi 'ba dakaŋo ne biya kaa vo hu kö'du dorö, ndundu mo atoko 'da."

### *Wa kyënyë ma ndra*

*(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)*

<sup>15</sup> "Mati ongo 'e wa kyënyë ma ndra mi loko 'ba Wirri ma ayaŋa, ma nëbi Daniyele ame'do kö'du mo. Atoro bi ma laka. Kö'du nenyë zi vo ko'jo mo: ayolo laka mi kö'du nenyë a'di.

<sup>16</sup> Vidi mati ëdinni mi Yudiya atahonni da lutu.

<sup>17</sup> Vidi maako mati ëdi da loko ëni, i'ja kadra dekpe zi tasi akaŋo zi wasisi 'bëni koba ta loko.

<sup>18</sup> Vidi maako mati ëdi mi yaka 'ba dekpe hulëhu zi bongo ëni koba.

<sup>19</sup> Atëdi na kyënyë mi ko'do naniye zi mbara mati omanni 'e mbara mati ëdinni gisiluru aba:

<sup>20</sup> Amötu'e zi Wirri kazi aho'e temi tona mandere mi ko'do kadra 'ba ralawo.

<sup>21</sup> Ga kö'du riti mi kadra nani atëdi na kowo ndra ta da riti, mati ëdi temi biyeto 'ba damöku temi ko'do ma ndenyë ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo löhu.

<sup>22</sup> Wirri aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dë here, vidi maako omö dë. Ga kö'du vidi jeli 'bëniye Wirri akaya'ba mi kadra ko'do nani 'e 'da."

<sup>23</sup> "Ezë vidi maako iya zi yi henye, 'Ongo te, Korisito ëdi kinye, mandere mo ëdi nani,' oma dë mi kö'du ne.

<sup>24</sup> Ga kö'du Korisito vo ndondo 'e nni nëbi vo ndondo ëti akalayanni, zë ako'donni kö'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidi jeli a Wirri ko'ba ezë zë ato'banni.

<sup>25</sup> Owo'e te, mayada kö'du nenyë zi ye gba kazi kadra mo toko."

<sup>26</sup> "Ezë vidi maako ayada zi ye iya henye, ongo'e te, mo ëdi yaga mi da lipi, i'bë'e dë ani, mandere ezë zë iyanni henye, ongo'e te, mo ëdi rë ni koho kinye oma'e dë mi kö'du ne.

<sup>27</sup> Ga kö'du Wisi a Vidi atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyë ta humirë le da mirë.

<sup>28</sup> Ezë yöku ëdi, langa akatoto rë nni."

### *Tayi 'ba Wisi a Vidi*

*(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)*

<sup>29</sup> "Kandi ta pëti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyi rë ni na mandölu, yehwe anyi dekpe, kyëlu akalëpinni ta komoriyë, wa ma komoriyë akakoho rë nni.

<sup>30</sup> Kyinë wa mati akayada kö'du 'ba Wisi a Vidi akalaya komoriyë, vidi biya 'ba dakaŋo akudunni ezë onganni Wisi a Vidi ëdi atayi temi foli 'ba komoriyë kyigo bikanyi kyedre 'bëni aba.

<sup>31</sup> Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'bëniye yaga mi bi golo'bo sowo 'ba dakaŋo. Zë akatotanni vidi jeli omo'e temi ndundu 'ba dakaŋo ne biya."

### *Kaga kyëlu*

*(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)*

<sup>32</sup> "Kaga kyëlu ma yandi kö'du yolo zi ye. Ezë ngora mo inzi ku, akofö rë ni na luwë, mbili yëyu makyiyi akayeto gbo tövu, akayolo'e umu ku kara.

<sup>33</sup> Temi gëri kölo ne, ezë ongo'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzo zi rë ni yeto.

<sup>34</sup> Mayada tinyö zi ye, wa ne biya ako'do rë ni dagba, kazi vidi ma ëdinni lima yaanya aba ne, oli dë gba biya.

<sup>35</sup> Komoriyë dakaŋo aba akalaganni, me'do 'bama alaga dë."

*Vidi maako ayolo ko'do mo kadra aba de*

*(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)*

<sup>36</sup> “Vidi maako ayolo ko'do mo kadra aba de. Kpa le malayika komoriye mandere Wisi ayolonna de, nje 'bu ra akayolo.

<sup>37</sup> Tayi 'ba Wisi a Vidi ako'do re ni kaa mi kadra 'ba Nowa.

<sup>38</sup> Mi ko'do gba ta komo wini koso, vidi edinna wakonyo, wa kuwe, vidi kora re nni koze mbara eti, le mi ko'do mati Nowa i'be odu mi tojbo,

<sup>39</sup> ayolonna ko'du mati edi re ni ko'do ne de, le wini koso ayi akyito ze biya. Eze Wisi a Vidi ayi akatedi here.

<sup>40</sup> Mi kadra nani vidi kora riyö atedinni loo ko'do mi yaka. Ma kolö akoba, agamo akila hulöhu.

<sup>41</sup> Vidi mbara riyö atedinni bi 'ba wakuhu, ma kolö akoba, agamo akila hulöhu.”

<sup>42</sup> “Ediye komo ki'di aba ga ko'du ayolo'e de, mi ko'do vala ra Yere 'be'e atayi.

<sup>43</sup> Eze vo kyeti lijo ayolo kadra mati vo logo atayi, tinyö akayolo'e henye, mo akalima na ngö ila vo logo de zi tödu mi loko eni.

<sup>44</sup> Here edi 'e kpa 'duwi nzo, ga ko'du Wisi a Vidi atayi mi kadra mati anza'e de komo ki'di aba go mo.”

*Vo kalima koma vo kazi koma aba*  
*(Lk. 12:41-48)*

<sup>45</sup> “Eyi ra vo lö'bo laka, ko'du yolo aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'di mo na ga vo lö'bo oka niye kongö wakonyo 'bezé ki'di mi kadra ma laka.

<sup>46</sup> Rakyenyi atedi zi vo lö'bo ne hala, eze kyedre 'bomo i'ja mo loo ne ko'do, eze mo a'ba lijo.

<sup>47</sup> Mayada tinyö zi ye, kyedre ne aki'di vo lö'bo na vo da wasisi eni biya.

<sup>48</sup> Eze mo na vo lö'bo ma kyenyé, mo akayada na bi deni henye, 'Kyedre 'beni ne ayi dekpe hulöhu kandi,'

<sup>49</sup> mo akayeto vo lö'bo okaniye ku'bo zi wakonyo wa kuwe aba na kyenyé.

<sup>50</sup> Kyedre 'ba vo lö'bo ne atayi ko'do maako aba, mati vo lö'bo ne anza de komo ki'di aba go mo, mi kadra mati mo ayolo de.

<sup>51</sup> Kyedre akasese mo kozokozo 'ba vo komokandi ne ze eti, ani mo akudu he ni konyo aba.”

## 25

*Mala ko'du minzö ngulu 'buté*

<sup>1</sup> “Mi kadra nani, damöku 'ba Wiri atedi henye. Minzö ngulu 'buté oba lamba enni enyi i'benni yaga da 'biyesi kutre.

<sup>2</sup> Muiyi temi ze na vo lumé, agamo'e muiyi na vo ko'du yolo.

<sup>3</sup> Ma vo lumé ne oba lamba 'benni obanni kya 'ba yeni wa'do de nni aba.

<sup>4</sup> Ma vo ko'du yolo ne'e, obanni maranjiye ndo yeni aba mi mo.

<sup>5</sup> 'Biyesi aliko deni tisi ta bi tayi, minzö ne'e, ayetonna nano o'donna gbo.”

<sup>6</sup> “Edi mi kuté yondo kudu aa yaga iya henye, “Biyesi edi kinye, ayiye do mo kutre.”

<sup>7</sup> Minzö 'buté ne enyi alironni, ako'jo lamba enni gbo.

<sup>8</sup> Minzö ma lumé ne iyanni zi ma vo ko'du yolo ne'e henye, 'i'diye kya 'ba yeni 'be'e, tisi zi ze, ga ko'du 'beze inde re ni ku.’

<sup>9</sup> Vo ko'du yolo ne aya'banni do mo iyanni henye, “E'e, anza de kyö ga ko'du 'e ehe ze, i'be'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga ko'du'e.’

<sup>10</sup> Minzö ma lumé ne enyi i'benni gbo kya 'ba yeni kogo. Mati edinni ti'be, 'biyesi oko gbo ta ge ze. Ze mati nzo muiyi ne enyi i'benni mo aba mi karama 'ba oze isinni ha loko gbo.

<sup>11</sup> Yaa, minzö agamo ne okonni, enyinni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayöhu ha loko zi ze tödu.’

<sup>12</sup> 'Biyesi aya'ba do mo iya henye, “E'e, mayolo 'e de.’ ”

<sup>13</sup> Yesu i'di do mo iya henye, “Ediye komo ki'di aba ga ko'du ayolo'e ko'do mo kadra mo aba de.”

*Mala ko'du vo kalima wota*  
*(Lk. 19:11-27)*

<sup>14</sup> “Mi kadra nani aba, damöku 'ba Wiri atedi henye. Kora maako edi omba ku zi ti'be bi yingo, mo ako'jo vo kalima 'beni ne'e ise ga wasisi 'beni zi ze zi tedinni na vo go mo kongö.



15 Mo i'di zi ma kölö wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kölö, mo i'di kóhi dahabo n̄biriri kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyö, zi ma wota mo kpulukukölö, enyi i'bë gbo bi yingö.

16 Vo kalima mati oba 'bëni kóhi n̄biriri kpulukumuyi ne kandi i'bë o'do loo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi.

17 Tëmi gëri kölö ne vo kalima mati oba kpulukuriyö ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyö.

18 Vo kalima mati iri 'bëni kpulukukölö ne, i'bë ole wogo mi kaño oho kóhi 'ba kyedre 'bëni ne gbo mi mo."

19 "Go mo ehi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi hulëhu alimanni ga kóhi ne kiti mo zë eti.

20 Vo kalima mati iri kóhi 'bëni kpulukumuyi ne, ödu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'i'di zi ma kóhi n̄biriri kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenye aga kpulukumuyi vere mati mi'ja.'

21 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. Eädi mi koma aba zi kóhi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'di yi na vo da kóhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.'

22 "Vo kalima mati i'di 'bomo kpulukuriyö ne ayi loko iya henye, 'i'di zi ma kóhi kpulukuriyö, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyö agamo mati mi'ja.'

23 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. Eädi mi koma aba zi kóhi tisi ne ki'ja mo here, maki'di yi na vo da kóhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.'

24 "Vo kalima mati iri 'bëni kpulukukölö ne, ayi ödu loko iya henye, 'Kyedre, mayolo yi kora vo kala kyigo ra, eädi wakumu kpa iyi dë, eädi wa 'ba yaka toto kpa kazi kofo kilii.

25 Ma na tere, mi'bë moho kóhi 'bëyi ne mi kaño ongo te, kinye wë yi eädi.'

26 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wëdi kyënyë. Ayolo dë mëdi wakumu kpa miyi dë, wa toto ta yaka kazi kofo kilii?

27 Laka, i'di kóhi ama ne kyere mi loko 'ba kóhi sesi, ma koba biya hulëhu do mo mati i'ja ne aba ezë ma'ba ku liño.' "

28 "Yaanya aba oba'e kóhi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butë aba ne.

29 Ga kö'du vidi biya mati eädi wa aba, le kyö aki'di, mo atëdi mo aba kyö. Ta da mati mo eädi mo aba. Vidi mati anza wa aba dë, gbi le nje ma tisi mati mo eädi mo aba, akoba 'de kazi mo.

30 Vo kalima lumë ne, u'du'e mo yaga mi bi köndu ani mo akudu hë ni konyo aba."

### *Ndundu 'ba vurë*

31 "Mati Wisi a Vidi ayi mi bikanyi kyedre malayika eti, mo akalima da kyiti,

32 vidi 'ba damöku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mi zë mi gboko riyo, kaa vo timelë yako inye timelë tara wanya here.

33 Mo aki'di vidi ma laka 'e da kala ni ma tiri, ma kyënyë'e da kala ni ma gali."

34 "Yere akiya zi vidi ma da kala ni ma tiri ne henye, 'Ayiye, 'e mati 'bu ma i'di ya'da ku zi ye ne. Ayiye mi damöku mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakaño aba.

35 Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kodro, i'diye wini zi ma kuwë. Ma na vo leze, oba'e ma liño 'be'e.

36 Ma na ga mbirö usu'e bongö ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mi kamba, eädiye ti'bë ma kongö.' "

37 "Vidi ma laka ne akaya'banni do mo zi mo, akiyanni henye, 'Ndala aba ya Yere, dongö yi na o'bo, didi wakonyo zi yi, mandere kodro aba, didi wini zi yi kuwë?

38 Ndala aba di'ja yi na tu'dë maako diri ze yi liño 'beze, mandere na ga mbirö dusu bongö rë yi?

39 Ndala aba dongö yi na rakoo mandere mi kamba dëdi ti'bë yi kongö?'

40 Yere akaya'ba zi zë akiya henye, 'Mayada zi ye, ezë o'do'e kö'du ne gbi le nje zi vidi ma tisi kaa ma nenye'e ne, o'do'e ku zi ma.' "

41 "Mo akiya zi zë ma da galini ne, 'i'bë'e 'de tara ma karani 'e mati mi wa senë a Wiri. I'bë'e 'de mi wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'bëni eti.

42 Ma na o'bo i'diye wakonyo dē zi ma. Ma na kōdro i'diye wini dē zi ma kuwē.

43 Ma na vo leze, iriye ma dē kala aba mī liṅo 'be'e. Ma na ga mbiṛo usu'e bōngo dē ra ma. Ma na rakoo mī kamba ongo'e ga ma dē.' "

44 "Akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henye, 'Ndala aba ya Yere, dongo yi na o'bo, na kōdro, na vo leze, na ga mbiṛo, na rakoo, mī kamba, dakonyi yi dē?'

45 Yere akaya'ba do mo akiya henye, 'Mayada zi ye, ezē omba'e dē zi konyi gbi le nje vidī ma tisi nenye'e ne, omba'e dē ne ma ra konyi.'

46 Vidī kyēnyē ne'e atī'bēnnī mī wa'do ma ṅburu ṅburu riti aba, vidī ma laka akatī'bē 'bēnnī mī didī ma ṅburu ṅburu."

## 26

### *Yere ko'do ra Yēsu*

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

1 Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lō'bō 'bēniye henye,

2 "Mī ko'do riyo aba kaa ayolo'e atēdī karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidī akī'dī zi tōtō mo."

3 Kyedre 'ba vo karasa nnī vidī kyedre'e eti atoto rē nnī mī loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e.

4 O'dōnnī yeṛe zi Yēsu kīrī zi kofo mo na liwo.

5 Zē iyannī henye, "Do'do'e dē mī kadra karama. Kazi vidī ēnyinnī na wehe."

### *Ope yēni da Yēsu mī Beteniya*

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

6 Mati Yēsu ēdī mī Beteniya liṅo 'ba Simona, kora mati na riti koo mōnyu aba ne.

7 Mati Yēsu ēdī wakonyo, vidī mbara ayi zi mo yēni ogo kōhi kyedre aba, mo ope gbo do mo.

8 Mati vo lō'bō 'bomo ongonnī kō'du ne here, ēnyinnī na kamo. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henye, "Kō'du a'di ayaṅa wa ne biya here go mo?"

9 Yēni kēzi ngutru nenye akogo yaga kōhi kyedre aba, kī'dī zi vo leriye."

10 Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī kiya ne, iya zi zē henye, "Kō'du a'di ēdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma.

11 Atēdiye 'duwī vo lere eti mī kutē'e, anza'e dē 'duwī ma aba.

12 Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenye kope ra ma, zi kō'jo ma nzo zi kusu.

13 Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yōyo laka nenye ayēti zi mo mī dakaṅo ne biya, wa mati mo o'do ne atēdī na kō'du sōsu ga kō'du mo."

### *Yudasi omba da kō'du zi Yēsu susu.*

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

14 Ma kōlō tēmī vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne ru mo Yudasi Sikereto i'bē zi vo da karasa'e

15 ako'jo ho mo iya henye, "Akī'diye a'di zi ma, ezē masusu Yēsu zi ye?" Zē itinnī kōhi ṅbiriṛi 'butēwota i'dinnī gbo zi mo.

16 Ta go mo Yudasi ēdī gēri ma laka koma zi Yēsu kī'dī zi zē.

### *Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli*

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

17 Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lō'bō ayinnī zi Yēsu ako'jonnī ho mo iyannī henye, "Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, kō'jo mo nzo zi bi yi?"

18 Mo iya zi zē henye, "I'bē'e zi kora maako ayada'e zi mo henye, 'Vo komoyandi iya henye, kadra ama oko ku, ma vo lō'bō 'bama eti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liṅo 'bēyi.' "

19 Vo lō'bō o'dōnnī kaa mati Yēsu ayada zi zē, ako'jonnī wakonyo 'ba laga 'ba koli gbo.

20 Kōsi kadra aba, Yēsu vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne eti, alimannī gbo akaṅo wakonyo.

21 Mati ēdinnī wakonyo, Yēsu iya zi zē "Mayada zi ye, vidī ma kōlō tēmī 'e akasusu ma."

22 Vo litu'e na rasōsu ayetonnī ho mo ko'jo ma kōlō ta ga oka nī, "Tinyō, Yere, iya dē ma ra?"

23 Yēsu ēnyī aya'ba do mo zi zē iya henye, "Ma kōlō mati usu kala nī ma aba mī gbenje ne akasusu ma.

24 Wisi a Vidī akoli kaa mati kō'du yōru iya mo akoli, atēdī na riti zi vidī mati

asusu Wisi a Vidi zi kofo ne. Atedi na laka zi vidi ne lima kazi ko'jo mo."

<sup>25</sup> Yudasi vo susu enyi ame'do riyē iya henye, "Tinyō vo komoyandi ayolō anza dē ma ra?" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Kaa mati iya ne."

*Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere*

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

<sup>26</sup> Mati zē edinni wakonyo, Yēsu oba nzoyi mangolō'bo o'dō mōtu 'ba öwō'di, owe mi mo i'di zi vo lö'bō 'beniye. Mo iya zi zē henye, "Oba onyo'e, nenyē ida ra ma ra."

<sup>27</sup> Mo oba köfō o'dō öwō'di zi Wiri, i'di zi zē, iya henye, "Uwē'e, 'e biya ta ge'e."

<sup>28</sup> Nenyē yama ma mati na da kö'du ki'di a Wiri, yama mati aliko yaga ko'du vidi kayo kila temi kö'du kyenyē.

<sup>29</sup> Mayada zi ye makuwē a'ji nenyē dekpe löhu le mi damōku a 'Bu ma."

<sup>30</sup> Aya'binni ngala enyi i'benni gbo da Dōku 'ba Olivo.

*Yēsu ame'do kö'du ha kiga 'ba Petero*

(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

<sup>31</sup> Yēsu iya zi zē henye, "Yōndō nenyē aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kö'du yōru iya henye, 'Wiri akofo vo timelē yako, timelē ne akapere rē nni.'

<sup>32</sup> Ta pēti tēnyī 'bama temi koli, makati'bē dagba komo'e mi Galilaya."

<sup>33</sup> Petero enyi ame'do riyē iya zi Yēsu henye, "Mila yi dē, ezē ma kayo ne'e, ilanni yi le."

<sup>34</sup> Yēsu iya zi Petero henye, "Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mi yōndō ne akiga hē yi, akiya da wota henye ere, ayolō ma dē."

<sup>35</sup> Petero enyi aya'ba dō mo iya henye, "Ezē le zi ma koli kö'du yi, mila yi dē." Vo lö'bō agamo'e iyanni kpa kö'du kölö ne.

*Yēsu amōtu mi Getesemina*

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

<sup>36</sup> Yēsu enyi i'benni vo lö'bō 'beni eti mi bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zē henye, "Alima'e kinye mēdi dero ti'bē dagba amōtu."

<sup>37</sup> Mo oba ni aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyō. Yēsu kö'du sōsu riti aba,

<sup>38</sup> mo iya zi zē henye, "Kö'du sōsu mi di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba."

<sup>39</sup> Mo enyi i'bē tisi dagba kōwō, umē rē ni na komokomo akaño amōtu iya henye, "Bu ma, ezē atō'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kö'du komba 'bama, kö'du komba 'beyi ra."

<sup>40</sup> Mo enyi a'ba zi vo lö'bō wota ne'e, i'ja zē ako'do, mo iya zi Petero henye, "Hala 'e wota ne o'bo'e dē zi bi kida ma aba gbi le nje kadra kölö?"

<sup>41</sup> Alima'e nzo bi kida mōtu aba, kazi alēpiye mi kö'du yōnzō. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigō.

<sup>42</sup> Yēsu enyi i'bē kpa löhu mi da riyō a mōtu, iya henye, "Bu ma, ezē köfō 'ba riti nenyē oba dē, ma ki'ja riti mi da kö'du komba 'beyi."

<sup>43</sup> Mo a'ba i'ja vo lö'bō ne'e, kpa löhu ako'do, zē o'bōnni dē zi lima na ngō.

<sup>44</sup> Yēsu enyi ila zē löhu i'bē 'de amōtu ma da wota mo iya kpa kö'du kölö ne.

<sup>45</sup> Mo a'ba zi vo lö'bō'e iya henye, "Ediye gba a ko'do re 'e alawo? Ongō'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi ki'di, zi vidi kyenyē'e oko ku.

<sup>46</sup> Enyi di'bē'e. Ongō'e te, kora mati asusu ma ne edi nenyē."

*Kiri 'ba Yēsu*

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

<sup>47</sup> Mati Yēsu edi gba ame'do, Yudasi mo kölö temi vo lö'bō 'butē dōmoriyō ne'e, oko gbo. Mo aba vidi kayo edinni kulu, mōvō aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti ra utunni zē.

<sup>48</sup> Yudasi o'dō dakyinē kö'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, "Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo."

<sup>49</sup> Yudasi i'bē mbiyi zi Yēsu, iya henye, "Rakyeyi mēdi yi aba vo komoyandi," unzu ho mo gbo.

<sup>50</sup> Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Aboka ma, o'dō kö'du mati ayi go mo kandi." Zē ayinni, irinni Yēsu anda'banni mo gbo go.

<sup>51</sup> Ma kölö temi vo lö'bō mati Yēsu aba ne, oto kulu 'beni temi sirikpa iga mbili vo lö'bō 'ba vo karasa, ikye yaga.

<sup>52</sup> Yësu iya zi mo henye, “Aya'ba kulu 'bëyi ne hulëhu ga bi mo. Zë biya mati irinni kulu ne, akofo zë kulu aba.

<sup>53</sup> Ayɔɔ'e dë makako'jo 'Bu ma kö'du wa konyi, kandi mo akutu kyɔ ta da malayika kpuluku'butë dómoriyö 'ba vo wehe?

<sup>54</sup> Kö'du ne ako'dɔ rë ni zi tedi kaa mati kö'du yöru iya mo'dɔ rë ni.”

<sup>55</sup> Yësu ënyi ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, “Ayiye kulu mɔvɔ aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kö'du ki'di pere? 'Duwi ma lima akaŋo kö'du yandi mi yëkelu, iriye ma dë.

<sup>56</sup> Kö'du nenye biya o'dɔ rë ni zi wa mati nëbiye ayörunni, mi kö'du yöru zi tayi tinyö.” Vo lö'bö biya ilanni mo ahowënni.

*Yësu komo kyedre 'ba vurë'e*

*(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Zë mati irinni Yësu ne, obanni mo ti'bë mo aba liŋɔ 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye nni vidi kyedre eti atoto rë nni ga bi kölö.

<sup>58</sup> Petero usu gɔ mo ta bi kowɔ le bi 'ba vurë, liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bë ödu bi 'ba vurë alima gbɔ akaŋo vo kanya eti, kongɔ wa a'di ako'dɔ zi Yësu.

<sup>59</sup> Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurë'e kikyë eti ayonzonni zi mbërë kiga ra Yësu zi mo kofo,

<sup>60</sup> zë i'janni kö'du kyënyë maako dë, vidi kayo ayinni le ndɔndɔ kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riyö ayinni,

<sup>61</sup> iyanni henye, kora nenye iya henye, “Ma kiha akaŋo yëkelu 'ba Wirï ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo löhu.”

<sup>62</sup> Kyedre 'ba vo karasa ënyi riyë iya zi Yësu henye, “Anza da kö'du ya'ba aba dë, ga kö'du wasusu rë yi ne?”

<sup>63</sup> Yësu alima ti. Löhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henye, “Mi ru 'ba Wirï didi yaanya aba mi'di yi ku mi lömu, ayada zi ze ëzë yi Korisito, Wisi 'ba Wirï ra.”

<sup>64</sup> Yësu aya'ba dɔ mo zi mo iya henye, “Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henye, temi kadra ma dagba ani, akongɔ'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tiri 'ba Wirï kyigɔ tayi temi foli 'ba komoriyë.”

<sup>65</sup> Mati kyedre 'ba vo karasa owo kö'du ne here, ënyi na kamo iza bongɔ 'bomo iya henye, “Ne kö'du sawiya ra. Domba kya kö'du 'ba vo hu kö'du dɔ rɔ dekpe. Owo'e kö'du sawiya ne ku.

<sup>66</sup> Asösu'e a'di ra?” Zë aya'banni dɔ mo iyanni henye, “Mo o'dɔ kö'du kyënyë ku, mofo mo.”

<sup>67</sup> Zë o'binni oro komo mo, u'bönni mo, zë maako'e isanni mo,

<sup>68</sup> iyanni henye, “Ayada zi ze Korisito, ëzë yi nëbi ra, ayada ëyi ra isa yi.”

*Ha kiga 'ba Petero ta ra Yësu*

*(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Mati Petero edi lima yaga mi liŋɔ 'ba Kalafa, vo lö'bö kölö temi mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henye, “Yi kpa Yësu aba temi Galilaya.”

<sup>70</sup> Mo iga hë ni ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba dɔ mo iya henye, “Ma yɔɔ kö'du ma edi ame'do gɔ mo ne dë,

<sup>71</sup> ënyi asi wëni yaga ha loko bi 'ba vurë. Mbara vo lö'bö agamo ongɔ mo iya zi vidiye henye, mo Yësu 'ba Nazereta aba.”

<sup>72</sup> Löhu Petero iga hë ni aya'ba dɔ mo iya henye, “Malömu tinyö mayɔɔ kora ne dë.”

<sup>73</sup> Tisi yaa ta gɔ mo vidi kora mati edinni tɔrɔ ani ne, ayinni zi Petero iyanni henye, “Yi ma kölö temi zë, dayɔɔ ze temi gëri me'do 'bëyi.”

<sup>74</sup> Petero iya henye, “Ma lömu kö'du tinyö ra medi ayada, ëzë anza dë here, Wirï mi'di riti zi ma. Ma yɔɔ kora ne dë.” Zanga ënyi ayapa,

<sup>75</sup> Petero asösu kö'du ma Yësu ayada zi ni iya henye, “Gba kazi yapa 'ba zanga, akiya da wota henye ere, ayɔɔ ma dë.” Mo ënyi asi gbɔ yaga akudu na kyënyë.

## 27

*Oba Yësu komo Pilato*

*(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)*

<sup>1</sup> Kyere 'do da mindö aba nɔɔ, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti i'di kö'du 'bënni ombanni ku zi Yësu kofo.

<sup>2</sup> Zë idanni mo nyɔri aba ikanni mo, i'dinni mo zi Pilato, vo daliŋɔ mi turu 'ba Roma.



*Koli 'ba Yudasi loo 'ba vo lö'bö'e*

<sup>3</sup> Mati Yudasi vo wasusu ayolo ombanni ku zi Yësu kofo, mo ayasi kö'du litë 'bëni ne, ënyi oba kôhi ñbiriri 'butëwota ne kika mo hulëhu zi kyedre 'ba vo karasa vidí kyedre ëti.

<sup>4</sup> Yudasi iya zi zë henye, “Mo'do kö'du kyënyë ku zi ma kora vo kazi kö'du kyënyë ko'do ne ki'di zi ye zi kofo.” Zë aya'banni do mo zi mo iyanni henye, “Anza kö'du 'beze ra dë, kö'du 'bëyi ra.”

<sup>5</sup> Mati Yudasi owo kö'du ne here, odrô kôhi ne komo zë ani mi yëkëlu, mo ënyi asi i'bë ove gu ni gbo.

<sup>6</sup> Kyedre 'ba vo karasa aködu kôhi ne iya henye, “Nenye kôhi yama ra, mi kö'du ki'di 'beze anza dekpe zi ki'di mi kutë 'ba wa sesi mi loko 'ba Wiri.”

<sup>7</sup> Mati ombanni do mo ku, ogonni yaka gbo kôhi ne aba na bi 'ba zi yöku tu'dë maako'e kusu.

<sup>8</sup> Kö'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenye.

<sup>9</sup> Kö'du mati nëbi Yeremaya iya ne, ayi ku tinyö. “Zë obanni kôhi ñbiriri 'butëwota, mati vidí 'ba Yiserele ombanni do mo zi kopi ga kö'du mo,

<sup>10</sup> Kôhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kö'du mo zi ma.”

*Pilato ako'jo ha Yësu*

*(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)*

<sup>11</sup> Yësu orô komo vo daliño 'ba Roma, ako'jo ho mo iya henye, “Yi ra Yere vo damöku 'ba Yuda'e?” Yësu aya'ba do mo iya henye, “Mo ra kaa iya ne.”

<sup>12</sup> Mo ame'do dë na da kö'du ya'ba 'ba vo wa sösu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nni vidí kyedre nani ëti.

<sup>13</sup> Pilato iya zi mo henye, “Owo kö'du mati asusunni yi go mo nenye dë?”

<sup>14</sup> Mati Yësu omba dë zi da kö'du ma kölo ya'ba ne, o'do Pilato gbo na rakaga.

*Ikye vurë ra Yësu zi kofo*

*(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)*

<sup>15</sup> Mi kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliño 'ba Roma ëdi kö'du aba zi kinga yaga vidí mati vidíye ako'jonni kö'du mo tëmi kamba.

<sup>16</sup> Mi kadra nani, kora maako ëdi mi kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kö'du ko'do kyënyë.

<sup>17</sup> Mati vidí kayo ne atoto rë nni, Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kodo Yësu mati ako'jo Korisito?”

<sup>18</sup> Mo ayolo na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinni Yësu zi ni ga kö'du zë na mi kumbë.

<sup>19</sup> Mati Pilato ëdi gba alima mi loko 'ba vurë, mbara 'bomo utu kö'du kise zi mo iya henye. “O'do kö'du ako dë zi kora vo kazi kö'du ya'na ne, wiri ayaza ma mi yöndo ne aba ga kö'du mo.”

<sup>20</sup> Kyedre 'ba vo karasa nni vidí kyedre ëti alëlunni da vidí kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yësu zi kofo.

<sup>21</sup> Pilato ako'jo ha vidí kayo ne'e, iya henye, “Ma vala ra tëmi vidí riyo nenye'e, omba'e ma zi kinga zi ye?” Zë aya'banni do mo iyanni henye “Barabasi.”

<sup>22</sup> Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Mo'do a'di zi Yësu mati ako'jo Korisito ne?” Zë biya aya'banni do mo iyanni henye, “Matötö mo.”

<sup>23</sup> Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Kö'du kyënyë a'di mo o'do?” Ayetonni hë nni gbögbö gu kyembe aba, “Matötö mo.”

<sup>24</sup> Mati Pilato ongo kö'du ma zi ni ko'do anza kpe, kazi vidí ne ënyinni na kamo, mo oba wini akaka kala ni ta da komo vidí kayo ne'e, iya henye, “Manza dë mi koli 'ba kora nenye. Ne kö'du ko'do 'be'e ra.”

<sup>25</sup> Vidí kayo ne'e biya aya'banni do mo, iyanni henye, “Yama koli 'bomo malëpi gbo de ze gisi 'beze ëti.”

<sup>26</sup> Pilato inga Barabasi zi zë, ta pëti mo, u'bö hu Yësu, i'di mo gbo zi tötö.

*Vo wehe o'donni sawiya ra Yësu*

*(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)*

<sup>27</sup> Here vo kanya a Pilato obanni Yësu ti'bënni mo mi loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo.

<sup>28</sup> Zë otönni böngo 'bomo usunni böngo konda 'ba yere ro mo.

<sup>29</sup> Here zë o'donni safo tëmi kono ayöfunni do mo. I'dinni mövo 'ba yere kala mo ma tiri alödrönni da womo nni aba komo mo sawiya ko'do ro mo,

zè iyannì henye, “Lima konda zi yì vo damöku 'ba Yuda'e.”

<sup>30</sup> Zè o'binnì oro komo mo, obannì mɔvo u'bönnì dɔ mo.

<sup>31</sup> Mati zè indennì sawiya ko'dɔ ku rɔ mo, zè otönnì bɔngɔ konda ne 'de ta rɔ mo, usunnì bɔngɔ ɔmo gbì löhu rɔ mo. Here zè obannì mo gbɔ kika mo yaga zi tötö mo.

### *Atötö Yèsu*

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

<sup>32</sup> Mati zè èdì tì'bènnì yaga, zè andɔsi dè nnì kora maako aba tëmì Sirènè ru mo Simona, vo kanya'e o'dönnì mo na kamo zi taka a Yèsu kìnjè.

<sup>33</sup> Zè ayinnì bi mati ako'jo Gologota ne, mī kö'du ya'ba aba “Bi 'ba Kiriyingo da.”

<sup>34</sup> Ani zè i'dinnì a'ji zi Yèsu na susè wa kata aba kuwè, mati anene ta pèti mo, mo omba dekpe kuwè.

<sup>35</sup> Mati zè atötönnì mo ku, zè ayanyannì bɔngɔ 'bɔmo tëmì kutè nnì födö ku'du aba zi yɔlo akalèpì zi èyì.

<sup>36</sup> Tapèti mo, alimannì ani mo kongɔ.

<sup>37</sup> Dɔ mo riyè i'dinnì wayöru 'ba wasusu iya henye, “Nenye Yèsu, yere 'ba Yuda'e”

<sup>38</sup> Zè atötönnì vo logo riyö dakapa Yèsu, ma kölö da kala mo ma tiri ma agamo da kala mo ma gali.

<sup>39</sup> Vidì mati èdì lagannì ta da kapa ne, dè nnì njili Yèsu lidi aba, iyannì henye,

<sup>40</sup> “Here omba tì'bè yèkèlu ne kiha mo akaɔ, kuvö mo löhu mī ko'do da wota aba. Ayɔmɔ rè yì èzè yì Wisi 'ba Wirì. Asi akaɔ ta da taka.”

<sup>41</sup> Tèmi gèri kölö ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'di nnì vidì kyedre èti alimannì sawiya ko'do ra Yèsu iyannì henye,

<sup>42</sup> “Mo ayɔmɔ oka'e, ayɔmɔ rè nì dè. Anza mo ra dè yere 'ba Yiserele? Èzè mo ayi ku akaɔ ta da taka yaanya aba dakoma 'da mī mo.

<sup>43</sup> Mo oma mī Wirì, iya henye, ‘Nì Wisi 'ba Wirì ra.’ Laka dongɔ'e te, èzè Wirì omba zi mo yɔmɔ yaanya aba.”

<sup>44</sup> Vo logo mati atötö zè da kapa Yèsu ne, alidi mo kpa here.

### *Koli 'ba Yèsu*

(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

<sup>45</sup> Mī kutè kadra aba mandölu ayöfu dakaɔ ne biya, inde rè nì le ta pèti kadra wota aba.

<sup>46</sup> Gba kaa kadra wota aba, Yèsu ènyì udu gu kyembe aba iya henye, “Elöyì Elöyì lema sabakatani?” Mī kö'du ya'ba aba iya henye, “Wirì ama, Wirì ama, ila ma ga a'di ya?”

<sup>47</sup> Kya vidì ma èdì tɔrönnì ani ne, iyannì henye, “Mo èdì Eliya ko'jo.”

<sup>48</sup> Vidì ma kölö tëmì zè aho kandi oba lifa usu mī a'ji i'di da njili mɔvo, mo yɔnzɔ zi kuwè.

<sup>49</sup> Kyamo'e iyannì henye, “Ɔrɔ dongɔ'e te, èzè Eliya èdì tayi zi mo yɔmɔ.”

<sup>50</sup> Yèsu api riyè löhu na kyembe ila lawo gbɔ.

<sup>51</sup> Bɔngɔ mati ove mī yèkèlu 'ba Wirì ne mī mo aliza riyö kɔ ta riyè le akaɔ. Dakaɔ akɔhɔ rè nì, lutu alihannì,

<sup>52</sup> da wogo ayèhu rè nnì biya, vidì kayo a Wirì mati olinnì ne, ènyinnì gbɔ na didì tëmì koli.

<sup>53</sup> Zè ilannì da wogo, ta pèti tënyì 'ba Yèsu tëmì koli, ènyì i'bènnì mī gawo laka ani vidì kayo ongönnì zè.

<sup>54</sup> Mati vo kyèlu 'ba vo kanya'e mati nnì mo aba, èdinnì ga Yèsu kongɔ ne, ongönnì kinzikinzi biya wasisi mati o'dɔ rè nì ne, zè na tere iyannì henye, “Mo tinyö Wisi 'ba Wirì ra.”

<sup>55</sup> Mbara kayo mati èdinnì Yèsu konyi, usunnì gɔ mo ta Galilaya ne, èdinnì atɔrɔ ani bi kongɔ ta bi kɔwɔ.

<sup>56</sup> Mī kutè zè Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nnì Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

### *Kusu 'ba Yèsu*

(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

<sup>57</sup> Mati èdì ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tëmì Arimataya, ru mo Yosepa ɔkɔ gbɔ, mo kpa vo lö'bö 'ba Yèsu ra.

<sup>58</sup> Mo ènyì i'bè ako'jo ha Pilato kö'du yöku Yèsu. Pilato i'di kö'du gbɔ kala konda aba zi yöku ne kī'di zi Yosepa.

<sup>59</sup> Yosepa olo mī bɔngɔ ma kyiyì,

<sup>60</sup> usu mi wogo eni mati mo ole mi ri'di, kyigo ne. Mo alulu yito kyedre ha wogo ne, isi i'be weni gbo.

<sup>61</sup> Mariya Magadala nni Mariya ma agamo ne aba, edi limanni ani bi kongo zo da wogo.

### *Vo kanya 'ba ga da wogo kong'o*

<sup>62</sup> Mi ko'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasanni Farasi eti andosi de nni Pilato aba

<sup>63</sup> iyanni henye, "Kyedre dasosu ze, mati vo ndondo kyedre ne edi gba na widi, mo iya henye, 'Matenyi temi koli ko'do da wota aba.'

<sup>64</sup> I'di ko'du zi ga wogo 'bomo ne kongo na laka le mi ko'do 'ba da wota ne, kazi vo lo'bo 'bomo i'be alogonni yoku mo, akayadanni zi vidi henye, ere, mo enyi ku temi koli. Ndundu ndondo ma nenye atedi ndra na kyenyeta da ma dagba."

<sup>65</sup> Pilato ayada zi ze iya henye, "Oba'e vo kanya'e zi ti'benni ga wogo ne kongo temi geri ma laka."

<sup>66</sup> Ze i'benni da wogo a'ba'banni ga yito ha wogo ne zi yada vidi maako ayehu de. Ilanni vo kanya ani zi go mo kongo.

## 28

### *Tenyi temi koli*

*(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)*

<sup>1</sup> Ta peti ko'do 'ba ralawo aba, mi kano bi kezi da mindo ko'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nni Mariya vere aba enyi i'benni bi kongo da wogo.

<sup>2</sup> Kandi mi kadra nani kinzikinzi kyigo akoho bi. Malayika 'ba Yere ayi akafo ta komoriye, alulu yito ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo.

<sup>3</sup> Kyine mo na laka kaa bikanyi, bongo ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba mire.

<sup>4</sup> Vo kanya ma edinni ga wogo ne kongo ne, ze na tere tese aba, mora a'banni kaa vidi mati olinni ku.

<sup>5</sup> Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e de, mayolo ku ediye bi koma ko'du Yesu ma atoto ne.

<sup>6</sup> Mo anza de kinye, mo enyi ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongo'e bi mati o'banni mo zi mo.

<sup>7</sup> I'be'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lo'bo 'bomo'e 'Mo enyi ku temi koli.

Yaanya aba mo edi ku ti'be mi Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.' "

<sup>8</sup> Kandi ilanni da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonni yada mo zi vo lo'bo 'bomo'e.

<sup>9</sup> Kandi Yesu i'ja ze iya zi ze henye, "Rakyeyi medi eti." Ze ayinni zi mo irinni mo ta ndi mo amotunni mo gbo.

<sup>10</sup> Yesu iya zi ze henye, "Ere'e de, i'be ayada'e zi ondu ma'e zi ti'benni mi Galilaya aki'janni ma ani."

### *Ko'du yeti 'ba vo kanya'e*

<sup>11</sup> Mati mbara ne i'benni zi ko'du ne yada mo zi vo lo'bo 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati edinni ga wogo ne kongo ne, enyi i'benni huluhu mi gawo ayadanni ko'du mati o'do re ni ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e.

<sup>12</sup> Kyedre 'ba vo karasa'e adoko re nni vidi kyedre eti, ze o'donni yere 'benni i'dinni kahi kyedre zi vo kanya ne'e.

<sup>13</sup> Mora iyanni henye, "Iya'e henye, 'Vo lo'bo 'bomo ayinni yondo aba alogonni yoku mo mati ediye ako'do.'

<sup>14</sup> Eze vo daliho owo ko'du ne, dakalelu ze do mo dakiya henye, mo mi'di riti de zi ye."

<sup>15</sup> Vo kanya ne'e obanni kahi ne, o'donni te kaa ko'du mati ayada zi ze zi ko'do mo ne. Mora here, ko'du ne apere re ni biya mi kutu Yuda'e ko'do ndenye aba ne.

### *Yesu ayada re ni zi vo lo'bo 'beniye*

*(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Loo 1:6-8)*

<sup>16</sup> Vo lo'bo 'butu domokolo ne enyi i'benni da lutu mi Galilaya bi mati Yesu ayada zi ze, zi ti'benni do mo.

<sup>17</sup> Mati ze onganni mo, ze ayetonni mo. Mora here, kya 'ba vo lo'bo maako'e omani de.

<sup>18</sup> Yesu ehe kara, mora iya zi ze henye, "Kalakonda biya 'ba komoriye dakafo aba, i'di ku zi ma.

<sup>19</sup> I'be'e zi vidi biya ta bi ne o'do'e ze na vo lo'bo ama. Abapatisiye ze mi ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kolo Laka aba,

<sup>20</sup> ayandiye ze zi koronni ko'du ki'di mati mi'di zi ye ne biya. Matedi 'e eti 'duwi le mi ndundu 'ba daliho aba."

## Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayöru

*Kö'du yëti 'ba Yowani Bapatisi  
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)*

<sup>1</sup> Nenyë kö'du yöyö laka ga kö'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wiri.

<sup>2</sup> Ayeto rê ni kaa mati Nëbi Yisaya ayöru,

“Ma kutu vo litu ama dagba komo yi zi gëri ëyi kɔ'jo.

<sup>3</sup> Vidì maako ëdì mbere mi da lipi, Ako'jo'e gëri nzo zi bi Yere. O'do'e gëri mbiyi zi mo zi lasi.”

<sup>4</sup> Here Yowani alaya mi da lipi bapatisi ki'di ehe kö'du yëti. Mo ayada zi zë moto dë nni tëmi kö'du kyënyë zi zë bapatisi, ehe Wiri akila kö'du kyënyë 'bëzë ne.

<sup>5</sup> Vidì kayo tëmi dakaño 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalema i'bënni kö'du 'ba Yowani ne kowo. Zë odro hë nni tëmi kö'du kyënyë 'bënni ne ehe mo abapatisi zë mi ranga 'ba Yeredene.

<sup>6</sup> Yowani usu bongɔ 'bëni o'do tëmi yëvu 'ba jemele, ida kɔ'di wana gbö gë ni, ehe wakonyo 'bomo wömi ehe yazi möku.

<sup>7</sup> Mo ayöyö zi vidiiye henye, “Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atëdi kyedre ta da ma. Manza dë na laka zi ra ma kidë akaño zi kamoka 'bomo kinga.

<sup>8</sup> Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba.”

*Bapatisi 'ba Yësu  
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)*

<sup>9</sup> Tëmi kadra nani, Yësu ayi tëmi Naz-ereta mi dakaño 'ba Galilaya zi Yowani, zi ni bapatisi mi ranga 'ba Yeredene.

<sup>10</sup> Kandi mati Yësu asi yaga tëmi wini, mo ongo komoriyë ayëhu rê ni, ehe Lawo Kölö Laka ayi alosa do mo kaa atu'bu.

<sup>11</sup> Here gu ayi ta komoriyë iya henye, “Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba.”

<sup>12</sup> Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bë mi da lipi,

<sup>13</sup> ani ko'do 'butësowo mi wayonzo 'ba Satani. Ngötu 'ba möku ëdinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

*Yësu ako'jo kora vo kyenze kiri sowo  
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)*

<sup>14</sup> Tapëti i'di Yowani ku mi kamba, Yësu i'bë mi Galilaya ehe ayeto kö'du yöyö laka kazi Wiri ne yëti.

<sup>15</sup> Mo iya henye, “Kadra ma laka oko ku ehe damöku 'ba Wiri ku kara. Oto de 'e tëmi kö'du kyënyë 'be'e ne ehe oma'e mi kö'du yöyö laka ne.”

<sup>16</sup> Mati Yësu i'bë ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriye riyö, Simona öndu ni Anderiya aba, ëdinni kyenze kiri öndu aba.

<sup>17</sup> Yësu iya zi zë henye, “Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidì kika zi ma.”

<sup>18</sup> Kandi ilanni öndu 'bënni ne, ehe i'bënni mo aba.

<sup>19</sup> Mo i'bë tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo. Zë ëdinni mi tönjö öndu ënni kɔ'jo nzo.

<sup>20</sup> Here mati Yësu ongo zë, mo ako'jo zë ehe zë ila 'bu nni Zebedeyo mi tönjö kora vo loo ëti, ehe i'bënni Yësu aba.

*Kora wiri kyënyë aba  
(Lk. 4:31-37)*

<sup>21</sup> Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ayinni mi gawo 'ba Kaparanamo, mi ko'do 'ba ralawo aba, Yësu i'bë mi bi 'ba mötu, ehe ayeto kö'du yëti.

<sup>22</sup> Vidì mati owonni ne, zë na rakaga tëmi gëri 'ba kö'du yëti 'bomo ne, kö'du mo anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ga kö'du mo ayëti kö'du kalakonda aba.

<sup>23</sup> Here kora dakyikyì aba mi ni ëdì mi bi 'ba mötu, ehe udu riyë,

<sup>24</sup> “Omba a'di kazi ze, Yësu 'ba Naz-ereta? Yi kinye ne zi yaña ze? Ma yolo ku yi ëyi ra, yi vo litu laka a Wiri.”

<sup>25</sup> Yësu ame'do na kamo zi dakyikyì ne, “Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne.”

<sup>26</sup> Dakyikyì ne akohɔ kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo.

<sup>27</sup> Vidì biya na rakaga ehe ayetonni me'do na ga rê nni zi oka maako. “A'di ra here? Ne kya 'ba kö'du yandi kyiyi



maako? Kora nenyē ēdī kalakonda aba zi kō'du kī'dī zi dakyikyīye, ehe zē owonnī hō mo."

<sup>28</sup> Here kō'du 'ba Yēsu apere rē nī kandi ta ga bi ne biya mī dakaṅo 'ba Galilaya.

*Yēsu akō'jō vidī kayo*

*(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)*

<sup>29</sup> Yēsu, Yemisi, Yowani aba, ilannī bi 'ba mōtu, ehe i'bēnnī mbiyī liṅo 'ba Simona ehe Anderiya.

<sup>30</sup> Wese 'ba Simona ēdī na rakōo mī sora rakyītu aba, ehe kandi mati Yēsu okō, iyannī kō'du mo zi mo.

<sup>31</sup> Mo i'bē zi mo, irī kala mo ehe akōnyi mo riyē. Rakyītu ne ila mo, ehe mo ayeto gbō litu zi zē.

<sup>32</sup> Tapētī kadra alosō ku ehe hutaga okō kpa ku, vidī ikannī zi Yēsu vo rakōo'e biya ehe zē mati dakyikyī aba.

<sup>33</sup> Vidī biya 'ba mī gawo ne atōto rē nnī ha loko.

<sup>34</sup> Yēsu akō'jō zē mati kyō na rakōo dakyīnē aba biya, ehe ore dakyikyī lakyi yaga. Mo ila vo dakyikyīye dē zi kō'du maako kiya, ga kō'du zē ayōlōnnī ku mo ēyī ra.

*Yēsu ayētī kō'du mī Galilaya*

*(Lk. 4:42-44)*

<sup>35</sup> Mī da mīndō maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yēsu ēnyī ila liṅo ehe i'bē yaga tēmī gawo ga bi mbiya amōtu.

<sup>36</sup> Simona abokanī ētī i'bēnnī mō koma.

<sup>37</sup> Mati zē i'jannī mo, iyannī zi mo henye, "Vidī biya ēdinnī yī koma."

<sup>38</sup> Mora Yēsu aya'ba da me'do zi zē henye, "Dī'bē'e zō dagba zi liṅo maako'e mati gbō kinye ne. Momba kpa zi kō'du yētī mī zē, kō'du nere ra mayi gō mo."

<sup>39</sup> Here mo i'bē mī Galilaya kō'du yētī aba biya mī bi 'ba mōtu ehe dakyikyī kore aba yaga.

*Yēsu akō'jō kora vo mōnyu*

*(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)*

<sup>40</sup> Kora maako ēdī na riti kazi kōo mōnyu ayi zi Yēsu, alōmvō akaṅo ehe alenze mo kō'du wakōnyi iya henye, "Ēzē omba ku, atō'bō ma kō'do ṅbala."

<sup>41</sup> Yēsu kō'du sōsu aba, ehe iza kala nī yaga ehe ise rō mo. Mo aya'ba da me'do henye, "Momba ku. Ēdī na ṅbala."

<sup>42</sup> Kandi mōnyu ila kora ne ehe rō mo gbō ṅbala.

<sup>43</sup> Here Yēsu ise gō mo, ehe utu mo 'de kandi,

<sup>44</sup> iya henye, "Owo te, ayada kō'du ne dē zi vidī ma kōlō maako. Mora i'bē zō mbiyī zi vo karasa mayōnzō yī, zi yada zi vidīye mōnyu 'bēyī inde rē nī ku. I'dī wakumu kaa kō'du kī'dī 'ba Mosa."

<sup>45</sup> Mora kora ne i'bē ehe kō'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mī kō'du ne, here Yēsu o'bō dekpe zi tī'bē mī gawo na dangōlō. Mora mo alima akpa yaga mī ga bi mbiya ne'e ehe vidī ayinnī zi mo tēmī ga bi ne biya.

## 2

*Yēsu akō'jō kora keṅe maako*

*(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

<sup>1</sup> Tapētī kō'do yaa, Yēsu ēnyī i'bē hulēhu mī Kaparanamo ehe kō'du yōyō apere rē nī iya mo ēdī liṅo.

<sup>2</sup> Vidī kayo ayinnī ga bi kōlō, ani bi ako oso dē mī loko, gbi le yaga ha loko bi kpa anza dē. Yēsu ēdī kō'du yōyō ne yētī zi zē.

<sup>3</sup> Vidī kora sowō okōnnī, ēdinnī kora mati eṅe kyere akaṅo ne kīnjē kika mo zi Yēsu.

<sup>4</sup> Ga kō'du vidī kayo, zē o'bōnnī dē zi kora ne kika mo zi mo. Here zē itinnī bīngō ta komo lembe mbiyī bi mati Yēsu ēdī. Mati ayēhunnī bi ne ku, zē izannī kora ne akaṅo, ēdī ako'do da laṅba.

<sup>5</sup> Mati Yēsu ongo hala ēdinnī kō'du koma aba, iya zi kora keṅe ne henye, "Wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyī ila ku."

<sup>6</sup> Vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī maako'e mati ēdī alimannī ani ne, asōsunnī kō'du,

<sup>7</sup> "Hala mo ame'do kaa nenyē here?" Ne kō'du sawiya ra. Wiri ra nje kōlō atō'bō kila kō'du kyēnyē.

<sup>8</sup> Kandi Yēsu ayōlo kō'du mati zē ēdinnī asōsu ne, here mo iya zi zē, "Ēdiye kō'du mahere ne sōsu ga a'di?"

<sup>9</sup> Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo keṅe ne, 'Ila yī ku tēmī kō'du kyēnyē 'bēyī,' kōdo zi kiya henye, 'Ēnyī, injē laṅba 'bēyī ne, i'bē'?

<sup>10</sup> Here zi ye yolo laka Wisi a Vidī ēdī kalakonda 'ba dakaṅo nenyē aba zi vidī

kila tëmī kō'du kyënyë, miya zi vo keñe ne,

11 'Mëdī kiya zi yī, ënyī, injë lanba 'bëyi ne, i'bë liñɔ.' "

12 Here mo ënyī ta da komo zë, ehe injë lanba ënī, i'bë gbɔ. Zë biya na rakaga, zë ayetonni Wirī, iyanni henye, "Wa mahere ne, dongɔ dë gba kyere."

### *Yësu ako'jo Lëvi*

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

13 Yësu i'bë hulëhu löhu da göti föfö 'ba Galilaya, vidī kayo atoto rë nni zi mo ani, mo ayeto zë yandi.

14 Mati mo ëdī ti'bë lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele kō'du ru mo Lëvi wisi 'ba Alipayo, ëdī alima mī bi 'ba 'be'bele kō'du. Yësu iya zi mo henye, "Alö'bö ga ma." Lëvi ënyī, ehe alö'bö gbɔ gɔ mo.

15 Mati Yësu ëdī wakonyo liñɔ a Lëvi, vo 'be'bele kō'du kayo ehe vo kō'du kyënyë kayo kō'do'e mati alö'bönni ga Yësu ne, ma kayo tëmī zë adro'bo rë nni mo aba, ehe vo lö'bö 'bomo ëti wakonyo ga bi kölö.

16 Vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye ru zë Farasi ne, i'janni Yësu ëdinni wakonyo ga bi kölö vo kō'du kyënyë ëti ehe vo 'be'bele kō'du'e. Here zë ako'jonnī ha vo lö'bö 'bomo'e, "Kō'du a'di mo onyo wa vidī mahere ne ëti?"

17 Yësu owo kō'du 'bëzë ne, aya'ba do mo zi zë, iya henye, "Vidī mati rë zë na laka kazi kɔɔ, ombanni dakatörö dë, nje zë ma na rakɔɔ. Mayi dë ga kō'du vidī laka'e, mayi ga kō'du vidī kyënyë'e."

### *Kō'du 'ba hakoro*

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

18 Vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ëdinni hë nni koro. Vidī maako'e ayinni zi Yësu, ako'jonnī ho mo, "Kō'du a'di vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ëdinni hë nni koro, mora vo lö'bö 'bëyiye oronni hë nni dë gɔ mo?"

19 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Omba 'be'e yingɔ mati ëdinni bi 'ba oze ne, zi ti'bënni kazi wakonyo? Anza here dë. Èzë kora vo mbara ëdī gba zë aba, zë ɔ'bönni dë zi kō'do here.

20 Kadra mo atokɔ ëzë oba kora vo mbara ku 'de kazi zë akoro hë nni 'da."

21 "Vidī maako uru bongo ma kyiyi dë zi kō'jo bongo ma kɔɔ. Èzë o'do here, ma kyiyi ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bongo ma kɔɔ ne, ehe ako'do ogo kyedre.

22 Vidī maako odrɔ a'ji ma kyiyi dë gbi mī löso wana ma kɔɔ. Èzë o'do here, a'ji ne akiha löso wana, ehe a'ji 'dö löso wana aba akayaña rë nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyi gbi mī löso wana ma kyiyi."

### *Kō'du kō'do 'ba ralawo*

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

23 Mī kō'do 'ba ralawo aba, Yësu ëdī ati'bë kpuru tëmī yaka 'ba nyenyo. Mati vo lö'bö 'bomo'e ëdī ati'bënni mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo.

24 Farasiye iyanni zi Yësu henye, "Ongɔ te, kō'du a'di vo lö'bö 'bëyiye ëdinni kō'du mati i'bë dë ga kō'du ki'di 'ba kō'do 'ba ralawo ne kō'do gɔ mo?"

25 Yësu ënyī, aya'ba do mo zi zë iya henye, "Ako'jo'e kō'du mati Dawidi o'do mī kadra nani dë, mati mo omba wa zi konyo mī kadra mati mo vidī 'bëni ëti na o'bo ne?"

26 Here mo i'bë mī loko a Wirī ehe onyo mangolɔ'bo mati i'di zi Wirī ne. Kō'du ne o'do rë nī mī kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Èdī mī kō'du ki'di 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangolɔ'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'di kpa zi vidī 'bëniye."

27 Yësu aya'ba gɔ mo zi zë iya henye, "O'do kō'do 'ba ralawo ne kō'du vidī, o'do vidī dë kō'du kō'do 'ba ralawo.

28 Here Wisi a Vidī ëdī gbi na Yere 'ba kō'do ralawo."

## 3

### *Kora vo kala keñe*

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

1 Kadra maako aba Yësu i'bë bi 'ba mötu. Kora maako ëdī ani kala mo eñe ku.

2 Vidī maako'e ëdinni ani, zë ombanni zi Yësu susu ga kō'du litë kō'do. Here zë alimanni mo kongɔ kara kodo mo akakɔ'jo kora ne ndö mī kō'do 'ba ralawo.

3 Yësu ame'do zi kora vo kala keñe ne, "Ayi tɔɔ komo ze kinye."

4 Here mo ako'jo ha vidī ne'e iya henye, "A'di ra kō'du ki'di 'beze ila ze zi kō'do

mī ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kodo zi ko'do na kyenyē? Zi didi vidi yomo, kodo zi yaja mo?" Mora 'de iyanni ko'du ako de.

<sup>5</sup> Yēsu na kamo mati mo ongo bi de zē, ga ko'du kazi ko'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka löhu.

<sup>6</sup> Here Farasiye ilanni bi 'ba motu ne, ehe atoto rē nni kandi vidi 'ba Heroda eti, o'donni yere zi Yēsu kofo.

### *Vidi kayo da kapa föfö*

<sup>7</sup> Yēsu vo lö'bö eni eti edi ti'benni ha föfö 'ba Galilaya, vidi kayo alö'bönni go mo. Vidi ne maako'e ayinni temi Galilaya, Yudiya,

<sup>8</sup> Yerusalema, Edome, ta dakaño kafa ranga 'ba Yeredene, Tiyere, Sidoni aba. Vidi ne ayinni biya zi Yēsu ga ko'du wa mati zē owonni mo edi ako'do.

<sup>9</sup> Ga ko'du vidi ayo takanyi, Yēsu iya zi vo lö'bö 'beniye makojonni tönbö nzo zi ni tekyi mi mo, kazi vidi utunni ni.

<sup>10</sup> Mo ako'jo vo rakoo kyo, ehe zē mati gba na rakoo ne nduwē rē nni sikyi dagba ga ko'du zi ro mo kise.

<sup>11</sup> Ezē vidi mati edinni dakyiky aba mi nni onganni mo, akalēpinni akaño, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wirī."

<sup>12</sup> Here Yēsu iya zi dakyiky ne'e, mayadanni de zi vidi eyi 'beni ni.

### *Yēsu inzi vo litu 'butē dōmoriyō* (Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

<sup>13</sup> Here Yēsu i'bē riyē da lutu, ako'jo vidi mati mo omba ne tayinni zi ni. Zē ayinni zi mo,

<sup>14</sup> mo inzi 'butē dōmoriyō temi zē, i'di ru zē ku vo litu'e, mo ayada zi zē henye, minzi ye ku zi tēdiye ma aba, zi kutu'e kpa yaga ti'bē ko'du yēti,

<sup>15</sup> zi tēdiye kpa kalakonda aba zi dakyiky kore mo yaga.

<sup>16</sup> Nenye ma 'butē dōmoriyō mati mo inzi, Simona, Yēsu i'di ru mo Petero,

<sup>17</sup> Yemisi öndu ni Yowani aba, zē gisi 'ba Zebedeyo, Yēsu i'di ru de zē Bonerega ko'du ya'ba aba piwo,

<sup>18</sup> Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo,

Tadöyösu, Simona mati o'do lövo 'ba dakaño 'beni,

<sup>19</sup> Yudasi Sikereto mati asusu Yēsu zi kofo mo ne.

### *Yēsu Belezobulu aba* (Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

<sup>20</sup> Yēsu i'bē ödu loko, vidi kayo atoto rē nni, here Yēsu vo lö'bö 'beni eti i'janni kadra 'ba zi wakonyo de.

<sup>21</sup> Mati vo dakota 'bomo owonni ko'du ne here, i'benni zi go mo kongo, ga ko'du vidi edinni akiya, "Mo arifo ku."

<sup>22</sup> Vo komoyandi 'ba vo ko'du ki'di maako'e, mati ayinni ta Yerusalema ne, iyanni henye, "Mo edi Belezobulu aba mi ni." Ne yere 'ba dakyikyie ra i'di kyigo ne zi mo zi kore zē yaga.

<sup>23</sup> Here Yēsu ako'jo zē zi ni, ame'do zi zē temi mala. "Hala Satani akore Satani yaga?"

<sup>24</sup> Ezē damöku inye rē ni na gbongo gbongo, damöku ne akalēpi.

<sup>25</sup> Here ezē dakota inye rē ni na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi.

<sup>26</sup> Here ezē damöku 'ba Satani inye rē ni na gbongo gbongo, o'bo tēhi de, akalēpi, akinde rē ni.

<sup>27</sup> Vidi kölo maako o'bo de zi tödu mi loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ezē mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo.

<sup>28</sup> Miya zi ye tinyö henye, akato'bo vidi kila temi ko'du kyenyē 'bēzē ne biya, ehe me'do lasa 'bēzē biya.

<sup>29</sup> Here vidi mati akame'do ko'du kyenyē ra Lawo Kölo Laka ne ila mo de, ga ko'du mo o'do ko'du kyenyē ma nburu nburu ne ku."

<sup>30</sup> Yēsu iya ko'du ne here, ga ko'du vidi maako'e edinni akiya "Dakyiky ra edi mo ko'do."

### *Ma 'ba Yēsu öndu mo eti* (Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

<sup>31</sup> Here ma 'ba Yēsu öndu mo eti okonni. Zē onni 'de yaga ta ra loko, utunni ko'du kise ko'du ko'jo ga ko'du mo.

<sup>32</sup> Vidi mati edinni alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, "Ongo te, ma yi, öndu yiye eti edinni yaga, zē ombanni yi."

<sup>33</sup> Yësu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, “Ëyi 'bëni ma ma? Ëyiye 'bënni öndu ma'e?”

<sup>34</sup> Mo ongo bi da vidi mati ëdi alimanni kpo ta ra ni, iya henye, “Ongö'e te, kinye ne ma ma öndu ma'e ëti.

<sup>35</sup> Vidi mati o'do wa mati Wiriri omba zi mo ko'do ne, mo öndu ma, ëmi ma, ehe ma ma.”

## 4

### *Mala 'ba vo kofo kilii* (Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

<sup>1</sup> Kadra maako aba löhu, Yësu ayeto kö'du yandi da kapa föfö 'ba Galilaya. Vidi mati atoto rë nni kpo ta ro mo ne, ëdinni kyö, here mo ëkyi mi töngbö, alima mi mo. Töngbö ne ëdi mi föfö, vidi kayo ne'e ro 'bënni 'de yaga da göti 'ba föfö.

<sup>2</sup> Mo alima kö'du kayo ne yandi mo zi zë tëmi mala. Mi kö'du yandi 'bomo ne mo iya henye,

<sup>3</sup> “Owo'e te. Kora maako i'bë yaga kofo kilii mi yaka.

<sup>4</sup> Mati mo ili kofo ne mi yaka, maako'e alëpi da ga gëri, ali ayinni, onyonna 'de.

<sup>5</sup> Maako'e alëpi dakaño ma ri'di aba, mati kaño nje tisiwa aba ne. Kandi kofo ne ötu, ga kö'du kaño ne ayöndu dë.

<sup>6</sup> Here kadra ayi riye, o'bo wevo ma luru ne, ga kö'du ngara'da mo ödu dë na laka mi kaño.

<sup>7</sup> Kofo maako'e alëpi mi kutë kono, övu ayasi wevo ni, mora 'de ana dë.

<sup>8</sup> Kofo maako'e alëpi mi kaño ma laka ne, wevo mo asi, övu, ana i'jö. Maako'e ëdinni i'jö aba 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö.”

<sup>9</sup> Yësu aya'ba go mo zi zë iya henye, “Mo mati ëdi mbili aba, mowo kö'du ne.”

### *Kö'du a'di mo ayandi kö'du tëmi mala* (Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

<sup>10</sup> Mati Yësu ëdi kuti ni aba, vidi maako'e mati owonna kö'du mo ne, ayinni zi mo vo litu 'butë domoriyö ëti, ako'jonna ho mo zi mi mala ne'e yada.

<sup>11</sup> Yësu aya'ba do mo zi zë, iya henye, “Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wiriri i'di ku zi ye. Mora zi vidi maako'e kö'du koho akayandi tëmi mala.

<sup>12</sup> Here zë akongonni akongo,

mora 'de kaa ongonni dë.

Ëzë o'donna here akoto dë nni zi Wiriri, akila zë.”

### *Yësu ayada mi mala 'ba vo kofo kilii* (Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

<sup>13</sup> Yësu ako'jo hë zë iya henye, “Ayolo'e mi mala ne dë? Akayolo'e mala maako'e hala?”

<sup>14</sup> Vo kofo kilii ne ili kö'du me'do 'ba Wiriri.

<sup>15</sup> Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ga gëri. Kandi ëzë owonna kö'du me'do ne, Satani ayi oba 'de.

<sup>16</sup> Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ri'di. Kandi ëzë owonna kö'du me'do ne, irinni na rakyenyi.

<sup>17</sup> Mora ödu dë gbo mi zë, here ne o'bo limanni 'diri dë. Ëzë riti maako mandere wakofu ayi ga kö'du me'do ne, zë akilanni 'de.

<sup>18</sup> Vidi maako'e ëdinni kaa kofo mati ili mi kutë kono. Ne ëdi zë mati owonna me'do ne,

<sup>19</sup> kö'du sösu, lövo 'ba kahi, lövo kö'du wakyö, akakoho me'do ne, mora ananni i'jö dë.

<sup>20</sup> Vidi maako'e ëdinni kaa kofo mati ili mi kaño laka. Zë owonna me'do ne, ombanni do mo, ananni i'jö maako'e 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö.”

### *Lamba hu sora* (Lk. 8:16-18)

<sup>21</sup> Yësu alima nduwë kiya zi zë henye, “Vidi maako here ne, oba lamba ndö kika mo hu siko mandere hu sora? Anza here dë, i'di lamba da tarabiza.

<sup>22</sup> Wa mati ëdi 'de kowo na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayöfu do mo ne, akayehu do mo yaga.

<sup>23</sup> Owo'e kö'du ne, ëzë ëdiye mbili aba.”

<sup>24</sup> Mo iya kpa zi zë henye, “Kö'du mati mëdi akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati ëdi ako'do'e zi oka'e, ako'do kpa zi ye.

<sup>25</sup> Vidi mati ëdi mo aba, aki'di zi mo kyö. Vidi mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo.”

### *Mala kö'du tövu 'ba kofo*

<sup>26</sup> Yësu nduwë kiya mo aba zi zë, iya henye, “Damöku 'ba Wiriri ëdi henye. Kora maako ili kofo mi yaka ëni.



<sup>27</sup> Mati mo o'do yɔndɔ aba, ɛnyɪ kadra aba, kofo ne biya ɛdinnɪ ku mbili kɪ'di, ɛdinnɪ kpa ku tɔvu. Mo ayɔɔ dɛ hala o'do rɛ nɪ here.

<sup>28</sup> Kaɲo ra o'do wevo ne na bi dɛnɪ zi tɔvu, zi ta na lɔɔ. Dagba biriti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndo i'jɔ aba.

<sup>29</sup> Mati i'jɔ ne alɔtri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kɔ'du mo ayɔɔ kadra mo ɔko ku."

*Mala kɔ'du kofo 'ba masatada  
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)*

<sup>30</sup> Yɛsu ako'jo kɔ'du henye, "Dakiya ze damɔku 'ba Wirɪ ɛdi kaa a'di? Mala a'di dako'do ze zi yada mo?"

<sup>31</sup> ɛdi kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi riri mi dakaɲo ne.

<sup>32</sup> Ta gɔ mo yaa, ɔvu riyɛ, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'di ngora ni ma kyedre mo'e yaga, ali ayinni, uvɔ loko ɛnni mi galili mo."

<sup>33</sup> Yɛsu ayɛti kɔ'du kise 'bɛni tɛmi mala maako'e. Mo ayada zi zɛ kyɔ, kɔ'du zi zɛ tɔ'bo yɔɔ mo.

<sup>34</sup> Mo ɔ'bo dɛ me'do zi zɛ kazi mala. ɛzɛ mo ɛdi vo lɔ'bo 'bɛni ɛti, mo akayada kɔ'du ne'e biya zi zɛ.

*Yɛsu adɔɔ buluku da wini  
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)*

<sup>35</sup> Mi da hutaga mi ko'do nani, Yɛsu iya zi vo lɔ'bo 'bɛniye, "ɛnyɪ di'bɛ'e kyɛti 'ba fɔfɔ."

<sup>36</sup> Here zɛ ilanni vidi kayo ne'e, ehe vo lɔ'bo'e ɛkyinni mi tɔɲbɔ, mati Yɛsu ɛdi alima nzo mi mo, obanni mo nni aba. Tɔɲbɔ maako'e alɔ'bɔnni kpa ga ndi mo.

<sup>37</sup> Truku'du buluku kyigɔ aluku riyɛ kagba 'ba wini, ayeto ku likɔ riyɛ mi tɔɲbɔ, here omba ku kara zi koso wini aba.

<sup>38</sup> Yɛsu ɛdi 'de hulɛhu mi tɔɲbɔ ako'do dɛ ni taka gara aba. Vo lɔ'bo 'bɔmo'e alironni mo iyanni henye, "Vo komoyandi, asɔsu 'bɛyi kɔ'du dɛ, ze hiya kara zi koli?"

<sup>39</sup> Yɛsu ɛnyɪ riyɛ, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "ɔɔ, ti!" Buluku nni wini kagba aba ɔɔnni, bi gbo liwo.

<sup>40</sup> Yɛsu iya zi vo lɔ'bo 'bɛniye henye, "Kɔ'du a'di ɛdiye atere gɔ mo? Anza'e dɛ koma aba?"

<sup>41</sup> Zɛ tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, "Kora nenye ɛyi? Buluku wini kagba aba, ɔwɔnni mo?"

## 5

*Yɛsu ako'jo kora dakyikyɪ aba  
(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)*

<sup>1</sup> Yɛsu vo litu 'bɛni ɛti ɛnyɪ i'bɛ ɔkonnɪ kyɛti kapa fɔfɔ 'ba Galilaya mi dakaɲo 'ba Gerasa.

<sup>2</sup> Kandi mati Yɛsu asi yaga tɛmi tɔɲbɔ, andɔsi dɛ nni kora maako aba, asi tɛmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ɛdi dakyikyɪ aba mi ni.

<sup>3</sup> Mo ɛdi alima mi kutɛ da wogo. Vidi ako ɔ'bo dekpe zi sesi mo na kida nyɔri aba.

<sup>4</sup> Da kyɔ ndi mo kala mo aba ɛdi na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyɔri ne, ehe akikye mi kɔhi ne ta ndi ni na nzoyi. Mo embe 'beri, vidi maako ɔ'bo dɛ zi mo kiri.

<sup>5</sup> Kadra yɔndɔ aba mo ɛdi lima alasi tɛmi da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rɛ ni kumu yitɔ aba.

<sup>6</sup> Mo na kɔwɔ mati ongɔ Yɛsu, here aho alɔɔɔ domo ni aba akaɲo komo Yɛsu.

<sup>7</sup> Here mo alɔrɔ na kyembe, iya henye, "Yɛsu wisi 'ba Wirɪ omba a'di kazi ma? Lɔmu mi ru Wirɪ, ma lenze yi, i'di riti dɛ zi ma."

<sup>8</sup> Mo iya kɔ'du ne ga kɔ'du Yɛsu ɛdi akiya henye, "Dakyikyɪ asi 'de yaga ta ra kora ne."

<sup>9</sup> Here Yɛsu ako'jo ho mo iya henye, "Ru yi ɛyi?" Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Ru ma 'Gboko,' ga kɔ'du dɛdi ze kyɔ."

<sup>10</sup> Mo zo nduwɛ Yɛsu lenze kazi ore dakyikyɪ ne'e yaga ta dakaɲo nani.

<sup>11</sup> Ani wa'do kayo ɛdinnɪ kara dakapa lutu wakonyo.

<sup>12</sup> Here dakyikyɪ ne'e zo rɛ nni la'ba zi Yɛsu, iyanni henye, "Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze ti'bɛ tɔdu mi zɛ."

<sup>13</sup> Mo ila dakyikyɪ ne'e ti'bɛ, ɔdunnɪ gbo mi wa'do ne'e. Wa'do ne'e ɛdinnɪ biya kaa kpulukuriyɔ, ahonnɪ akaɲo mi fɔfɔ, ehe aluyinni.

14 Kora mati edinnī ga wa'do ne'e kongɔ, ahonnī 'de, ayöyönnī kö'du ne mī gawo mī halinɔ kö'du mati o'do rē nī ne, yada zi vidī. Vidī enyi i'bennī biya kö'du mati o'do rē nī ne kongɔ.

15 Mati ayinnī zi Yēsu, zē ongɔnnī kora mati edī kani gboko 'ba dakyikyī eti mī nī ne, mo edī alima ani bɔngɔ aba rē nī, do mo ku na laka, zē biya na tere.

16 Zē mati ongɔnnī komonnī aba, ayadannī zi vidīye kö'du mati o'do rē nī zi kora mati dakyikyī aba ne, ehe kö'du 'ba wa'do ne'e.

17 Here zē ako'jonnī ha Yēsu zi tēnyī atī'bē 'de tēmī dakaɔ enni.

18 Here mati Yēsu omba ku zi tī'bē zi tēkyī mī tɔɔbō, kora mati edī kani dakyikyī aba mī nī ne, alenze mo iya henye, "Dī'bē ze yī aba."

19 Yēsu ila mo dē zi tī'bē ta gɔ mo, iya zi mo henye, "I'bē linɔ zi vo dakota 'bēyīye, ayada zi zē hala kö'du mati Yere o'do zi yī, laka 'bomo zi yī edī hala."

20 Here kora ne enyi i'bē biya kpuru tēmī Gawo 'Butē ne'e, kö'du mati Yēsu o'do zi nī ne yada mo aba. Vidī mati owonnī kö'du ne biya na rakaga.

*Wu'jē 'ba Yayiro nni mbara mati ise ra bɔngɔ 'ba Yēsu*  
(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

21 Yēsu enyi i'bē hulēhu kyētī kapa 'ba fōfō vere. Ani da kapa fōfō, vidī kayo atoto rē nni kpo ta da kapa mo.

22 Here vere maako ru mo edī Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mōtu ani, mati mo ɔko, ongɔ Yēsu, mo umē rē nī akaɔ ndī mo,

23 alenze mo kö'du komba aba, iya henye, "Wu'jē tisi 'bama na rakɔɔ. Ako ayi, i'dī kala yī do mo, here zi mo tēdī na laka, na didī."

24 Yēsu enyi i'bennī mo aba.

Here vidī kayo mati edinnī atī'bē Yēsu eti ne, edinnī mo diri ta da kapa biya.

25 Here mbara maako edī ani, na riti ga kö'du yama edī taho ta rɔ mo kazi tɔɔ kɔɔ 'butē domoriyō.

26 Dakatōrō kayo edinnī le ɔwo kī'dī zi mo. Mo ayaɔa kōhi 'bēni biya, mora here

ne zi ta'ba na laka anza dē, edī wēni zɔ rē nī kidra dagba ta ga kadra biya.

27 Mo owo kö'du Yēsu, enyi ayi kafo mo mī kutē vidī kayo ne.

28 Mo iya na bi dēni henye, "Ezē mise gbi le nje bɔngɔ rɔ mo ne, matēdī na laka."

29 Mo ongɔ here ise bɔngɔ rɔ mo ne, kandi yama ɔrɔ, mo ayɔlo ku mī ida rē nī henye, na kɔ'jo rē nī ku tēmī riti kyedre 'bēni ne.

30 Yēsu kandi ayɔlo henye, kyigɔ asi ku ta rē nī yaga. Mo opi rē nī kpo tēmī kutē vidī kayo ne, ako'jo kö'du henye, "Eyi ra ise ra bɔngɔ ama?"

31 Vo lö'bō 'bomo aya'bannī da me'do zi mo henye, "Ongɔ te vidī kayo mati edinnī yī kuru ne, kö'du a'di ako'jo 'bēyī kö'du gɔ mo henye ere, 'Eyi ra ise ra ma?' "

32 Yēsu zɔ nduwē lima bi kongɔ kpo ta rē nī zi yɔlo eyi ra o'do kö'du ne.

33 Here mbara ne ayɔlo kö'du mati o'do rē nī zi nī ne, mo ayi tese aba na tere, alodrɔ ndī mo, ayada kö'du tīnyō mati o'do rē nī ne biya zi mo.

34 Yēsu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wu'jē ama, koma 'bēyī o'do yī ku nɔbala. I'bē na rakyeyi, mako'jo yī tēmī riti ne."

35 Mati Yēsu edī kö'du ne kiya, Vidī maako'e ayinnī ta linɔ 'ba Yayiro, ayadannī zi mo henye, "Wu'jē 'bēyī oli ku. Kö'du a'di kpe zi riti kī'dī ra vo komoyandi ne gɔ mo?"

36 Yēsu oze mbili nī dē da kö'du mati iyannī ne, mo aya'ba zi Yayiro henye, "Ere dē, nje kōlō koma."

37 Here mo ila vidī ma kōlō maako dē zi tī'bē nī aba dagba, nje Petero, Yemisi, öndu nī Yowani aba.

38 Mati zē ɔkɔnnī linɔ 'ba Yayiro, Yēsu ongɔ bi apere rē nī ku na yawa, owo kuyē riyē kudu rala'ba aba.

39 Mo enyi i'bē ödu loko, iya henye zi zē "Kö'du a'di bi apere rē nī gɔ mo na yawa here? Kö'du a'di edīye kudu gɔ mo? Wu'jē tisi ne oli dē, edī öɔbō ako'do."

40 Here zē ogonnī mo. Mora here mo ore zē biya yaga, oba 'bu 'ba wu'jē tisi ne, ma mo, vo lö'bō 'bēniye wota. Mo enyi i'bē ödu mī loko mati yöku wu'jē tisi ne o'ba 'do mo.

<sup>41</sup> Mo iri kala mo, iya zi mo henye, "Talita Kumu." Kö'du ya'ba aba henye, "Wu'jê tisi, miya zi yi, ënyî riyê."

<sup>42</sup> Here mo ënyî, alasi kpo. Koo 'bomo ëdi 'butê dômoriyö. Mati kö'du ne o'do rê ni, zê biya na rakaga.

<sup>43</sup> Yësu i'di kö'du kise anza dë zi zê yada zi vidî kö'lö maako, ehe mo iya henye, "I'diye wa zi mo zi konyo."

## 6

### *Omba Yësu dë mi Nazereta (Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)*

<sup>1</sup> Yësu ënyî ila bi nani, ehe i'bê hulëhu mi gawo 'ba dakaño 'bëni. Vo lö'bö 'bomo'e i'bënni mo aba.

<sup>2</sup> Mi ko'do 'ba ralawo aba, mo ayeto kö'du yandi mi bi 'ba mötu. Vidî kayo ëdinni ani, mati zê owonni kö'du mo, zê biya na rakaga. Zê ako'jonnî kö'du iyanni henye, "Here mo i'ja kö'du ne biya ta kila? Kö'du yolo 'ba a'di ra here mati i'di zi mo ne? Hala mo ëdi kö'du koro ne'e ko'do mo?"

<sup>3</sup> Mo anza vo kaga kisë, wisi 'ba Mariya, öndu 'ba Yemisi, Yosepa, Yudasi, Simona aba? Anza dë ëmi mo'e ra ëdinni alima kinye ne?" Here zê ombanni mo dë.

<sup>4</sup> Yësu ënyî iya zi zê henye, "Nëbî owo ta bi ne biya, nje vidî mi gawo liño 'bomo, karo mo'e, vo dakota 'bomo ëti ra ombanni mo dë."

<sup>5</sup> Mo omba dë zi kö'du koro ako'e ko'do ani, mo i'di kala ni nje da vidî 'ba rakoo gbongo maako'e, ehe ako'jo zê gbo.

<sup>6</sup> Mo rakaga kyedre aba ga kö'du vidî anzanni dë kö'du koma aba.

### *Yësu utu vo litu 'butê dômoriyö yaga (Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)*

Yësu ënyî i'bê kpo ta ra dakaño nani komo vidî yandi aba.

<sup>7</sup> Mo ako'jo vo litu 'butê dômoriyö ne'e bi kö'lö, utu zê yaga na riyö riyö. Mo i'di kalakonda ndra ta da dakyikyî ne'e.

<sup>8</sup> Mo ise go mo zi zê, "Oba'e waako dë 'e aba ta bi ti'bê 'be'e ne, mangolo'bo manza dë, anboro 'ba wa lenze manza dë, kôhi manza kpa dë mi bongo re 'e, nje mowo.

<sup>9</sup> Usu'e kamoka, ehe injê'e kya 'ba bongo dë ëti.

<sup>10</sup> Èzë ödu'e mi liño, alima'e mi liño nani le ila'e gawo nani.

<sup>11</sup> Èzë gawo mati ayiye mi mo vidî ombanni dë 'e kiri kala kyedre aba, mandere ombanni dë zi kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani, akyito'e turufu ne 'de ta ndiye. Ne atëdi zi zê na wasënë."

<sup>12</sup> Here zê ënyî i'bënni yaga kö'du yëti aba zi vidî dë nni koto tëmi kö'du kyënyë 'bënni ne'e.

<sup>13</sup> Zê orenni dakyikyî yaga, apisinni yëni ra vo koo'e, ako'jo zê gbo.

### *Koli 'ba Yowani Bapatisi (Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)*

<sup>14</sup> Yaanya aba Yere Heroda owo kö'du ne, ga kö'du wa komba 'ba Yësu inde bi biya. Vidî maako'e iyanni henye, "Yowani Bapatisi ra ënyî ku na didi tëmi koli, kö'du nere ra mo ëdi kyigo nenyë aba zi tëdi kö'du koro ne'e ko'do mo."

<sup>15</sup> Vidî maako'e iyanni henye, "Mo Eliya ra." Agamo'e iyanni henye, "Mo nëbî ra, kaa tëmi ma kö'lö mati ëdinni kani kyere nani."

<sup>16</sup> Mati Heroda owo kö'du ne, iya henye, "Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo 'de nere ra ënyî tëmi koli."

<sup>17</sup> Heroda ra na bi dëni i'di kö'du zi Yowani kiri, kida mo, ku'du mo mi kamba. Heroda o'do kö'du ne here ga kö'du mo oze Herodiya, mo le na mbara 'ba öndu mo Pilipo ne.

<sup>18</sup> Yowani Bapatisi zo nduwë kö'du ne yada mo zi Heroda. "Anza dë na laka zi yi mbara 'ba öndu yi koze."

<sup>19</sup> Here Herodiya iri kö'du ra Yowani, omba zi mo kofo. Mora mo o'bo dë,

<sup>20</sup> ga kö'du Heroda ere Yowani, ga kö'du mo ayolo Yowani ne, mo vidî laka ra, ehe agaga go mo. Heroda ëdi le kö'du yëti 'ba Yowani sösu, mora mo omba zo nduwë zi kowo mo.

<sup>21</sup> Ndundu mo aba Herodiya i'ja gëri laka 'bëni. Èdi mi ko'do ko'jo kadra 'ba Heroda, mo o'do kyere, ise vidî kyedre 'ba turu'e biya, vo wehe'e, vidî kyedre 'ba Galilaya ëti.

<sup>22</sup> Mati wu'jê 'ba Herodiya ne ayi, olo komo vidîye, kö'du ne eme ra Heroda nni yingo 'bomo ëti.

Here Yere Heroda iya zi wu'jè ne henye, "A'di ra omba zi tēdi zi yī? Maki'di zi yī wa mati omba."

<sup>23</sup> Ha ki'di lömu aba mo iya zi wu'jè ne henye, "Miya henye, maki'di wa mati ako'jo kö'du mo ne zi yī, èzè èdi le kyedre kaa kutè damöku 'bama."

<sup>24</sup> Here wu'jè ne asi i'bè zi ma nī yaga. Ako'jo ho mo, "A'di ra makako'jo kö'du mo?" Ma mo aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo kö'du ga da Yowani Bapatisi."

<sup>25</sup> Here wu'jè ne aho kandi hulèhu zi ti'bè kö'du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, "Momba zi yī ki'di zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mi kakpa ne."

<sup>26</sup> Mati Yere Heroda owo kö'du ne here, o'do mo na rasösu. Mo o'bo dekpe zi komba dè zi wu'jè ne, ga kö'du mo o'do ku na lömu ta da komo yingö 'bèni ne'e biya.

<sup>27</sup> Here mo utu vo kanya 'bèni kö'du ki'di aba zi ti'bè da Yowani kika mo. Vo kanya ènyi i'bè mi kamba, ikye da Yowani 'de.

<sup>28</sup> Mo ika mi kakpa, i'di zi wu'jè ne, ehe mo i'di gbo zi ma nī.

<sup>29</sup> Mati vo lö'bö 'ba Yowaniye owonni kö'du ne, zè ayinni, obanni yöku mo, i'bè usunni.

*Yèsu i'di wakonyo zi vidì kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)*

<sup>30</sup> Mati vo litu i'ja rē nni Yèsu èti, a'banni wa mati zè o'donni, yandinni ne yada mo zi Yèsu.

<sup>31</sup> Here vidì kayo èdi tayinni ehe èdi ti'bènni, here Yèsu vo litu 'bèni èti, i'janni kadra 'ba zi wakonyo dè. Here mo iya zi zè henye, "Ènyi di'bè'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi."

<sup>32</sup> Here zè ènyinni, ayetonni tēkyi mi tōṅbö ti'bè yaga na bi dè nni bi mbiya maako.

<sup>33</sup> Mati vidì kayo ne'e ongonni zè èdinni ati'bè, kandi ayolonni zè, here ènyi i'bènni biya tēmi gawo ne'e, ahonni dagba ta dakaṅo, okonni dagba bi nani ta komo Yèsu vo litu 'bèni èti.

<sup>34</sup> Mati Yèsu asi yaga tēmi tōṅbö, mo ongo vidì kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kö'du sösu ga kö'du zè, ga kö'du zè kaa

tīmèlè ma kazi vo yako. Here mo ayeto zè yandi kö'du kyo aba.

<sup>35</sup> Mati kadra omba ku zi loso, vo lö'bö 'bomo'e ayinni zi mo iyanni henye, "Ongo te, kadra anza kpe bi nenye na möku.

<sup>36</sup> Utu vidì nenye'e zi zè ti'bènni mi liṅo mati èdinni kpoko kinye zi zè wakonyo kogo zi konyo."

<sup>37</sup> Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, "E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zè zi konyo." Zè ako'jonnī ha Yèsu, "Kohi ne vidì ako'do loo yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze ti'bè yaṅa kohi lamiriyö ne da mangolo'bo zi to'bo zè?"

<sup>38</sup> Yèsu ako'jo hē zè iya henye, "Èdiye mangolo'bo aba ndö? I'bè'e te kongö." Mati i'janni, iyanni kö'du mo zi mo henye, "Mangolo'bo èdi muyi, kyenze riyö."

<sup>39</sup> Yèsu iya zi vo litu 'bèniye zi kiya zi vidì ne'e biya zi rē nni kinye na gbongo gbongo, ma limanni akaṅo da loma kyekpe ne.

<sup>40</sup> Here vidì ne'e biya alimanni na ratoto gbongo gbongo lamikölö maako'e 'butemuyi.

<sup>41</sup> Yèsu oba mangolo'bo muyi ehe kyenze riyö ne, ongo bi komoriyè, o'do öwö'di zi Wirī. Mo owe mi mangolo'bo ne, i'di zi vo lö'bö 'bèniye zi yanya mo zi vidìye. Mo inye mi kyenze riyö ne kpa ta gè zè biya.

<sup>42</sup> Vidì biya onyonni, ehe ononni gbo.

<sup>43</sup> Vo lö'bö'e atotonni koso mangolo'bo kyenze aba mati oso ne mi baga 'butè domoriyö.

<sup>44</sup> Watiti 'ba vidì mati onyonni wa ne kpulukumuyi.

*Yèsu alasi ta da wini (Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)*

<sup>45</sup> Kandi Yèsu i'di vo lö'bö'e tēkyinni mi tōṅbö ti'bènni dagba komo ni mi Beteseyida ta kafo föfö, mora here mo iya kö'du zi vidì kayo ne'e mi'bènni liṅo.

<sup>46</sup> Ta ga kö'du kiya 'bomo zi vidì kayo ne'e, i'bè'e gbo, mo ènyi i'bè da lutu amötu.

<sup>47</sup> Mati hutaga oko, tōṅbö èdi ku 'de mi kutè 'ba föfö, mora Yèsu nje kutu ni aba da göti.



48 Mo ongo vo lö'bö 'bëniye ëdinni ku rë nni ki'di zi ko'do mo ngari aba, ga kö'du ëdinni akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutë yondo aba mo i'bë zi zë, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zë,

49 mora mati ongönni mo ëdi alasi ta da wini ne, asösu 'bënni iyanni wakoro ra, ehe a'banni hë nni gbögbö lörö aba.

50 Mati ongönni mo ne, zë biya na tere. Mora Yësu ame'do zi zë kandi, iya henye, "Uku mi ye, ne ma ra. Ere'e dë."

51 Here mo ënyi ëkyi rë zë mi töngbö ehe, buluku ɔɔ. Vo lö'bö'e biya na rakaga,

52 ga kö'du koro 'ba mangolo'bo mati mo o'do zi vidï kpulukumuyi konyo mo ne, ödu dë gba dë zë.

### *Yësu ako'jo vo koo'e mi Genesereta (Mt. 14:34-36)*

53 Zë ënyi umunni kyëti föfö da göti 'ba Genesereta, ehe idanni töngbö ani.

54 Mati ilanni töngbö ne, vidï ayolönni Yësu.

55 Here zë ënyi ahonni ta bi ne biya. Ezë owonni bi mati mo ëdi 'domo, injënni vidï 'ba rakoo'e da lanba kika mo zi mo.

56 Bi mati biya Yësu i'bë ta 'domo ne, mi gawo, mi daliŋo maako'e, vidï ako'banni zë mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbi nje zi zë ha bongo 'bomo kise, zë mati biya isenni ne, ako'jo zë na laka.

## 7

### *Yandi kö'du 'ba ti'da nbala aba (Mt. 15:1-9)*

1 Here Farasi maako'e nni vo komoyandi 'ba kö'du ki'di mati ayinni ta Yerusalema ne, atoto rë nni kpo da kapa Yësu.

2 Zë ongönni kya 'ba vo lö'bö 'bomo maako'e ëdinni wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka.

3 Farasiye Yiserele'e ëti onyonni wa dë here, nje ezë akaka kala nni ku tëmi gëri 'ba 'bu nniye.

4 Zë onyonni wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje ezë akakanni ro mo ku dagba. Ehe irinni ga ndi gëri kyö 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

5 Here Farasiye vo kö'du ki'di 'ba komoyandiye ëti ako'jonnï ha Yësu, "Kö'du a'di vo lö'bö 'bëyiye irinni ga ndi kö'du yandi mati i'di zi ze akaŋo kazi 'bu ze dë, mora ëdinni wakonyo kala aba na ti'da."

6 Yësu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, "E vidï 'ba komokandi nenye, Yisaya ra ayolo kö'du kiya ga kö'du 'be'e, ayöru, iya henye,

'Vidï nenye'e oronni ma, Yere Wirï, nje hë nni aba,

mora di'di zë na kowo ta ra ma.

7 Mötu 'bëzë na yawa zi ma,

kö'du yandi 'bëzë ayi nje kazi vidïye.'

8 I'diye kö'du ki'di 'ba Wirï da kapa, ehe ɔwo'e kö'du yandi 'ba vidï."

9 Yësu zo nduwë, "E'diye gëri 'ba kö'du ki'di 'ba Wirï komba dë aba, ga kö'du zi ye kirï kö'du yandi 'be'e ra.

10 Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ezë vidï maako awili 'bu ni mandere ma ni, aki'di mo zi kofo.'

11 Mora ayandiye henye, Vidï mati ëdi wa aba, zi ki'di zi 'bu ni konyi mandere ma ni, mora mo ato'bo kiya, 'Nenye Korobani,' kö'du ya'ba aba henye, "ba Wirï ra.'

12 Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni.

13 Mi ga gëri ne, kö'du yandi 'be'e zi vidï maako'e ne, ayaŋa me'do 'ba Wirï yaga. Wa maako'e ëdinni kpa kyö kaa ma nenye, mati ëdi ako'do'e ne."

### *Wa mati ëdinni vidï ko'do na ti'da (Mt. 15:10-20)*

14 Here Yësu ako'jo vidï kayo ne'e kpa löhu tayinni zi ni, ehe iya zi zë henye, "E biya, owo'e kö'du 'bama ne, ayolo'e.

15-16 Waako anza dë zi ti'bë mi vidï ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tëmi vidï ra, ako'do mo na ti'da."

17 Mati mo ila vidï kayo ne'e, i'bë ödu loko ne, vo lö'bö 'bomo'e ako'jonnï ho mo zi mi me'do ne yada.

18 Yësu iya zi zë, henye, "Anza'e dë na ngara ta da oka'e. Ayolo'e dë? Waako anza dë mati ati'bë mi vidï ta yaga ako'do mo na ti'da,

19 ga kö'du anza dë ti'bë mi di'di mo, mora mi mo, ehe ati'bë zo dagba yaga

tëmi ida ra.” Mî me'do ne, Yësu adoro go mo zi zë wakonyo biya ñbala zi konyo.

<sup>20</sup> Mo zo nduwë kiya mo henye, “Èdî wa mati asi yaga tëmî vîdî ra, ako'do mo na ti'da.

<sup>21</sup> Tëmî di'di 'ba vîdî atayi kö'du sösü kyënyë, rönyi, wa logo, wa kofo, ndoro,

<sup>22</sup> mî kumbë, wa kyënyë, wa ko'ba, rakisi, gu ki'di, ru vîdî yaña, da kumbë, rakonza.

<sup>23</sup> Wa biya na kyënyë nenyë'e ayinnî ta didî vîdî, ehe o'do mo na ti'da.”

*Mbara 'ba dakaño 'ba Siriya-Ponisiya  
(Mt. 15:21-28)*

<sup>24</sup> Here Yësu ënyî i'bë bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ënyî i'bë ödu loko ehe omba dë zi vîdî kölö maako zi yolo zi kiya nëdî ani. Mora mo o'bo dë zi lima na rakoho.

<sup>25</sup> Mbara mati wu'jë 'bomo ëdî dakyikyî aba ne, owo kö'du Yësu, ayi zi mo kandi, alëpî akaño ndî mo.

<sup>26</sup> Mbara ne ame'do ha Girigî, o'jo mo mî Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yësu zi dakyikyî kore mo yaga ta ra wu'jë ënî.

<sup>27</sup> Mora Yësu aya'ba da me'do iya henye, “Dî'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihiye.”

<sup>28</sup> Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, “Kyedre, wihi mati alimannî hu tarabiza ne, ëdinnî kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo.”

<sup>29</sup> Here Yësu iya zi mo henye, “Ga kö'du ya'ba nani, i'bë hulëhu liño, akongo dakyikyî ne i'bë ku yaga ta ra wu'jë 'bëyi ne.”

<sup>30</sup> Mati mo i'bë liño, i'ja wu'jë ënî ëdî ako'do da sora, dakyikyî i'bë ku yaga ta ro mo.

*Yësu ako'jo vo mbili kisi*

<sup>31</sup> Yësu ënyî tëmî dakaño 'ba Tiyere ani, i'bë nduwë kpuru tëmî Sidoni, kpa zi föfö 'ba Galilaya. Mo i'bë ödu mî dakaño mati ëdî ako'jo Gawo 'Butë ne.

<sup>32</sup> Kya vîdî maako'e ikannî kora vo mbili kisi, mati o'bo dë zi me'do, zë alenzennî Yësu zi kala nî ki'di do mo.

<sup>33</sup> Yësu oba mo kölö na kowo ta ra vîdî kayo ne'e, i'dî da wisi kala nî mî mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo.

<sup>34</sup> Yësu ongo bi komoriyë alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, “Epata!” Kö'du ya'ba aba henye, “Ayëhu riyë.”

<sup>35</sup> Kandi kora ne o'bo zi kö'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

<sup>36</sup> Yësu i'dî kö'du zi vîdî ne'e anza dë zi kö'du ne kiya zi vîdî ma kölö maako, mora zë nduwë kiya mo.

<sup>37</sup> Vîdî biya mati owonnî kö'du ne, ëdinnî na rakaga. Zë iyannî henye, “Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'dî vo mbili kisi zi kö'du kowo, vîdî mati o'bo dë zi me'do kpa ame'do.”

## 8

*Yësu i'dî wakonyo zi vîdî kpulukusowo  
(Mt. 15:32-39)*

<sup>1</sup> Kadra ma agamo aba, vîdî kayo maako'e ënyî atoto rë nni, ayinnî ga bi kölö. Mati vîdî anzannî wa mati oso aba zi konyo, Yësu ako'jo vo lö'bö 'bëniye zi nî, iya zi zë henye,

<sup>2</sup> “Manza dë rakyenyi aba ga kö'du vîdî ne'e, ga kö'du zë ëdinnî ma aba kö'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dë zi konyo.

<sup>3</sup> Èzë mutu zë liño kazi wakonyo ki'dî zi zë, akatëdinnî kazi kyigo ta bi ti'bë, ga kö'du kya maako'e ayinnî ta bi kowo.”

<sup>4</sup> Vo lö'bö 'bomo'e ako'jonnî ho mo iyannî henye, “Ta kila mî da lipî nenyë, zi vîdî maako zi to'bo wakonyo ki'ja kyo zi ki'dî zi vîdî nenyë'e?”

<sup>5</sup> Yësu ako'jo hë zë iya henye, “Èdiye mangolo'bo aba ndö?” Zë aya'bannî da me'do iyannî henye, “Mangolo'bo ëdî madomoriyö.”

<sup>6</sup> Mo i'dî kö'du zi vîdî ne'e zi limannî dakaño. Mo oba mangolo'bo madomoriyö ne'e, o'do öwö'dî zi Wirî, owe mî zë, i'dî zi vo lö'bö 'bëniye zi yanya zi vîdî kayo ne'e. Vo lö'bö 'bomo'e o'donnî gbo here.

<sup>7</sup> Zë ëdinnî kpa kyenze sisiye aba. Yësu o'do öwö'dî ga kö'du ma nenyë'e, ayada zi vo lö'bö'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa.

<sup>8</sup> Vîdî biya mati onyonni, ovonni. Here vo lö'bö obanni koso mo mati oso ne, baga madomoriyö ndondo.

<sup>9</sup> Vîdî ne ëdinnî ani kaa kpulukusowo here. Here Yësu utu vîdî ne'e liño,

<sup>10</sup> ehe kandi ëkyinni mi tönjö vo lö'bö 'bëni ëti, i'bënni gbo mi dakanjo 'ba Dala-monota.

*Farasi ako'jonnä ha Yësu ga kö'du koro (Mt. 16:1-4)*

<sup>11</sup> Here kya 'ba Farasiye ayinni zi Yësu, ayetonnä hë nni wasa mo aba. Zë ombanni zi Yësu yonzö, here ako'jonnä hjo mo zi kö'du koro kö'dö zi yada mo ayi kazi Wirä.

<sup>12</sup> Yësu oto lawo na konda, iya henye, "Kö'du a'di vidi mi kö'do ma ndenye ne, ako'jonnä kö'du ga kö'du koro? E'e, mayada zi ye tinyö, anza zi kö'du mahere ne, zi ki'di zi vidi nenye'e."

<sup>13</sup> Mo ila zë, ehe ëkyi mi tönjö, umu gbo kyëti 'ba föfö.

*Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda (Mt. 16:5-12)*

<sup>14</sup> Here vo lö'bö'e kö'du ölu tëmi zë zi koba mangolö'bo kyö, ëdi nje mangolö'bo kölö zë ëti mi tönjö.

<sup>15</sup> Yësu iya zi zë henye, "Ongö'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda."

<sup>16</sup> Zë ayetonnä ame'do na ga rë nni, "Mo iya kö'du ne ga kö'du danza dë mangolö'bo ako aba."

<sup>17</sup> Yësu ayolö kö'du a'di ëdinni ame'do go mo, ako'jo hë zë, "Kö'du a'di ëdiye ame'do ga kö'du mangolö'bo anza dë? Ayolö'e dë gba? Di'diye na kyëndi?"

<sup>18</sup> Èdiye komo'e aba ö'bo'e dë zi bi kongö? Èdiye mbili aba ö'bo'e dë zi kö'du kowo? Ö'bo'e kö'du sösu dë?

<sup>19</sup> Mati mowe mangolö'bo muyi kö'du zi vidi kpulukumuyi ne'e, бага ëdi ndö na koso mati akö'du'e?" Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Butë dömoriyö."

<sup>20</sup> Mora Yësu iya henye, "Mati mowe mangolö'bo madömoriyö zi vidi kpulukusowö ne'e, бага ëdi ndö na koso mati akö'du'e?" Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Modömoriyö."

<sup>21</sup> Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mora gba kö'du ne ayi dë de 'e?"

*Yësu akö'jo kora vo komoköndu mi Beteseyida*

<sup>22</sup> Mati zë ökonnä mi Beteseyida, vidi maako'e ikanni kora vo komoköndu

maako zi Yësu, alenzenni mo zi rö mo kise.

<sup>23</sup> Yësu iri kala kora vo komoköndu ne, akökö mo, yaga tëmi linjo. Tapëti mati o'bi oro komo mo ne, Yësu i'di kala ni dö mo, ako'jo hjo mo, "Atö'bo waako kongö?"

<sup>24</sup> Here kora ne ongo bi riyë, iya henye, "Öö, mö'bo vidi kongö, mora zë alayanni kaa kaga ra ëdinni alasi."

<sup>25</sup> Yësu i'di kala ni kpa löhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo akö'jo rë ni, mö ö'bo gbo zi wasisi kongö biya na laka.

<sup>26</sup> Yësu iya zi mo, "I'bë linjo, i'bë dë mi gawo."

*Petero iya Yësu Korisito ra (Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)*

<sup>27</sup> Yësu ënyä vo lö'bö 'bëni ëti, i'bënnä mi gawo 'ba Kasariya Filipino. Mati ëdi atibënnä ta da gëri ne, Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayada'e zi ma, vidi ëdinni akiya ma ëyi?"

<sup>28</sup> Here zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Maako'e iyanni yi Yowani Baptisi ra, maako'e iyanni yi Eliya ra, agamo'e iyanni yi kölö tëmi kutë 'ba Nëbi ne'e."

<sup>29</sup> Mo ako'jo hë zë, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma ëyi?" Petero ënyä aya'ba dö mo iya henye, "Yi Korisito ra."

<sup>30</sup> Here Yësu i'di kö'du zi zë, iya henye, "Ayada'e kö'du ma dë zi vidi kölö maako."

*Yësu ame'do ga kö'du koli 'bëni (Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)*

<sup>31</sup> Here Yësu ayeto vo lö'bö 'bëniye yandi, Wisi a vidi atëdi riti kyedre aba, ehe vidi kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye akombanni mo dë. Aki'dinni mo zi kofo, mora kö'do da wota aba, mo atënyä na didi.

<sup>32</sup> Yësu ayada kö'du mati akö'do rë ni ne biya zi zë. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mö kö'du 'bomo ne eme dë.

<sup>33</sup> Mora here Yësu opi rë ni kpo, ongo bi da vo lö'bö 'bëniye ehe mo iya zi Petero henye, "Ènyä 'de ta ra ma karani Satani. Kö'du sösu 'bëyi ne ayi dë kazi Wirä, 'ba vidi ra."

<sup>34</sup> Mora Yësu ako'jo vidi kayo ne'e vo lö'bö 'bëniye ëti zi ni, ayada zi zë henye,

“Èzè vidi maako omba zi tayi ma aba, kö'du mo mölu ta do mo, minjë taka 'bëni, ma lö'bö ga ma.

<sup>35</sup> Vidi mati omba zi didi ni yomo, akayölu. Mora vidi mati ayölu didi ni ku ga kö'du ma, ehe ga kö'du laka 'ba Wiri, akayomo.

<sup>36</sup> Èzè vidi maako i'ja wasisi biya mi damöku ne, mora mo ayölu lawo ni, anza de na laka zi mo.

<sup>37</sup> Waako atanza de zi mo zi to'bo zi kutre lawo ni aba.

<sup>38</sup> Èzè vidi maako edi na komokaya ta ra ma, ehe kö'du yandi 'bama mi damöku kyenyë ne, Wisi a Vidi atedi na komokaya ta ro mo, ezè mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu ni malayika laka eti.”

## 9

*Yësu opi rë ni*

*(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)*

<sup>1</sup> Yësu iya zi zë henye, “Mayada zi ye tinyö damöku 'ba Wiri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye de.”

<sup>2</sup> Tapeti ko'do modaka aba, Yësu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'benni da doku konda riyë. Ani zë na bi de nni. Mati edinni nduwë bi kongö, rakopi ayi zi Yësu,

<sup>3</sup> ehe bongö 'bomo edi atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidi ako mi dakaño nenyë ato'bo kaka mo here.

<sup>4</sup> Here vo lö'bö wota ne'e ongönni Eliya ehe Mosa edinni ame'do Yësu eti.

<sup>5</sup> Petero ame'do zi Yësu, “Vo komoyandi, hala edi na laka zi ze tedi kinye. Da kuvö ze loko wota, kölö zi yi, kölö zi Mosa ehe kölö zi Eliya.”

<sup>6</sup> Mo oka nni eti na tere, mo ayolo de na kiya a'di.

<sup>7</sup> Here foli alaya ayöfu zë galili ni aba, gu ayi temi foli, “Nenyë wisi ama ra.”

<sup>8</sup> Zë ongönni bi kandi gbö, mora 'de ongönni vidi ma kölö ako de, nje Yësu zë eti.

<sup>9</sup> Mati zë asinni ku akaño ta da doku, Yësu ise go mo zi zë, “Wa mati ongö'e ne, ayada'e de zi vidi ma kölö maako, le ezë Wisi a Vidi enyi ku temi koli.”

<sup>10</sup> Zë owönni kö'du kise 'bomo ne, mora temi kutë zë ayetönni ame'do na ga rë

ni ga kö'du ne, “A'di ra 'bëni tentyi temi koli?”

<sup>11</sup> Zë ako'jonnii ha Yësu iyanni henye, “Kö'du a'di vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye iyanni Eliya ra atayi dagba?”

<sup>12</sup> Kö'du ya'ba 'bomo edi henye, “Eliya ra tinyö edi atayi dagba zi wasisi kö'jo nzo. Mora kö'du a'di Buku 'ba Wiri iya nenyë, Wisi 'ba Vidi aki'ja riti ndra, ehe akomba mo de?”

<sup>13</sup> Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidi o'dönni mo kaa zë ombanni, kaa mati Buku iya kö'du ga kö'du mo.”

*Yësu ako'jo wisi kora dakyikyaba*

*(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)*

<sup>14</sup> Mati zë adroko rë nni koso vo lö'bö eti, ongönni vidi kayo kpo ta rë ni ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, edinni me'do zë eti.

<sup>15</sup> Mati vidi ne'e ongönni Yësu, zë rakaga kyedre aba, ahonni zi mo ehe ametenni mo.

<sup>16</sup> Yësu ako'jo ha vo litu 'beniye iya henye, “A'di ra edi me'do'e zë eti ga kö'du mo?”

<sup>17</sup> Kora maako mi kutë vidi kayo ne'e aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, mika wisi ama zi yi, ga kö'du mo edi dakyikyaba mi ni, o'bo de zi me'do.

<sup>18</sup> Èzè dakyikyaba ne enyi ku mo ko'do, umë mo akaño, amo aba hë ni, hë ni konyo aba, atedi seserese. Mako'jo ha vo lö'bö 'beniye zi dakyikyaba ne kore mo yaga, mora zë obonni de.”

<sup>19</sup> Yësu iya zi zë henye, “E vidi oma'e de. Hala ma kalima 'diri eti? Hala matedi 'diri nduwë na mikuku? Ika wisi ne zi ma.”

<sup>20</sup> Ikanni mo zi Yësu. Kandi mati dakyikyaba ne ongö Yësu, umë wisi ne tese aba, here mo alö'bö akaño, alulu gbö amo aba hë ni.

<sup>21</sup> Yësu ako'jo ha 'bu mo iya henye, “Mo edi here ne, ndala aba?” Mo aya'ba iya henye, “Kyerë mo gba na wisi tisi.

<sup>22</sup> Da kyö dakyikyaba ne edi yonzo zi mo kofo, mo kumë aba mi wa'do ehe mi wini. Asösu kö'du ga kö'du ze, akonyi ze, ezë akato'bo.”

<sup>23</sup> Yësu alözë iya henye, “Iya 'Èzë mo'bo'e, Wa biya akyigo de zi vidi mati edi koma aba.”



24 Here kandi 'bu mo ënyi udu riyë, "Mëdi koma aba, mora anza dë kyɔ. Akonyi ma zi tedi mo aba kyɔ."

25 Here Yësu ayɔlo vidi kayo ne'e ëdinni ku tayi kara rë ni, here mo i'di kö'du zi dakyiky ne. Mo iya henye, "Dakyiky mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mi'di kö'du zi yi tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ödu dekpe mi mo löhu."

26 Here dakyiky ne udu, umë wisi ne tese aba na kyigo, asi gbo yaga. Wisi ne ongo bi kaa yöku vidi, vidi biya na kölo kölo iyanni henye, "Mo oli ku."

27 Yësu oba wisi ne kala ni aba, akonyi mo zi tenyi, mo ɔɔ gbo riyë.

28 Tapëti Yësu mati ödu loko, vo lö'bö 'bomo'e ako'jonn hɔ mo mati zë na ga rë nni, "Kö'du a'di do'bo dë dakyiky kore go mo yaga?"

29 Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Nje mötu ra ato'bo kyinë nenyë kore mo yaga, waako ɔ'bo dë."

*Yësu ame'do kö'du koli 'bëni löhu  
(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)*

30 Here Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ilanni bi nani i'bënni nduwë kpuru tëmi Galilaya. Yësu omba dë zi vidi kölo maako zi yolo nedi kila,

31 ga kö'du mo ëdi vo lö'bö 'bëni ye yandi mo. Mo iya henye, "Wisi a Vidi aki'di zi vidi maako'e, zë akofonni mo. Ko'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi."

32 Mora zë ayɔlonni mi kö'du yandi ne dë, zë na tere ta bi hɔ mo ko'jo.

*Ëyi ra 'bëni na kyedre?  
(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)*

33 Here zë ayinni Kaparanamo. Tapëti ti'bë 'bëzë loko, Yësu ako'jo ha vo litu 'bëniye, "Ëdiye ame'do da ga gëri ne ga kö'du a'di?"

34 Mora zë aya'banni da me'do dë zi mo, ga kö'du da ga gëri ne zë ëdinni ame'do na ga rë nni, ëyi ra 'bëni kyedre.

35 Yësu alima akaɔo, ako'jo vo litu 'butë domoriyö ne'e, iya zi zë henye, "Mo mati omba zi tedi dagba, maya'ba rë ni hulëhu ta da vidi biya, mo mëdi na vo litu zi vidi biya."

36 Here mo iri wisi kora i'di mo atoro da komo zë. Mo i'di kala ni kpo ta ro mo, iya zi zë henye,

37 "Vidi mati iri wisi ma kölo tëmi gisisi nenyë'e kalakyedre aba mi ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri dë nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa."

*Vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza dë*

*Na kyënyë zi ze, mo 'beze*

*(Lk. 9:49-50)*

38 Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongo kora maako ëdi dakyiky kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kö'du mo anza dë mi gboko 'beze."

39 Yësu ayada zi zë henye, "Ayonzɔ'e mo dorɔ dë, ga kö'du vidi kölo maako mati ëdi kö'du koro ko'do mi ru ma, akato'bo dë kandi tapëti mo kö'du kyënyë kiya ru ma aba.

40 Ga kö'du vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza dë na kyënyë zi ze, mo 'beze.

41 Miya zi ye tinyö henye, vidi maako mati i'di wini zi ye kuwë ga kö'du'e 'bama, aki'ja biriti rë ni."

*Kö'du kyënyë yonzɔ*

*(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)*

42 "Ëzë vidi ma o'do kö'du zi wisi tisi ma kölo nenyë'e zi kö'du kyënyë ko'do mati oma mi ma, atëdi na laka zi vidi nani zi tedi yitö kyedre kida aba kpo ta gu ni ehe ku'du mo mi ranga.

43-44 Here ëzë kala yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye yaga. Ëdi na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena mati inde rë ni dë.

45-46 Ëzë ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye yaga. Ëdi na laka zi yi lima kazi ndi, ta da ndi sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena mati inde rë ni dë.

47 Ëzë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, oba yaga. Ëdi na laka zi yi tödu Damöku 'ba Wirï komo kölo aba, ta da komo sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena,

48 mati 'kuru oli dë, ehe wa'do inde rë ni dë."

49 "Vidi na kölo kölo akako'jo wa'do aba kaa wakumu ëdi ako'jo yo'do aba.

<sup>50</sup> Yɔ'dɔ ɛdɪ laka, mora ɛzɛ ayaŋa yɔkɔ nɪ ku, hala atɔ'bo ko'dɔ zi yɔkɔ lɔhu? Ɛdiye yɔ'dɔ 'ba aboka aba mi kutɛ'e, ehe alima'e mi rakyɛyi oka ma kɔlɔ maako aba."

## 10

*Yɛsu ayandi kɔ'du 'ba mbara yɛyi*  
(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

<sup>1</sup> Here Yɛsu ɪla bi nani, ɛnyɪ i'bɛ mi dakaŋo 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vidɪ ayinni na kayo zi mo lɔhu, mo ayandi zɛ kaa mati mo ɛdɪ 'duwi ako'dɔ.

<sup>2</sup> Here kya 'ba Farasiye ayinni zi mo, ayɔnzɔnnɪ zi mo kuyi. Zɛ ako'jonnɪ ho mo iyanni henye, "Ayada te zi ze, kɔ'du ki'di 'beze akila vidɪ zi mbara 'bɛni yɛyi?"

<sup>3</sup> Yɛsu aya'ba dɔ mo tɛmi kɔ'du ko'jo iya henye, "Kɔ'du ki'di a'di ra Mosa i'di zi ye?"

<sup>4</sup> Da kɔ'du ya'ba 'bɛzɛ ɛdɪ henye, "Mosa i'di dangɔlɔ zi vidɪ waraga 'ba rayɛyi yɔru, ehe kore mbara 'bɛni 'de."

<sup>5</sup> Yɛsu iya zi zɛ henye, "Mosa ayɔru kɔ'du ki'di ne here zi ye, ga kɔ'du de 'e na kyigɔ zi yandi.

<sup>6</sup> Mora biyeto aba, mi kadra nani mati bi o'dɔ rɛ ni, Wirɪ i'di kora mbara aba.

<sup>7</sup> Mora ga kɔ'du nenye, kora akila 'bu ni ma ni, aba akadrɔko rɛ nni mbara 'bɛni aba,

<sup>8</sup> ehe zɛ riyo ne, ata'banni na wa kɔlɔ.

<sup>9</sup> Inye'e dɛ wa mati Wirɪ adrɔko ku bi kɔlɔ ne."

<sup>10</sup> Mati zɛ a'banni lɔhu hulɛhu loko, vo lɔ'bo'e ako'jonnɪ ha Yɛsu ga kɔ'du ne.

<sup>11</sup> Here mo iya zi zɛ henye, "Kora mati ayɛyi mbara 'bɛni ehe oze mbara vere, mo o'dɔ ndoro ta da mbara 'bɛni.

<sup>12</sup> Mi ga gɛri kɔlɔ ne, mbara mati ayɛyi kora 'bɛni, ehe oze kora vere, ne o'dɔ ndoro."

*Yɛsu i'di ya'da zi gisisiye*  
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

<sup>13</sup> Here kya vidɪ maako'e ikanni gisisiye zi Yɛsu, ga kɔ'du zi mo kala ni ki'di dɛ zɛ, mora vo lɔ'bo'e amonnɪ vidɪ ne ɛti.

<sup>14</sup> Mati Yɛsu ayɔlɔ kɔ'du nenye, mo na kamo ehe iya zi vo lɔ'bo'e 'bɛniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zɛ dɛ,

ga kɔ'du damɔku 'ba Wirɪ ne ɛdɪ kɔ'du zɛ kaa ma nenye'e.

<sup>15</sup> Miya zi ye henye, mo mati iri damɔku 'ba Wirɪ dɛ kaa wisi tisi, ɔdu dɛ mi mo."

<sup>16</sup> Here mo iri gisisiye hu fɔrɔ ni, i'di kala ni dɛ zɛ, ehe i'di ya'da zi zɛ.

*Kora vo wakayo*  
(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

<sup>17</sup> Mora kaa Yɛsu ayeto ku da gɛri 'bɛni lɔhu, kora maako aho alɔdrɔ da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'dɔ a'di zi ma didi ma ŋburu ki'ja?"

<sup>18</sup> Yɛsu ako'jo ho mo iya henye, "Kɔ'du a'di ako'jo ma na laka? Vidɪ maako anza na laka, nje kɔlɔ Wirɪ.

<sup>19</sup> Ayɔlɔ kɔ'du ki'di ne'e ku. Ofo vidɪ dɛ, o'dɔ ndoro dɛ, alogo dɛ, asusu vidɪ maako dɛ na ndɔndɔ, o'ba vidɪ dɛ, ɔwo 'bu yi ma yi aba."

<sup>20</sup> Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na ɔbi, mowo kɔ'du ki'di ne biya."

<sup>21</sup> Here Yɛsu ongo bi mbiyi dɔ mo lɔvo aba, iya henye, "O'dɔ wa kɔlɔ dɛ gba. I'bɛ, ogo wa mati ɛdɪ mo aba ne biya, i'di kɔhi mo zi vo leriye, atɛdi wa aba kyo komoriye, ayi alɔ'bo ga ndi ma."

<sup>22</sup> Mati kora ne owo kɔ'du ne, bikɔndu apere rɛ ni ta komo mo, ehe i'bɛ 'de na rasɔsu, ga kɔ'du mo na vo wakayo.

<sup>23</sup> Yɛsu ongo bi kpo da vo lɔ'bo'e 'bɛniye, iya zi zɛ henye, "Atɛdi na kyigɔ zi vidɪ 'ba wakayo aba zi tɔdu mi damɔku 'ba Wirɪ."

<sup>24</sup> Mora here, vo lɔ'bo'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yɛsu i'bɛ nduwɛ kiya mo aba henye, "Gisi ama'e, ɛdɪ na kyigɔ zi tɔdu damɔku 'ba Wirɪ.

<sup>25</sup> Atɛdi na kyigɔ ndra zi vidɪ 'ba wakayo aba zi tɔdu mi damɔku 'ba Wirɪ, ta da jemele zi ti'bɛ kpuru ta komo wogo 'ba ibira."

<sup>26</sup> Mora here ne, vo lɔ'bo'e rakaga aba ndra, ako'jonnɪ oka maako, "Mora here ne, ɛyi ra atɔ'bo yɔmɔ?"

<sup>27</sup> Yɛsu ongo bi mbiyi dɛ zɛ, aya'ba dɔ mo henye, "Nenye wa mati vidɪ ɔ'bo dɛ ko'dɔ mo, mora anza dɛ na kyigɔ zi Wirɪ. Wirɪ atɔ'bo wasisi ko'dɔ mo biya."

28 Here Petero ame'do riyë, “Ongɔ te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gë yi.”

29 Yësu alëzë ɔɔ, iya zi zë henye, “Mayada zi ye henye, vidi maako mo ila liɔ, mandere öndu'e, mandere ëmiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka,

30 mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyɔ, öndu'e, ëmiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi nburu.

31 Mora vidi kyɔ mati dagba ne, atëdinni hulëhu, ehe vidi kyɔ mati hulëhu ne, atëdinni dagba.”

*Yësu ame'do kö'du koli 'bëni*  
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

32 Yësu vo lö'bö 'bëni ëti, yaanya aba ëdinni ku da ga gëri mati i'bë le mi Yerusalema. Yësu ëdi ati'bë dagba komo vo lö'bö'e. Zë ndɔ na rakaga. Vidi mati alö'bö 'bënni hulëhu ne, na tere. Da kölö löhu Yësu oba vo litu 'butë dömoriyö ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'dɔ rë ni zi ni. Mo iya zi zë henye,

33 “Owo'e te, dedi ti'bë'e le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidi aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zë akombanni da kö'du zi mo kofo, aki'di mo zi vo leze'e,

34 mati ako'donni wari rɔ mo, ko'binni oro rɔ mo, aku'bönni hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atënyi na didi.”

*Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba*  
(Mt. 20:20-28)

35 Here Yemisi nni Yowani aba zë gisi 'ba Zebedeyo, ayinni zi Yësu, iyanni henye, “Vo komoyandi, waako ëdi ani domba zi yi ko'dɔ mo zi ze.”

36 Yësu ako'jo hë zë iyanni henye, “A'di ra here?”

37 Zë aya'banni da me'do iya henye, “Ëzë alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bëyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölö da kala yi ma tiri, ehe ma kölö da kala yi ma gali.”

38 Yësu iya zi zë henye, “Ayɔɔ'e dë, a'di ra ëdiye kö'du ko'jo gɔ mo. Akato'bo'e

köfö 'ba riti mati makuwë ne? Akato'bo'e bapatisi temi gëri mati abapatisi ma?”

39 Aya'banni da me'do henye, “Dakato'bo.” Yësu iya zi zë henye, “Akuwë'e köfö mati makuwë, ehe akabapatisiye temi gëri mati abapatisi ma.

40 Mora mo'bo dë zi vidi maako kinzi, eyi ra akalima da kala ma ma tiri, ehe da kala ma ma gali. Wiri ra aki'di bi nenye'e zi zë mati mo ako'jo ga kö'du zë.”

41 Mati kya 'ba vo litu'e 'butë owonni kö'du ne, zë na kamo kazi Yemisi Yowani aba.

42 Here Yësu ako'jo zë biya zi ni ga bi kölö, iya zi zë henye, “Ayɔɔ'e ku here, yere 'ba vo leze'e ëdinni yere kyigö'e kalakonda aba.

43 Nenye anza dë gëri mati ëdi mi kut'e. Ëzë vidi ma kölö temiye omba zi ni tedi na kyedre, mo medii na vo kalima zi oka'e,

44 ehe vidi ma kölö temiye omba zi ni tedi dagba, mo medii na vo kalima zi oka'e biya.

45 Here Wisi 'ba Vidi ayi dë zi vidiye loo ko'dɔ zi mo, mo ra ayi zi ko'dɔ, ehe zi didi ni ki'di zi vidi kayo yomɔ.”

*Yësu ako'jo vo komoköndu Baratamoya*  
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

46 Here zë ayinni mi Yerikö. Mati Yësu ila gawo vo lö'bö 'bëniye ëti ehe vidi kayo ëti, vo komoköndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ëdi alima da kapa gëri.

47 Mati mo owo henye Yësu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hë ni gbögbö, “Yësu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma.”

48 Vidi kayo ne'e ënyinni mo aba na kamo, iyanni zi mo zi lima ti. Mora mo agbögbö hë ni gbɔ ndra riyë, “Wisi 'ba Dawidi akonyi ma.”

49 Here Yësu ɔɔ, iya henye, “Ako'jo mo.” Here zë ako'jonnii kora vo komoköndu ne gbɔ. Zë iyanni henye, “Ëdi rakyenyi aba, ënyi riyë, mo ëdi yi ko'jo.”

50 Mo umë böngö 'bëni 'de, öfu riyë, ayi zi Yësu.

51 Yësu ako'jo ho mo, “A'di ra omba zi ma zi ko'dɔ zi yi?” Kora vo komoköndu ne, aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, momba zi bi kongö löhu.”

<sup>52</sup> Yësu iya zi mo, “İ'bë, kö'du koma 'bëyi akò'jo yi ku.” Kandi mo ɔ'bo zi bi kongɔ, alò'bò gbɔ ga Yësu da gëri.

## 11

*Yësu ödu mi Yerusalema*  
(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

<sup>1</sup> Mati zë ëdinni ku tɔkɔ Yerusalema, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zë ayinni da Döku 'ba Olivo. Yësu utu vo lö'bò 'bëniye riyö dagba kö'du zi wa maako ko'do.

<sup>2</sup> Yësu iya zi vo lö'bò'e henye, “İ'bë'e zi daliɔo mati ëdi dagba komo'e. Èzë kandi ɔkɔ'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dë gba do mo, inga'e, ika'e kinye.

<sup>3</sup> Èzë vidi maako ako'jo he'e kö'du a'di ëdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulëhu kandi.”

<sup>4</sup> Here zë i'bënni, i'janni wisi makakya yaga da ga gëri, na kida kara ha loko. Mati zë ëdinni akinga,

<sup>5</sup> kya 'ba vidi mati ëdinni atoro dakapa ne, ako'jonnì hë zë henye, “Èdiye a'di ko'do here? Kö'du a'di ëdiye makakya ne kinga go mo?”

<sup>6</sup> Here zë aya'banni da me'do kaa mati Yësu ayada zi zë, here vidi ne'e ilanni zë gbɔ atì'bë.

<sup>7</sup> Zë ikanni makakya ne zi Yësu, umënni bongo 'bënni da ngötu ne, Yësu ëkyi gbɔ do mo.

<sup>8</sup> Vidi kayo o'banni bongo 'bënni da ga gëri, mora agamo'e ikye 'bënni mbila kaga mati mi yaka ne, o'banni da ga gëri.

<sup>9</sup> Here vidi mati ëdinni dagba ne, ehe vidi mati alò'bò 'bënni hulëhu ne, ayeto hë nni gbögbö,

“Wayeto zi Wirì,  
Wirì mi'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.

<sup>10</sup> Wirì mi'di ya'da zi damöku 'ba Yere Dawidi 'bu ze, mati ëdi atayi ne. Wayeto zi Wirì.”

<sup>11</sup> Mati Yësu ödu mi Yerusalema, i'bë mi yëkëlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bë vo litu ma 'butë domoriyö ne eti mi Beteniya kö'du kadra anza dekpe.

*Yësu asënë kaga kyëlu*  
(Mt. 21:18-19)

<sup>12</sup> Mi ko'do ma ta go mo zë ëdinni ata'ba hulëhu tëmi Beteniya, Yësu na o'bo.

<sup>13</sup> Mo ongo kaga kyëlu ta bi kowɔ ayöfu do mo mbili yëyü aba. Here mo i'bë akongɔ kodo na kato'bo ki'ja kolo do mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yëyu, ga kö'du anza kadra ma laka 'ba kyëlu zi tövu.

<sup>14</sup> Yësu iya zi kaga kyëlu ne henye, “Vidi kölö maako onyo kolo dekpe kazi yi löhu.”

*Yësu i'bë mi yëkëlu*

(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

<sup>15</sup> Mati okonni mi Yerusalema, Yësu i'bë ödu mi yëkëlu, ayeto vidi mati ëdinni wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidi mati ëdinni kahi kutrë, ehe gba'da 'ba vidi mati ëdinni atu'bu kogo ne kaɔo.

<sup>16</sup> Mo omba dë zi vidi kölö maako kumbë wa maako kpuru tasi mo aba yaga tëmi yëkëlu.

<sup>17</sup> Here mo ayandi vidiye iya henye, “Èdi na yöru Wirì iya henye, ‘Yëkëlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mötu zi tu'dë'e biya,’ mora ofo'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e.”

<sup>18</sup> Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye owonni kö'du ne here, ayetonni gëri maako koma zi Yësu kofo. Zë na tere kazi mo, ga kö'du vidi kayo ne'e biya na rakaga tëmi kö'du yandi 'bomo.

<sup>19</sup> Mati hutaga ɔkɔ, Yësu vo litu 'bëni eti, i'bënni 'de tëmi gawo nani.

*Kö'du yolo ta ra kaga kyëlu*

(Mt. 21:20-22)

<sup>20</sup> Mi da mindö vere 'do nbo, zë ëdinni atì'bë ta da gëri, ongonni kaga kyëlu ne, oli ku ta riyë le ngara'da ni aba akaɔo.

<sup>21</sup> Petero asösu kö'du mati o'do rë ni ne, ehe iya zi Yësu henye, “Ongo te, vo komoyandi, kaga kyëlu mati asënë ne, oli ku.”

<sup>22</sup> Yësu aya'ba do mo zi zë iya henye, “Èdiye kö'du koma aba mi Wirì.

<sup>23</sup> Miya tinyö zi ye henye, mo mati ayada kö'du zi lutu nenye tënyi riyë ehe rë ni kumë mi ranga, do mo anza dë jiri



jiri, mora oma mi kö'du mati mo iya ne, ako'do re ni zi mo.

<sup>24</sup> Ga kö'du ne mayada zi ye, ezé amötu'e, ehe ako'jo'e kö'du wa, oma aki'ja, aki'di wa mati ako'jo kö'du go mo.

<sup>25-26</sup> Ezé ɔɔ riyé amötu, ila kö'du sisi mati iri ra vidi maako, here 'Bu yi komoriyé akila kö'du kyenyé mati o'do."

*Kö'du ko'jo kö'du kalakonda 'ba Yésu  
(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)*

<sup>27</sup> Zé ɔkonní kpa löhu mi Yerusalema. Mati Yésu édi alasi mi yékélu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ehe vidi kyedre'e ayinni zi mo

<sup>28</sup> ako'jonní ho mo iyanni henye, "Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra édi kö'du nenyé'e ko'do mo aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?"

<sup>29</sup> Yésu aya'ba do mo zi zé iya henye, "Ma kako'jo he'e nje kö'du ko'jo koló aba. Ezé aya'ba'e da kö'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'béyi ra médi kö'du nenyé'e ko'do mo aba.

<sup>30</sup> Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati édi vidi bapatisi mo aba ne ayi ta kila, kazi Wirí kodo kazi vidi?"

<sup>31</sup> Zé ayetonní hé nni wasa na ga ré nni iyanni henye, "Dakiya ze a'di? Ezé daya'ba'e do mo, diya'e 'Ayi kazi Wirí,' mo akiya henye, 'Kö'du a'di oma'e dé mi Yowani?"

<sup>32</sup> Mora ezé diya 'Ayi kazi vidi....' " Zé erenni vidiye ga kö'du vidi biya na koló koló omani mi Yowani, iyanni mo Nébí ra.

<sup>33</sup> Here da me'do ya'ba 'bézè zi Yésu édi henye, "Dayolo dé." Yésu iya zi zé henye, "Makayada dé zi ye, kalakonda 'ba a'di ra médi kö'du nenyé'e ko'do mo aba."

## 12

*Mala 'ba vo loo  
(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)*

<sup>1</sup> Here Yésu ame'do zi zé temí mala. "Kora maako édi ani, isi yaka o'do resi kpo ta ro mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bó do mo, o'ba loko tɔɔ 'ba zi bi kongɔ. Mo ila yaka ne zi vo loo ko'do'e, i'bè gbɔ bi yingɔ.

<sup>2</sup> Mati kadra 'ba nyenyo kumu ɔko ku, mo utu vo kalima 'bèni zi vo loo ko'do ne'e, zi kirí kazi zé mi 'bèni temí yaka.

<sup>3</sup> Here vo loo ne'e irinni vo litu ne u'bönni mo, utunni mo hulèhu kazi wa maako.

<sup>4</sup> Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo loo ko'do'e u'bönni mo do mo, i'dinni komokaya do mo.

<sup>5</sup> Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonni mo. Mo utu zé kyɔ, ehe zé u'bönni maako'e, ofonni maako'e."

<sup>6</sup> "Koso mo koló mati ɔso zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bèni zi vo loo'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zé atowonni wisi ama.'

<sup>7</sup> Mora vo loo nenyé'e iyanni zi oka maako, 'Nenye wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atèdi 'beze.'

<sup>8</sup> Here zé irinni wisi ne, ofonni mo, u'dunni yöku mo yaga temí yaka."

<sup>9</sup> Yésu ako'jo kö'du iya henye, "A'di ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofo vo loo ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo maako'e.

<sup>10</sup> Ako'jo'e kö'du yöru nenyé ku. 'Yitö mati vo wa ko'ba'e ombanni dé, opi ré ni ku na ri'di ma laka.

<sup>11</sup> Nenye Yere ra o'do, édi na rakaga zi ze.' "

<sup>12</sup> Here vo dagba 'ba Yuda'e ayonzonni zi Yésu kirí, ga kö'du ze ayolonni mo édi mala ne yada kö'du 'bènni. Mora zé na tere kazi vidi kayo ne'e, here zé ilanni mo i'bè gbɔ.

*Kö'du 'ba 'be'bele kopi  
(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)*

<sup>13</sup> Yaa, zé utunni kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yésu kirí kö'du me'do ho mo.

<sup>14</sup> Zé ayinni zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati édi kö'du tinyö ra yada. Vidi maako o'ba yi dé, ga kö'du omba da me'do 'beze dé. Mora édi kö'du gèri 'ba Wirí ra yandi tinyö. Édi laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kodo anza here dé?"

<sup>15</sup> Mora here Yésu ongo bi kpuru temí kö'du yonzɔ 'bézè ne, aya'ba do mo iya henye, "Kö'du a'di édiye re 'e ki'di zi ma kuyi? Ika'e kahi nbiriri ne mongo te."

16 Zè ikannì zi mo kòlò, mo ako'jo hë zè iya henye, “Komo èyì ra ru mo aba nenye?” Zè aya'bannì, iyannì henye, 'ba Yere Siza ra.

17 Here Yèsu iya henye, “Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wirì wa mati 'ba Wirì.” Zè na rakaga kazi Yèsu.

*Kò'du 'ba tënyì tëmì koli*  
(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

18 Here kya Sadeke maako'e mati èdinnì akiya vidi ènyì dè tëmì koli ne, ayinnì zi Yèsu iyannì henye,

19 “Vo komoyandi, Mosa ayöru kò'du k'i'di ne zi ze, iya henye, ‘Èzè kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, öndu 'ba kora ne moze mbara lu'bè ne ga kò'du zi zè gisisi ko'jo mi ru 'ba öndu mati oli ne.’ ”

20 “Here gisi öndu'e èdinnì madomoriyö. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo.

21 Mora öndu ma riyo mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kò'du ne o'do rè ni kpa zi öndu ma wota mo.

22 Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi öndu madomoriyö ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo.

23 Yaanya aba, èzè vidi mati olinni, ènyinni ku na didi mi ko'do 'ba tënyì tëmì koli aba, mo atedi 'beni na mbara 'beyi? Zè madomoriyö ne biya ozenni mo.”

24 Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, “Kò'du a'di o'do'e kò'du litè ne go mo? Èdi ga kò'du ayolo'e dè, a'di ra kò'du yöru iya? Kodö ayolo we'e kyigo 'ba Wirì dè?”

25 Ga kò'du èzè vidi mati olinni ne ènyinni ku na didi, atèdinni kaa malayika'e komoriyè rakoze anza kpe.

26 Yaanya aba ne ga kò'du 'ba yöku zi tënyì ne, ako'jo'e dè tëmì Buku mati Mosa ayöru kò'du möku lo'bo? Èdi na yöru ani, Wirì iya zi Mosa henye, ‘Ma Wirì 'ba Abarayama, Wirì 'ba Yisika ehe Wirì 'ba Yakoba.’

27 Mo Wirì 'ba didi anza dè 'ba koli. Alitè'e kò'du ku!”

*Kò'du k'i'di ma kyedre ndra*  
(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)

28 Here vo komoyandi 'ba kò'du k'i'di èdi ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yèsu i'di da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kò'du ko'jo aba. “Kò'du k'i'di ma vala ra èdi na laka ndra, ta dè zè biya?”

29 Yèsu aya'ba do mo iya henye, “Ma kòlò ma laka ndra èdi henye, ‘Owo'e kò'du Yiserele, Yere Wirì 'beze nje Yere kòlò.

30 I'di lovo Yere Wirì 'beyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, dè yi aba biya, ehe biya kyigo 'beyi aba.’

31 Kò'du k'i'di ma riyo ma laka ndra èdi henye, ‘O'do lovo vo halijo oka kaa mati o'do lovo yi.’ Kò'du k'i'di ako ndra ta da ma riyo nenye'e anza dè.”

32 Vo komoyandi 'ba kò'du k'i'di aya'ba do mo zi Yèsu iya henye, “Eme ndö, vo komoyandi. Èdi tinyö, kaa mati iya henye Wirì nje kòlò, Wirì maako anza du mo.

33 Vidi mo'do lovo Wirì biya di'di ni aba, dè ni aba biya, ehe biya kyigo 'beni aba, mo mo'do lovo vo halijo oka kaa, mati mo o'do lovo ni. Èdi na laka zi kò'du k'i'di riyo nenye'e towö mo ta da ngötu k'i'di wakumu maako eti zi Wirì.”

34 Mati Yèsu ayolo hala da kò'du ya'ba 'beni èdi na laka, mo iya zi mo, “Anza dè na kowo ta ra damöku 'ba Wirì.” Ta ga ma ne, vidi maako i'di rè ni dekpe zi ha Yèsu ko'jo.

*Kò'du ko'jo ga kò'du 'ba Korisito*  
(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)

35 Mati Yèsu èdi kò'du yandi mi yèkèlu, mo ako'jo kò'du iya henye, “Hala vo komoyandi 'ba vo kò'du k'i'diye obonni akiya henye Korisito atedi tëmì kozo 'ba Dawidi?”

36 Lawo Kòlò Laka i'di me'do zi Dawidi kiya henye,

‘Yere iya zi Yere ama henye, Alima kinye da tiri ma, le zi ma vo wehe 'beyiye k'i'di burutu yi.’

37 Dawidi na bi deni ako'jo mo ‘Yere.’ Hala Korisito akato'bo tedi na kozo a Dawidi?”

*Yèsu ayada kò'du kyènyè 'ba vo komoyandi 'ba vo kò'du k'i'diye*  
(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

38 Yësu nduwë kö'du yandi, ehe vidi kayo edi mbilinni koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zë, mo iya henye, “Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kö'du kidi ne'e, o'donni lovo zi lasi kpo mi bonggo konda 'benni ne, zë metë watowo aba mi bi wakogo.

39 Akinzi 'benni kyiti ma kyedre mati ako'jo mi bi 'ba motu ne, ehe bi ma laka mi bi 'ba ratoto.

40 I'dinni kö'du ko'do 'benni ga kö'du mbara lu'bë ne'e, ehe wënni wa 'bëzë logo mo ta lijo. Here, zë o'do rë nni zi konggo na laka motu konda ko'do aba.”

*Waki'di 'ba mbara lu'bë  
(Lk. 21:1-4)*

41 Mati Yësu alima kara ra söndu kohi 'ba yëkelu, mo edi vidi mati edinni kohi 'benni ki'di ne konggo mo. Vidi vo wa aba kyö, i'dinni kohi kyö.

42 Mora mbara lu'bë vo leri ayi i'di tarifa riyö.

43 Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye bi kölö, ehe iya zi zë henye, “Mayada zi ye mbara lu'bë vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya.

44 Vidi mati zë wa aba kyö, i'dinni nje wa mati zë ombanni dë. Mora mo le na vo leri kaa mati mo edi ne, i'di 'bëni biya wa mati mo edi zi lima ro mo.”

## 13

*Yësu ame'do kö'du 'ba yëkelu yaja  
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)*

1 Mati Yësu edi alasi temi yëkelu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, “Onggo te vo komoyandi, yitö koro a'di ra here, loko ne aba?

2 Yësu aya'ba da me'do iya henye, Onggo loko kyedre ne'e ku? Yitö ma kölö maako kinye akatoso dë ga bi ni, gë zë biya na kölö kölö aku'du akaño.”

3 Yaa mati Yësu edi alima da Döku 'ba Olivo, kyëti 'ba yëkelu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dë nni.

4 Zë iyanni zi mo henye, “Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rë ni, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rë ni zi yada henye kadra mo oko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rë nni ko'do.”

5 Yësu iya zi zë henye, “E'diye komo ki'di aba, ehe ila'e vidi kölö maako dë zi ye ko'ba.

6 Vidi kayo aki'di rë nni me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zë ako'banni vidi kayo.

7 Mora here, anza'e dë na riti ezë owo'e kporo wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na kowo. Kö'du nere'e ako'do rë nni, mora anza dë zi kiya henye, ndundu 'ba dakaño ra oko ku.

8 Dakaño ako'do wehe oka ma kölö aba, damöku akalëpi da oka maako. Kinzik-inzi atëdi ta bi ne biya ehe madöyi atëdi. Wa ne'e atëdinni kaa dagba to'o 'ba wisi ko'jo.

9 'E na bi de 'e, e'diye komo ki'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba vurë. Aku'bö'e mi bi 'ba motu, atoro'e komo vo daliño'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zë.

10 Mora dagba kazi ndundu mo toko, kö'du yöyö laka ma yeti zi vidi biya.

11 Ezë iriye, ika bi 'ba vurë, asösu'e dë ga kö'du mati akiya'e. Ezë kadra mo oko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kölö Laka.

12 Öndu'e atënyinni akpa da öndu nniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bëniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. Gisisi ako'donni wehe akpa 'bu nni aba, ehe akomanni gëri zi 'bu nni, ma nni eti kofo.

13 Vidi biya na kölö kölö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidi mati edi mi kuku aba, le mi ndundu mo akayomo.”

*Tuku kyënyë*

*(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)*

14 “Akonggo'e tuku kyedre atoro bi mati mo anza dë zi tedi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayolo na laka mi kö'du nenye a'di). Mora zë mati mi Yudiya, atahonni 'de da lutu'e.

15 Vidi mati edi da loko 'bëni asi dekpe akaño zi wa maako koba mo ni aba.

16 Vidi mati edi yaka i'bë dekpe hulëhu, lijo kö'du bonggo 'bëni.

17 Atëdi na kyënyë mi kadra naniye, zi mbara mati omönni, ehe zi ma'e mati edinni gisi luru aba.

18 Amötu zi Wirī kazi kö'du nani o'do rē nī mī tona.

19 Ga kö'du kyēnyē 'ba mī ko'do naniye, atēdī kōwō na kyēnyē ta da mo biya gba damōku ayōlo dē biyeto aba, mati Wirī i'dī damōku le mī kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulēhu.

20 Mora Yere aya'ba ra watiti mī ko'do naniye, ēzē mo o'do dē here, ɾo vidī ako ɔmō dē. Ga kö'du vidī kinzi 'bōmo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye.

21 Mora here ēzē vidī kōlō maako iya zi yī, Ongō te kinye Korisito ēdī ne, mandere ongō te nani mo ēdī, oma dē mī mo.

22 Ga kö'du Korisito vo ndōndō, ehe nēbī vo ndōndō'e akalagannī, zē ako'dōnnī kö'du koro, ehe kö'du rakaga zi vidī ko'ba. Zē ako'dōnnī kö'du ne zi vidī 'ba Wirī mati mo inzi.

23 Ēdiye na komokandi. Mayada ga kö'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo tōko."

#### *Tayi 'ba Wisi a Vidī*

*(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)*

24 "Mi ko'do tapētī kadra 'ba riti nani, kadra akuyī rē nī na kōndu, yehwe ayanyi bi dekpe,

25 kyēlu akalēpinnī ta komoriyē, ehe kyigō mī ga bi ne'e akore zē ta bi 'bēzē.

26 Mora here, wisi a vidī akalaya ta bi tayi tēmī fōli kyigō bikanyi kyedre aba.

27 Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowo 'ba bi golo'bo 'ba dakaŋo ne zi vidī kinzi 'ba Wirī tōtō mo ta ndundu 'ba damōku le kapa ma kyamo.

28 Kaga 'ba kyēlu ma yandi kö'du yōlo zi ze. Ēzē ngora 'ba kaga kyēlu ne ayi ku na luwē, ehe na 'bōlo, ehe yēyu na kyīyī ne ayeto tōvu, akayōlo henye omo ku kara.

29 Tēmī gērī kōlō ne, ēzē ongō'e kö'du ne'e ēdī rē nni ko'do, akayōlo'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rē nī yeto.

30 Asōsu'e henye, kö'du nenyē'e biya ako'do rē nni dagba kazi vidī mati ēdinnī na didī yaanya aba ne koli biya.

31 Komoriyē dakaŋo aba akalagannī 'de, mora me'do 'bama alaga dē."

*Vidī kōlō maako ayōlo ko'do mo mandere kadra mo dē*  
*(Mt. 24:36-44)*

32 "Here vidī kōlō maako ayōlo dē ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatōko, le malayika 'ba komoriyē'e mandere wisi, nje 'bu ra akayōlo.

33 Ēdiye komo kī'dī tandi aba ga kö'du ayōlo'e dē, ndala aba kadra ne atōko.

34 Akatēdī kaa vidī maako ēnyī atī'bē bi yingō, kōwō ta ra liŋō 'bēnī, ehe ila vo loo 'bēniye ra na vo ga liŋō kongō. Tapētī mo i'dī zi zē loo 'ba vidī ma kōlō zi ko'do mo, mora tapētī mo ayada kö'du zi vo ha loko kongō, zi tēdī nduwē kongō mo.

35 Ēdiye komokandi aba ga kö'du ayōlo'e dē ndala aba vo kyeti liŋō ne atōko. Mandere atēdī hutaga aba, mandere mī kutē yōndō gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba.

36 Ēzē mo ayi truku'du, mi'ja'e dē ako'do.

37 Kö'du mati miya zi yī ne, miya zi ye biya, ēdiye komo kī'dī aba."

## 14

*Kyedre 'ba Yuda'e o'dōnnī yere zi Yēsu kofo*

*(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)*

1 Here kadra 'ba kyērē karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyō. Kyērē 'ba mangōlo'bo konyo kazi langa gō mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'diye, ēdinnī gērī koma zi Yēsu kīrī na liwo zi kofo mo.

2 Zē iyannī henye, "Do'do'e dē mī ko'do 'ba kyērē kazi vidī ēnyinnī na koma wehe aba."

*Apisi yēnī ra Yēsu mī Beteniya*

*(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)*

3 Mati Yēsu ēdī mī Beteniya liŋō 'ba Simona, vo mönyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko maranji 'ba yēnī kēzī ngutru aba kyō mī mo, kogo mo kōhi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yēnī kēzī ngutru ne, ehe ope da Yēsu.

4 Kya 'ba vidī mati ēdinnī ani ne, na kamo, ehe iyannī zi oka ma kōlō maako henye, "Kö'du a'di 'bēnī zi tēdī yēnī kēzī ngutru ne yaŋa gō mo?"

5 Atō'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kōhi mo zi kī'dī zi vo leriye." Here alimannī gbo di'di mbara ne kile mo.



<sup>6</sup> Mora Yësu iya zi zë henye, “Ila'e mo kutu nī aba. Kö'du a'di ëdiye mī mo kile? Mo o'do kö'du laka teme ne, ga kö'du ma.

<sup>7</sup> Atëdiye 'duwī vīdī vo leri ëti, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zë konyi. Mora 'duwī atanza'e dë ma aba.

<sup>8</sup> Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yëni këzi ngutru ne ra ma zi kö'jo ma dagba ta komo kadra kö'du zi kusu mo.”

<sup>9</sup> Yaanya aba ne miya zi ye tinyö, bi mati biya ayëti Bayibolo zi mo mī damöku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mī kö'du sösu kö'du mo.

*Yudasi Isikirito omba da kö'du zi Yësu kogo*

*(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)*

<sup>10</sup> Here Yudasi Sikereto mo kölö tēmī vo litu 'butë domoriyö ne, i'bë zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kö'du zi Yësu susu mo zi zë.

<sup>11</sup> Zë na rakyenyi ga kö'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinnī da kö'du zi köhi ki'di mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gëri ma laka koma mo zi Yësu ki'di mo zi zë.

<sup>12</sup> Mī ko'do dagba 'ba kyërë 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati timëlë 'ba zi konyo ofo ku, Yësu vo lö'bö'e ako'jonnī ho mo, omba zi ze ti'bë ze zi wakonyo 'ba kyërë ne kö'jo nzo zi bi yi.

<sup>13</sup> Here Yësu utu riyö tēmī zë kö'du kise nenyë aba, “I'bë'e mī gawo akandosi de 'e kora maako ëdi tele wini aba dë nī. Alö'bö'e go mo

<sup>14</sup> mī lijo mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti lijo ne, henye, vo komoyandi iya henye, ‘Loko ma vala ra vo lö'bö 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyërë 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'domo?’

<sup>15</sup> Mora mo akayada zi ye loko toro kyedre, loko ne ëdi ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani.”

<sup>16</sup> Vo lö'bö ënyī i'bënnī mī gawo, ehe i'jannī kö'du ne te kaa mati Yësu iya zi zë ne, ehe ako'jonnī wakonyo 'ba kyërë 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo.

<sup>17</sup> Hutaga aba, Yësu ayinnī vo litu 'bëni ëti.

<sup>18</sup> Mati ëdinnī wakonyo da tarabiza, Yësu iya zi zë henye, “Mayada zi ye, vīdī

ma kölö tēmīye akasusu ma, mati ëdi wakonyo ma aba ne.”

<sup>19</sup> Vo litu'e na rasösu ehe ayetonnī ho mo kö'jo na kölö kölö, “Ma tinyö manza kö'du aba rë yi.”

<sup>20</sup> Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, “Atëdi vīdī kölö tēmī ye 'butë domoriyö mati usu mangolo'bo 'bëni ma aba mī gbenje ne.

<sup>21</sup> Wisi a vīdī akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rëni here. Mora atëdi na kyënyë zi vīdī mati asusu mo ne. Atëdi na laka zi vīdī ne ëzë gba o'jo mo dë.”

*Wakonyo 'ba Yere*

*(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)*

<sup>22</sup> Mati zë ëdinnī wakonyo, Yësu oba nzoyi mangolo'bo ehe o'do mötu 'ba öwö'di, owe mī mo, i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, “Oba nenyë ida ra ma ra.”

<sup>23</sup> Here mo oba köfö, o'do mötu 'ba öwö'di zi Wirī, i'di zi zë, zë uwënnī biya tēmī mo.

<sup>24</sup> Yësu iya zi zë henye, “Nenyë yama ma mati aliko yaga ga kö'du vīdī kayo, yama ma mati lömu 'ba Wirī oro ku do mo ne.

<sup>25</sup> Mayada zi ye muwë a'ji nenyë dekpe löhu le mī ko'do mati makuwë a'ji ma kyiyi mī damöku 'ba Wirī.”

<sup>26</sup> Mora zë aya'binnī ngala ehe i'bënnī yaga da Döku 'ba Olivo.

*Yësu iya kö'du ha kiga 'ba Petero*

*(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)*

<sup>27</sup> Yësu iya zi zë henye, “E biya ataho'e, akila'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wirī akofo vo timëlë yako, mora timëlë akapere rë nni biya.

<sup>28</sup> Mora tapëti mo ëzë mënyī ku na didi, ma kati'bë mī Galilaya dagba komo'e.”

<sup>29</sup> Petero ënyī aya'ba da me'do henye, “Mila yi dë, ëzë koso mo ne'e biya ilannī yi le.”

<sup>30</sup> Yësu iya zi Petero henye, “Mayada zi yi henye, gba kazi zanga ayapa da riyö yondo aba, akiya da wota henye, ayolo ma dë.”

31 Petero aya'ba da me'do na kyigo, "Makiya dē here, ezē ēdī le zi ma zi koli yī aba." Kɔsɔ vo litu ne'e iyanni biya here.

*Yēsu amōtu mī Getesemina*  
(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

32 Zē ayi okɔnni bi mati ako'jo Getesemina, ehe Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye, "Alima'e kinye ezē mēdi amōtu."

33 Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani tī'bē nī aba. Kō'du sōsu ayi zi mo

34 ehe mo iya zi zē henye, "Kō'du sōsu mī di'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba."

35 Mo ēnyi i'bē tisi dagba, umē rē nī akaŋo amōtu henye, ezē ēdī zi rē nī kō'do, mō'bo dē zi tī'bē kpuru tēmī kadra 'ba riti nani.

36 Amōtu iya henye, "Bu, 'bu ma wasisi biya ako'do rē nī mī kō'du komba 'bēyī. Oba kōfō 'ba riti nenye 'de ta ra ma. Mora ne anza dē gba wa mati momba, mora wa mati yī ra omba."

37 Mati mo a'ba i'ja vo lō'bō wota ne'e ēdinni ako'do. Mo iya zi Petero, "Simona, ēdiye ako'do? Ɔ'bo'e dē zi lima na ngō gbī le nje kadra kōlō?"

38 Mo iya zi zē henye, "Ēdiye bi kida aba, amōtu'e henye, kazi alēpiye mī kō'du yonzɔ. Lawo Kōlō Laka ra akato'bo ida ra akyigo dē."

39 Mo i'bē kpa lōhu da kōlō amōtu, amōtu iya gbī me'do kōlō kōlō ne.

40 Mo a'ba hulēhu zi vo litu'e i'ja zē ako'do, zē ɔ'bonni dē zi komonni kila na hwērē. Zē ayolonni dē a'di ra na kiyanni zi mo.

41 Mati mo ayi hulēhu mī kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zē henye, Ēdiye gba ako'do alawo? Ɔ'bo ku! Kadra mo ɔkɔ ku! Ongɔ'e te, wisi a vidī yaanya aba i'di ku zi vidī 'ba kō'du kyēnyē'e.

42 "Ēnyīye riyē dī'bē'e, ongo'e kinye, nenye kora mati asusu ma."

*Yēsu kīrī*  
(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

43 Mati Yēsu ēdī gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmī vo litu 'butē dōmorīyō ne ɔkɔ gbɔ. Mo aba vidī kayo kulu, mōvo aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi

'ba kō'du kī'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunni zē.

44 Vo wasusu ayada zi vidī kayo ne'e, dakyinē wa na kō'do, iya henye, vidī mati munzu hɔ mo ne, mo ra omba'e. "Īriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga."

45 Kandi mati Yudasi ɔkɔ, mo i'bē zɔ zi Yēsu, ehe iya henye, "Vo komoyandi" ehe unzu hɔ mo.

46 Here zē irinni Yēsu anda'banni mo gō.

47 Mora vidī kōlō tēmī zē mati ēdinni atɔɔ ani ne, otɔ kulu 'bēni, iga mbili vo lō'bō 'ba karasa ma kyedre ne yaga.

48 Yēsu ame'do riyē iya zi zē henye, "Ayiye kulu aba, mōvo aba zi ma kīrī mo, kaa ma vo kō'du kī'di pere?"

49 Kō'do ta ga kō'do mēdi eti wayandi mī yēkēlu, ehe iriye ma dē, mora here, kō'du ne ako'do rē nni biya kaa mati Biyibolo iya."

50 Here, vo litu 'bomo'e biya ilanni mo, aho wēnni.

51 Vere maako gba na ɔbi bongo kolo aba rē nī, nje kōlō usu ga Yēsu ani.

52 Zē ayonzonni zi mo kīrī, mo aho wēni na ga mbiya ila bongo ne 'de zi zē ani.

*Yēsu komo kyedre 'ba Yuda'e*  
(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19:24)

53 Here, obanni Yēsu tī'bē mo aba liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye atoto rē nni biya ani.

54 Mora here, Petero usu gō mo ta bi kowɔ i'bē ōdu mī liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaŋo vo bi kida eti wa'do koye.

55 Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rē nni zi kō'du kyēnyē mati Yēsu o'do ne kī'ja, atehe mo kofɔ, mora 'de i'janni dē.

56 Vidī kayo alimanni ndondo kiga ra Yēsu, mora kō'du yada 'bēzē ne andele dē.

57 Kya 'ba vidī maako'e ēnyinni riyē, iganni ndondo gu mo, iyanni henye,

58 "Dowo ze mo ēdī akiya henye, 'Ma kīhiya yēkēlu mati vidī o'ba ne 'de, ehe tapēti kō'do da wota aba, mako'ba mati vidī ra dē ako'do.' "

<sup>59</sup> Èzè zè o'donnì le kö'du kiya 'bèzè ne ire dè.

<sup>60</sup> Kyedre 'ba vo karasa'e ènyì da komo zè riyè ako'jo ha Yèsu iya henye, “Da kö'du ya'ba 'bèyì anza dè ga kö'du ndòndò mati igannì gu yì ne?”

<sup>61</sup> Mora Yèsu alima wèni ti, omba dè zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo ho mo löhu iya henye, “Yì Korisito, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?”

<sup>62</sup> Yèsu aya'ba da me'do iya henye, “Ma ra. 'E biya akongò'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiri, ehe atayi foli 'ba komoriyè aba.”

<sup>63</sup> Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongo 'bomo ehe iya henye, “Domba kya 'ba vo kö'du kiya dekpe.

<sup>64</sup> Owo'e kö'du sawiya 'bomo ne ku. Kö'du sösu 'be'e a'di?” Zè biya u'dunnì födö ro mo, mo o'do kö'du kyènyè ku mofò mo 'de.

<sup>65</sup> Kya maako'e ayetonnì oro ko'bi ra Yèsu, idannì komo mo u'bönnì mo, iyannì henye, “Asösu èyì ra u'bö yì?” Ehe vo wehe irinnì mo a'bannì kyila mo kisa mo.

### *Tandi 'ba Petero*

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

<sup>66</sup> Mati Petero èdi gba lima akanjo linjo 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wu'jè ma kölö maako ayi ta da kapa.

<sup>67</sup> Mati ongo Petero èdi wa'do koye, mo ongo bi mbiyì do mo iya henye, “Yì kpa Yèsu 'ba Nazereta aba.”

<sup>68</sup> Mora mo andi wèni iya henye, Mayolo dè kö'du a'di èdi ame'do go mo? Ehe ènyì asi wèni zo yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbo.

<sup>69</sup> Mati wu'jè ne ongo mo atoro ani, ayeto kpa kö'du ne yada mo löhu zi vidi mati èdinnì atoro ne'e. “Ma kölö tëmì zè.”

<sup>70</sup> Mora Petero andi kpa löhu. Yaa ta go mo, zè mati èdinnì atoro da kapa ani ne, asösunni Petero kpa löhu, iyannì henye, o'bo dè zi tandi, yì ma kölö tëmì zè ra ga kö'du yì kpa tëmì Galilaya.

<sup>71</sup> Here Petero ènyì asènè rè ni iya henye, “Wiri kire, kora mati èdiye ame'do ga kö'du mo ne, mayolo dè.”

<sup>72</sup> Mora here, tapèti kö'du kiya 'ba Petero ne, zanga ènyì ayapa ma da riyò

mo, ehe Petero asösu kö'du mati Yèsu ayada zi ni, iya henye, “Gba kazi zanga yapa da riyò, akiya da wota henye, ayolo ma dè.” Ehe Petero na kö'du sösu ayeto gbo kudu.

## 15

### *Ika Yèsu komo Pilato*

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

<sup>1</sup> 'Do nbo da mindö aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ehe Yuda'e biya atoto rè nni bi kölö ame'do a'di ra ako'do zi Yèsu. Here zè idannì Yèsu nyori aba i'dinnì mo zi Pilato,

<sup>2</sup> Pilato ènyì ako'jo ho mo iya henye, “Yì ra Yere 'ba Yuda'e?” Yèsu ènyì aya'ba da me'do iya henye, “Mora kaa mati iya ne.”

<sup>3</sup> Kyedre 'ba vo karasa'e asösunni Yèsu ga kö'du sisi kyò.

<sup>4</sup> Here Pilato ako'jo ho mo löhu iya henye, “Anza dè zi yì da kö'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bèzè ne ku biya.”

<sup>5</sup> Yèsu omba dè zi me'do ma kölö kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

### *Ikye vurè ra Yèsu zi kofo*

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

<sup>6</sup> Tèmi kadra 'ba Kyèrè 'ba Laga 'ba Koli, Pilato èdi kö'du aba zi vidi kinga kölö tëmì kamba, mati vidi ombannì.

<sup>7</sup> Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mi kamba ani, ga kö'du ofo vidi.

<sup>8</sup> Mati vidi kayo ne'e atoto rè nni, ayetonnì ha Pilato ko'jo kaa ma kyere.

<sup>9</sup> Mo ako'jo hè zè iya henye, “Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?”

<sup>10</sup> Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinnì Yèsu zi ni ne, ga kö'du zè na mi kumbè.

<sup>11</sup> Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alèlu da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni.

<sup>12</sup> Pilato ame'do löhu zi vidi kayo ne'e, “A'di ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?”

<sup>13</sup> Zè ènyinnì biya hè nni gbögbö aba, “Atötö mo.”

14 Pilato ako'jo hē zē iya henye, “Kö'du kyēnyē a'di ra mo o'do?”

15 Here Pilato omba vīdī kayo ne'e zi tēdinnī na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zē, mo u'bō hu Yēsu i'dī mo gbɔ zi tōtō.

*Vo wehe asawiyanni Yēsu  
(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)*

16 Vo wehe obanni Yēsu tī'bē mo aba mī liŋɔ 'ba turu 'ba daliŋɔ, ani ako'jonni kɔsɔ vo wehe ne'e biya bi kōlō.

17 Here ayōfunni bɔngɔ 'buluyē da Yēsu, o'donni safo tēmī ngora kono ayōfunni dɔ mo.

18 Mora here, zē ayetonni mo sawiya mo, iyanni henye, “Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e.”

19 Zē u'bōnni dɔ mo mɔvɔ aba o'binni oro rɔ mo, alomvɔnni domo nni aba akaŋo amōtunni.

20 Mati zē indenni mo sawiya ku, obanni bɔngɔ 'buluyē ne 'de aya'banni bɔngɔ ɔmo gbī rɔ mo löhu. Mora here, ikanni mo gbɔ yaga zi tōtō.

*Atōtō Yēsu  
(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)*

21 Ta bi tī'bē 'bēzē ta da gērī, andɔsi dē nni kora maako aba ru mo Simona tēmī Sirēnē, ēdī atayi mī gawo, mora vo wehe o'donni mo na kamo zi taka 'ba Yēsu kumbē. Mo 'bu 'ba Alekazende nni Rafusa aba.

22 Zē obanni Yēsu tī'bē mo aba bi mati ako'jo Gologota, kö'du ya'ba aba, “Bi 'ba yingɔ da.”

23 Mora ani, zē ayɔnzɔnni zi a'ji asusē ɔwɔ aba ru mo mahiri, zi kī'dī zi mo mora Yēsu omba dē zi kuwē mo.

24 Mora here, atōtōnni mo ayanyanni bɔngɔ 'bɔmo na ga rē nni fōdō ku'du aba ēyi akoba 'bēni bɔngɔ ma vala.

25 Mati atōtōnni mo ne, ndī kadra 'ba damindō ɔkɔ ku modɔmosowɔ.

26 Wayōru 'ba mo susu ne, iya henye, “Yere 'ba Yuda'e.”

27-28 Zē atōtōnni vo logo kpa riyō Yēsu aba, ma kōlō datiri mo, ehe ma vere da gali mo.

29 Vīdī mati ēdinni alaga ta dakapa, ēdinni dē nni njili na kamo Yēsu lidi aba. “Aha! Omba zi tī'bē yēkēlu ne kihya mo akaŋo zi ko'ba mo löhu ko'do da wota aba.

30 Yaanya aba ne asi akaŋo ta da taka ehe ayɔmɔ rēyi.”

31 Here tēmī gērī kōlō ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'diye ogonni Yēsu iyanni henye, “Mo ayɔmɔ oka'e, mora ɔ'bɔ dē zi rē nī yɔmɔ.

32 Dongo'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserele, asi akaŋo ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mī mo.” Vo logo riyō mati atōtō Yēsu aba ne, alidi mo kpa.

*Koli 'ba Yēsu  
(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)*

33 Mī kutē kadra aba, mandōlu ayōfu bi kpo ta dakaŋo ehe inde rē nī tapētī kadra wota.

34 Mati ndī kadra ɔkɔ ku komo kadra wota, Yēsu ēnyī udu riyē gu kyembe aba, “Elōyi, Elōyi, lema sabakatani?” Kö'du ya'ba aba henye, “Wiri ama, Wiri ama, kö'du a'di ila ma gɔ mo?”

35 Kya vīdī mati ēdinni ani owonni mo ne, iyanni henye, “Owo'e te, mo ēdī Eliya ko'jo.”

36 Mora here, ma kōlō tēmī zē aho lifa aba usu mī a'ji i'dī da njili mɔvɔ, ehe mo injē dami'di ha Yēsu iya henye, “Disiye bi mo, dongo'e ezē Eliya ēdī atayi mo yasi akaŋo ta da taka.”

37 Mora Yēsu udu riyē gu kyembe aba, ehe oli gbɔ.

38 Here, mī bɔngɔ mati ove mī yēkēlu ne, aliza riyō, kɔ ta riyē le akaŋo.

39 Vo kyēlu 'ba vo wehe mati ēdī atɔrɔ komo taka ani ne, ongo hala Yēsu oli. Mo iya henye, “Kora nenyē tīnyō wisi 'ba Wiri ra.”

40 Kya 'ba mbara maako'e ēdinni ani bi kongɔ ta bi kɔwɔ. Mī kutē zē ēdī Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba.

41 Ne mbara mati usunni ga Yēsu mī Galilaya ehe ēdinni mo kɔnyi. Aga mbara maako'e kpa kyɔ ani. Mbara ne'e ayinni Yēsu eti mī Yerusalema.

*Kusu 'ba Yēsu  
(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)*

42-43 Ko'do nenyē ako'jo ko'do 'ba rak'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi ēdī ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta



Arimataya ɔko gbo. Mo mi gboko 'ba turu, ehe ɔwɔnni mo, ehe mo kolɔ temi vidi mati edinni bi tayi 'ba damoku 'ba Wiri kida, enyi i'be zi Pilato kazi tere, ko'du ko'jo ga ko'du yoku Yesu, zi kusu mo.

<sup>44</sup> Pilato rakaga aba mati owo henye, Yesu oli ku. Mo ako'jo vo kyelu 'ba vo wehe ako'jo ho mo kodo Yesu oli ku kyere ya.

<sup>45</sup> Tapeti mo owo ko'du yada 'ba vo kyelu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yoku ne.

<sup>46</sup> Yosepa enyi i'be wogo mbili bongɔ, ayasi yoku ne akaɔo olo mi mbili bongɔ ne, injɛ i'be usu mi wogo mati ole mi doku ma kyigo ne. Here, mo alulu yito kyedre nbiri ha bi todu 'ba wogo ne.

<sup>47</sup> Mariya Magadala nni Mariya ma 'ba Yosepa aba, edinni akongɔ ta bi kowɔ, bi mati usu yoku Yesu 'domo ne.

## 16

### *Tenyi temi koli*

*(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)*

<sup>1</sup> Tapeti ko'do 'ba ralawo mati inde re ni, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yeni kezi ngutru ti'be mo aba zi pisi ra yoku Yesu.

<sup>2</sup> 'Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, ze enyi i'benni da wogo.

<sup>3</sup> Ta bi ti'be 'bezɛ ta da geri, alimanni me'do na ga re nni, iyanni henye, "Eyi ra akalulu yito ne ta bi todu 'ba ha wogo ne zi ze?"

<sup>4</sup> Mora mati ongɔnni bi riyɛ, i'janni yito ne alulu ku nzo hulɛhu.

<sup>5</sup> Here enyi odunni mi wogo ani, ongɔnni wisi obi maako edi alima datiri usu bongɔ kanyi konda re ni o'do ze na rakaga.

<sup>6</sup> Mo iya henye, "Ere'e de. Mayɔlo ku ediye bi koma ko'du Yesu 'ba Nazereta mati atoto. Mo anza kpe kinye, mo enyi ku temi koli, ongɔ'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo.

<sup>7</sup> Mora here, yaanya aba i'be iya'e ko'du kise nenyɛ zi vo lo'bo 'bomo'e Petero medi ze eti. Here mo edi ti'be dagba komo'e mi Galilaya, ani akongɔ'e mo te kaa mati mo ayada zi ye."

<sup>8</sup> Here mbara ne asinni yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyonni ko'du mo kpa de zi vidi kolɔ maako ga ko'du ze na tere.

### *Yesu ayada re ni zi Mariya Magadala* *(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)*

<sup>9</sup> Mora here, tapeti tenyi 'ba Yesu temi koli 'do nbo ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada re ni dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyiky madomoriyo yaga ta ro mo ne.

<sup>10</sup> Mo i'be ayada zi aboka niye. Ze na lu'be edinni akudu.

<sup>11</sup> Mati ze owonni henye, mo iya Yesu edi na didi nongɔ mo komo ni aba, ze omanni de mi me'do 'bomo ne.

### *Yesu ayada re ni zi vo lo'bo riyɔ* *(Lk. 24:13-35)*

<sup>12</sup> Yaa ta go mo, Yesu ayada dakyine ni 'beri zi vidi riyɔ maako'e edinni ati'be wenni ta da geri mi dakaɔo maako.

<sup>13</sup> Ze ayadanni ko'du ne, zi oka nniye mora ze 'de omanni de mi ko'du ne.

### *Yesu ayada re ni zi vo litu 'butɛ domo kolɔ*

*(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lɔ. 1:6-8)*

<sup>14</sup> Mora mi ndundu mo ta go mo biya, Yesu ayada re ni zi vo litu 'butɛ domo kolɔ edinni wakonyo. Mo asawiya ze ga ko'du ze anzanni de koma aba, ehe ze kpa na vo kazi ko'du kowo zi koma mi vidi mati iyanni mo na didi.

<sup>15</sup> Mo iya zi ze henye, "I'be'e ta damoku ne biya, ayetiye ko'du yoyo laka ne zi dakyine vidi biya.

<sup>16</sup> Mo mati oma iri bapatisi, akayomɔ. Mo mati omba de aki'di riti zi mo.

<sup>17</sup> Vo koma'e, aki'di kyigo 'ba ko'du koro ko'do zi ze. Ze akorenni dakyiky yaga mi ru ma. Ze akame'donni ha menze maako eti.

<sup>18</sup> Mo mati iri wiri umbɛ le riyɛ, manderɛ uwɛ waroso le, o'do ze de na kyenyɛ. Ze aki'dinni kala nni da vo koo'e, akako'jo ze."

### *Oba Yesu komoriye* *(Lk. 24:50-53; Lɔ. 1:9-11)*

<sup>19</sup> Ta eti me'do 'ba Yere Yesu zi ze ne, oba mo komoriye ehe alima ku da kala tiri 'ba Wiri.

<sup>20</sup> Here, vo lö'bö ënyï i'bënni kö'du yëti  
aba ta bi ne biya. Yere o'do loo ne zë ëti,  
ayada kö'du yëti 'bëzë ne tinyö ga kö'du  
koro mati ëdinni ako'do ne.

## Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayöru

### *Me'do 'ba Didì*

<sup>1</sup> Mì biyeto aba Me'do ëdì. Me'do ne ëdì Wìrì aba ehe tinyö Wìrì ra.

<sup>2</sup> Tëmì biyeto, Me'do ne ëdì Wìrì aba.

<sup>3</sup> Ehe Me'do nenye aba, Wìrì o'do wa biya. Wa maako o'do dë kazi Me'do ne.

<sup>4</sup> Didì ayi kazi mo, ehe didì 'bomo i'dì bikanyi zi vidì biya.

<sup>5</sup> Bikanyi ne asesi tanyi mì biköndu, ehe biköndu ayölu dë.

<sup>6</sup> Wìrì utu kora maako ru mo Yowani.

<sup>7</sup> Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidì biya zi tedi koma aba.

<sup>8</sup> Yowani ra dë bikanyi nenye. Mo ayi nje zi yada kö'du 'ba bikanyi ne.

<sup>9</sup> Bikanyi tinyö mati ayanyi bi da vidì biya, ëdì tayi mì damöku ne.

<sup>10</sup> Me'do ne ëdì mì damöku ne, mora vidì maako ayölu mo dë, Wìrì o'do damöku ne le me'do 'bomo aba.

<sup>11</sup> Mo ayi gogo mì damöku 'bëni, mora vidì 'bomowe irinni mo dë kalakyedre aba.

<sup>12</sup> Vidì maakowe ombanni mo ehe i'dì koma 'bënni mì mo. Here mo i'dì dangölö zi zë, zi tedinni na gisi 'ba Wìrì.

<sup>13</sup> Zë anzanni dë gisi 'ba Wìrì, ta da rë zë, mandere ga kö'du komba 'ba vidì köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wìrì ra na bi dë nì o'do zë na gisi 'bëni.

<sup>14</sup> Me'do ne ayi na vidì köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tinyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyëyi ehe tinyö.

<sup>15</sup> Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenye mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo ëdì na widì gba kazi ma ko'jo."

<sup>16</sup> Kazi rakyëyi 'bomo diri ze ya'da kayo

<sup>17</sup> Mosa ra i'dì kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tinyö aba.

<sup>18</sup> Vidì maako gba ongo Wìrì dë. Nje Wisi kölö ne mo ra tinyö Wìrì ehe ëdì kara ra 'Bu, ayada zi ze Wìrì ëdì kaa a'di.

### *Kö'du kise 'ba Yowani Bapatisi (Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)*

<sup>19</sup> Vo kalakonda vo yëni 'ba Yude mì Yerusalema utunni vo karasa maakowe ehe Léviyë zi ha Yowani ko'jo mo 'bëni ëyi.

<sup>20</sup> Mo omba do mo ayada zi zë huwë tinyö henye, "Manza dë Korisito ne."

<sup>21</sup> Neene zë ako'jonnì ho mo, iyanni henye, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henye, "Manza dë." Zë ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Yi ra Nëbi ne?" Mo aya'ba henye, "E e!"

<sup>22</sup> Ndundu mo aba, zë iyanni henye, "Ayada zi ze, yi 'bëyi ëyi?" Zë iyanni henye, "Zi ze koba hulëhu da kö'du ya'ba 'bëyi ne zi vidì mati utunni ze."

<sup>23</sup> Yowani aya'ba da me'do tëmì me'do kiya 'ba nëbi Yisaya. "Ma nje vidì ma ëdì mbere mì da lipi, 'O'de gëri nzo zi Yere!'"

<sup>24</sup> Kya 'ba Farasi maakowe utunni zë kpa zi Yowani.

<sup>25</sup> Zë ako'jonnì ho mo, iyanni henye, "Kö'du a'di ëdì vidì bapatisi, ezë anza dë Korisito mandere Eliya mandere Nëbie?"

<sup>26</sup> Yowani ayada zi zë iya henye, "Mo'do bapatisi wini aba, mora ëdì yë aba kinye, vidì maako ayöle dë.

<sup>27</sup> Mayi le dagba, manza dë na laka zi kamoka 'bomowe kinga."

<sup>28</sup> Yowani iya nenye mati mo ëdì bapatisi ki'di humirë 'ba Ranga Yeredene mì Beteniya.

### *Timëlë 'ba Wìrì*

<sup>29</sup> Mì ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yësu ëdì tayi zi nì, ehe iya henye, "Kinye ëdì Timëlë 'ba Wìrì mati oba kö'du yaja 'ba damöku ne 'de.

<sup>30</sup> Mo ra mati ma yada kö'du mo zi ye henye, 'Vidì maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo ëdì na widì gba kazi ma ko'jo.'

<sup>31</sup> Ma yölo dë, mo 'bëni ëyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidì biya mì Yiserele akongo mo.

<sup>32</sup> Ma mëdi ani ehe mongo Lawo Laka ayi akaño do mo kaa atu'bu ta komoriyë, ehe Lawo Laka ne alima do mo.

<sup>33</sup> Gba kazi nenye ma yölo dë ëyi 'bëni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di

wini aba ne ayada zi ma henye, 'Akongo Lawo Laka tayi akaṅo ehe lima da vidī maako. Neene akayɔɔ henye, mo ra vidī mati akī'dī bapatisi Lawo Laka aba.'

<sup>34</sup> Mongo nentye o'do rē nī, ehe ma yada zi ye henye, mo Wisi 'ba Wiri ra."

### *Dagba vo lö'böwē 'ba Yēsu*

<sup>35</sup> Ko'do vere aba, Yowani ēdī ani löhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyö ēdinnī mo aba.

<sup>36</sup> Mati mo ongo Yēsu lasi ta dakapa, mo iya henye, "Kinye ēdī Timēlē 'ba Wiri!"

<sup>37</sup> Vo lö'bö 'ba Yowani riyö owonni me'do 'bomo ne, ehe zē i'bēnnī Yēsu aba.

<sup>38</sup> Mati Yēsu opi rē nī ehe ongo zē, mo ako'jo kö'du henye, "A'di ra ombe?" Zē aya'banni do mo iyanni henye, "Raboni, alima kila?" Mī ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra.

<sup>39</sup> Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ayi onge te." E'di ku nzo kaa kadra sowo mī kadra kutē mati zē i'bēnnī mo aba ehe ongonni bi ma mo alima 'domo. Here zē alimanni nduwē mī ndundu 'ba kadra ne.

<sup>40</sup> Kölö tēmi kora riyö ma owo ha Yowani ehe i'bē Yēsu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero.

<sup>41</sup> Dagba kö'du mati Anderiya o'do, ēdī zi koma öndu nī ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mī ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mī ha 'ba Girigi "Korisito ne."

<sup>42</sup> Anderiya ika öndu nī zi Yēsu. Mati Yēsu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yi Kapahasi. Ru nentye ato'bo kidra na "Petero."

### *Yēsu ako'jo Pilipo ehe Natanēlē*

<sup>43-44</sup> Mī ko'do vere aba Yēsu omba zi ti'bē Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo liṅo 'ba Anderiya, Petero aba. Yēsu iya zi Pilipo, "Usu ga ma."

<sup>45</sup> Pilipo i'ja Natanēlē ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nēbiyē ayörunni kö'du mo ne ku. Mo Yēsu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

<sup>46</sup> Natanēlē ako'jo kö'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayi ongo te."

<sup>47</sup> Mati Yēsu ongo Natanēlē ēdī atayi zi nī, mo iya henye, "Kinye ēdī tinyö kozo

zutu 'bezee 'ba Yiserele, ehe mo anza dē na vo wakoba."

<sup>48</sup> Natanēlē ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayɔɔ ma?" Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yi ko'jo, mongo yi hu kaga kyēlu."

<sup>49</sup> Natanēlē iya henye, "Raboni, yi Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserele!"

<sup>50</sup> Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Oma mī ma nje ga kö'du mati miya henye, mongo yi hu kaga kyēlu? Akongo wa maako kyedre ndra ta da ma nentye.

<sup>51</sup> Ma yada zi yi, akonge komoriyē akayēhu rē nī ehe malayike 'ba Wiri ti'bē riyē ehe tayi akaṅo da Wisi 'ba Vidī."

## 2

### *Oze mī Kana*

<sup>1</sup> Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yēsu ēdī mī karama 'ba rakoze mī gawo 'ba Kana mī Galilaya.

<sup>2</sup> Yēsu vo lö'bö 'bēniyē eti, ise zē kpa bi 'ba rakoze ne.

<sup>3</sup> Mati a'ji inde rē nī ku biya, ma 'ba Yēsu iya zi mo henye, "Zē anzanni kpe a'ji aba."

<sup>4</sup> Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma ma, ayada dē zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba oko dē."

<sup>5</sup> Ma 'ba Yēsu ayada zi vo lituwē 'ba liṅo henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do."

<sup>6</sup> Yude ēdinnī kö'du kira 'ba wa kaka ṅbala aba ehe ga kö'du nentye, tele yitö 'ba wini ēdī ani modaka ma Kölö ēdī kyedre zi kiri kaa lita lamikölö.

<sup>7</sup> Yēsu iya zi vo lituwē 'ba liṅo henye, "Osowe tele nentye wini aba." Zē osonni zē kpika

<sup>8</sup> ehe mo ayada zi zē henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne." Zē obanni wini ne zi mo

<sup>9</sup> mati yaanya aba ofo rē nī ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayɔɔ dē a'ji nentye ayi ta kila, mora vo lituwē mati obanni a'ji nentye ayolnni, here mo ako'jo 'biyēsī

<sup>10</sup> ne ehe iya zi mo henye, "Vidi biya uwēnni a'ji ma laka ra dagba, ehe tapēti mo, mati yingö ēdinnī ku kyö mo aba zi kuwē, mo i'di a'ji ma koo ne. Mora asesi wēyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"



11 Yësu o'do dagba kyinë 'ba kö'du koro nenyë mi gawo 'ba Kana mi Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bëni, ehe vo lö'bö 'bomowe omani mi mo.

12 Tapëti ma nenyë, Yësu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lö'bö 'bomowe i'bëni zi Kaparanamo, ehe alimanni ani ko'do tisi aba.

### *Yësu i'bë mi yëkëlu*

*(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)*

13 Èdi ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yësu i'bë zi Yerusalema.

14 Ani mi yëkëlu mo i'ja vidi ëdinni isa, timëlë, ehe atu'buwë kogo, ehe vo kahi kutrëë kpa limanni da tarabiza 'bëni.

15 Here mo o'do so'da tëmi ko'di ehe ore ngötu biya yaga tëmi yëkëlu, 'dö timëlë, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kahi kutrëë, apere kahi nbiriri 'bëzë ne,

16 ehe mo i'di kö'du zi vidi ma ëdinni atu'bu kogo ne nenyë, "Obe atu'buwë yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dë na bi 'ba wakogo!"

17 Vo lö'bö 'bomowe asösunni nenyë, wayöru iya nenyë, "Watowo 'bama kö'du loko 'bëyi, o'bo mi ma kaa wa'do."

18 Vo kalakonda 'ba Yude aya'banni do mo kö'du ko'jo aba nenyë, "Kyinë 'ba kö'du koro a'di ra ato'bo ko'do zi yada zi ze ëdi dangölö aba tinyö zi nenyë ko'do?"

19 Yësu aya'ba do mo iya nenyë, "Iha akaño yëkëlu nenyë ehe mi ko'do wota aba ma ko'ba löhu!"

20 Vo dagbe aya'banni nenyë, "Iri koo 'butësowo domomodaka zi ko'ba yëkëlu nenyë. A'di ra o'do yi zi sösu ato'bo ko'ba ko'do wota aba löhu?"

21 Mora Yësu ëdi ame'do kö'du ida rë ni ra na yëkëlu.

22 Mati injë mo ku tëmi koli, vo lö'bö 'bomowe asösunni kö'du mati ayada zi zë. Neene zë omani mi wayöruwë ehe mi me'do 'ba Yësu.

23 Mi Yerusalema mi kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omani mi Yësu, ga kö'du zë ongönni mo ta bi kyinë 'ba kö'du korowe ko'do.

24 Mora Yësu ayolo kö'du mati mi di'di zë, ehe mo ila zë dë zi tedi kyigo aba ndra ta dë ni.

25 Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyë kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

## 3

### *Yësu ehe Nikodimö*

1 Ani vo dagba 'ba Yude ëdi ru mo Nikodimö mo Farasi ra.

2 Yöndo kölö maako aba mo i'bë zi Yësu iya zi mo nenyë, "Raboni, da yolo ku Wirri utu yi zi komo ze yandi. O'bo dë kyin 'ba kö'du koro nenyë ko'do, nje ezë Wirri ëdi yi aba."

3 Yësu aya'ba do mo iya nenyë, "Mëdi kö'du tinyö ra yada zi yi vidi maako o'bo dë damöku 'ba Wirri kongö kazi mo ko'jo löhu!"

4 Nikodimö ako'jo iya nenyë, "Hala kora ma övu ku kyedre ne ako'jo löhu? Mo o'bo dekpe tödu mi ma ni löhu zi ko'jo mi kadra ma riyö mo!"

5 Yësu aya'ba do mo nenyë, "Mëdi ayada tinyö zi yi" Vidi maako o'bo dë tödu mi damöku 'ba Wirri, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka.

6 Vidi köndu o'jonnii gisi 'bëni. Nje Lawo Laka 'ba Wirri o'jo gisi 'ba Wirri.

7 Anza dë na rakaga ga kö'du mati miya nenyë, ako'jo yi löhu.

8 Lawo 'ba Wirri ëdi kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'bë zi mo. Ato'bo kowo kpöwö buluku, mora ayolo dë ayi ta kila mandere ëdi ti'bë kila. Èdi here biya zi vidi ma o'jo Lawo aba.

9 Nikodimö ako'jo kö'du iya nenyë, "Hala nenyë atëdi?"

10 Yësu aya'ba do mo iya nenyë, "Hala ato'bo zi tedi na vo komoyandi 'ba Yiserele ehe ayolo wa nenyë dë?"

11 Ma yada zi yi tinyö, dëdi ame'do kö'du wa ma da yolo, ga kö'du dongö ku na bi de ze. Mora vidi maako tëmi yë akiri kö'du kiya 'beze ne dë.

12 Ezë oma dë mati ma me'do zi yi kö'du wa 'ba dakaño, hala akoma ezë ma me'do zi yi kö'du wa 'ba komoriyë?"

13 Vidi maako gba i'bë dë komoriyë, nje Wisi 'ba Vidi, mati ayi akaño ta ani."

14 "Ehe here Wisi 'ba Vidi akinjë riyë, kaa möwö wirri kahi mati Mosa injë riyë mi da lipi.

15 Neene vidi biya mati ëdi koma aba mi Wisi 'ba Vidi atëdi didi nburu aba.

16 Wirri owö damöku nenyë ndra, here mo i'di Wisi kölö 'bëni ne, here vidi mati

oma mi mo edi didi nburu aba, ehe tinyo oli de.

17 Wiri utu Wisi 'beni ne de ga ko'du mo omba zi ko'do vure 'ba damoku, mora ga ko'du mo omba zi yomo damoku ne kpuru wisi 'beni aba."

18 "Ze mati omanni mi Wisi ne, o'do vure kyenyed de re ze, mora ze mati omanni de o'do vure 'bezede ku nzo, ga ko'du omanni de mi Wisi nje kolode 'ba Wiri ne.

19 Bikanyi ayi mi damoku, mora vidi ombanni zi lese mi bikondu ga ko'du ze edinni ko'du kyenyed ko'do. Nenye ra edi hala o'do vure re ze.

20 Vidi ma edinni ko'du kyenyed ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni de zi bikanyi, ga ko'du ayada wa mati ze edinni ako'do edi na kyenyed.

21 Mora vidi biya ma alima tinyo aba, atayi zi bikanyi ga ko'du ze ombanni agamowe zi yolo henye, Wiri edi ko'do kpuru ze aba."

### *Yesu ehe Yowani Bapatisi*

22 Tapeti ma nenye, Yesu ehe vo lobbo 'beniyede eti 'benni zi dakafo 'ba Yudiya, bi mati mo alima tisi ze eti ehe bapatisi ki'di aba.

23 Yowani edi kpa bapatisi ki'di mi Anono anza de na kowo ta ra Salima, ga ko'du wini edi bi nani. Vidi edi ti'benni zi mo ehe mo edi ze bapatisi.

24 Nenye gba kazi Yowani ki'di mi kamba.

25 Kya vo lobbo 'ba Yowani maakowe ayeto he nni wasa kora Yuda maako aba, ko'du 'ba wa kaka nbala ga ko'du ko'du ki'di 'ba yeni.

26 Here ze i'benni zi Yowani ehe iyanni henye, "Raboni, asosu ko'du kora mati edi yi aba dakapa humire 'ba Ranga Yeredene, mo mati edi ko'du mo kiya? Here mo edi bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidi biya edi ti'benni zi mo."

27 Yowani aya'ba do mo iya henye, "Vidi maako obode zi tedi wa maako aba nje ezede Wiri ra i'di zi mo.

28 E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, 'Manza de Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.'

29 'Biyesi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyesi mati oro dakapa mbili ni koze, edi na rakyenyi mati mo owo gu 'biyesi. Nenye edi hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de.

30 Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba."

### *Mo ma ayi ta komoriye*

31 "Mo ma ayi ta komoriye edi kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakafo, mo zi dakafo ehe ame'do ko'du wa 'ba dakafo. Mora mo ma ayi ta komoriye edi kyedre ta da wa biya.

32 Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidi maako oma de mi ko'du kise 'bomo ne.

33 Mora vidi mati oma mi ko'du kise 'bomo nenye ayada henye Wiri edi tinyo.

34 Mo ma Wiri utu ame'do me'do 'ba Wiri ga ko'du Wiri i'di zi mo Lawo ndo 'beni ku.

35 'Bu owo Wisi 'beni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo.

36 Vidi ma oma mi Wisi ne, edi didi nburu aba, vidi ma oro Wisi ne de atanza de didi nburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wiri."

## 4

### *Yesu mbara Samariya aba*

1 Farasiye owonni henye, Yesu edi ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lobbowe ndra ta da Yowani.

2 Tinyo Yesu abapatisi vidi kolode maako de, nje vo lobbo 'bomowe ra o'donni.

3 Mati Yesu owo ko'du mati edi akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'be huluhu zi Galilaya.

4 Ta da geri 'bomo ani, mo omba zi ti'be kpuru ta Samariya.

5 Mi Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza de na kowo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'beni Yosepa.

6 Ku'ju 'ba Yakoba edi ani, ehe Yesu na riti ta bi lasi, alima akafo dakapa ku'ju ne. Edi kaa kadra kute here.

7 Mbara vidi 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yesu iya zi mo henye, "I'di wini kuwe zi ma."

8 Vo lobbo 'bomowe i'benni ku mi gawo zi wakonyo kogo.

9 Mbara ne aya'ba do mo henye, "Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma ko'du wini kuwe?" Yude uwenni wini de temi siko kolö vidi 'ba Samariya eti.

10 Yesu aya'ba do mo henye, "Eze ayolo nje wa ma Wiri i'di, ehe eyi ra edi he yi ko'jo ko'du wini kuwe, ako'jo ho mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi."

11 Mbara ne iya henye, "Kyedre, anza kpa de kyere wini aba, ehe ku'ju ne edi na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi?"

12 Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenye zi ze, mo gisi 'beniyé eti ehe ngötu 'bomowe uwenni biya temi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?"

13 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Vidi biya ma uwe wini nenye atedi na kodro löhu,

14 mora vidi ma uwe wini mati ma ki'di zi mo atanza de na kodro löhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mi mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma nburu."

15 Mbara ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma tanza de na kodro löhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu."

16 Yesu ayada zi mo iya henye, "I'be ako'jo kora 'beyi ehe ayi löhu."

17 Mo aya'ba do mo iya henye, "Manza de kora aba." Yesu aya'ba henye, "Ko'du 'beyi ne tinyö mati iya henye anza de kora aba ne.

18 Oze yi ku zi kora muyi, ehe kora ma edi lima mo aba yaanya aba ne anza tinyö kora 'beyi ra de. Ayada zi ma ko'du tinyö ra."

19 Mbara ne iya henye, "Kyedre, mongo yi nebi ra.

20 Zutu 'ba Samariya amötunni Wiri da döku nenye, mora e Yude iye henye, Yerusalem ra bi ma da kamötu zi Wiri."

21 Yesu iya zi mo henye, "Oma mi ma, mbara, kadra mo edi atayi mati vidi amötunni 'Bu dekpe da döku nenye mandere mi Yerusalem."

22 E Samariye ayole de tinyö eyi ra edi ye amötu, mora ze Yude, da yolo ku eyi ra dede mötu, ga ko'du edi kazi Yude ra vo wayomo ayi.

23 Mora kadra mo edi tayi, ehe edi ku nzo kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wiri aba

vidi akamötunni 'Bu kaa mo tinyö edi, ki'di zi mo mötu ma tinyö mati mo omba.

24 Wiri edi Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo mötu mo kaa mo tinyö edi."

25 Mbara ne iya zi mo henye, "Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe eze mo ayi, mo akayada zi ze wa biya."

26 Yesu aya'ba henye, "Ma ra mo, ma ra mo mati edi ame'do yi aba yaanya."

27 Mi kadra nani vo lö'bo 'ba Yesu a'banni, ehe ze na rakaga zi ki'ja mo edinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako temi ze ako'jo ha mbara ne de, "A'di ra omba?" Ze ako'jonne ha Yesu de, "Ko'du a'di ediyé ame'do mbara ne aba?"

28 Mbara ne ila tele wini 'beni ne i'be hulöhu mi gawo, ehe iya zi vidiyé ani henye,

29 "Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atedi Korisito ra?"

30 Ze ilanni gawo ehe i'benni zi kongö Yesu.

31 Mi kadra ne vo lö'böwe alenzenni Yesu iyanni zi mo henye, "Raboni, oba wa maako zi konyo!"

32 Mora mo aya'ba henye, "Medi wakonyo maako aba ayole ko'du mo de."

33 Here vo lö'böwe ayetonni, ko'du ko'jo temi kuté nni na bi de nni, "Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?"

34 Yesu iya zi ze henye, "Wakonyo 'bama edi zi koro ko'du 'ba Wiri mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'di zi ma zi ko'do.

35 Akiye henye, 'edi gba yehe sowo zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mi yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu.

36 Vidi mati umu ehe atoto do mo ika ku zi didi ma nburu nburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atedinni na rakyenyi bi kolö.

37 Ko'du kiya ne edi tinyö, 'Maako iyi, agamo umu.'

38 Mutu we zi nyenyo kumu mi yaka mati o'do loo mo de. Vidi maakowe o'donne loo ani, ehe i'je wa kyö temi loo 'bezé ne."

39 Vidi kayo 'ba Samariya mi gawo nani omanni mi Yesu ga ko'du mbara ne iya

henye, “Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do.”

<sup>40</sup> Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, ze alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yesu alima ani ko'do riyö aba.

<sup>41</sup> Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omanni ga kö'du 'ba kö'du kise.

<sup>42</sup> Ze iyanni zi mbara ne henye, “Doma ku yaanya aba, anza de ga kö'du mati iya, mora ga kö'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tinyö edi vo yomo 'ba damoku.”

### *Yesu ako'jo Wisi 'ba vo mi turu maako*

<sup>43</sup> Tapeti ko'do riyö aba ani, Yesu ila bi nani ehe i'be zi Galilaya.

<sup>44</sup> Kö'du mo na bi de ni iya henye, nebi wo de mi dakaño 'bomo.

<sup>45</sup> Mati mo oko mi Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga kö'du ze i'benni mi karama 'ba laga 'ba koli mi Yerusalema ehe ongönni biya wa mati mo o'do.

<sup>46</sup> Mati Yesu a'ba zi Kana mi Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mi turu maako edi ani wisi 'bomo na koo mi Kaparanamo.

<sup>47</sup> Mati mo owo henye, Yesu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'be zi mo ako'jo ho mo zi ti'be Kaparanamo ehe zi k'jo wisi 'beni, mati mo ku kara zi koli.

<sup>48</sup> Yesu iya zi mo henye, “Vidi maako temi ye oma de nje ezé onge kyiné 'ba kö'du korowe ehe rakage.”

<sup>49</sup> Kora vo mi turu ne aya'ba do mo henye, “Yere, ayi gba kazi wisi ama koli.”

<sup>50</sup> Yesu iya zi mo henye, “I'be wisi 'beyi akadidi.”

Kora ne oma mi me'do 'ba Yesu, ehe i'be gbo.

<sup>51</sup> Da geri 'bomo linjo vo litu 'bomowe andosi de nni mo aba kö'du kise aba zi mo. “Wisi 'beyi edi ku zi ti'be zi didi!”

<sup>52</sup> Mo ako'jo he ze iya henye, “Kadra vala ra mati wisi 'beni ne na laka?” Ze aya'banni henye, “Edi ndi kadra kolö mataganya tapeti kadra kuté mati rakyitu ne ila mo.”

<sup>53</sup> Here 'bu mo asösu edi mi kadra kolö nani mati Yesu ayada zi ni, “Wisi 'beyi akadidi.” Here mo ehe biya vo dakota 'beni eti omanni gbo.

<sup>54</sup> Nenye kyiné 'ba kö'du koro ma riyö mati Yesu o'do tapeti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

## 5

### *Wako'jo mi kara*

<sup>1</sup> Tapeti ma nenye, Yesu i'be mi Yerusalema, kö'du karama yeni 'ba Yude.

<sup>2</sup> Kara Haresi kyedre 'ba timele mi Yerusalema, kara maako edi ani senje aba muyi, mi ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata.

<sup>3-4</sup> Vidi kayo 'ba rakoo edinni ko'do ha kara ne, vo komoköndu, vo ka'bo, ehe vidi vo keje.

<sup>5</sup> Dakapa kara ne kora maako edi na rakoo, koo 'butewota domomodomowota aba.

<sup>6</sup> Mati Yesu ongo kora ne ehe ayolo henye mo edi ku na keje kyere kadra konda aba, mo ako'jo ho mo henye, “Omba zi yi k'jo?”

<sup>7</sup> Kora ne aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, manza de vidi maako aba zi ki'di ma mi kara ne, ezé wini ne edi re ni koho riyé. Ma yonzö zi tödu mi mo, mora vidi maako kpa 'duwi atödu ani dagba.”

<sup>8</sup> Yesu ayada zi mo henye, “Enyi riyé, oba agburuku 'beyi ehe lasi!”

<sup>9</sup> Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'beni riyé ehe ayeto lasi toko. Ko'do mati kö'du ne o'do re ni mi mo ne kadra 'ba ko'do madomoriyö.

<sup>10</sup> Mati vo dagbe 'ba Yude ongönni kora ne edi agburuku 'beni kinje, ze iyanni zi mo henye, “Nenye ko'do 'ba ralawo ra! Omba de zi vidi maako zi kinje agburuku mi ko'do 'ba ralawo.”

<sup>11</sup> Mora mo aya'ba do mo iya henye, “Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinje riyé agburuku 'bama ehe lasi.”

<sup>12</sup> Ze ako'jonn ho mo iyanni henye, “Eyi ra kora nenye mati ayada zi yi, zi kinje riyé agburuku 'beyi ehe lasi?”

<sup>13</sup> Mora mo ayolo de, ga kö'du Yesu i'be weni 'de liwo ga kö'du vidi kayo.

<sup>14</sup> Yaa Yesu i'ja kora ne mi yekelu ehe ayada zi mo, “Ongo te, yaanya aba re yi edi ku na laka, mora o'do kö'du kyenyé dekpe mandere kö'du kyenyé maako ndra ako'do re ni zi yi.”



15 Kora ne i'bë ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yësu ra ako'jo nî.

16 Zë ayetonnî kö'du kyënyë maako ko'do zi Yësu ga kö'du mo o'do wa kaa ma here ne mi ko'do 'ba ralawo.

17 Mora Yësu iya henye, "Bu ma ɔɔ də ta bi loo ko'do, ehe nenyë ra hala mëdi nduwë ko'do."

18 Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombannî zi Yësu kofo ga kö'du riyö. Ma dagba, mo owe kö'du ki'di 'ba mi ko'do 'ba ralawo. Mora ma kyënyë ndra, mo iya henye Wirî 'Bu nî ra, mati o'do nî kpiliri Wirî aba.

### *Kalakonda 'ba Wisi*

19 Yësu ayada zi vidiyë iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, Wisi o'do wa maako də na bi də nî. Mo ato'bo nje ko'do wa ma mo ongo 'Bu ëdi ko'do ga kö'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do.

20 'Bu ɔwo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenyë, ehe atëdiyë na rakaga.

21 Kaa 'Bu injë yöku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidi mati mo omba.

22 'Bu o'do vure 'ba vidi maako də, mora mo o'do Wisi 'bëni ra na vo vure 'ba vidi ko'do biya.

23 'Bu o'do nenyë ga kö'du vidi biya zi Wisi koro kpa kaa zë oronnî nî. Èzë vidi maako omba də zi Wisi koro, nenyë kpa te kaa mo omba də zi koro 'Bu mati utu mo."

24 "Ma yada tinyö zi ye henye, vidi ma owo kö'du kise 'bama ehe ëdi koma aba mi mo mati utu ma ëdi lawo didi ma nburu nburu aba, ehe o'do vure kyënyë də ro mo. Zë i'bënnî ku nzo tëmi koli zi didi.

25 Ma yada tinyö zi ye henye, kadra ne atayi ehe ëdi ku nzo kinye mati yöku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wirî, ehe zë mati owonnî ho mo, akalimannî.

26 'Bu ëdi kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kolö nani zi Wisi.

27 Ehe mo i'di zi Wisi 'bëni dangölö zi vure 'ba vidi ko'do biya, ga kö'du mo Wisi 'ba Vidi.

28 Re maga də! Kadra mo atoko mati biya yöku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi,

29 ehe zë atayinnî yaga tëmi dawogo 'bënnî. Vidi biya ma o'donnî kö'du laka atënyinnî na didi, mora vidi biya ma o'donnî kö'du kyënyë atënyinnî na didi ehe ako'do vure kyënyë 'bëzë."

30 "Mo'bo də wa maako ko'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vure ko'do. Mo'do vure 'bama na laka, ga kö'du moro mo, ehe mo'do də wa mati momba zi ma ko'do."

### *Vo kiya 'ba Yësu*

31 "Èzë ma me'do ga kö'du ma, gëri maako anza də ani zi yada mëdi kö'du tinyö ra yada.

32 Mora vidi maako ëdi kpa ame'do kö'du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya ëdi tinyö.

33 Utuwë vo lituwë zi Yowani, ehe mo ayada zi zë kö'du tinyö.

34 Ma lima də ra kö'du mati vidi iyannî kö'du ma, mora ma yada wa nenyëe zi ye here, zi ye yomo.

35 Yowani, lamba mati i'di bikanyi kyö, ehe, e na rakyenyi zi lima mi bikanyi 'bomo ne tisiwa.

36 Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame'do kö'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'di zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henye 'Bu ra utu ma.

37 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kö'du ma, mora owowe gu mo də mandere kongo mo da komo da komo.

38 Ome kö'du kise omo də, ga kö'du ombe də zi tedi koma aba mi mati mo utu.

39 Ome wayöruwë, ga kö'du asösuwë henye, aki'je didi nburu nburu mi zë. Wayöruwë ayada kö'du ma,

40 mora ombe də zi tayi zi ma kö'du didi ma nburu nburu."

41 "Momba kö'du wayeto 'ba vidi köndu də,

42 mora ma yolo e, vidi ma kolö tëmi yë, zi Wirî towo anza də kalakyedre aba.

43 Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyë ma də. Mora akiriyë vidi ma ayinnî na bi də nni.

44 Hala akome? Ombe zi wayeto kirî kazi oka ma kolö maako, mora ayonze də zi tedi wayeto aba kazi Wirî mati ëdi kolö ne, hala ato'be koma mi ma?

45 Asösuwë dë henye, ma ra vidî ma akasusu wë zi 'Bu. İ'diyë kö'du sösu 'be ra Mosa, le mo ra vidî ma akasusu wë.

46 Mosa ayöru wa kö'du ma, ehe ezë ome mi Mosa, akome mi ma.

47 Mora ezë ome dë mi wa mati Mosa ayöru, hala atö'be koma mi wa mati miya?"

## 6

*Yësu i'di wakonyo zi vidî kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)*

1 Tapëti ma nenyë Yësu umu kyëti Föfö 'ba Galilaya, mati ayölo kpa na Föfö 'ba Tiberiyasi.

2 Vidî kayo usunnî go mo ga kö'du ongönnî mo ëdi kyinë 'ba kö'du korowe kö'do zi kö'jo vo kœ.

3-4 Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yësu i'bë riyë da döku vo lö'bö 'bëniyë ëti ehe alima akaño.

5 Mati Yësu ongo vidî kayo tayinnî zi ni, mo ako'jo ha Pilipo iya henye, "Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyö zi tö'bo vidî nenye biya?"

6 Mo iya nenyë zi Pilipo yonzö. Mo ayölo ku nzo a'di ra mo ëdi ti'bë zi kö'do.

7 Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayölo dë henye, akiri kara kôhi 'ba yehe modömowota nje zi kogo mangölo'bo tisi zi vidî ma kölö nenye?"

8 Anderiya, öndu 'ba Simona Petero, kölö tēmi vo lö'böwë, mo ame'do riyë iya henye,

9 "Wisi maako ëdi kinye, mo ëdi mangölo'bo sisi aba muyi ehe kyenze riyö. Mora a'di ra na laka ëdi zi vidî biya nenye?"

10 Dakaño ayöfu loma aba, ehe Yësu ayada zi vo lö'bö 'bëniyë zi yada zi vidî biya lima akaño. Vidî kora ëdi kaa kpulukumuyi mi vidî kayo nenye.

11 Yësu oba mangölo'bo ne mi kala ni i'di öwö'di zi Wirî. Here, mo idra mangölo'bo ne zi vidiyë, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidî ëdinnî mo aba kyö zi konyo.

12 Vidî onyönnî biya ma ombannî, ehe Yësu ayada zi vo lö'bö 'bëniyë zi töto köso mo ma öso, here ma yaña dë.

13 Vo lö'böwë atötönnî dë zë bi kölö ehe oso kori 'butë dömoriyö wa mati öso tēmi mangölo'bo muyi ne.

14 Tapëti vidî ongönnî kyinë 'ba kö'du korowe kö'do 'ba Yësu nenyë, ayeto kiyannî henye, "Nenyë atëdi tinyö Nëbi mati ëdi zi tayi kinye mi damöku ne."

15 Yësu ayölo henye zë ombannî yonzö zi mo kö'do na wehe zi tēdi na yere 'bëzë. Here mo i'bë riyë da döku, ani zi mo tēdi kutu ni aba.

*Yësu alasi ta da wini (Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

16 Hutaga nani aba vo lö'bö 'ba Yësu i'bënnî akaño zi föfö.

17 Zë ëkyinnî mi töngbö, ayetönnî kumu kyëti zi Kaparanamo. Mati bi öndu Yësu gba ayi dë zi zë,

18 buluku kyigo ëdi ku köho wini na kyënyë.

19 Mati vo lö'böwë opinnî ku kaa wiri wota mandere sowö, zë ongönnî Yësu lasi ta da wini. Mo asesi nduwë tayi kara ra töngbö, zë gbo na tere.

20 Mora mo iya henye, "Ma Yësu ra! Ere dël!"

21 Vo lö'böwë ombannî zi mo koba mi töngbö, kandi öko gbo da göti bi mati ëdinnî ati'bë zi mo.

*Mangölo'bo ma i'di didi*

22 Kö'do vere aba vidî mati ëdinnî gba ani humirë kapa 'ba föfö, ayölönnî töngbö ëdi nje kölö ani. Zë ayölönnî kpa henye, Yësu i'bë dë mi mo vo lö'bö 'bëniyë ëti. Zë i'bënnî kutu nni aba.

23 Töngbö maakowe ta Tiberiyasi i'bënnî kara ta bi mati vidî kayo onyönnî mangölo'bo mati Yere i'di öwö'di.

24 Zë ongönnî henye Yësu ehe vo lö'bö 'bëni ëti i'bënnî ku. Here zë ëkyinnî mi töngböwë ehe i'bënnî gbo Kaparanamo Yësu koma.

25 Zë i'jannî mo kapa damirë 'ba föfö ehe ako'jonnî ho mo iyannî henye, "Raboni, öko ndala aba kinye?"

26 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, anze dë ma koma ga kö'du onge kyinë 'ba kö'du korowe, mora ga kö'du onyowe biya wakonyo ma ombe.

27 O'de löö dë kö'du wakonyo mati ëdi rë ni yaña ne. O'de löö kö'du wakonyo

mati i'di didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di wakonyo nenyeye zi ye, ga ko'du Wiri 'Bu i'di kalakonda zi mo ko'do here."

<sup>28</sup> Vidi ako'jonnii ho mo iyanni heneye, "A'di ra tinyo Wiri omba ze zi ko'do?"

<sup>29</sup> Yesu aya'ba do mo iya heneye, "Wiri omba zi ye tedi koma aba mi vidi mati mo utu."

<sup>30</sup> Ze aya'bannii do mo iyanni heneye, "Kyni 'ba ko'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze to'bo koma mi yi? A'di ra ako'do?"

<sup>31</sup> Go mo yada aba, mati zutu 'bezee edinni mi da lipi, Wiri i'di mana zi ze konyo. O'do re ni kaa mati wayoruwe iyanni heneye, 'Wiri i'di mangolo'bo zi ze ta komoriye zi konyo.' "

<sup>32</sup> Yesu ayada zi ze heneye, "Ma yada tinyo zi ye heneye, Mosa ra de vidi mati i'di mangolo'bo zi ye ta komoriye. 'Bu ma ra i'di mangolo'bo tinyo ne zi ye ta komoriye."

<sup>33</sup> Ehe mangolo'bo mati Wiri i'di ne edi vidi mati ayi akaño ta komoriye zi didi ki'di zi damoku."

<sup>34</sup> Vidi iyanni heneye, "Kyedre, i'di zi ze mangolo'bo mati oro de nenyeye."

<sup>35</sup> Yesu aya'ba do mo zi ze iya heneye, "Ma ra mangolo'bo ma i'di didi. Vidi ma ayi zi ma, atanza de na o'bo. Vidi ma edi koma aba mi ma atanza de na kodro."

<sup>36</sup> Ma yada ku nzo zi ye heneye, onge ma mora gba anze de koma aba mi ma.

<sup>37</sup> Vidi biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kolö maako temi ze de.

<sup>38</sup> Mayi de ta komoriye zi ko'do wa mati momba. Mayi zi ko'do wa mati 'Bu omba ma zi ko'do. Mo utu ma,

<sup>39</sup> ehe mo omba zi ko'do tinyo ma kolö temi ze mati mo i'di zi ma ne ölu de. Mo omba ma zi kinje ze zi didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

<sup>40</sup> 'Bu ma omba vidi biya mati ongönni Wisi, zi tedi koma aba mi mo, ehe zi tedi didi ma nburu aba. Here ma kinje ze zi didi mi ndundu ko'do aba."

<sup>41</sup> Vidi ayetönni he nni wasa ga ko'du Yesu iya heneye, ni ra mangolo'bo mati ayi akaño ta komoriye.

<sup>42</sup> Ze ako'jonnii ha oka ma kolö maako iyanni heneye, "Mo anza Yesu ra de, wisi

'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo de ma mo aba? Hala mo ato'bo kiya heneye, nayi akaño ta komoriye?"

<sup>43</sup> Yesu ayada zi ze iya heneye, "Ore ta bi me'do 'be ne!"

<sup>44</sup> Vidi maako o'bo de tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do ze komba zi tayi. Mora ezze ze ayinni, ma kinje ze na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

<sup>45</sup> Kolö temi Nebiye ayöru heneye, 'Wiri akayandi ze biya.' Here vidi biya ma owönni da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma.

<sup>46</sup> Nje vidi kolö mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wiri. Vidi maako gba ongo 'Bu de.

<sup>47</sup> Ma yada zi ye tinyo vidi biya mati edinni koma aba mi mo, edinni didi nburu aba.

<sup>48</sup> Ma mangolo'bo ma i'di didi!

<sup>49</sup> Zutu 'be onyönni mana mi da lipi ehe yaa, ze olinni.

<sup>50</sup> Mora kinye mangolo'bo 'ba komoriye ne ayi ku akaño, here vidi mati mo onyo ku oli de.

<sup>51</sup> Ma ra mangolo'bo didi mati ayi akaño ta komoriye. Ezze vidi mati onyo mangolo'bo nenyeye, mo akalima nburu. Mangolo'bo mati ma ki'di zi mo ida ra ma ra, medi ki'di zi vidi 'ba damoku nenyeye zi tedinni na didi."

<sup>52</sup> Ze ayetönni he nni wasa oka ma kolö maako aba, ehe ako'jonnii ko'du iyanni heneye, "Hala mo ato'bo ki'di ida re ni zi ze konyo?"

<sup>53</sup> Yesu aya'ba do mo iya heneye, "Ma yada zi ye tinyo, alime de, nje ezze onyowe ida ehe uwee yama 'ba Wisi 'ba Vidi."

<sup>54</sup> Mora ezze onyowe ida ma ehe uwee yama ma, atediye didi ma nburu aba, ehe ma kinjee na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

<sup>55</sup> Ida ma wakonyo ma tinyo ra, ehe yama ma wakuwe ma tinyo ra.

<sup>56</sup> Ezze onyowe ida ma ehe uwee yama ma, e kolö ma aba ehe ma kolö eti.

<sup>57</sup> Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe medi didi aba ga ko'du 'bomo, vidi biya mati onyönni ida ma akalimanni ga ko'du 'bama.

<sup>58</sup> Mangolo'bo mati ayi akaño ta komoriye anza de kaa wa mati zutu 'be

onyonnì. Zè olinnì, mora vīdì mati onyo mangɔɔ'bo nenyè akalima n̄buru.”

<sup>59</sup> Yèsu èdì kò'du yèti mī bi 'ba mōtu mī Kaparanamo mati mo iya kò'du nenyee.

### *Me'do 'ba didi n̄buru*

<sup>60</sup> Vo lō'bō kayo 'ba Yèsu owonnì mo ehe iyannì henye, “Kò'du yandi nenyè èdì ndra na kyigɔ zi vīdì maako yɔɔ. Èyī ra atɔ'bo yɔɔ mo?”

<sup>61</sup> Yèsu ayɔɔ henye, vo lō'bō 'bēniyē èdinnì ame'do na wayawaya. Here mo ako'jo iya henye, “Nenyè o'de na riti?”

<sup>62</sup> A'di ra èzè onge Wisi 'ba Vīdì èdì tī'bē riyē komoriyē bi mati mo ayi ta 'dɔmo?

<sup>63</sup> Lawo mo ra i'di didi. Kyigɔ 'ba vīdì kōndu o'dɔ waako dē. Me'do mati ma me'do zi ye ne, èdì tēmī Lawo 'ba Wiri ma i'di didi.

<sup>64</sup> Mora kya e maakowe ombannì dē zi tēdì koma aba mī ma.” Yèsu iya nenyè, ga kò'du tēmī biyeto aba mo ayɔɔ èyī ra atēdì koma aba mī nī. Mo ayɔɔ kpa èyī ra akasusu nī.

<sup>65</sup> Yèsu iya henye, “Kò'du nenyè ra ma yada zi ye ɔ'be dē tayi zi ma, nje èzè 'Bu ra o'de komba zi tayi.”

<sup>66</sup> Ga kò'du wa mati Yèsu iya, vo lō'bō kayo 'bomowe opi gē nni zi mo ehe ɔronnì ta bi lō'bō ga ndi mo.

<sup>67</sup> Yèsu ako'jo ha vo lō'bō 'bēni 'butē dɔmoriyō, “E kpa ombe zi kila ma?”

<sup>68</sup> Simona Petero aya'ba dɔ mo iya henye, “Yere, vīdì maako anza dē ani zi ze tɔ'bo tī'bē zi mo. Me'do 'bēyī i'di didi n̄buru.

<sup>69</sup> Yaanya aba dēdì koma aba mī yī, ehe da yɔɔ ku yī ra Wisi Kōlō N̄bala 'ba Wiri.”

<sup>70</sup> Yèsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, “Ma jeli ye 'butē dɔmoriyō, mora ma kōlō tēmī yē dakyikyī.”

<sup>71</sup> Yèsu èdì me'do kò'du 'ba Yudasì wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yèsu mo le kōlō tēmī vo lō'bō 'butē dɔmoriyō.

## 7

### *Yèsu òndu nī ètì*

<sup>1</sup> Tapētì ma nenyè, Yèsu ènyī tī'bē lasi aba mī Galilaya, mo omba dē tī'bē mī

Yudiya, ga kò'du Yude ani ombannì zi kofò mo.

<sup>2</sup> Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbörögö,

<sup>3</sup> ehe ònduwē 'ba Yèsu iyannì zi mo henye, “Kò'du a'di i'bē dē zi Yudiya? Here vo lō'bō 'bēyiyē atɔ'bonnì kongɔ wa mati èdì ako'dɔ.

<sup>4</sup> Vīdì maako o'dɔ waako dē na liwo, èzè zè ombannì zi maakowe zi yɔɔ kò'du zè. Here i'di damōku ma yɔɔ wa ma èdì ako'dɔ.”

<sup>5</sup> Gbì le ònduwē 'ba Yèsu gba ayinnì dē na vo lō'bō 'bomo.

<sup>6</sup> Yèsu aya'ba iya henye, “Kadra 'bama gba ayi dē, mora kadra 'be èdì 'duwī kinye.

<sup>7</sup> Vīdì 'ba damōku nenyè ɔ'bonnì dē e kiyi. Zè iyinnì ma, ga kò'du ma yada nduwē zi zè henye, zè o'donnì kò'du kyēnyē.

<sup>8</sup> I'bēè dagba mī karama. Kadra 'bama gba ɔkɔ dē, ehe mī'bē dē.”

<sup>9</sup> Yèsu iya nenyè ehe alima zɔ mī Galilaya.

### *Yèsu mī karama 'ba mbörögö*

<sup>10</sup> Tapētì òndu 'ba Yèsu i'bēnnì ku mī karama, mo i'bē liwo kazi yada zi vīdì maako.

<sup>11</sup> Mī kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omannì Yèsu ehe ako'jonnì kò'du henye, “Mo èdì kila?”

<sup>12</sup> Vīdì kayo alēpinnì mī ha wasa kò'du mo. Maakowe iyannì henye, “Yèsu kora laka ra,” agamowe iyannì henye, “Mo èdì ndɔndɔ kiga zi vīdì biya.”

<sup>13</sup> Mora vīdīyē na tere kazi vo dagba 'bēzē, ehe vīdì maako ame'do dē ta da komo vīdì kayo kò'du mo.

<sup>14</sup> Mati karama ku kutē zi rē nī kinde, Yèsu i'bē mī yēkēlu ayeto wayandi.

<sup>15</sup> Vo dagbe na rakaga ehe iyannì henye, “Hala kora nenyè ayɔɔ kò'du takanyi here? Ayandi mo kpa dē.”

<sup>16</sup> Yèsu aya'ba dɔ mo iya henye, “Manza dē yandi wa mati ma sōsu kò'du mo. Wa mati mēdì ayandi ayi kazi vīdì ma utu ma.

<sup>17</sup> Èzè tīnyō ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma.



18 Èzè momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kö'du ma. Mora momba zi koro vidi ma utu ma. Nenye ra ma yada kö'du tinyö anza dè ndondo.

19 Mosa ra dè i'di kö'du ki'di zi ye? Vidi maako tëmi yè oro dè. Here kö'du a'di ombe zi ma kofo?"

20 Vidi kayo aya'banni do mo iyanni henye, "Yi vo dakyiky! A'di ra o'do yi zi kö'du sösu henye, vidi maako omba zi kofo yi?"

21 Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Mo'do kö'du koro kölö ehe o'de na rakaga.

22 Mosa i'di kö'du zi ye zi gisi kora 'be nbete. Mora tinyö anza Mosa ra dè i'di kö'du ki'di nenye zi ye. Zutu 'be ra. Mi ko'do 'ba ralawo aba anbetee gisi kora 'be

23 zi kö'du ki'di 'ba Mosa koro. Èzè wisi maako ato'bo nbete mi ko'do 'ba ralawo, kö'du a'di ra e na kamo ma aba ga kö'du vidi maako ko'do na laka mi ko'do 'ba ralawo?

24 O'de vurè dè dakyinë 'ba ra laya aba. O'de wa mati tinyö ra aba."

### *Mo Korisito ra?*

25 Kya vidi maakowe ta Yerusalema edi kiyanni henye, "Anza dè kora nenye ra zè ombanni zi kofo?

26 Here mo edi gba zo kinye, me'do zi vidi biya kowonni. Ehe vidi maako awasa hë nni dè mo aba. Here ne kö'du sösu 'be aba vo dagbe ayolonni ku tinyö mo ra Korisito?

27 Mora nani akato'bo tedi hala? Vidi maako ayolo dè bi mati Korisito ne atayi ta 'domo, mora da yolo ze bi mati kora nenye ayi ta 'domo."

28 Mati Yèsu edi kö'du yandi mi yekëlu, mo agbögbö hë ni iya henye, "Tinyö asösuwë ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'domo? Mayi dè na bi da ma! Vidi mati utu ma edi tinyö, ehe ayole mo dè.

29 Mora ma yolo vidi mati utu ma, ga kö'du mayi kazi mo."

30 Kya vidi maakowe ombanni zi Yèsu kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dè do mo, ga kö'du kadra 'bomo gba oko dè.

31 Mora vidi kayo mi kutë vidi nee i'dinni koma 'benni mi mo ehe iyanni henye, "Èzè Korisito ne ayi, mo ako'do

kyinë 'ba kö'du korowe ndra ta da kora nenye?"

### *Utu vo kanye 'ba yekëlu zi Yèsu kiri*

32 Mati Farasiye owonni vidi kayo edinni hë nni wasa ga kö'du 'ba Yèsu, zè ehe kyedree 'ba vo karase utunni vo kanye 'ba yekëlu zi mo kiri.

33 Mora Yèsu ayada zi zè iya henye, "Ma tedi eti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vidi mati utu ma ne.

34 Akome ma, mora du aki'je ma dè. O'be dè ti'bè bi mati medi ti'bè 'domo."

35 Vidi ako'jonnì ha oka ma kölö maako henye, "Kila mo ato'bo ti'bè zi sesi ze ta bi ni ki'ja? Mo edi ti'bè mi dakaño menzè maakowe mati vidi 'beze edinni alima? Mo edi ti'bè ani zi vidiyè 'ba Girigi yandi?

36 A'di ra mi me'do 'bomo mati mo iya henye, da koma ze ni mora di'ja ni dè? Kö'du a'di da to'bo dè ti'bè bi mati mo edi ti'bè?"

### *Lili 'ba wini ma i'di didi*

37 Mi ndundu mo ehe mi ko'do kyedre 'ba karama, Yèsu oro riyè ehe agbögbö hë ni iya henye, "Èzè ediyè kodro aba, ayiye zi ma ehe uwèè!

38 Ediyè koma aba mi ma, atediyè wini ma i'di didi, taho tëmi yöndu 'ba mi yè, kaa wayöruwë iyanni henye."

39 Yèsu edi ame'do kö'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati edinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di dè zi vidi kölö maako, kyere Yèsu gba i'di bikanyi kyedre 'benni dè ndo.

### *Rakinye mi kutë vidi*

40 Mati vidi kayo owonni Yèsu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atedi Nebi ra."

41 Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne ato'bo tayi ta Galilaya?

42 Wayöruwë iyanni henye, Korisito atayi tëmi dakota 'ba Yere Dawidi. Here kö'du nenye go mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'domo?"

43 Vidi ayetonnì me'do ra oka ma kölö maako ga kö'du 'ba Yèsu.

44 Kya zè maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dè do mo.

*Vo dagbe ombanni dē zi tēdi koma abami Yēsu*

<sup>45</sup> Mati vo kanye 'ba yēkēlu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hē zē henye, "Kō'du a'di ike Yēsu dē kinye?"

<sup>46</sup> Zē aya'banni henye, "Vidi maako gba ame'do dē kaa kora nenyē."

<sup>47</sup> Farasiye iyanni zi zē henye, "Mo o'do lumē kpa ku re?"

<sup>48</sup> Ma kōlō tēmī kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye ēdī koma abami mo?

<sup>49</sup> Ehe vidi nenyee mati ayolōnni kō'du kī'di dē, zē hu wasēnē 'ba Wiri."

<sup>50</sup> Nikodimō mati i'bē zi Yēsu dagba, ehe mo kōlō tēmī vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yēsu kongo. Mo iya henye,

<sup>51</sup> "Kō'du kī'di 'beze ila ze dē zi riti kī'di zi vidi gba kazi ze kowo wa ma zē ombanni kiya. Dō'bo dē vurē 'bēzē kō'do gba kazi ze yolō a'di ra zē o'dōnni."

<sup>52</sup> Zē iyanni henye, "Nikodimō, yi tēmī Galilaya? Ako'jo wayōru nee, ehe aki'ja henye, nēbī ako anza dē zi tayi ta Galilaya."

<sup>53</sup> Vidi biya i'bēnni gbō liṅo 'bēnni na kutu kutu.

## 8

*Mbara iri ta bi ndoro kō'do\**

<sup>1</sup> Mora Yēsu i'bē yaga zi Dōku 'ba Olivo.

<sup>2</sup> Damindō vere aba ṅbō mo i'bē zi yēkēlu. Vidi ayinni zi mo, mo alima akaṅo ehe ayeto zē yandi.

<sup>3</sup> Vo komoyandiye 'ba kō'du kī'di ehe Farasiye ikanni loko mbara maako iri ta bi ndoro kō'do, ehe zē o'dōnni mo atōro komo nni biya.

<sup>4</sup> Here zē iyanni henye, "Raboni, mbara nenyē iri ēdī kō'do kora maako aba anza o'di 'bōmo ra dē.

<sup>5</sup> Kō'du kī'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenyē zi ku'du brua yitō aba. A'di ra iya?"

<sup>6</sup> Zē ako'jōnni ha Yēsu, kō'du kō'jo nenyē aba, ga kō'du zē ombanni mo susu ehe zi kō'du kyēnyē maako kika rō mo.

Mora Yēsu idē rē ni ayeto wayōru dakaṅo dawisi kala ni aba.

<sup>7</sup> Zē asesinni zō nduwē hō mo kō'jo kō'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo o'ro riyē iya henye, "Ēzē vidi maako tēmī yē o'do kō'du kyēnyē dē mu'du dagba yitō dō mo."

<sup>8</sup> Mo idē rē ni kpa lōhu ayeto wayōru dakaṅo.

<sup>9</sup> Vidi nee i'bēnni biya na kōlō kōlō, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yēsu mbara ne aba osonni kutu nni aba.

<sup>10</sup> Yēsu o'ro riyē ako'jo hō mo iya henye, "Vidi nee biya kila? Vidi maako anza kpe zi yi susu?"

<sup>11</sup> Mbara ne aya'ba dō mo iya henye, "Ee Kyedre, vidi maako anza dē." Yēsu ayada zi mo iya henye, "Manza dē kpa ti'bē zi yi susu. I'bē yaanya aba, o'do kō'du kyēnyē dekpe."

*Yēsu bikanyi kō'du damōku*

<sup>12</sup> Kpa lōhu Yēsu ame'do zi vidiyē. Kadra nenyē aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kō'du damōku. Usu ga ma, ehe alasi dē mi bikōndu. Akatēdi bikanyi ma aki'di didi aba."

<sup>13</sup> Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje vidi ma ēdī ame'do kō'du yi, ehe anza dē tinyō na laka zi yi ra tēdi akpa na vo kiya 'bēyi."

<sup>14</sup> Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Here ēzē ma me'do le kō'du ma, wa ma miya ēdī tinyō. Ma yolō ku mayi ta kila ehe mēdi ti'bē kila. Mora ayole dē ma ta kila mandere mēdi ti'bē kila.

<sup>15</sup> O'de vurē tēmī gērī kōlō mati vidi biya o'dōnni, mora mo'do vurē 'ba vidi maako dē.

<sup>16</sup> Ēzē mo'do vurē, ma kō'do na laka, ga kō'du ma kō'do dē kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ēdī kinye ma aba.

<sup>17</sup> Kō'du kī'di 'be omba vo kiya riyō zi yada kō'du ne ēdī tinyō.

<sup>18</sup> Ma kōlō tēmī vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ēdī agamo maako."

<sup>19</sup> Zē ako'jōnni hō mo iyanni henye, "Bu yi ēdī kila?" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ayole ma dē mandere 'Bu ma. Ēzē ayole ma, akayole 'Bu ma."

\* 8: Komo nenyē anza dē mi dagba wayōru 'ba Bayibolo.

<sup>20</sup> Yësu iya nenyè mati mo ëdì gba kö'du yandi mî bi ma söndu 'ba waki'di 'ba yëkëlu asesi 'dömo. Mora vidi maako iri mo de ga kö'du kadra 'bomo gba ayi de.

*ɔ'be de ti'be bi mati medì ti'be*

<sup>21</sup> Yësu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yëni henye, "Medì ti'be 'de akome ma, mora ɔ'be de ti'be bi mati medì ati'be, akoliye kö'du kyënyë 'be kazi wakila."

<sup>22</sup> Vidi ako'jonnì kö'du iyannì henye, "Mo omba zi rë nì kofo? Èdì nani wa ma mo iya henye, dö'bo de ti'be bi mati mo ëdì ti'be?"

<sup>23</sup> Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Èdiyë ta lebi, mora ma ta riyë. E 'ba damöku nenyè, mora manza de 'ba damöku nenyè."

<sup>24</sup> Kö'du nenyè ra miya akoliye kö'du kyënyë 'be aba. Èzë anze de koma aba mî ma, kö'du ëyi medì, akoliye mî kö'du kyënyë 'be ila de."

<sup>25</sup> Zë ako'jonnì ha Yësu iyannì henye, "Yi 'bëyi ëyi?" Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba."

<sup>26</sup> Ani kö'du ëdì kyö ma tö'bo kiya zi yada henye o'de kö'du kyënyë, mora vidi mati utu ma ëdì tinyö, ehe ma yada zi vidi 'ba damöku nenyè nje wa mati mowo kazi mo."

<sup>27</sup> Vidi maako ayölo de Yësu ëdì ame'do zi zë kö'du 'Bu nì.

<sup>28</sup> Yësu i'be nduwë kiya mo aba henye, "Èzë umbëë Wisi 'ba Vidi ku riyë, akayöle ëyi ra ma. Akayöle kpa henye manza de wa maako kö'do na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandi zi ma."

<sup>29</sup> Mo mati utu ma ëdì ma aba. 'Duwi mo'do wa mati o'do mo na rakyenyi ehe mo ila ma de."

<sup>30</sup> Tapëti Yësu iya nenyè, vidi kayo omannì mî mo.

*Kö'du tinyö akinga yi na dangölö*

<sup>31</sup> Yësu ayada zi vidi mati ëdinnì koma aba mî nì henye, "Èzë asesiye nduwë koro wa mati miya, e tinyö vo lö'bo 'bama ra."

<sup>32</sup> Akayöle kö'du tinyö, ehe kö'du tinyö akinge na dangölö."

<sup>33</sup> Zë aya'bannì dö mo iyannì henye, "Ze gisi 'ba Abarayama! Danza de gba na vo

kalima 'ba vidi maako. Hala ato'bo kiya akinga ze na dangölö?"

<sup>34</sup> Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, vidi ma o'do kö'du kyënyë ëdì vo kalima 'ba kö'du kyënyë."

<sup>35</sup> Vo kalime, alimannì de nburu mî dakota, ezë wisi alese le 'duwi mî dakota."

<sup>36</sup> Èzë Wisi i'di zi ye dangölö, tinyö aba e na dangölö."

<sup>37</sup> Ma yölo ku, e tëmì dakota 'ba Abarayama, mora omba zi ma kofo, ga kö'du, kö'du kise 'bama anza de tinyö mî di'di ye."

<sup>38</sup> Medì ame'do kö'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ëdiyë ako'do wa mati 'bu wë ayandi zi ye."

<sup>39</sup> Vidi iyannì zi Yësu henye, "Abarayama ra 'bu ze!" Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Èzë e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do."

<sup>40</sup> Tapëti mo omba zi ma kofo ta bi kö'du tinyö yada zi ye mati Wirì i'di zi ma. Abarayama o'do waako de kaa ma nani."

<sup>41</sup> Mora ëdì kö'de te wa mati 'bu wë o'do." Zë iyannì henye, "Asusu ze de zi kiya dedì kpa 'bu maako aba. Dedì nje 'bu aba kölo, mo ra Wirì."

<sup>42</sup> Yësu iya zi zë henye, "Èzë Wirì ra 'Bu wë, öwe ma, ga kö'du mayi kazi Wirì yaanya aba medì kinye. Mo ra utu ma. Mayi de na bi da ma."

<sup>43</sup> Kö'du a'di ra ayöle kö'du mati medì ame'do kö'du mo de? ɔ'be de tö'bo zi kowo kö'du mati medì akiya?"

<sup>44</sup> 'Bu wë ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwi vo wakofo ehe vo ndondo. Kö'du tinyö ako anza de kö'du mo. Mo ame'do kö'du nì, ehe kö'du biya mati mo iya ndondo ra. Anza de nje mo ra na vo ndondo, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndonde biya."

<sup>45</sup> Ga kö'du ma yada zi ye kö'du tinyö, e omba de zi tedì koma aba mî ma."

<sup>46</sup> Vidi maako tëmì ye ato'bo ma susu ga kö'du kyënyë kö'do? Èzë ma yada kö'du tinyö, kö'du a'di ra ome de mî ma?"

<sup>47</sup> Vidi mati 'ba Wirì akoze mbili nì da kö'du kise 'bomo, mora omba de zi kowo, ga kö'du anze de 'ba Wirì."

*Yësu ehe Abarayama*

48 Yude aya'bannī zi Yēsu henye, “Dēdī ze tīnyō aba zi kiya henye, yī vīdī 'ba Samariya ra, ehe ēdī dakyikyī aba mī yī?”

49 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Manza dē dakyikyī aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dē zi koro ma.

50 Momba wakoro dē ga kō'du ma, mora vīdī maako ēdī ani omba zi ma tēdī na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē kō'dō.

51 Ma yada tīnyō zi ye henye, ēzē orowe me'do 'bama du akoliye dē.”

52 Vīdī iyannī henye, “Yaanya aba tīnyō da yōlō ku ēdī dakyikyī aba. Abarayama oli ehe nēbiyē kpa. Hala o'bo kiya henye, vīdī mati oro me'do 'bēyī oli dē?”

53 Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbiyē kpa. Ēyī ra asōsu 'bēyī yī?”

54 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ēzē moro ra ma, o'dō waako dē. 'Bu ma ra vīdī ma oro ma. Iye henye mo Wīrī 'be ra.

55 Gbī le tīnyō ayōle mo dē, mora ma yōlō mo. Ēzē miya ma yōlō mo dē, ma tēdī na vo ndōndō kpa kaa e biya. Mora ma yōlō mo, ehe mo'dō wa mati mo iya.

56 'Bu wē Abarayama ēdī rakyenyī aba zi kongō kadra tayī 'bama, mo ongo ma ehe ēdī na rakyenyī.”

57 Zē iyannī henye, “Anza kpa dē kōō 'butēmuyī aba. Hala o'bo kongō Abarayama?”

58 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, gba Abarayama anza dē, mēdī.”

59 Vīdī obannī yītō rīyē zi Yēsu kofo, mora mo oho rē nī ehe ila yēkēlu.

## 9

*Yēsu ako'jō kora maako o'jo na komokōndu*

1 Mati Yēsu alasi na konda, mo ongo kora maako na komokōndu kyere mati o'jo.

2 Vo lō'bōwē 'ba Yēsu ako'jonnī henye, “Raboni, kō'du a'di ra kora nenye o'jo na komokōndu? Ēdī ga kō'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'dōnnī kō'du kyēnyē?”

3 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “E e, anza here dē. Mora ga kō'du komokōndu

'bomo, akonge Wīrī ako'dō kō'du koro zi mo.”

4 Ēzē ēdī kadra, do'de wa mati vīdī ma utu ma omba ma zi kō'dō. Ēzē yōndō oko ku, vīdī maako o'bo dē zi lōō kō'dō.

5 Mati mēdī mī damōku, ma bikanyi ra zi damōku.”

6 Tapētī Yēsu iya nenye, mo o'bi oro dakaṅo. Mo o'dō kōrō ehe ora komo kora ne.

7 Here mo iya henye, “'bē akaka kōrō ne mī Kara Siliyōma.” Kora ne 'bē ehe akaka mī Siliyōma. Kō'du ya'ba aba, “Vīdī ma utu, akutu.” Mati mo akaka kōrō ne ku yaga mo o'bo bi kongō.

8 Vo halīṅo oka 'bōmowe, ehe vīdī mati ongōnnī mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnī kō'du henye, “Nenye anza dē kora mati ēdī alima akaṅo ehe 'duwī alenze?”

9 Kya zē maakowe iyannī henye, mo ra gbī te kora vo lenze ne, agamowe iyannī henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zē, “Ma kora nani ra.”

10 Zē ako'jonnī hō mo henye, “Hala o'bo bi kongō?”

11 Mo aya'ba dō mo iya henye, “Vīdī maako ru mo Yēsu o'dō kōrō ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma tī'bē kaka mī Kara Siliyōma. Mati mo'dō, mō'bo bi kongō.”

12 Zē ako'jonnī kō'du henye, “Mo ēdī kila yaanya aba?” Mo aya'ba dō mo iya henye, “Ma yōlō dē.”

*Farasiye ayōnzōnnī zi ki'ja a'di ra o'dō rē nī*

13-14 Ko'do mati Yēsu o'dō kōrō ne ehe ako'jō kora ne, mī ko'do 'ba ralawo. Here vīdī obannī kora ne zi Farasiye.

15 Zē ako'jonnī hō mo hala mo o'bo zi bi kongō, ehe mo aya'ba henye, “Yēsu o'dō kōrō ehe ora komo ma. Tapētī ma kaka, mō'bo bi kongō.”

16 Kya 'ba Farasi maakowe iyannī henye, “Kora nenye Yēsu ayi dē kazi Wīrī. Ēzē mo o'dō here, mo o'bo dē kowe kō'du kī'dī 'ba ko'do madōmorīyō.” Agamowe ako'jonnī henye, “Hala vīdī 'ba kō'du kyēnyē ato'bo ko'do kyīnē 'ba kō'du korowe?” Here Farasiye o'bonnī dē kō'du kida tēmī kutē nni,



17 zë ako'jonnî ha kora ne iyannî henye, "A'di ra iya, kö'du vidi mati ako'jo komo yi ne?" Kora ne ayada zi zë iya henye, "Mo nëbî ra."

18 Mora vo dagbe 'ba Farasiye omani dë henye, kyere kora ne ëdî na vo komoköndu. Zë utunnî litu zi vo ko'jo mowe,

19 ehe ako'jonnî hë zë henye, "Nenye wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo o'bo bi kongö yaanya aba?"

20 Vo ko'jo 'ba kora ne aya'bannî do mo henye, "Da yolo ku tinyö mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu.

21 Mora da yolo dë hala mo i'ja komo ni mandere eyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe ho mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du ni."

22-23 Vo ko'jo 'ba kora nenye iyannî here, ga kö'du zë erenni Yude. Vo dagbe 'ba Yude idannî kö'du ku nzo henye, vidi maako manza dë wa maako aba zi ko'do zi vidi maako mati mo iya Yësu ra Korisito ne.

24 Vo dagbe ako'jonnî kora ne hulëhu iyannî henye, "I'di wayeto zi Wirî! Da yolo ku Yësu vo kö'du kyënyë ko'do."

25 Kora ne aya'ba henye, "Ma yolo dë, ezë mo vo kö'du kyënyë mandere anza dë. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongö."

26 Zë ako'jonnî ho mo henye, "A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?"

27 Kora ne aya'ba do mo iya henye, "Ma yada ku zi ye da kölö, ehe ombe dë zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lö'bö 'bomowe?"

28 Vo dagbe alidinnî kora ne, ehe iyannî henye, "Yi vo lö'bö 'bomo! Ze vo lö'bö 'ba Mosa.

29 Tinyö da yolo Wirî ame'do zi Mosa, mora du da yolo dë Yësu ayi ta kila."

30 Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dë mo ayi ta kila.

31 Da yolo ku henye, Wirî owo nje me'do 'ba vidi mati owönnî ehe oronnî mo. Wirî owo me'do 'ba vo kö'du kyënyë ko'de dë.

32 Ehe nenye ëdî dagba kadra mi vurë, vidi maako i'di komo zi vidi maako o'jo na komoköndu.

33 Yësu o'bo dë zi wa maako ko'do, nje ezë mo ayi kazi Wirî."

34 Vo dagbe ayadannî zi kora ne henye, "Yi na vo kö'du kyënyë ko'do kyere mi kadra mati o'jo yi. Asösu 'bëyi ato'bo yandi ze wa maako aba?" Here zë iyannî henye, "O'bo dekpe tayi hulëhu mi bi 'ba mötu 'beze kölö maako!"

### *Komoköndu zi Lawo Laka*

35 Mati Yësu owo kö'du mati o'do rë ni ne, mo i'bë i'ja kora ne. Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Ëdî koma aba mi Wisi 'ba Vidi?"

36 Mo aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, ezë ayada zi ma mo eyi ra, ma ki'di koma 'bama mi mo."

37 Yësu aya'ba henye, "Ongö mo ku nzo, ehe yaanya aba mo ëdî me'do yi aba."

38 Kora ne iya henye, "Yere, mi'di koma 'bama mi yi." Here mo amötu Yësu gbo.

39 Yësu ayada zi mo, "Mayi mi damöku nenye, zi vurë 'ba vidiyë ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokönduwë ehe zi ko'do vidi vo komoköndu biya mati ato'bo bi kongö."

40 Mati Farasiye owönnî Yësu iya nenye, zë ako'jonnî henye, "Ze vo komoköndu?"

41 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ëzë ëdiyë na vo komoköndu, atanze dë mi kö'du kyënyë. Mora yaanya ezë aba iye zi bi kongö, akasesiye kö'du kyënyë nduwë."

## 10

### *Komo 'ba vo timëlë yako*

1 Yësu iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ëkyi ta da resi. Zë ödunnî dë kpuru ta haresi zi jolo 'ba timëlë.

2 Vidi mati ödu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timëlë.

3 Mora vo ga haresi kongö ayëhu haresi zi vo yako timëlë, ehe timëlë ayolönnî gu vo yako 'bënnî. Mo ako'jo timëlë 'bëni ru zë aba, ehe alaga dagba zi zë yaga.

4 Mati mo ayasi timëlë 'bëni nee ku biya yaga, mo i'bë dagba da komo zë, ehe zë usunnî gö mo, ga kö'du zë ayolönnî gu mo.

<sup>5</sup> Tīmēlē usu ga vo leze maakowe dē. Zē ayɔlɔnni gu vo leze dē, ehe zē ahonni 'de."

<sup>6</sup> Yēsu ayada komo nenyē zi vīdiyē, mora zē ayɔlɔnni dē a'di ra mo ēdi ame'do kō'du mo.

### *Yēsu vo tīmēlē yako laka ra*

<sup>7</sup> Here Yēsu iya lōhu, "Ma yada tīnyō zi ye henye, ma haresi zi tīmēlē.

<sup>8</sup> Vīdi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe tīmēlē owo da ma kōlō tēmī zē ne dē.

<sup>9</sup> Ma haresi ra. Zē biya mati ayinni kpuru ta da ma, akayɔmɔ. Zē atayinni, atī'bēnni, ehe aki'janni loma.

<sup>10</sup> Vo logo ayi nje zi kolɔ, kofo, ehe yaɲa. Mayi zi vīdi biya tēdinni dīdi aba, ehe zi tēdinni mo aba ndo.

<sup>11</sup> "Ma vo tīmēlē yako laka ra. Vo tīmēlē yako laka i'di dīdi nī kō'du tīmēlē 'bēni.

<sup>12</sup> Vo lɔɔ kō'do anzanni dē kaa vo tīmēlē yako mati tīmēlē na 'bomo. Ēzē ongɔnni wōliwōli atayi, zē aho wēnni ilanni tīmēlē. Here wōliwōli iri ehe apere tīmēlē nee.

<sup>13</sup> Vo lɔɔ kō'do aho wēnni 'de ga kō'du zē asosunni kō'du 'ba tīmēlē nee dē.

<sup>14</sup> "Ma vo tīmēlē yako laka ra. Ma yolo tīmēlē ame, ehe zē ayɔlɔnni ma,

<sup>15</sup> kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mī'di dīdi ma kō'du tīmēlē ama.

<sup>16</sup> Mēdi tīmēlē maako ēti anzanni dē tēmī jolo 'ba tīmēlē nenyē. Ma kika zē kpa ga bi kōlō, ehe zē akowonni gu ma. Here atēdinni goli kōlō 'ba tīmēlē ehe vo yako kōlō.

<sup>17</sup> "Bu ɔwɔ ma ga kō'du mī'di dīdi ma, here ma kīri hulēhu lōhu.

<sup>18</sup> Vīdi maako oba dīdi ma dē kazi ma. Ma ra mī'di mī kō'du komba 'bama. Mēdi kyigɔ aba zi kī'di, ehe kyigɔ aba zi kīri hulēhu lōhu, kaa mati 'Bu ma i'di kō'du mo zi ma zi kō'do."

<sup>19</sup> Mati zē owonni me'do 'ba Yēsu ne, Yude inye mī nni.

<sup>20</sup> Maakowe kyɔ tēmī zē iyanni henye, "Mo ēdi dakyikyī aba mī nī. Mo vo lōkyi ra. Kō'du a'di zi mbili koze zi mo?"

<sup>21</sup> Mora agamowe iyanni henye, "Hala vīdi mati dakyikyī aba mī nī atɔ'bo kiya kō'du nenyee? Vīdi maako anza dē kaa nenyē zi tɔ'bo vo komokōnduwē kī'di zi bi kongɔ?"

### *Vīdi ombanni Yēsu dē*

<sup>22</sup> Mī tona nani, Yēsu ēdi mī Yerusalema kō'du karama 'ba yēkēlu.

<sup>23</sup> Kadra maako aba, mo ēdi alasi mī kapa 'ba yēkēlu sēnjē 'ba Solomono

<sup>24</sup> ehe Yude atoto rē nni toko rɔ mo. Zē iyanni henye, "Hala na konda omba tī'bē ze sesi kō'du sōsu aba? Ēzē yī Korisitɔ ra, ayada zi ze huwē."

<sup>25</sup> Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe dē zi koma kō'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada ēyi ra ma.

<sup>26</sup> Mora kyere anze dē tīmēlē ama, ome kō'du 'bama dē.

<sup>27</sup> Tīmēlē ama owonni gu ma, ehe ma yolo zē. Zē usunni ga ma.

<sup>28</sup> Mī'di dīdi ma nburu zi zē, here kazi zē olunni. Vīdi maako akoba zē dē yaga ta kala ma.

<sup>29</sup> 'Bu ma i'di zē zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vīdi maako ɔ'bo dē zē koba ta kala mo

<sup>30</sup> Ma kōlō 'Bu aba."

<sup>31</sup> Kpa lōhu vo dagbe 'ba Yude obanni yitō kō'du zi Yēsu kofo.

<sup>32</sup> Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyɔ zi ye mati 'Bu ma utu ma zi kō'do. Ma vala ra ombe ma ku'du gɔ mo yitō aba?"

<sup>33</sup> Zē aya'banni do mo iyanni henye, "Danza dē yī ku'du yitō aba ga kō'du wa laka mati o'do. Dēdi yī ku'du yitō aba ga kō'du alidi Wiri. Yī ŋɔbō vīdi ra, ehe kinye ēdi akiya zi tēdi na Wiri."

<sup>34</sup> Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Mī wayōru 'be, Wiri iya dē henye, 'E wiri mbiya ra?"

<sup>35</sup> ɔ'be dē he wasa wayōru aba, mati mī mo Wiri ame'do zi vīdi naniye ehe ako'jo zē wiri.

<sup>36</sup> Here kō'du a'di asusuwē ma lidi Wiri ga kō'du miya henye ma Wisi 'ba Wiri? Tapēti mo biya, ēdi 'Bu ra ako'jo ma kō'du lɔɔ nenyē. Mo ra kpa vīdi mati utu ma mī damōku.

<sup>37</sup> Ēzē manza dē ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi kō'do, neene ome dē mī ma.

<sup>38</sup> Mora ēzē mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga kō'du nani, gbī le ēzē anze dē koma aba mī ma. Neene akayole tīnyō

henye, 'Bu ëdi k l  ma aba, ehe ma k l  'Bu aba."

<sup>39</sup> L hu z  ombanni zi Y su kiri. Y su anza d  hu kyigo 'b z . I'b  yaga ta kala z .

<sup>40</sup> Mo umu ky ti Ranga Yeredene bi mati Yowani  di kyere bapatisi ki'di. Mati Y su  di ani,

<sup>41</sup> vidi kayo ayinni zi mo. Z   dinni akiya henye, "Yowani o'do kyin  'ba k 'du koro maakowe d , mora k 'du biya mati mo iya k 'du 'ba Y su  di tinyo."

<sup>42</sup> Vidi kayo naniye i'di koma 'benni kpa mi Y su.

## 11

### *Koli 'ba Lazara*

<sup>1</sup> Kora maako ru mo Lazara al pi na koo mi gawo 'ba Beteniya. Mo  di  mi aba riyo, Mariya ehe Marita.

<sup>2</sup> Nenye kpa te Mariya mati yaa ope y ningutru da Yere ehe akyito burutu mo yevu 'beni aba.

<sup>3</sup>  miy  utunni k 'du kise zi Y su ehe ayadanni zi mo aboka laka 'bomo Lazara  di na rakoo.

<sup>4</sup> Mati Y su owo k 'du nenye iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza d  koli, mora  di zi kika wayeto zi Wiri ehe Wisi omo."

<sup>5</sup> Y su owo Marita,  mi mo ehe Lazara.

<sup>6</sup> Here mati mo owo mo  di na koo alima bi mati mo  di 'domo ko'do riyo aba lohu.

<sup>7</sup> Neene mo iya zi vo l 'bo 'beniy  henye, "Yaanya aba di'b e hul hu Yudiya."

<sup>8</sup> Z  iyanni henye, "Raboni, vidi naniye ombanni zi ku'du yi yito aba brua! K 'du a'di omba zi ti'b  hul hu?"

<sup>9</sup> Y su aya'ba henye, "Kadra anza d  'but  domoriyo mi ko'do k l ?  z  alasi mi kadra, bikanyi 'beyi atedi kazi kadra ehe otra ndi yi d .

<sup>10</sup> Mora  z  alasi yondo aba, akotra ndi y  ga k 'du anza d  bikanyi maako aba."

<sup>11</sup> Neene mo ayada zi z  henye, "Aboka ze Lazara  di ako'do, ehe m di ti'b  ani zi mo liro."

<sup>12</sup> Z  aya'banni henye, "Yere  z  mo  di ako'do, mo atenyi na laka."

<sup>13</sup> Y su  di ame'do tinyo k 'du koli 'ba Lazara, mora vo l 'b w  asosu 'benni mo  di nje ame'do k 'du 'ba ko'do.

<sup>14</sup> Here Y su ayada zi z  huw , "Lazara oli ku.

<sup>15</sup> Ma rakyenyi aba manza d  ani, ga k 'du yaanya aba atediy  dono aba zi ki'di koma 'be mi ma. Di'b e zi mo."

<sup>16</sup> Toma mati ru rez  'bomo  di "Loja" iya zi vo l 'bo agamowe henye, "Ayiye di'b e, here da to'bo koli mo aba."

### *Y su inj  Lazara na didi*

<sup>17</sup> Mati Y su oko Beteniya, mo ija Lazara  di ku nzo mi dawogo ko'do sowo aba.

<sup>18</sup> Beteniya  di tisiwa aba ta da wiri wota ta Yerusalema,

<sup>19</sup> ehe Yuda kayo ayinni ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lelu ga k 'du  ndu z  oli ku.

<sup>20</sup> Mati Marita owo henye Y su oko ku, mo i'b  yaga zi do mo kutr , mora Mariya alima 'beni loko.

<sup>21</sup> Marita iya zi Y su henye, "Yere, ez  yi  di kinye,  ndu ma oli d .

<sup>22</sup> Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wiri ako'do wa mati ako'jo."

<sup>23</sup> Y su ayada zi mo iya henye, " ndu yi akadidi lohu."

<sup>24</sup> Marita aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo ku mo atenyi na didi mi ndundu ko'do aba, ez  biya yoku  nyi ku."

<sup>25</sup> Y su iya zi Marita henye, "Ma ra vidi mati  di yoku kinj  zi didi. Vidi biya mati omani mi ma akadidinni, ez  olinni le.

<sup>26</sup> Ehe vidi biya mati alimanni ga k 'du 'ba koma mi ma tinyo akolinni d . Oma nenye ku?"

<sup>27</sup> Mo al z  iya henye, "Oo Yere, moma yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri. Yi ra vidi mati da sosu k 'du mo atayi mi damoku ne."

### *Y su udu*

<sup>28</sup> Tapeti Marita iya nenye, mo i'b  liwo iya zi  mi ni Mariya, "Raboni  di kinye, ehe mo omba zi yi kongo."

<sup>29</sup> Kandi mati Mariya owo nenye, mo  nyi riye i'b  yaga zi Y su.

<sup>30</sup> Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'b  do mo kutr .

31 Vidī kayo ayinnī zi da Mariya lēlu, ehe mati kandi zē ongōnnī mo ıla loko, asōsunnī mo ēdī tī'bē dawogo zi kudu. Here zē alō'bōnnī gbɔ ga ndī mo.

32 Mariya i'bē bi mati Yēsu 'dɔmo. Kandi mati mo ongɔ mo, alɔmvɔ burutu mo iya henye, “Yere, ēdī kyere kinye, ōndu ma oli dē.”

33 Mati Yēsu ongɔ Mariya ehe vidī mati mo aba ēdinnī akudu, mo kō'du sōsu aba

34 Ako'jo henye, “Kila i'dī yē ida rɔ mo?” Zē aya'bannī henye, “Yere, ayi ongɔ te.”

35 Yēsu ayeto kudu.

36 Vidī iyannī henye, “Ongɔ te hala mo ɔwɔ Lazara.”

37 Kya zē maakowe iyannī henye, “Mo ayēhu komo 'ba vo komokōndu. Kō'du a'di mo atɔ'bo dē sesi Lazara kazi koli?”

### *Yēsu injē Lazara tēmī koli*

38 Yēsu zɔ kō'du sōsu kyedre aba. Here mo i'bē dawogo mati na wōru yitō alulu ŋbirī hɔ mo.

39 Neene mo ayada zi vidīyē yitō ne lulu 'de yaga ta hɔ mo. Mora Marita iya henye, “Yere, ayɔlɔ henye, Lazara oli go mo o'do ku sowɔ, ehe kēzī mo atēdī ku na kyēnyē.”

40 Yēsu aya'ba dɔ mo henye, “Gba ma yada dē zi yī henye, ēzē ēdī koma aba, akongɔ bikanyi kyedre 'ba Wiri?”

41 Tapēti alulu yitō ne ku dakapa, Yēsu ongɔ bi riyē zi komoriyē ehe amōtu henye, “Bu, mo'dɔ ōwō'dī zi yī ga kō'du aya'ba da mōtu 'bama.

42 Ma yɔlɔ ku 'duwī ēdī da mōtu 'bama ya'ba. Mora miya nenyē, here zi vidī kinye nee koma yī ra utu ma.”

43 Mati Yēsu inde mōtu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba henye, “Lazara, ayi yaga!”

44 Kora mati oli ne ayi gbɔ yaga. Kala mowe ehe ndī mowe olo mī bɔngɔ 'ba wakusu, ehe bɔngɔ ayōfu komo mo. Yēsu ayada zi vidīyē henye, “Inge mo, ile mo mī'bē.”

### *Yere 'ba zi kofɔ Yēsu*

*(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

45 Vidī kayo mati ayinnī zi Mariya, ongōnnī wa mati Yēsu o'dɔ, zē i'dinnī koma 'bēnnī mī mo.

46 Maakowe i'bēnnī zi Farasiye ehe ayadannī wa mati Yēsu o'dɔ.

47 Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atɔtɔ rē nni bi kōlō iyannī henye, “A'di ra da ko'de? Kora nenyē ēdī kyinē 'ba kō'du koro ko'dɔ kyɔ.

48 Ēzē da dɔre mo dē yaanya aba, vidī biya akī'dinnī koma 'bēnnī mī mo. Neene vidī 'ba Roma atayinnī ehe akayanannī yēkēlu dakaŋo 'beze aba.”

49 Ma kōlō maako tēmī zē ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mī kɔɔ nani. Mo ame'do riyē iya henye, “E vidī nee, anze dē kō'du yɔlɔ aba.

50 Ayɔle dē henye, ēdī na laka zi vidī kōlō koli kō'du vidīyē, kazi dakaŋo ra yaŋa biya?”

51 Kayafa iya nenyē dē na bi dē nī. Kaa kyedre 'ba vo karase mī kɔɔ nani, mo ēdī kumē henye, Yēsu ra akoli kō'du 'ba dakaŋo.

52 Yēsu oli dē nje kō'du dakaŋo 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidī biya 'ba Wiri mati apere rē nni ne zi drɔko bi kōlō.

53 Here mī ko'do nani dagba ani, vidī ayetonnī mala ko'dɔ zi Yēsu kī'dī zi koli.

54 Ga kō'du mala rɔ mo nenyē, Yēsu adɔrɔ lasi toko mī vidī kayo na dangōlō. Mo i'bē mī gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipī, ehe mo alima ani vo lō'bo 'bēniyē eti.

55 Ēdī ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vidī kayo 'ba Yude mati alimannī yaga tēmī dakaŋo, ayinnī mī Yerusalema zi rē nni kɔ'jɔ ŋbala ga kō'du 'ba karama.

56 Zē omannī bi toko kō'du Yēsu. Neene mati zē ēdinnī mī yēkēlu, zē ako'jonnī oka ma kōlō maako henye, “Asōsu 'bēyī mo atayi dē kinye mī karama 'ba laga 'ba koli?”

57 Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadannī zi vidīyē zi zē yɔlɔ, ēzē vidī maako tēmī zē ongɔ Yēsu ku. Nenyē ēdī hala zē asōsunnī zi mo kīrī.

## 12

### *Alōmu Yēsu mī Beteniya*

*(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)*

1 Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yēsu i'bē hulēhu zi Beteniya,



bi mati Lazara alima 'dɔmo, mati mo injɛ mo tɛmɪ koli.

<sup>2</sup> Zɛ o'dɔnnɪ wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kɔlɔ tɛmɪ vidɪ mati ɛdɪnnɪ alima ani da tarabiza Yɛsu aba.

<sup>3</sup> Mariya oba maranji yɛningutru ogo kɔhi kyedre aba ehe ope burutu Yɛsu. Mo akyitɔ zɛ zi teli yɛvu 'bɛnɪ aba, ehe tato ndili 'ba yɛningutru ne, oso mɪ loko ne.

<sup>4</sup> Vo lɔ'bɔ maako ru mo Yudasi Sikereto ɛdɪ ani, mati mo ra omba tɪ'bɛ zi Yɛsu susu. Mo ako'jo henye,

<sup>5</sup> "Kɔ'du a'di yɛningutru nenyɛ ogo dɛ yaga kɔhi nɔbirɪri lamiwota aba ehe kɔhi mo kɪ'dɪ zi vo leriye?"

<sup>6</sup> Yudasi tinyɔ asɔsu kɔ'du vo leriye dɛ. Mo ako'jo kɔ'du ne ga kɔ'du mo injɛ anɔboro 'ba kɔhi ehe mɪ kadra maako aba akalogo zi nɪ.

<sup>7</sup> Yɛsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ile mo kutu nɪ aba. Mo ma sesi wa mati mo ɛdɪ mo aba kɔ'du kadra 'ba ma kusu.

<sup>8</sup> Atɛdiyɛ 'duwɪ vo leriye ɛtɪ, mora atanze dɛ 'duwɪ ma aba."

### *Yɛrɛ zi Lazara kofo*

<sup>9</sup> Vidɪ kayo ayinnɪ mati zɛ owonnɪ henye Yɛsu ɛdɪ ani. Zɛ ombannɪ kpa zi Lazara kongɔ ga kɔ'du Yɛsu injɛ mo tɛmɪ koli.

<sup>10</sup> Here kyedree 'ba vo karase o'dɔnnɪ yɛrɛ kpa zi Lazara kofo.

<sup>11</sup> Mo ra i'dɪ vidɪ kayo zi dɛ nnɪ kotɔ kazi zɛ ehe kɪ'dɪ koma 'bɛnnɪ mɪ Yɛsu.

### *Yɛsu ɔdu mɪ Yerusalema (Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)*

<sup>12</sup> Ko'do ma vere aba vidɪ kayo ɛdɪnnɪ mɪ Yerusalema kɔ'du 'ba karama. Mati zɛ owonnɪ henye Yɛsu ɛdɪ tayi kɔ'du 'ba karama,

<sup>13</sup> zɛ obannɪ mbili 'ba mbirɔ ehe i'bɛnnɪ yaga zi mo mɛtɛ. Zɛ agbɔgbɔ hɛ nnɪ henye, "Wayeto zi Wirɪ! Wirɪ mɪ'dɪ ya'da zi vidɪ mati ayi mɪ ru 'ba Yere! Wirɪ mɪ'dɪ ya'da zi Yere 'ba Yiserele!"

<sup>14</sup> Yɛsu i'ja makakya aho dɔ mo kaa wayɔru iya,

<sup>15</sup> "Vidɪ 'ba Ziyɔnɔ, ere dɛ! Yere 'be ɛdɪ tayi yaanya aba mo ɛdɪ ataho da makakya."

<sup>16</sup> Mɪ dagba mo vo lɔ'bɔ 'ba Yɛsu ayɔlɔnnɪ dɛ. Mora tapɛtɪ mo irɪ wayeto kazi Wirɪ ku, zɛ asɔsunnnɪ henye, wayɔru

iya nenyɛ kɔ'du mo ehe zɛ o'dɔnnɪ nenyɛ ko'do mo.

<sup>17-18</sup> Vidɪ kayo ayinnɪ zi Yɛsu ga kɔ'du zɛ onɔnnɪ mo Lazara ko'jo yaga tɛmɪ dawogo. Zɛ asesinnɪ nduwɛ me'do kɔ'du mo ehe kɔ'du koro nenyɛ. Zɛ ayinnɪ zi Yɛsu ga kɔ'du zɛ onɔnnɪ kɔ'du kyinɛ wakoro mati mo o'do.

<sup>19</sup> Mora Farasiye iyannɪ zi oka ma kɔlɔ henye, "Waako anza dɛ da tɔ'bɔ ko'do! Vidɪ biya mɪ damɔku ne ɛdɪnnɪ kusu ga Yɛsu."

### *Girigi maakowe ombannɪ zi Yɛsu kongɔ*

<sup>20</sup> Vidɪ 'ba Girigi maakowe i'bɛnnɪ Yerusalema zi mɔtu mɪ kadra 'ba karama aba.

<sup>21</sup> Pilipo ta Beteseyida mɪ Galilaya ɛdɪ kpa ani. Here zɛ i'bɛnnɪ zi mo iyannɪ henye, "Kyedre, domba ze zi Yɛsu kongɔ."

<sup>22</sup> Pilipo ayada zi Anderiya. Zɛ riyɔ ne i'bɛnnɪ zi Yɛsu ayadannɪ zi mo.

<sup>23</sup> Yɛsu iya henye, "Kadra yaanya aba ɔkɔ ku kɔ'du Wisi 'ba Vidɪ zi kirɪ kyedre wayeto.

<sup>24</sup> Ma yada tinyɔ zi ye, i'jɔ 'ba nyenyɔ mati alɛpɪ dakaɔo atanza dɛ kyɔ ta da i'jɔ ma kɔlɔ nje ɛzɛ oli. Mora ɛzɛ oli, ako'jo nyenyɔ kyɔ.

<sup>25</sup> ɛzɛ ɔwɔ didi yɪ, akayɔlu. ɛzɛ ila kɔ'du 'ba damɔku nenyɛ, akɪ'dɪ didi ma nɔburu zi yɪ.

<sup>26</sup> ɛzɛ alɪtu zi ma, atɪ'bɛ ma aba. Vo litu 'bame atɛdɪnnɪ ma aba bi mati ma 'dɔmo. ɛzɛ alɪtu zi ma, 'Bu ma akoro yɪ."

### *Yɛsu ame'do kɔ'du koli 'bɛnɪ*

<sup>27</sup> "Yaanya aba ma mɪ riti kyedre, ma yɔlɔ dɛ a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dɛ zi sesi ma tɛmɪ kadra 'ba riti nenyɛ. Tinyɔ mayi mɪ damɔku kɔ'du kadra 'ba riti nenyɛ.

<sup>28</sup> Here 'Bu, ika wayeto zi ru yɪ." Gu ayi ta komoriyɛ iya henye, "Mika wayeto ku nzɔ zi ma, ehe ma ko'do lɔhu."

<sup>29</sup> Mati vidɪ kayo nee owonnɪ gu ne, kya zɛ maakowe asɔsu 'bɛnnɪ piwo ra. Ag-amowe asɔsu 'bɛnnɪ malayika ra ame'do zi Yɛsu.

<sup>30</sup> Here Yɛsu ayada zi vidɪ kayo nee, "Gu nani ame'do zi kɔnyiye, anza dɛ ma.

<sup>31</sup> Vidi 'ba damöku nenyé yaanya aba o'do vurë 'bëzë ku, ehe yere 'ba damöku nenyé u'du ku nzo yaga.

<sup>32</sup> Èzë umbë ma ku riyë ta dakanjo, ma ko'do vidi biya komba zi tayi zi ma."

<sup>33</sup> Yësu ëdi ame'do kö'du gëri ma aki'di ni zi kofo.

<sup>34</sup> Vidi kayo nee iyanni zi Yësu henyé, "Wayöruwë 'ba kö'du ki'di ayandi henyé, Korisito ne akalima nburu. Hala o'bo kiya henyé Wisi 'ba Vidi akinjë riyë zi koli? Èyi ra nenyé Wisi 'ba Vidi?"

<sup>35</sup> Yësu aya'ba do mo iya henyé, "Bikanyi atëdiyë aba nje tisiwa. Alasiye mi bikanyi ezë ato'be here kazi biköndu akakowe. Kora mati mo alasi mi biköndu, mo ayolo dë nëdi ti'bë kila.

<sup>36</sup> Ome mi bikanyi mati ëdiyë aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi."

### *Vidi ombanni dë zi tedi koma aba mi Yësu*

Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo ila bi nani i'bë mi bi 'ba rakoho.

<sup>37</sup> Mo o'do kyinë 'ba kö'du koro kyo mi kutë vidi kayo, mora zë gba zo ombanni dë zi tedi koma aba mi mo.

<sup>38</sup> Nenyé o'do rë ni zi wa mati nëbi Yisaya iya atayi tinyö, "Yere, èyi ra oma mi kö'du kise 'beze? Ehe èyi ra ongo kyigo kyedre 'bëyi?"

<sup>39</sup> Vidi o'bönni dë zi tedi koma aba mi Yësu, ga kö'du Yisaya iya kpa henyé,

<sup>40</sup> "Wirë isi komo zë here kazi o'bönni bi kongö, ehe o'do di'di zë na kyigo here zë o'bönni dë yolo. Mo o'do nenyé here kazi zë a'banni zi mo ehe kö'jo zë."

<sup>41</sup> Yisaya iya nenyé, ga kö'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yësu ame'do kö'du mo.

<sup>42</sup> Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dinni koma 'bënni mi Yësu, mora zë ayadanni dë zi vidi maako, ga kö'du Farasiye i'dinni kö'du ku nzo zi vidiyë anza dë zi wa maako ko'do zi vidi maako mati ëdi koma aba mi Yësu.

<sup>43</sup> Vo dagbe ombanni wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zë ombanni wayeto kazi Wirë.

### *Yësu ayi zi damöku yomo*

<sup>44</sup> Mi gu kyembe aba Yësu iya henyé, "Vidi mati ëdi koma aba mi ma, ëdi kpa koma aba mi vidi mati utu ma.

<sup>45</sup> Ehe vidi mati ongo ma, ongo vidi mati utu ma ne ku.

<sup>46</sup> Ma bikanyi mati ayi mi damöku. Vidi mati ëdi koma aba mi ma, alima dë mi biköndu.

<sup>47</sup> Ma ra dë vidi mati ako'do vurë kyënyë 'ba vidi naniye mati ombanni dë zi koro kö'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidi 'ba damöku nenyé, anza dë vo ko'do vurë kyënyë 'bëzë.

<sup>48</sup> Mora vidi mati omba ma dë ehe wayandi 'bama, ako'do vurë kyënyë ro mo mi ndundu 'ba ko'do aba, mi wa mati miya.

<sup>49</sup> Manza dë me'do ga kö'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya.

<sup>50</sup> Ma yolo ku kö'du ki'di omo akika didi ma nburu. Nenyé ëdi hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma."

## 13

### *Yësu akaka burutu 'ba vo lö'bö 'bëniyë*

<sup>1</sup> Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yësu ayolo henyé kadra ne oko ku kö'du ni zi kila damöku nenyé ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwi mo owo vo lö'bö 'bëniyë mi damöku nenyé, ehe mo owo zë le mi ndundu.

<sup>2</sup> Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasí, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yësu susu.

<sup>3</sup> Yësu ayolo nayi kazi Wirë ehe na ti'bë hulëhu zi Wirë. Mo ayolo kpa henyé, 'Bu i'di kyigo ku biya zi ni.

<sup>4</sup> Here kadra 'ba wakonyo aba Yësu ënyë riyë, mo oto böngö 'ba rë ni ma ta yaga, ehe olo böngörateli toko bi kö'di kida 'ba gë ni.

<sup>5</sup> Mo i'di wini mi siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lö'bö 'bëniyë kaka ehe kyitru zë böngörateli mati mo usu ne aba.

<sup>6</sup> Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henyé, "Yere, ëdi ti'bë zi burutu ma kaka?"

<sup>7</sup> Yësu aya'ba iya henye, “Tinyö ayolo wa mati mëdi ko'do ne dë, mora yaa akayolo.”

<sup>8</sup> Petero aya'ba henye, “Akaka burutu ma dë!” Yësu ayada zi mo henye, “Ëzë ma kaka yi dë, tinyö anza dë 'bama.”

<sup>9</sup> Simona Petero aya'ba do mo iya henye, “Yere, akaka dë nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!”

<sup>10</sup> Yësu aya'ba henye, “Vidi mati akaka rë nni ku ehe ëdinni ku biya nbala omba nje zi burutu zë ra kaka. Ehe e vo lö'bö 'bame, ëdiyë nbala nje vidi kolo tēmi yē.”

<sup>11</sup> Yësu ayolo ëyi ra akasusu ni. Kö'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kolo tēmi yē.

<sup>12</sup> Tapëti Yësu akaka burutu vo lö'bö 'bëniyë ehe usu bongö 'bëni ma ta yaga ne hulëhu, mo alima akaño löhu. Here mo iya henye, “Ayole wa mati mo'do zi ye ne ku?”

<sup>13</sup> Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kö'du nani ëyi ra ma.

<sup>14</sup> Ëzë Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wë, o'de kpa te here zi oka ma kolo maako.

<sup>15</sup> Ma yada go mo ku, ehe o'de zi oka ma kolo maako te wa mati mo'do zi ye.

<sup>16</sup> Ma yada tinyö zi ye henye, vo lituwë anzanni dë kyedre ta da vo dë nni, ehe vo litu kike anzanni dë kyedre ta da vidi mati utu zë ne.

<sup>17</sup> Ayole wa nenyee ku. Wirë ak'i'di ya'da zi ye, ëzë o'de zë.”

<sup>18</sup> “Manza dë ame'do kö'du wë biya. Ma yolo zë mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayöru iya, atayi tinyö. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rë ni ku na vo wehe ra ma.’

<sup>19</sup> Mëdi yada nenyee zi ye biya gba kazi rë ni ko'do, here ëzë o'do rë ni ku, akome ëyi ra ma.

<sup>20</sup> Ma yada tinyö zi ye, vidi mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vidi mati utu ma.”

*Yësu ayada wa ma ako'do rë ni zi ni*

*(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)*

<sup>21</sup> Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo lö'bö 'bëniyë

henye, “Ma yada tinyö zi ye henye, vidi ma kolo tēmi yē akasusu ma.”

<sup>22</sup> Dë zë wirëwirë kö'du wa mati mo iya ne. Zë nje bi kongö aba da oka ma kolo.

<sup>23</sup> Yësu owö vo lö'bö mati ëdi alima kara zi ni bi 'ba wakonyo,

<sup>24</sup> ehe Simona Petero o'do kala ni zi vo lö'bö nenyee zi ki'ja ma vala ra Yësu ame'do kö'du mo.

<sup>25</sup> Here vo lö'bö ne idë rë ni zi Yësu ehe ako'jo henye, “Yere, ma vala ra tēmi ze ëdi ame'do kö'du mo?”

<sup>26</sup> Yësu aya'ba iya henye, “Ma kusu nzoyi mangölo'bo nenyee mi gbenje ehe ki'di zi vidi mati mëdi ame'do kö'du mo.” Here Yësu usu mangölo'bo gbo ehe i'di zi Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto.

<sup>27</sup> Kandi Satani ayaña da Yudasi. Yësu iya henye, “Yudasi, i'bë kandi o'do wa mati zi yi ko'do.”

<sup>28</sup> Vidi maako bi 'ba wakonyo ne ayolo kö'du mati Yësu iya ne dë.

<sup>29</sup> Mora ga kö'du Yudasi ra na vo kahi sesi, kya zë maakowe asösunni henye Yësu ayada zi mo zi kogo wa mati zë ombanni kö'du karama. Agamowe asösunni henye Yësu ayada zi mo zi kahi ki'di zi vo leri.

<sup>30</sup> Yudasi oba nzoyi mangölo'bo, i'bë yaga. Eëdi ku nzo yondo.

*Kö'du ki'di kyiyi*

<sup>31</sup> Tapëti Yudasi i'bë ku Yësu iya henye, “Yaanya aba Wisi 'ba Vidi ak'i'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wirë.

<sup>32</sup> Here tapëti Wirë akiri wayeto ku ga kö'du mo, Wirë ak'i'di wayeto zi mo, ehe Wirë ako'do kandi.

<sup>33</sup> Gisi ame, ma tēdiyë aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dë. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'O'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë.’

<sup>34</sup> Mora mëdi kö'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: owe oka ma kolo maako, kpa te kaa mati mowö e.

<sup>35</sup> Ëzë owe oka maakowe mi gëri nenyee, vidi biya akayolonni e vo lö'bö 'bama ra.”

*Lömu 'ba Petero*

*(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)*

<sup>36</sup> Simona Petero ako'jo henye, “Yere, ëdi ti'bë kila?” Yësu aya'ba henye, “O'bo

dë ti'bë ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani ati'bë.”

<sup>37</sup> Petero ako'jo henye, “Yere, kö'du a'di mo'bo dö ti'bë yi aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!”

<sup>38</sup> Yësu ako'jo henye, “Tinyö akoli kö'du ma? Ma yada zi yi tinyö, gba kazi zanga yëru yapa, akiya da wota henye ayolo ma dö.”

## 14

### *Yësu gëri ra zi 'Bu*

<sup>1</sup> Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, “Asösuwë kö'du dö. Ediyë koma aba mi Wirî. Ome kpa mi ma.

<sup>2</sup> Loko kayo ëdi mi liɔ 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dö zi ye, ëzë anza dö tinyö. Mëdi ti'bë ani zi bi ko'jo biya zi ye na kölö.

<sup>3</sup> Tapëti mo'do nenye ku, ma ta'ba hulëhu kobe ma aba. Here da tedi ze ga bi kölö.

<sup>4</sup> Ayole gëri mati mëdi ati'bë zi mo ne ku.”

<sup>5</sup> Toma iya henye, “Yere, da yolo dö ëdi ati'bë kila! Hala da to'bo yolo gëri ne?”

<sup>6</sup> Yësu aya'ba henye, “Ma gëri, tinyö, ehe didi! Kazi ma, vidi maako o'bo dö ti'bë zi 'Bu.

<sup>7</sup> Eze tinyö ayole ma, akayole 'Bu. Mora temi ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku.”

<sup>8</sup> Pilipo iya henye, “Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba.”

<sup>9</sup> Yësu aya'ba henye, “Pilipo, mëdi yi aba kadra konda aba ayolo dö ma eyi? Eze ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala ato'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye?

<sup>10</sup> Oma dö henye, ma kölö 'Bu aba ehe 'Bu kölö ma aba? Wa mati miya, miya dö kö'du ma. 'Bu mati alima mi ma, ra o'do wa nenye.

<sup>11</sup> Ome mi ma eze miya henye, 'Bu kölö ma aba ehe ma kölö 'Bu aba. Mandere ome mi ma kpa nje ga wa mati mëdi ako'do.

<sup>12</sup> Ma yada tinyö zi ye henye eze ëdiyë koma aba mi ma, ako'de kpa te wa mati mëdi ako'do. Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kö'du mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu.

<sup>13</sup> Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe kö'du mo. Gëri nenye aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu.

<sup>14</sup> Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi ko'do mi ru ma.”

### *Alömu zi kutu Lawo Laka*

<sup>15</sup> Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, “Eze owe ma, ako'de kaa mi'di kö'du mo.

<sup>16</sup> Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakonyiye ehe 'duwi atëdiyë aba.

<sup>17</sup> Lawo Laka akayada zi ye wa mati tinyö. Vidi 'ba damöku nenye o'bönni dö kiri Lawo, ga kö'du zë ongönni dö mandere yolo mo. Mora ayole Lawo ku, ga kö'du mo ëdiyë aba ehe akasesi lima nduwë mi yë.

<sup>18</sup> Ma kile dö kaa wala. Ma tayi hulëhu zi ye.

<sup>19</sup> Tisiwa aba vidi mi damöku nenye o'bönni dekpe zi ma kongö, mora akonge ma. Ehe ga kö'du ma lima, akalime.

<sup>20</sup> Here akayole ma kölö 'Bu aba. Akayole, e kölö ma aba, ehe ma kölö ëti.

<sup>21</sup> Eze owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atowo e. Ma katowo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di.”

<sup>22</sup> Yudasi ma agamo anza dö Yudasi Sikereto, ame'do riyë ako'jo kö'du henye, “Yere, mi me'do bëyi ne a'di akayada zi ze yi kaa a'di, mora ayada dö zi vidi 'ba damöku nenye?”

<sup>23</sup> Yësu aya'ba henye, “Eze vidi maako owo ma, zë akorönni ma. Here 'Bu ma akatowo zë, da katayi zi zë ehe lima mi zë.

<sup>24</sup> Mora vidi mati owo ma dö, oro ma dö. Wa mati owowe miya tinyö ayi dö kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma.”

<sup>25</sup> “Ma yada kö'du nenye zi ye, mati ma gba ëti.

<sup>26</sup> Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mi ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye.”

<sup>27</sup> “Mi'di rakyëyi zi ye, kyinë 'ba rakyëyi mati nje ma to'bo ki'di. Anza dö kaa rakyëyi mati damöku nenye aki'di. Here asösuwë dö mandere tere.



28 Owowe ma ku nzo kiya henye, mēdi atī'bē ehe ma tayi kpa hulēhu zi ye. Ēzē tīnyō ɔwe ma, ēdiyē rakyenyi aba mēdi ku tī'bē hulēhu zi 'Bu, ga kō'du mo ēdi kyedre ta da ma.

29 Mēdi yada zi ye nenye gba kazi ma tī'bē, here ēzē o'do rē ni, atēdiyē koma aba mī ma.

30 Mɔ'bo dekpe me'do eti na konda, ga kō'du yere 'ba damōku nenye ēdi tayi. Mora mo anza dē kyigɔ aba da ma.

31 Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vīdi biya mī damōku ne akayɔlonni mowɔ mo. Ēdi ku kadra 'ba zi ze tī'bē yaanya aba."

## 15

### *Yēsu tīnyō kaga tana*

1 Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ma tīnyō kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka.

2 Mo iga ngora 'bama biya mati ananni kolo dē yaga. Mora mo ikye n̄bala biya da ngora mati ēdi tana kolo, here zi tana kolo kyɔ.

3 E ku nzo n̄bala ga kō'du wa mati miya zi ye.

4 Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora ɔ'bo dē tana kolo nje ēzē alima na rakida zi kaga, here ɔ'be dē tana kolo nje ēzē alime na rakida zi ma."

5 "Ma kaga ra, e ngora ra. Ēzē alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyɔ. Mora ɔ'be dē wa maako ko'do kazi ma.

6 Ēzē alime dē na rakida zi ma, aku'duwē yaga. Atēdiyē kaa ngora kyitru matī atoto bi kōlō ehe o'bo mī wa'do.

7 Ēzē alime na rakida zi ma ehe kō'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mōtuwē ga wa mati ombe, ehe mōtu 'be akaya'ba do mo.

8 Ēzē ayiye ku na kolo laka 'ba vo lō'bō 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lō'bō 'bame.

9 Mowɔ e kaa 'Bu ma ɔwɔ ma. Here alime mī watowɔ 'bama.

10 Ēzē orowe ma, ma kasesi towɔ e kaa 'Bu ma asesi towɔ ma, ga kō'du moro mo."

11 "Ma yada nenye zi ye, zi ye tēdiyē mī rakyenyi 'bama ma n̄buru.

12 Yaanya aba ma yada zi ye zi towɔ oka ma kōlō maako kaa mowɔ e.

13 Gērī ma laka ndra zi yada watowɔ kō'du aboke, ēdi zi koli kō'du zē.

14 E aboka ma ra, ēzē orowe ma.

15 Ma ko'jowe dē vo litu 'bame, ga kō'du vo litu ayɔlonni dē a'di ra kyedre 'bēzē ēdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kō'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma.

16 E ra dē ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyinē 'ba kolo ma akalima n̄buru. Here 'Bu ma akī'dī zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mī ru ma.

17 Here mī'dī kō'du zi ye zi towɔ oka ma kōlō."

### *Damōku 'ba rakiyi*

18 "Ēzē vīdi 'ba damōku nenye ayiye, asōsuwē henye zē iyinni ma dagba.

19 Ēzē e zi damōku, vīdi 'bomo atowe. Mora anze dē zi damōku. Ma jeliye zi damōku nenye kila hulēhu. Kō'du nenye ra vīdi 'bomowe ēdinni ye kiyi.

20 Asōsuwē hala ma yada zi ye henye vo litu anzanni dē kyedre ta da kyedre 'benni. Here ēzē vīdi o'donni ma na kyēnyē, zē ako'donni yē na kyēnyē. Ēzē zē oronni kō'du yandi 'bama, zē akoronni 'be.

21 Vīdi ako'donni kpa te zi ye wa mati zē o'donni zi ma. Zē ako'donni ga kō'du e zi ma, ehe zē ayɔlonni vīdi mati utu ma ne dē.

22 Ēzē mayi dē ame'do zi zē, o'donni vurē kyēnyē dē rē zē. Yaanya aba zē ɔ'bonni dē kiya anzanni ra dē.

23 Vīdi mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa.

24 Mo'do wa maakowe vīdi maako gba o'do dē. Ēzē zē ongōnni ma dē wa nenye ko'do, o'donni vurē kyēnyē dē rē zē. Mora zē ongōnni ma wa nenye ko'do, ehe zē zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa.

25 Nenyē ra hala wayōru ēdinni tīnyō mati zē iyanni henye, vīdi iyinni ma ɔn̄bō kazi kō'du mo."

26 "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tīnyō. Lawo Laka akakōnyie ehe akayada kō'du ma zi ye.

27 Here akayade kō'du ma kpa zi oka maakowe, ga kō'du ēdiyē ma aba tēmī biyeto."

## 16

<sup>1</sup> “Mèdì yada zi ye wa nenyee, here kazi otɔ de 'de.

<sup>2</sup> Akore yaga tēmī bi 'ba mötu, ehe kadra atayi mati vīdī akofonnīyē, ehe zē asōsunni, nēdīnnī kō'du laka ra ko'do zi Wiri.

<sup>3</sup> Zē ako'donni wa nenyee ga kō'du zē ayɔlɔnnī 'Bu mandere ma dē.

<sup>4</sup> Mèdì akiya nenyee zi ye yaanya aba, here èzē kadra ne ayi ku akasōsuwē wa mati miya.”

### *Lɔɔ 'ba Lawo Laka*

“Ma mèdì ètī tēmī dagba, ehe here ma yada wa nenyee dē zi ye.

<sup>5</sup> Mora yaanya aba mèdì ku tì'bē hulēhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vīdī maako tēmī yē ako'jo ha ma dē mèdì tì'bē kila.

<sup>6</sup> E kazi rakyenyi biya ta bi kō'du nenyee kowo.

<sup>7</sup> Mora ma yada zi ye, mèdì tì'bē zi ko'do wa mati èdī na laka kō'du wē. Kō'du nenyee ra mèdì tì'bē 'de. Lawo Laka ɔ'bo dē tayi zi ye konyi le èzē mile ku. Mora tapētī mī'bē ku, ma kutu mo zi ye.

<sup>8</sup> Lawo atayi akayada zi vīdī 'ba damōku nenyee kō'du tīnyō kō'du yaɲa ehe kō'du laka 'ba Wiri ehe vurē.

<sup>9</sup> Lawo akayada zi zē henye, zē 'ba kō'du kyēnyē ko'do, ga kō'du zē anzanni dē koma aba mī ma.

<sup>10</sup> Zē na litē kō'du wa 'ba Wiri mati èdī tīnyō na laka, ga kō'du mèdì tì'bē zi 'Bu, onge ma dekpe lōhu.

<sup>11</sup> Ehe zē na litē kō'du 'ba vurē, ga kō'du Wiri ikye vurē 'ba yere 'ba damōku nenyee ku nzo.

<sup>12</sup> “Mèdì kō'du aba kyɔ zi kiya zi ye, mora yaanya aba atēdī ndra ta da mati atɔ'be yɔlɔ.

<sup>13</sup> Lawo ayada wa mati tīnyō ehe atayi gage mī tīnyō ma ndɔ. Lawo ame'do dē ga kō'du nī. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yɔlɔ a'di ra èdī tì'bē zi rē nī ko'do.

<sup>14</sup> Lawo akī'dī wayeto zi ma kō'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye.

<sup>15</sup> Wa biya mati 'Bu èdī mo aba 'bama ra. Kō'du nenyee ra miya henye Lawo oba kō'du kise 'bama ehe yada mo zi ye.”

### *Kō'du sōsu akopi rē nī mī rakyenyi*

<sup>16</sup> Yēsu ayada zi vo lō'bo 'bēniyē, “Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapētī mo tisiwa akonge ma.”

<sup>17</sup> Zē iyanni zi oka ma kōlō maako henye, “A'di ra Yēsu iya henye, tisiwa aba donge mo dē, mora tapētī mo tisiwa aba, da kongɔ ze mo? Kō'du a'di ra mo iya henye, nēdī tì'bē zi 'Bu?”

<sup>18</sup> A'di ra 'bēni nenyee tisiwa aba, mati mo èdī ame'do kō'du mo? Da yɔlɔ dē a'di ra mo ame'do kō'du mo.”

<sup>19</sup> Yēsu ayɔlɔ zē èdīnnī kō'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henye, “E na rasōsu a'di ra ma me'do kō'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma dē, mora tapētī mo tisiwa aba akonge ma.

<sup>20</sup> Ma yada zi ye tīnyō henye, akuduwē ehe atēdiyē kazi rakyenyi, mora damōku atēdī rakyenyi aba. Atēdiyē kazi rakyenyi, mora yaa atēdiyē na rakyenyi.

<sup>21</sup> Èzē mbara omba ku zi ko'jo, mo èdī mī watɔɔ kyedre. Mora tapētī ko'jo, watɔɔ ne ölu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kō'du mo ika wisi ku mī damōku ne.

<sup>22</sup> E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atēdiyē na rakyenyi. Vīdī maako ɔ'bo dē zi kobe ta gērī mati asōsuwē.

<sup>23</sup> “Èzē kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dē kō'du wa maako. Ma yada tīnyō zi ye henye, 'Bu akī'dī zi ye wa mati ako'jowe kō'du mo mī ru ma.

<sup>24</sup> Ako'jowe kō'du wa maako dē gba mī gērī nenyee. Mora yaanya aba ako'jowe mī ru ma ehe akiriyē.”

### *Ta'da Damōku*

<sup>25</sup> “Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyee zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwē kō'du 'ba 'Bu.

<sup>26</sup> Akako'jowe ha 'Bu mī ru ma. Ma kako'jo ho mo dē zi ye.

<sup>27</sup> Wiri 'Bu ɔwe ga kō'du ɔwe ma, ehe ome mayi kazi mo.

<sup>28</sup> Mayi ta ra 'Bu mī damōku ne, mora mèdì ku damōku ne kila ta'ba zi 'Bu.”

<sup>29</sup> Vo lō'bowē iyanni henye, “Yaanya aba èdī ku ame'do huwē zi ze! Anza dē ame'do ha kahi aba.

<sup>30</sup> Ndundu mo aba da yɔlɔ ku henye, ayɔlɔ wa biya, ehe omba dē zi vīdī hē yī

ko'jo. Yaanya aba doma tinyö ayi ta ra Wiri."

<sup>31</sup> Yësu aya'ba henye, "Tinyö yaanya ome ma ku?"

<sup>32</sup> Kadra atayi ehe ëdi ku nzo kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kolo kolo temi ye ati'be hulëhu lijo ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atëdi ma aba, ma tanza de kutu ma aba.

<sup>33</sup> Ma yada nenye zi ye, zi ye tediye rakyeyi aba mi di'di ye ga ko'du ma. Eze ediyë mi damöku ne, atëdiyë riti aba. Mora ediyë kazi tere, ma'da damöku ne ku."

## 17

### *Yësu amötu kö'du vo lö'bö 'bënyë*

<sup>1</sup> Tapëti Yësu inde me'do ku zi vo lö'bö 'bënyë, mo ongo bi riyë komoriyë ehe amötu, "Bu, kadra oko ku zi yi ki'di wayeto zi Wisi 'bëyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi,

<sup>2</sup> ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo aki'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo.

<sup>3</sup> Didi ma nburu ëdi zi yolo yi, Wiri ma nje tinyö, ehe zi yolo Yësu Korisito, mo mati utu.

<sup>4</sup> Mi'di wayeto zi yi kinye dakaño zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do.

<sup>5</sup> Yaanya aba 'Bu, i'di hulëhu zi ma wayeto mati mëdi mo aba yi aba gba damöku ne o'do de.

<sup>6</sup> "I'di vo lö'bö maakowe ku zi ma temi damöku nenyë ehe ma yada zi zë, yi kaa a'di. Zë 'bëyi ra, mora i'di zë zi ma, ehe zë oronni yi.

<sup>7</sup> Zë ayolönni henye, i'di zi ma biya wa mati mëdi mo aba.

<sup>8</sup> Ma yada zi vo lö'bö 'bame wa mati ayada zi ma, ehe zë ombanni do mo. Zë ayolönni mayi kazi yi, ehe zë omanni yi ra utu ma.

<sup>9</sup> "Mëdi amötu kö'du zë, mora anza de kö'du zë 'ba damöku nenyë. Vo lö'bö 'bame 'bëyi ra, ehe mëdi amötu kö'du zë.

<sup>10</sup> Biya mati mëdi mo aba 'bëyi ra, ehe biya mati ëdi mo aba 'bama ra, ehe zë i'dinni wayeto zi ma.

<sup>11</sup> 'Bu laka, manza dekpe na konda mi damöku ne, mëdi tayi zi yi, mora vo lö'bö 'bame gba mi damöku ne. Agaga gë zë

kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here zë atëdinni kolo oka ma kolo maako aba, kpa kaa yi ehe ma kolo.

<sup>12</sup> Mati mëdi zë ëti, ma sesi zë na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo gë zë ehe ma kolo temi zë ölu de, nje ma kolo mati mo ra omba zi tolu. Nenyë o'do re ni here zi wa mati wayöru iya zi tayi tinyö.

<sup>13</sup> Ma ku da geri ama zi yi, mora miya kö'du nenyëe mati ma gba mi damöku, here vo lö'bö 'bame atëdinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba.

<sup>14</sup> Ma yada kö'du kise 'bëyi ku zi zë, mora vidi 'ba damöku nenyë iyi zë, ga kö'du zë anzanni de zi damöku nenyë, kpa te kaa manza de.

<sup>15</sup> 'Bu, ma ko'jo he yi de zi koba vo lö'bö 'bame yaga temi damöku ne, mora agaga gë zë kazi Satani.

<sup>16</sup> Zë anzanni de zi damöku nenyë, ehe ma kpa.

<sup>17</sup> Me'do 'bëyi ra ëdi tinyö. Here i'di tinyö nenyë, mo'do zë biya na 'bëyi.

<sup>18</sup> Mëdi zë kutu mi damöku, kaa utu ma.

<sup>19</sup> Mi'di ra ma ku biya zi yi ga kö'du 'bëzë, here zë mëdinni biya zi yi mi tinyö.

<sup>20</sup> "Manza de nje amötu kö'du vo lö'bö nenyëe. Mëdi kpa amötu kö'du vidi biya mati zi tëdinni koma aba ga kö'du wa mati vo lö'bö 'bame akiyanni kö'du ma.

<sup>21</sup> 'Bu, momba zë biya zi tedi kolo oka ma kolo maako aba, kpa kaa ma kolo yi aba, ehe yi kpa kolo ma aba. Ma kpa momba zë zi tedi kolo ze aba, here vidi 'ba damöku nenyë akomanni henye, yi ra utu ma.

<sup>22</sup> Moro vo lö'bö 'bame mi geri kolo oro ma, zë mëdinni kolo oka ma kolo maako aba kaa ze kolo.

<sup>23</sup> Ma kolo zë aba, ehe yi kolo ma aba, here zi zë tayinni biya kolo. Here vidi 'ba damöku nenyë akayolönni henye, yi ra utu ma. Zë akayolönni henye, owo vo lö'bö 'bame kpa kaa owo ma.

<sup>24</sup> "Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tedi ma aba, bi mati mëdi 'domo. Neene zë akongonni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga kö'du owo ma gba o'do damöku de.

<sup>25</sup> 'Bu laka, vidi 'ba damöku nenyë ayolönni yi de, mora ma yolo yi, ehe vo lö'bö 'bame ayolönni henye yi ra utu ma.

<sup>26</sup> Ma yada zi zë, yī kaa a'di, ehe ma kayada zi zë nduwë, here watowɔ mati ëdī mo aba kö'du ma akatayi kapa 'bëzë, ehe ma tēdī kölö zë ëtī."

## 18

### *Kiri 'ba Yësu*

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

<sup>1</sup> Mati Yësu inde mötu ku, mo vo lö'bö 'bëni ëtī umunni kyëti gulu 'ba Kidrono ehe i'bë mī yaka maako.

<sup>2</sup> Yësu ëdī 'duwī rë nnī ki'ja vo lö'bö 'bëni ëtī ani, ehe Yudasi ayolɔ bi ne.

<sup>3</sup> Here Yudasi i'bë zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma ëtī ehe vo kanye 'ba yëkëlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni zë. Zë injënni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe.

<sup>4</sup> Yësu ayolɔ kö'du mati omba zi ti'bë rë nī kö'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, "Ëyi ra ëdiyë koma?"

<sup>5</sup> Zë aya'banni henye, "Dëdī koma Yësu 'ba Nazereta!" Yësu ayada zi zë henye, "Ma Yësu ra!" Yudasi vo susu ëdī tɔɔ ani dakapa zë.

<sup>6</sup> Kandi zë biya a'banni kowɔ hulëhu ehe alëpinni dakaɲo.

<sup>7</sup> Yësu ako'jo kö'du löhu henye, "Ëdiyë ëyi ra koma?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Dëdī ze koma Yësu 'ba Nazereta."

<sup>8</sup> Kadra nenyë aba Yësu aya'ba henye, "Ma yada ku nzo zi ye ma Yësu ra. Èzë ma ra ëdiyë akoma, ile vidī maakowe mī'bënni."

<sup>9</sup> Here wa biya ako'do rë nī, kaa mo iya, "Ma yölu vidī ma kölö mati i'dī zi ma ne dë."

<sup>10</sup> Simona Petero ika kulu nī aba. Mo otɔ yaga tēmi silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri n̄biriku yaga.

<sup>11</sup> Yësu iya zi Petero henye, "I'dī kulu 'bëyi ne karani. Ma kuwë tēmi siko mati 'Bu i'dī zi ma."

### *Ika Yësu zi Anasi*

<sup>12</sup> Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyëlu 'bënni ëtī, ehe vo kanye 'ba yëkëlu ëtī, irinni Yësu ehe idanni mo gö.

<sup>13</sup> Zë obanni mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mī koo nani.

<sup>14</sup> Kayafa kölö nenyë ra ayada zi kyedre 'ba Yude henye, "Ëdī na laka ëzë vidī kölö maako oli kö'du vidī biya."

### *Petero iya henye na yölu Yësu dë*

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

<sup>15</sup> Simona Petero ehe vo lö'bö maako aba usu ga Yësu. Vo lö'bö nani ayolɔ kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yësu le mī linɔ 'ba kyedre 'ba vo da karasa.

<sup>16</sup> Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bö maako ayi hulëhu yaga ehe ame'do zi wu'jë 'ba haresi ne henye, "Mo mila Petero ti'bë loko."

<sup>17</sup> Mora ako'jo ho mo henye, "Anza dë kölö tēmi vo lö'bö 'ba kora nani?"

Petero aya'ba do mo iya henye "E e manza dë."

<sup>18</sup> Gabi na kyëyi ehe vo lituwë ehe vo kanye 'ba yëkëlu adrokonnī wa'do kalili. Zë ëdinni rë nnī koye toko ta rɔ mo, mati Petero i'bë ehe ɔɔ kara dakapa wa'do zi rë nī koye.

### *Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu*

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

<sup>19</sup> Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu kö'du vo lö'bö 'bomowe ehe kö'du yandi 'bomo.

<sup>20</sup> Mora Yësu ayada zi mo henye, "Ma me'do na dangölö ta da komo vidī biya, ehe 'duwī mëdī kö'du yandi mī bi 'ba mötu 'beze ehe mī yëkëlu, bi ma Yude ayinni biya bi kölö. Miya kö'du maako dë na koho.

<sup>21</sup> Kö'du a'di ra ëdī ha ma ko'jo? Kö'du a'di ako'jo ha vidī mati owonni ma ne dë? Zë ayolonnī wa mati miya."

<sup>22</sup> Kandi mati Yësu iya nenyë, ma kölö tēmi vo kanye 'ba yëkëlu otra mo ehe iya henye, "Nani anza dë gëri mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase."

<sup>23</sup> Yësu aya'ba do mo iya henye, "Èzë miya wa maako ku na kyënyë, iya. Mora ëzë anza dë, kö'du a'di otra ma?"

<sup>24</sup> Yësu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

### *Petero andi löhu na yölu Yësu dë*

(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

<sup>25</sup> Mati Simona Petero ëdī tɔɔ ani rë nī kubī, vidī maako ako'jo ho mo henye, "Anza kölö tēmi vo lö'böwë 'ba Yësu?"



Löhu Petero andi ehe iya henye, “E e, manza dë.”

<sup>26</sup> Kōlō tēmī vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ëdī ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, “Mongɔ yī dē mī yaka kora nani aba?”

<sup>27</sup> Löhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbɔ.

### *Ika Yësu komo Pilato*

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

<sup>28</sup> 'Do ɲbɔ damindö aba oba mati Yësu kazi Kayafa zi loko mati vo daliɲɔ mī turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ëdinnī bi kida aba yaga, ga kō'du ëzē vidī tēmī zē i'bē mī loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dē zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo.

<sup>29</sup> Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, “A'di ra na kyënyë ike kora nenye?”

<sup>30</sup> Zē ya'bannī henye, “Mo vo kō'du kyënyë kō'do! Kō'du nenye ra dika ze mo zi yī.”

<sup>31</sup> Pilato ayada zi zē henye, “Obe mo ehe o'de vurë 'bɔmo mī kō'du kī'di 'be.” Yude aya'bannī henye, “Danza dangölö aba zi kī'di vidī maako zi kofo.”

<sup>32</sup> Ehe here, wa mati Yësu iya kō'du kyinë koli 'bēnī, atayi tīnyö.

<sup>33</sup> Pilato i'bē hulëhu loko. Mo ako'jo Yësu zi nī ehe ako'jo henye, “Yī ra Yere 'ba Yude?”

<sup>34</sup> Yësu aya'ba henye, “Ëdī kō'du nenye ko'jo na bi dē yī, mandere vidī maako ra ayada kō'du ma zi yī?”

<sup>35</sup> Pilato iya henye, “Ayɔlɔ ku manza dē Yuda! Vidī 'bëyiyë ehe kyedree 'ba vo karase ra ikannī yī zi ma. A'di ra o'do?”

<sup>36</sup> Yësu aya'ba henye, “Kalakonda 'bama anza dē zi damöku nenye. Ëzē ëdī here, vo lö'bö 'bame ako'donnī wehe zi sesi ma ta bi kī'di zi vo dagba 'bezee. E e, kalakonda 'bama anza dē zi damöku nenye.”

<sup>37</sup> Pilato aya'ba henye, “Here, yī yere ra.” Yësu ayada zi mo henye, “Yī ëdī akiya henye, ma yere. O'jo ma mī damöku nenye, zi yada kō'du tīnyö ra, ehe vidī mati zi kō'du ma tīnyö ayɔlɔ gu ma.”

<sup>38</sup> Pilato ako'jo ha Yësu henye, “A'di ra tīnyö?”

### *Ikye vurë zi Yësu kofo*

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'bē hulëhu yaga ehe iya henye, “Mi'ja kora nenye dē kō'du kyënyë maako aba.

<sup>39</sup> Kyere ma 'duwī maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölö Yere 'ba Yude?”

<sup>40</sup> Zē agbögbö hē nnī, “E e, anza mo! Domba ze Barabasi.” Barabasi ëdī na vo wehe 'ba turu.

## 19

### *Ikye vurë ra Yësu zi tötö*

<sup>1</sup> Pilato i'di kō'du gbɔ zi Yësu ku'bö so'da aba.

<sup>2</sup> Vo kanye o'donnī safo 'ba yere yaga tēmī ngora kono i'dinnī da Yësu. Here zē usunnī bɔngɔ 'buluyë rɔ mo.

<sup>3</sup> Zē ayinnī zi mo da kyɔ ehe iyannī henye, “He, yī Yere 'ba Yude!” Zē isannī mo kpa kala nnī aba.

<sup>4</sup> Kpa löhu Pilato i'bē yaga. Kadra nenye aba mo iya henye, “Ma kika Yësu zi ye yaga löhu, here atɔ'be kongɔ na bi de henye, mi'ja mo dē kō'du kyënyë maako aba.”

<sup>5</sup> Yësu asi yaga usu safo 'ba yere kono bɔngɔ 'buluyë aba. Pilato iya henye, “Kinye kora ne ëdī.”

<sup>6</sup> Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yëkëlu ongɔnnī mo, zē agbögbö hē nnī iyannī henye, “Ma tötö mo da taka! Ma tötö mo da taka!” Pilato ayada zi zē, henye, “Obe mo, ehe atötöwë mo da taka. Mi'ja kō'du kyënyë kō'do 'bɔmo maako dē.”

<sup>7</sup> Yude nee aya'bannī henye, “Mo iya zi nī tēdī na Wisi 'ba Wirī! Kō'du kī'di 'beze iya henye, mī'di mo zi koli.”

<sup>8</sup> Mati Pilato owo nenye, mo ndra na tere.

<sup>9</sup> Mo i'bē hulëhu loko ehe ako'jo ha Yësu henye, “Yī ta kila?” Mora Yësu aya'ba dē.

<sup>10</sup> Pilato ako'jo henye, “Kō'du a'di aya'ba da kō'du ko'jo 'bama ne dē? Ayɔlɔ dē mēdī kyigɔ aba zi yī kinga na dangölö mandere yī tötö da taka?”

<sup>11</sup> Yësu aya'ba henye, “Ëzē Wirī i'di kyigɔ ne dē zi yī, ɔ'bo dē wa maako kō'do

zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyenyë."

12 Here Pilato omba zi Yësu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hë nni löhu, "Ëzë inga kora nenyë ku na dangölö, anza dë aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi ni tedi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

13 Mati Pilato owo nenyë, mo ika Yësu yaga. Here mo alima akaŋo da kyiti 'ba vurë bi mati ako'jo, "Yitö Dakaŋo." Mi ha 'ba Hibiru edi "Gabata."

14 Edi kaa kadra kutë mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, "Ongö bi da yere 'be!"

15 Zë agbögbö hë nni henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da taka!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi tötö yere 'be da taka?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze."

16 Here Pilato i'di Yësu gbö zi tötö da taka.

#### *Atötö Yësu*

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yësu 'de,

17 ehe mo injë taka 'beni bi ma edi na yolö henye, "Yingö da." Ha 'ba Hibiru bi nenyë, ako'jo "Gologota."

18 Ani atötö Yësu gbö da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyö, ma kölö kapa mo ma kölö, Yësu mi kutë zë.

19 Pilato i'di kö'du zi kö'du kyenyë ko'do 'ba Yësu zi yöru da wa ehe ki'di riyë da taka. Ako'jo henye, "Yësu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude."

20 Me'do ne ayöru mi ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Girigi. Bi mati oba Yësu zi mo ne, anza na köwö ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnü kö'du yöru rö mo ne.

21 Here kyedree 'ba vo karase i'benni zi Pilato iya henye, "Kö'du a'di ayöru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayöru kyere henye, 'Mo iya zi ni tedi na Yere 'ba Yude.' "

22 Mora Pilato ayada zi zë henye, "Wa mati ma yöru ku, ma lima here!"

23 Tapëti vo kanye atötönni Yësu ku da taka, zë inyenni mi bongö 'bomo sowö, ma kölö zi ma kölö temi zë. Mora bongö

'bomo ma ta yaga o'do temi nzoyi bongö kölö, anza dë kapa maako aba.

24 Vo kanye iyanni zi oka ma kölö maako henye, "Dize dë, du'duwë födö aba zi kongö eyi ra akiri." Nenyë o'do rë ni here zi wayöru tayi tinyö, mati iya henye, "Zë inyenni mi bongö ame ehe u'dunnü födö kö'du bongö ame." Vo kanye o'donni wa mati zë ombanni.

25 Ma 'ba Yësu rö dakapa taka 'bomo emi ni aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala edi kpa atoro ani.

26 Mati Yësu ongö ma ni, ehe vo lö'bö mati mo owö mo eti, mo iya zi ma ni henye, "Kora nenyë yaanya aba wisi 'beyi."

27 Here mo iya zi vo lö'bö ne henye, "Mo yaanya aba ma yi ra." Temi ndenye dagba ani, vo lö'bö nani oba mo gbö linö 'beni.

#### *Koli 'ba Yësu*

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Yësu ayölo henye, yaanya aba ninde löö 'beni ku. Ehe zi ko'do wayöru tayi tinyö, mo iya henye, "Ma na ködro."

29 Sikö edi ani ndö a'ji aba. Vidi maako usu lifa mi a'ji ne ehe injë riyë i'di ha Yësu kaga 'ba isipö aba.

30 Tapëti Yësu uwë a'ji ne, mo iya henye, "Wa biya o'do rë ni ku!" Mo umbi dë ni ehe oli.

#### *Isi röto Yësu*

31 Yaanya aba edi ko'do 'ba rakö'jo, 'dö ko'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Edi ko'do lele zi Yude, ehe zë ombanni dë zi ida ra nee zi lima riyë da taka mi ko'do nenyë. Here zë ako'jonnü ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rë zë akaŋo.

32 Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riyö mati atötö zë ani ne.

33 Mora mati zë ayinni zi Yësu, zë ongönni mo oli ku nzo, ehe zë owenni ndi mo dë.

34 Ma kölö temi vo kanye isi mbese Yësu wehe aba, yama ehe wini asi yaga.

35 Da yolö nenyë edi tinyö, ga kö'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongö o'do rë ni. Yaanya aba ato'bo tedi kpa koma aba.

<sup>36</sup> Biya nenyè o'do rè nì here, zi wayöru tayi tinyö, mati iya henye, “Yingö 'ba ida ro mo ma kölö akowe dè,”

<sup>37</sup> ehe “Zè ongönni ma kölö mi dakapa mbese mo isi wehe aba.”

### *Kusu 'ba Yësu*

*(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)*

<sup>38</sup> Yosepa tëmi Arimataya ëdi kölö tëmi vo lö'bö 'ba Yësu. Mo asesi na koho, le ga kö'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yësu koba. Pilato i'di dangölö zi mo, ehe Yosepa oba mo akaño ta da taka.

<sup>39</sup> Nikodimö ayi nì mo aba, ehe ika kpa kaa 'butëwota kilogaramo 'ba wakëzi ngutru aba o'do tëmi murë ehe aloyisi 'ba yöku kusu. Nenyè kpa te Nikodimö kölö mati i'bè zi Yësu yöndo kölö maako aba.

<sup>40</sup> Vidì kora riyö nee, olonni ida ra ne mi böngö 'ba yöku, bi kölö wakëzi ngutru aba, mati ëdi hala Yude ombenni yöku 'bënni.

<sup>41</sup> Mi bi mati atötö Yësu da taka, ani yaka ëdi wogo aba mati gba ombe vidì maako dè mi mo.

<sup>42</sup> Dawogo ne ëdi kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra kö'jo kö'du kö'do 'ba ralawo, zè na korokoro zi ida ra Yësu ki'di ani.

## 20

### *Yësu na didi*

*(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)*

<sup>1</sup> Kö'do 'ba Gima aba nbo mati bi gba na köndu, Mariya Magadala i'bè dawogo ehe ongö henye, yitö alulu ku 'de, ta ha bi tödu 'ba dawogo.

<sup>2</sup> Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lö'bö mati Yësu owö ehe iya henye, “Zè obanni Yere ku tëmi dawogo! Da yölo dè i'dinni mo ku kila.”

<sup>3</sup> Petero ehe vo lö'bö maako aba ayetonni ti'bè dawogo.

<sup>4</sup> Zè ahonni ta bi kölö, le vo lö'bö maako ne aho ndra ta da Petero ehe oko ani dagba.

<sup>5</sup> Mo idè rè nì ehe ongö böngö konda na lala loko mi dawogo, mora mo i'bè dè loko.

<sup>6</sup> Mati Simona Petero oko ani, mo i'bè mi dawogo ehe ongö böngö konda ne.

<sup>7</sup> Mo ongö nzoyi böngö mati o'do zi komo Yësu yöfu mo aba ne. Aköku ku ehe mi bi mati na bi dè nì.

<sup>8</sup> Vo lö'bö mati oko dagba ani ne i'bè mi dawogo, ehe mati mo ongö, mo oma.

<sup>9</sup> Mi kadra nani Petero ehe vo lö'bö maako ne, ayolonni dè henye, wayöru iya henye Yësu atenyi na didi.

<sup>10</sup> Here zè riyö ne i'bënni hulëhu zi vo lö'bö maakowe.

### *Yësu alaya zi Mariya Magadala*

*(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)*

<sup>11</sup> Mariya Magadala owö kudu yaga dakapa dawogo. Mo ëdi gba kudu, mati mo idè rè nì akaño

<sup>12</sup> ehe ongö malayike riyö loko. Zè usunni böngö kanyi ehe ëdi alimanni bi mati i'di ida ra Yësu 'domo. Ma kölö bi do mo ehe ma agamo bi ndi mo.

<sup>13</sup> Malayika nee ako'jonnì ha Mariya henye, “Kö'du a'di ëdi akudu?” Mo aya'ba do mo henye, “Zè obanni ida ra Yere ama ku 'de, ma yölo dè i'dinni mo kila.”

<sup>14</sup> Kandi mati Mariya iya nenyè, mo ofo rè nì kpo ehe ongö Yësu ëdi atoro ani. Mora mo ayolo dè, mo 'bëni eyi.

<sup>15</sup> Yësu ako'jo ho mo iya henye, “Ëdi akudu ga a'di? Ëdi eyi ra koma?” Mo asösu 'bëni mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, “Kyedre, ezè obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo ti'bè mo koba.”

<sup>16</sup> Here Yësu iya zi mo henye, “Mariya!” Mo ofo rè nì ehe iya zi mo henye, “Raboni.” Ha 'ba Hibiru aba “Raboni” vo “Komoyandi.”

<sup>17</sup> Yësu ayada zi mo henye, “Ise ra ma dè! Mi'bè dè gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lö'bö 'bame mëdi ati'bè zi mo mati na 'Bu ma ehe Wiri 'bama, kpa 'Bu wè ehe Wiri 'be.”

<sup>18</sup> Mariya Magadala i'bè ayada zi vo lö'böwè nongö Yere ku. Mo ayada kpa zi zè wa mati mo iya zi nì.

### *Yësu alaya zi vo lö'bö 'bëniyè*

*(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

<sup>19</sup> Vo lö'böwè na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mi hutaga 'ba Gima kölö nani, zè isi gè nni loko. Truku'du, Yësu alaya mi kutè 'ba gboko. Mo amëtè zè iya henye, “Rakyëyi mëdi yè aba.”

<sup>20</sup> Ehe ayada kala niyè zi zè ehe mbese ni. Mati vo lö'böwè ongonni Yere, zè biya na rakyenyi.

<sup>21</sup> Tapèti Yèsu amètè zè löhu, “Rakyèyi mèdi yè aba,” mo iya henye, “Mèdi yè kutu kaa 'Bu utu ma.”

<sup>22</sup> Here mo alawo dè zè ehe iya henye, “İriyè Lawo Laka.

<sup>23</sup> Èzè ile vidì maako ku ga kö'du kyènyè, akila zè. Mora èzè ile kö'du kyènyè 'bèzè dè, ila zè dè.”

### *Yèsu ehe Toma*

<sup>24</sup> Toma ma ako'jo “vo loja” èdi le kölö tèmì vo lö'bö 'butè domoriyö, mo anza dè agamo èti mati Yèsu alaya zi zè.

<sup>25</sup> Here zè ayadanni zi mo henye, “Dongö ze Yere ku.”

Mora Toma iya henye, “Dagba, momba kongö tèpi ɔɔ 'ba nosomari mi kala mo ehe kise zè dawisi kala ma aba. Ma ki'di kala ma bi mati wehe i'bè da mbese mo. Moma dè, nje èzè mo'do nenye ku!”

<sup>26</sup> Tapèti ko'do 'ba Gima kölö yaa, vo lö'bö atoto rè nni löhu bi kölö. Kadra nenye aba, Toma èdi zè aba. Yèsu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe ɔɔ mi kutè 'ba gboko ne. Mo amètè vo lö'bö 'bèniyè, “Rakyèyi mèdi yè aba.”

<sup>27</sup> Mo iya zi Toma henye, “İ'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. İ'di kala yi da mbese ma. ɔɔ tèmì da jiji 'bèyi ne, ehe oma!”

<sup>28</sup> Toma aya'ba do mo iya henye, “Yi Yere ama, ehe Wiri ama!”

<sup>29</sup> Yèsu iya henye, “Toma, oma ga kö'du ongo ma ku? Vidì mati èdinni koma aba mi ma kazi ma kongö, èdi zè mati tinyö ya'da aba!”

### *Kö'du a'di Yowani Ayöru Buku Èni*

<sup>30</sup> Yèsu o'do kyinë 'ba kö'du koro ko'do maakowe kyö mati vo lö'bö 'bomowe ongonni, ehe anza zè biya ayöru ku mi buku nenye.

<sup>31</sup> Mora ma nenyee ayöru here zi ye ki'di koma 'be mi Yèsu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Èzè èdiyè koma aba mi mo, atèdiyè didi aba mi ru 'bomo.

## 21

### *Yèsu alaya zi vo lö'bö 'bèniyè*

<sup>1</sup> Yèsu yaa alaya zi vo lö'bö 'bèniyè da göti Föfö 'ba Tiberiyasi. O'do rè ni mi gèri nenye.

<sup>2</sup> Simona Petero, Toma ma ako'jo “vo loja,” Natanèlè ta Kana mi Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo èdinni ani, bi kölö aga vo lö'bö maako èti riyo.

<sup>3</sup> Simona Petero iya henye, “Mèdi ti'bè kyenze kiri!”

Maakowe iyanni henye, “Da ti'bè ze yi aba.” Zè i'bènni yaga mi tönbö 'bènni. Mora du irinni wa maako dè yondö nani aba.

<sup>4</sup> Nbo mi damindö vere, Yèsu ɔɔ da göti, mora vo lö'böwè ayolonni dè mo èyi ra.

<sup>5</sup> Yèsu agbögbö hè ni, “Aboke, iriyè wa maako ndö?” Zè aya'banni henye, “E e.”

<sup>6</sup> Here mo ayada zi zè henye, “Umèè öndu 'be ne akaɔ da kala tiri 'ba tönbö 'be, ehe akiriyè kya 'ba kyenze maakowe.” Zè o'donni here, ehe öndu gbö kyö na kyenze, here zè ɔ'bönni dè zi koto riye mi tönbö.

<sup>7</sup> Vo lö'bö mati Yèsu ɔwo ne, iya zi Petero henye, “Nenye Yere ra.” Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bongö mati mo oto, mati mo èdi loo ko'do ne. Here, mo öfu mi wini.

<sup>8</sup> Tönbö èdi nje kaa lamikölo mitiri ta da göti. Here vo lö'bö maakowe alimanni mi tönbö, ehe otönni öndu mi mo kyö kyenze aba.

<sup>9</sup> Mati vo lö'böwè asinni yaga tèmì tönbö, zè ongonni mangolo'bo ehe wa'do 'ba kalili kyenze aba do mo.

<sup>10</sup> Yèsu ayada zi vo lö'bö 'bèniyè henye, “İke kya 'ba kyenze maakowe mati iriyè ne.”

<sup>11</sup> Simona Petero i'bè hulèhu mi tönbö ehe oto öndu da göti. Mi mo kyenze ma kyedre èdinni lamikölo 'butemuyi domowota, mora öndu gba kazi liza.

<sup>12</sup> Yèsu iya henye, “Ayiye ehe onyowe.” Mora vo lö'bö ma kölö maako ako'jo dè, mo èyi ra. Zè ayolonni mo Yere ra.

<sup>13</sup> Yèsu oba mangolo'bo mi kala ni ehe i'di kya maakowe zi vo lö'bö 'bèniyè. Mo o'do kyenze ne kpa te here.



<sup>14</sup> Nenye mi kadra mawota mo ra Yësu alaya zi vo lö'bö 'bëniyë tapëti mo ënyi tëmi koli.

### *Yësu ehe Petero*

<sup>15</sup> Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ëti indenni wakonyo ku, mo ako'jo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma ndra ta da oka maakowe?” Simona Petero aya'ba henye, “Ɔɔ, Yere, ayɔlɔ ku mɔwɔ yi!” Yësu iya henye, “Here, ulu timëlë ame.”

<sup>16</sup> Yësu ako'jo madariyö mo, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma?” Petero aya'ba henye, “Ɔɔ, Yere, ayɔlɔ mɔwɔ yi!” Yësu ayada zi mo henye, “Here, ongo ga timëlë ame.”

<sup>17</sup> Yësu ako'jo mi da mawota mo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma?” Petero na rasösu ga kö'du Yësu ako'jo ho mo mawota ëzë mo ɔwɔ ni. Here mo ayada zi Yësu henye, “Yere, ayɔlɔ kö'du biya. Ayɔlɔ mɔwɔ yi.”

Yësu aya'ba henye, “Ulu timëlë ame.

<sup>18</sup> Ma yada tinyö zi yi henye, mati yi gba na wisi kora obi, usu rë yi ehe i'bë bi mati omba zi ti'bë. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yi. Here, maakowe akidanni kö'di gë yi toko rë yi ehe akalëpi zi yi dagba bi mati omba dë zi ti'bë.”

<sup>19</sup> Yësu iya nenye zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wirï. Here mo iya zi Petero, “Usu ga ma.”

### *Yësu ehe vo lö'bö maako ëti*

<sup>20</sup> Petero opi rë ni ehe ongo vo lö'bö mati Yësu ɔwɔ ne, usu ku gë ni. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yësu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, “Yere, ëyi ra ëdi ti'bë zi yi susu?”

<sup>21</sup> Mati Petero ongo vo lö'bö nenye, mo ako'jo ha Yësu iya henye, “Yere, a'di kö'du mo?”

<sup>22</sup> Yësu aya'ba henye, “Kö'du sösü 'bëyi ëdi a'di, ëzë momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma.”

<sup>23</sup> Here, ndondo apere rë ni mi kutë vo lö'bö maakowe henye, vo lö'bö nenye oli dë. Mora Yësu iya dë mo oli dë. Mo iya nje henye, “Kö'du sösü 'bëyi ëdi a'di?”

<sup>24</sup> Vo lö'bö nenye ra mo ayada kö'du nenye biya. Mo ayöru, ehe da yolo mo ëdi kö'du tinyö ra yada.

### *Ndundu mo*

<sup>25</sup> Yësu o'do wa maakowe kyɔ. Ëzë ayöru zë biya mi bukuwë, ma sösü henye, bi atanza dë mi damöku ne kö'du buku nee biya.

## Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenye

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyë, ayöru buku ma riyö Laka nenyë, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyë, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rë ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yeti 'ba Yësu apere rë ni kpuru biya mi damöku nenyë.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'bëyiyë zi me'do 'bëni yeti mi damöku nenyë biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirï mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yeti mi Yerusalema. Vidi kayo omanni mi kö'du yeti 'bëzë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rë ni, here zi vidi koma mi kö'du yeti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yeti nenyë ëdi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga temï Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yeti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyë ayada temï kapita 1 zi kapita 'butë domoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyë.

Tapëti ma nenyë, Wirï ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirï ako'jo mo dë, mo ëdi ko'do zë mati alö'bönni ga Yësu na riti mi ru yëni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rë ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyë, kö'du yeti 'ba Yësu i'bë le kafo maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidi maakowe alimanni 'domo.

Pawolo o'do loo nenyë mi bi kayowe, temï Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo ëdi zi yada zi vidi 'ba damöku nenyë wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Temï nenyë biya, vo kome 'ba ndenyë ato'bo yolonni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bëzë mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö go mo. Here Wirï ma konyi ze zi ki'ja kö'du yolo kpuru Buku Laka nenyë. Amini.

### *Luka ayöru zi Tiyöpiyölö*

<sup>1</sup> Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpiyölö biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, temï kadra mati mo ayeto loo 'bëni,

<sup>2</sup> le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi.

<sup>3</sup> Tapëti koli 'bomo, mo ayada rë ni zi zë mo ëdi na didi. Zë ongönni mo ko'do 'butësowö aba, mo ame'donni zë ëti kö'du Damöku 'ba Wirï.

<sup>4</sup> Mati mo gba zë ëti mo iya zi zë henye, "Ile Yerusalema dë, isiye kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do.

<sup>5</sup> Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

### *Oba Yësu komoriyë*

*(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)*

<sup>6</sup> Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonnï ho mo iyanni henye, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?"

<sup>7</sup> Yësu iya zi zë henye, "Omba dë zi ye yolo kadra 'ba kö'du mati o'do rë ni nani, nje 'Bu ra ayolo.

<sup>8</sup> Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

<sup>9</sup> Tapëti kö'du kiya 'ba Yësu nenyë, ehe mati zë ëdinni bi kongö, oba mo riyë mi foli. Zë o'bönni dekpe mo kongö.

10 Mora mati mo ëdi tî'bë ku riyë, zë nduwë bi kongɔ komoriyë. Kandi kora riyö usunnî bongo kanyi ëdi tɔrɔnnî dakapa zë.

11 Zë iyannî henye, “Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi tɔre kinye bi kongɔ komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu tëmî gëri kôlô mati onge mo tî'bë.”

*Vidî maako zi kîrî pëti Yudasi  
(Mt 27:3-10)*

12 Vo litu a'bannî ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wiri kôlô ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënnî ani ne,

13 zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lovo dakaŋo 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'bannî ku gawo, zë i'bënnî riyë mî loko tɔrɔ ma ëdinnî 'domo.

14 Vo lituwë 'duwi rë nni toto amötu na radroko, vidî mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti.

15 Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinnî biya lamikölô 'butëriyö mî ratoto bi kôlô, ehe Petero ënyî riyë ame'do zi zë.

16 Mo iya henye, “Aboka me, kyigɔ 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'do rë nî ku.

17 Yudasi mo kôlô tëmî ze o'do loo ze aba, mora mo ika vidiyë zi Yësu kîrî.

18 Here, Yudasi ogo kaŋo kôhi ma i'di zi mo ga kö'du kyënyë ko'do 'bomo ne. Mati mo alëpi ta riyë akaŋo mî yaka, ida rɔ mo api.

19 Mati vidî 'ba Yerusalema ayɔlɔnnî kö'du nenye, zë ako'jonnî yaka nani Akeledama, kö'du ya'ba aba mî ha 'bëzë, 'Yaka 'ba Yama.'

20 Mî buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye,

'Mila loko 'bomo na mbiya,  
ehe mila vidî maako dë lima ani.'  
Iya kpa henye,

'Vidî maako mîrî loo 'bomo ne.'

21-22 “Here, domba vidî maako kpa zi konyi ze yada zi vidî maakowe henye, Yësu ënyî ku tëmî koli. Mo mëdi tëmî vidî kora kôlô ma ëdi ze aba tëmî biyeto.

Mo mëdi ze aba tëmî kadra mati Yowani abapatisi Yere Yësu, le ko'do ma oba mo komoriyë.”

23 Zë inzinnî vidî kora riyö. Ma kôlô tëmî zë Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi.

24 Here, zë biya amötunnî, iyannî henye, “Yere, ayɔlɔ kö'du sösusu mî di'di 'ba vidî biya. Ayada zi ze ma kôlô ma inzi ku

25 zi tedi na vo litu ehe zi loo pëti Yudasi ko'do.”

26 Zë u'dunnî födö, ehe inzi Matiyasi zi droko mî gboko 'ba vo lituwë 'butë domokölô ne.

## 2

*Tayi 'ba Lawo Laka*

1 Mî ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lö'böwë ga Yere biya ga bi kôlô.

2 Kandi kpɔrɔ aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndo mî loko mati zë atɔtɔ rë nni 'domo ne.

3 Here zë ongɔnnî wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rë nî yaga alima da vidî biya na kôlô kôlô.

4 Zë biya osonnî ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do tëmî ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zë zi me'do.

5 Yude vidî 'ba Wirî kayo mati ëdi alimannî tëmî dakaŋo biya mî damöku ne, ëdinnî lima mî Yerusalema.

6 Mati zë owonnî kpɔrɔ wa ne, vidî kayo atɔtɔ rë nni ga bi kôlô. Zë biya na rakaga ga kö'du vidî kôlô tëmî zë owo vo kö'du kombe ëdi ame'do ha 'bëni aba.

7 Tëmî rakaga 'bëzë ne zë iyannî henye, “Vidî nenye biya mati ëdi ame'donnî here ne, anzannî dë vidî 'ba Galilaye?”

8 Kö'du a'di dowo zë ëdinnî ame'do ha 'beze aba?

9 Kya ze maakowe tëmî Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadɔsiya, Poniytusu, Asiya,

10 Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirënë, Roma,

11 Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rë nni zi tedi nni na Yude. Ze biya dowo zë ëdinnî ame'do ta ha 'ba vidî biya, zi yada kö'du kyige mati Wirî o'do ne.”

12 Da vidi biya na wiri wiri. Maakowe alimanni ha oka ma kolö ko'jo henye, "Kö'du nenyee biya a'di?"

13 Maakowe o'donni lasa ra vo lö'böwë 'ba Yere, iyanni henye, "Zë uwënni a'ji."

*Petero ame'do zi vidi kayo*

14 Petero ënyi riyë vo litu 'butë dömkölö ne ëti, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vidi kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mi Yerusalem, owowe me'do mati momba zi kiya.

15 Vidi nenyee anzanni dë na a'ji kaa mati asösuwë. Kadra 'ba damindö ëdi madömosowö.

16 Nenyee ëdi kö'du mati Wirü ayada zi nëbi Yowele kiya,

17 Èzë ndundu 'ba ko'do okö ku, ma ki'di Lawo Laka ama zi vidi biya.

Gisi 'be ma kora minzö ëti akayëtinni kö'du kise 'bama.

Gisi kora öbiye akongönni wa kazi Wirü. Korokyedre 'be wirü akisi zë.

18 Mi ko'do naniye ma ki'di Lawo ama zi vo kalima ame,

'dö vidi kora mbara ëti, akayëtinni kö'du kise 'bama.

19 Ma ko'do kö'du koro komoriyë ehe kyinë 'ba kö'du maakowe lebi dakaño.

Ani yama atëdi, wa'do ehe kyëtu.

20 Kadra akopi rë ni na köndu, ehe yehe atëdi na yama gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

21 Here Yere akayömo vidi biya mati ako'jo kö'du ga wakönyi."

22 "Vidi 'ba Yiserele, owowe me'do nenyee. Momba kiya kö'du ga kö'du 'ba Yësu 'ba Nazereta. Wirü utu Yësu zi ye zi kö'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinë. E biya ayöle nenyee ku.

23 Wirü omba dö mo ku nzo akü'di Yësu zi ye. Here obe mo ehe i'diyë mo zi kora vo kö'du kyënyë ko'de tëmi tu'dë maakowe zi töto mo da taka.

24 Mora Wirü ila mo na dangölö tëmi koli ehe aliro na didi, ga ködu koli ö'bo dë ta'da mo."

25 "Dawidi iya kö'du 'ba Yësu henye, 'Mongö Yere 'duwi kara ra ma,

ehe mere dë, mo ëdi ma aba, da kala ma, ma tiri.

26 Ga kö'du nenyee, di'di ma atëdi na rakyenyi,

me'do 'bama atëdi 'ba rakyenyi, lima 'bama atëdi kö'du sösu laka aba.

27 Yere omba dë zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidi koli,

ehe mo omba dë zi kila ida ra vidi laka 'bömo teje mi ogo.

28 Mo ayada zi ma gëri 'ba didi, ehe mo o'do ma na rakyenyi tëdi 'bömo kara ra ma.' "

29 "Aboka me, ëdi tinyö zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo ëdi ze aba kinye ndenyee.

30 Mora Dawidi ne nëbi ra, ehe mo ayöle henye, Wirü o'do lömu vidi maako ta dakota 'bömo kadra maako aba atëdi na yere.

31 Dawidi ayöle nenyee ako'do rë ni, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, 'Wirü ila mo dë mi ogo, mandere ida rö mo zi teje.' "

32 Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wirü aliro Yësu ku na didi.

33 Oba Yësu ku komoriyë zi lima da kala tiri 'ba Wirü, ehe Wirü i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yësu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenyee ëdi wa mati yaanya aba ëdiyë kongö kowo mo aba.

34 "Dawidi i'bë dë komoriyë, mora mo iya henye,

'Yere iya zi Yere 'bama zi lima da kala ni ma tiri,

35 le ëzë mo o'do vo wehe 'bömo ku kaa gba'da 'ba burutu zi mo.' "

36 "Vidi 'ba Yiserele biya ayöle henye, Wirü o'do Yësu 'dö na Yere ehe na Korisito, i'diyë mo le koli riyë da taka."

37 Mati vidi owonni kö'du nenyee, zë kazi rakyenyi. Zë ako'jonnü ha Petero, vo litu maakowe ëti iyanni henye, "Aboka me, a'di ra da ko'do?"

38 Petero iya zi zë henye, "Oto de zi Wirü tëmi kö'du kyënyë ko'do biya, iriyë bapatisi mi ru Yësu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyënyë 'be, ehe akiriyë wakü'di 'ba Lawo Laka.

39 Lömu nenyee zi ye gisisi 'bee ëti, kpa zi vidi biya mati Yere 'beze Wirü akinzi, kpa vidi mati zë na kowo."



40 Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi zë zi rë nni kyigo, mo iya henye, "Ma lenzee zi re yomö kazi wa mati ako'do rë ni biya zi vidî 'ba kö'du kyënyë ko'do nenye."

41 Mi kadra nani vidî kpulukuwota omanni mi kö'du kise, irinni bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

### *Rakida 'ba vo kome*

42 Zë ayaña kadra 'bënni mi kö'du yandi kazi vo lituwë, rakida, wakonyo 'ba Yere, mötu aba.

43 Vidî biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kyinë wa mati vo lituwë o'donni.

44 Vo kome nduwë rë nni toto ga bi kolö ehe zë ayanyanni mi wa mati zë ëdinni mo aba.

45 Zë ogonni wasisi 'bënni yaga, ehe i'dinni kphi mo zi vidî ma omba.

46 Ko'do ta ga ko'do, zë atoto rë nni mi yëkelu. Zë onyonni wa bi kolö mi lijo kutu kutu ehe ayanyanni mi wakonyo 'bënni na rakyenyi kazi dakumbë,

47 ëzë ëdinni Wirî yeto. Vidî biya omba zë. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu zë mati ayomö ku.

## 3

### *Petero Yowani aba ako'jonnî kora vo keje*

1 Kadra 'ba mötu ëdi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba ëdi ti'bënni mi yëkelu.

2 Kora mati o'jo na keje ne injë ha loko 'ba yëkelu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidî mati ëdi ti'bënni loko.

3 Kora ne ongo Petero ehe Yowani ëdi tödunnî mi yëkelu, ehe mo ako'jo hë zë kö'du kphi.

4 Mora zë ongonni bi mbiyi do mo ehe iyanni henye, "Ongo bi riyë de ze."

5 Kora ne ongo bi dë zë asösu 'bëni na ki'ja wa maako kazi zë.

6 Mora Petero iya zi mo henye, "Manza dë kphi aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati mëdi mo aba. Mi ru 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi ënyî riyë ayeto lasi."

7 Petero iri mo kala ma tirî aba akonyi mo riyë. Kandi ndi kora ne gbonzo mo aba, ayi na kyigo,

8 ehe mo öfu riyë, ayeto lasi. Mo i'bë ga ndi Petero Yowani aba mi yëkelu, lasi, töfu ehe Wirî yeto aba.

9 Vidî biya ongonni mo lasi toko ehe Wirî yeto aba.

10 Zë ayolonnî mo kora vo lenze mati ëdi alima ha Resi Teme 'ba yëkelu ne, zë na rakaga. Zë o'bönni dë yolo kö'du a'di ra o'do rë ni zi kora ne.

### *Me'do 'ba Petero mi yëkelu*

11 Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vidî biya ahonni zi zë bi mati ako'jo loko sënjë 'ba Solomono.

12 Petero ongo vidî kayo ma atoto rë nni ne ehe mo iya henye, "Vidî 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'do rë ni ne? Asösuwë dëdi ze kyigo maako aba? Asösuwë da to'bo ze kora nenye ko'do zi lasi ga kö'du ze na laka?"

13 Wirî 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'bëni Yësu. Mora ombe mo dë, i'diyë mo zi Pilato zi kofo, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölö.

14 Ombe Yësu dë mo le na laka ehe tinyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vidî zi kinga na dangölö,

15 ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidî. Mora Wirî injë mo temi koli, ehe ze biya da to'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

16 Onge kora nenye, ehe ayole mo. Koma mi ru 'ba Yësu ra o'do mo kyigo. Koma mi Yësu ra o'do kora nenye ti'de na laka.

17 Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolonnî dë wa mati zë o'donni.

18 Wirî iya kpuru kazi nëbi ëniyë henye, Korisito ëni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu ëni ku.

19 Here, ote de zi Wirî, here akila kö'du kyënyë 'be,

20 here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yësu Korisito, mati mo inzi zi ye.

21 Mora Yësu akalima komoriyë le ëzë Wirî o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbi laka 'bömowe aba.

<sup>22</sup> Mosa iya henye, 'Yere Wirì 'be akinzi vidì tëmì yè kòlò zi tëdì nèbì kpa kaa mo inzi ma. Owowe kò'du mati mo ayada zi ye.

<sup>23</sup> Vidì maako mati oro nèbì nenye dë, atanza dë na vidì 'ba Wirì löhu.'

<sup>24</sup> Nèbì Samowele ehe biya nèbì maakowe mati ayinnì ta gò mo, zè ame'donnì ga kò'du wa ma èdì rë nì kò'do yaanya aba ne.

<sup>25</sup> E gisi 'ba nèbiyë ehe iriyë lömu 'ba Wirì ku, mati Wirì o'do zutu 'be èti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Tëmì kozo 'bëiyë, ma kì'dì ya'da zi vidì biya 'ba dakaño ne.'

<sup>26</sup> Wirì inzi vo litu ènì, ehe utu mo dagba zi ye, zi kì'dì ya'da zi ye, here oto de tëmì kò'du kyënyë 'be ne."

## 4

### *Petero Yowani aba ika komo magalesi*

<sup>1</sup> Mati Petero Yowani aba èdinnì gba ame'do zi vidiyë, vo kyëlu 'ba vo ga yëkëlu kongò, ehe Sadekee okonnì.

<sup>2</sup> Kora nenye na kamo ga kò'du vo lituwë èdinnì vidiyë yandi henye, yöku atënyì tëmì koli, kaa Yësu ènyì tëmì koli.

<sup>3</sup> Tapëtì kadra kutë, zè irinnì Petero, Yowani aba i'dinnì zè mì kamba yöndo aba.

<sup>4</sup> Mora vidì kayo mati owonnì kò'du kise ne, omannì. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bò ga Yere èdì kpulukumuyì.

<sup>5</sup> Mì damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kò'du kì'dì 'ba Mosa atoto rë nni mì Yerusalema.

<sup>6</sup> Kyedre 'ba vo karase Anasi èdì ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa.

<sup>7</sup> Zè ikannì Petero Yowani aba loko, o'donnì zè atoro kutë, ako'jonnì hë zè, iyannì henye, "Kyigò 'ba a'dì aba, ehe mì ru 'bëyì o'de kò'du nenye?"

<sup>8</sup> Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakañowe ehe kyedree,

<sup>9</sup> èzè ako'jowe he ze ndenye ga kò'du laka mati o'do rë nì, ga kò'du vidì ma ako'jo,

<sup>10</sup> mëdì na yölo zi ye ehe zi vidì biya 'ba Yiserele, kora nenye èdì toro kinye na

laka ga kò'du kyigò 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wirì injë tëmì koli.

<sup>11</sup> Yësu ra yitò mati vo wa kuvöwë ombannì dë, mora yaanya aba mo ra yitò ma dagba na laka ndra.

<sup>12</sup> Yësu ra nje èdì kyigò aba zi wayomo. Ru mo ra nje kòlò mì damöku ne akato'bo yömo vidì biya."

<sup>13</sup> Vidì kyedree na rakaga mati ongonnì Petero Yowani aba erennì dë, ehe zè ayolonnì vo litu riyö nenye zè önbö kora mbiya ayandi zè dë. Vidì kyedree ayolonnì, zè èdinnì kyere Yësu aba.

<sup>14</sup> Mora o'bönnì dë tandi ga kò'du kora mati ako'jo ne èdì toro ani.

<sup>15</sup> Kyedree utunnì zè yaga tëmì magalesi. Here zè iyannì zi oka ma kòlò maako,

<sup>16</sup> "A'di ra da kò'do zi kora nenye? Vidì biya mì Yerusalema ayolonnì kò'du koro nenye mati vo lituwë o'donnì, ehe do'bo dë kiya o'do rë nì dë.

<sup>17</sup> Zi kò'du nenye sesi mo kazi apere rë nì, diya zi zè, ma me'donnì dë zi vidì maako löhu mì ru 'ba Yësu."

<sup>18</sup> Here zè ako'jonnì vo litu riyö ne hulëhu loko, ehe ayadannì zi zè, ma yandinnì wa maako dë mì ru 'ba Yësu.

<sup>19</sup> Petero Yowani aba aya'bannì do mo zi zè iyannì henye, "Asösuwë Wirì omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro?"

<sup>20</sup> Do'bo dë lima ti, ga kò'du wa ma dongò ehe dowo."

<sup>21</sup> Kyedree i'jannì kò'du maako dë na kyënyë zi riti kì'dì zi Petero ehe Yowani, here zè ilannì zè na dangölö. Vidì biya Wirì yeto aba ga kò'du ma o'do rë nì.

<sup>22</sup> Kora mati ako'jo kò'du koro nenye aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

### *Mötu 'ba vo kome*

<sup>23</sup> Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zè a'bannì hulëhu ehe ayadannì zi okanniyë kò'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyannì zi zè.

<sup>24</sup> Mati koso vo lö'böwë 'ba Yere owonnì kò'du nenye, zè amötunnì zi Wirì na radroko ehe iyannì henye, "Yere, o'do komoriyë, dakaño, ranga, wasisi biya mì zè,

25 mi kyigɔ 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wirī, iya henye,

'Kö'du a'di tu'dëë biya na kamo?  
Kö'du a'di vidi ëdinni kö'du sösu ma lumë ne ko'do?

26 Yere 'ba dakaŋo akɔ'jo rë nni kö'du wehe,

ehe vo daline adroko rë nni da Yere ehe Masiya 'bomo.' "

27 "Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rë nni tu'dëë eti ehe vidi 'ba Yiserele. Here zë ofo rë nni ra vo litu laka 'bëyi Yësu, Masiya kinzi 'bëyi.

28 Zë o'donni wa mati omba zi ko'do na kyigɔ.

29 Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akonyi vo litu 'bëyiyë, here o'do ze na kyigɔ zi me'do kö'du kise 'bëyi.

30 Ayada kyigɔ kyedre 'bëyi, kaa edi vidi kɔ'jo ehe kö'du koro ko'do, rakaga aba mi ru laka 'ba vo litu 'bëyi Yësu."

31 Tapëti amötunni ku, bi 'ba ratoto akoho rë ni. Zë osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do mi kö'du kise a Wirī ne kazi tere.

### *Mi wa yanya*

32 Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösu 'bëzë biya kölö. Vidi maako iya dë wa biya mati ëdinni mo aba ne 'bëni ra, mora zë ayanyanni mi wa oka ma kölö maako aba.

33 Kyigɔ aba vo lituwë ayadanni zi vidi biya henye, Yësu edi yanya aba na didi. Wirī i'di ya'da zi vo lö'bö 'bëniyë.

34 Vidi maako i'bë dë kö'du sösu aba ga kö'du wa, ga kö'du vidi ma edi kaŋo aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kahi mo ne zi

35 vo lituwë. Here zë i'dinni kahi mo ne zi vidi ma omba.

36 Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwë ako'jonni mo Baranaba, kö'du ya'ba aba vidi 'ba kö'du laka kiya zi oka,

37 mo ogo yaka 'bëni yaga, ehe ika kahi mo zi vo lituwë.

## 5

### *Ananiya mbara 'bëni Safira aba*

1 Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bëni Safira aba, ogonni kaŋo 'bënni yaga.

2 Mora idanni da kö'du zi sesi kya 'ba kahi ne, na 'bënni. Here mati Ananiya oba koso kahi ne zi vo lituwë,

3 Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kö'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kahi mati i'ja ta da kaŋo ma ogo ne? Kö'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka?

4 Wa ne 'bëyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëti kogo mo, kahi mo gba zo na 'bëyi. A'di ra o'do yi zi kö'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dë zi vidi, iga ndondo ne zi Wirī."

5 Kandi mati Ananiya owo kö'du ne, mo alëpi akaŋo brua na yöku. Vidi biya mati owonni ne, biya na tere.

6 Gisi kora obi ayinni loko, ehe olonni ida ro mo. Here zë injënni yaga, usunni.

7 Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kö'du mati o'do rë ni zi kora 'bëni ne dë.

8 Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kaŋo ne da kahi nenye?" Mo alëzë iya henye, "Oo, kahi ne mo ra biya ne."

9 Petero iya zi mo henye, "Kö'du a'di yi kora 'bëyi aba riyö, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunni Ananiya, ëdinni ha loko, ehe akumbënni yi yaga."

10 Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinni hulëhu loko, i'janni Safira ako'do ani na yöku. Here zë injënni mo yaga ehe usunni mo dakapa kora 'bomo.

11 Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonni kö'du ma o'do rë ni ne.

### *Kö'du koro rakaga aba*

12 Vo lituwë o'donni kö'du koro rakaga aba kyö mi kutë vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rë nni toto mi kapa 'ba yëkëlu ako'jo loko sënjë 'ba Solomono.

13 Vidi maakowe yaga temi gboko 'bëzë omba dë zi rë ni droko zë aba, mora vidi biya ombanni zë le ndra.

14 Vidi kora kyö ehe mbara ayetonni koma mi Yere.

15 Here vidi rakoe ika zë yaga da gëri o'ba da agburuku. Asösunni ezë Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalëpi dë zë, akako'jo zë.

16 Vidi kayo ma ëdinni alima mi gawowe kara Yerusalema, ikanni zë mati

rakoo aba mandere zë mati dakyiky aba mi nni, ak'o'jo zë biya.

### *Yaza 'ba vo lituwë*

<sup>17</sup> Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonni ndo na mikumbë.

<sup>18</sup> Zë irinni vo lituwë, i'dinni zë mi kamba ta da komo vidi biya.

<sup>19</sup> Mora mi yondo nani malayika kazi Yere ayehu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henye,

<sup>20</sup> "I'bëë mi yëkelu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenyë biya."

<sup>21</sup> Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonni kö'du yandi mi yëkelu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bëni eti ako'jonnii ga bi kölo magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserele. I'dinni kö'du zi vo lituwë kika zi nni tëmi kamba.

<sup>22</sup> Vo kanya 'ba yëkelu mati utu zë mi kamba, i'janni vo lituwë dë. Zë a'banni, iyanni henye,

<sup>23</sup> "Di'ja ze kamba na kisi nbiri, ehe vo kanye edi toronni ha loko. Mora mati da yehu ha loko, ehe dudu mi mo, di'ja vidi maako dë ani."

<sup>24</sup> Kyedre vo kanye 'ba yëkelu ehe kyedree 'ba vo karase owonni kö'du kiya 'bëzë ne, mora ayolonni dë a'di ra sösunni atëdi.

<sup>25</sup> Vidi maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyë mi kamba edinni mi yëkelu vidi yandi."

<sup>26</sup> Kyedre vo kanya 'ba yëkelu i'bënni vo kanye eti ehe ikanni vo lituwë hulëhu, mora o'donni zë dë na kamo, ga kö'du zë na tere kazi vidi ayetonni zë ku'du yitö aba.

<sup>27</sup> Mati ika vo lituwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye,

<sup>28</sup> "Da yada ku huwë zi ye, ayandiye kö'du dë mi ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Edi yandiye vidi biya mi Yerusalema, ehe edi ayonze zi kö'du koli 'bomo ya'ba gu ze."

<sup>29</sup> Petero vo litu maakowe eti aya'banni do mo iyanni henye, "Doro ze Wiri ndra ta da vidi.

<sup>30</sup> Ofowe Yësu mo totö aba da taka, mora Wiri 'ba zutu 'beze injë mo na didi.

<sup>31</sup> Wiri o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayomo. Wiri i'di bi zi mo da

kala ni ma tiri, ehe vidi 'ba Yiserele ata'banni hulëhu zi mo ehe akila kö'du kyenyë 'bëzë.

<sup>32</sup> Ze kinye zi yada kö'du nenyë biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'di 'ba Wiri zi vidi biya ma oro Wiri."

<sup>33</sup> Mati vidi 'ba vurëë owonni kö'du nenyë, zë ayinni na kamo, ombanni zi kofo vo lituwë.

<sup>34</sup> Mora ma kölo maako tëmi zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kö'du zi vo lituwë koba dero tisi yaa yaga.

<sup>35</sup> Here mo iya zi vidiyë 'ba mi vurëë henye, "Kora 'ba Yiserele, komowe mandi re kö'du wa mati edi ko'de zi kora nenyëe.

<sup>36</sup> Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'do rë ni na vidi kyedre maako, ehe vidi kora kaa lamisowo adroko rë nni mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndi mo apere rë nni biya, kö'du 'bomo ne inde rë ni.

<sup>37</sup> Yaa mati iti ga vidi 'ba daka'jo 'beze, Yudasi tëmi Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alö'bönni ga ndi mo, mora ofo mo, ehe vo lö'bö ga ndi mo apere rë nni biya.

<sup>38</sup> Here miya zi ye tëdiyë na kowo ta ra kora nenyëe. Ile zë na bi dë nni. Ezë kö'du ko'do 'bëzë ne 'ba vidi kondu, akinde rë ni.

<sup>39</sup> Mora ezë ayi kazi Wiri, o'be dë yata, nje ezë ombe zi wehe ko'do Wiri aba." Vo vurëë ombanni da me'do 'bomo.

<sup>40</sup> Zë ako'jonnii vo lituwë hulëhu loko, u'bönni zë, ehe i'di kö'du zi zë, ma me'donni dekpe löhu mi ru 'ba Yësu. Ilanni zë ti'bë.

<sup>41</sup> Vo lituwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga kö'du Wiri o'do zë zi riti ki'ja ga kö'du 'ba Yësu.

<sup>42</sup> Duwi aya'ja kadra 'bënni mi yëkelu, ehe mi li'jo kölo maako ta ga agamo onni dë ta bi kö'du yandi, ehe yada kö'du yöyö laka Yësu ra Korisito.

## 6

### *Vo wakonyi madomoriyö*

<sup>1</sup> Mi kadra naniye, vidi kayo ayinni adroko rë nni vo lö'böwë. Kya maakowe mati edinni ame'do ha 'ba Girigi aba ne, ayetonni rë nni lamo zë mati edinni ame'do ha 'ba Hibiru aba. Zë iyanni



henye, mbara lu'bë ma ëdinnï ame'do ha 'ba Girigï aba ne, i'di mi wayanya 'ba wakonyo 'bëzë dë ta ga ko'do biya.

<sup>2</sup> Vo litu 'butë domorïyö ako'jonni gboko 'ba vo lö'böwë bi kölö, iyanni henye, "Doro ze dë ta bi yeti kö'du kise 'ba Wirï zi loo 'ba wakonyo ra yanya.

<sup>3</sup> Aboka me, inziye vidi kora madomorïyö mati vidi owo zë, ehe ayolonni kö'du, ehe osonni ndo Lawo Laka 'ba Wirï aba. Da ki'di zë na vo ga loo nenyë kongö.

<sup>4</sup> Da kato'bo yanya kadra 'beze mötu aba ehe me'do 'ba Wirï yeti."

<sup>5</sup> Kö'du sösu nenyë o'do vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo ëdi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Zë inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyo, Paramenasi, Nikola temi Atiyoko, mati inzi rë ni zi tedinni na Yude.

<sup>6</sup> Kora nenyee ika zë zi vo lituwë. Here vo lituwë amötunni, i'di kala nni da kora nee, zi kinzi zë zi loo nenyë ko'do.

<sup>7</sup> Kö'du kise 'ba Wirï apere rë ni, ehe vidi kayo mi Yerusalema ayinni zi tedi na vo lö'böwë. Vo karasa kayo oronni koma.

### *Kiri 'ba Setifano*

<sup>8</sup> Wirï i'di kyigo zi Setifano zi kö'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kutë vidi.

<sup>9</sup> Mora vidi kora maakowe temi Sirënë ehe Alikazenderiya, zë temi gboko ma ako'jo rë nni "Kora 'ba dangölo." Zë ayeto hë nni wasa Setifano aba. Maakowe temi gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hë nni kpa mo aba.

<sup>10</sup> Mora zë obonni dë Setifano aba, ga kö'du mo vo kö'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

<sup>11</sup> Zë ogonni vidi kora kyënyëe zi zë kiya henye, "Dowo ze mo ëdi ame'do na kyënyë ra Mosa ehe Wirï."

<sup>12</sup> Zë o'donni vidiyë, kyedre 'bënni ehe vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa zi kö'du kyënyë sösu ra Setifano. Zë biya irinni mo ehe ikanni mo komo magalesi.

<sup>13</sup> Kya 'ba vidi kora maakowe idanni kö'du zi ndondo kiga gu Setifano, ehe zë iyanni henye, "Kora nenyë 'duwi ëdi

ame'do na kyënyë ra yëkëlu laka nenyë ehe kö'du ki'di 'ba Mosa.

<sup>14</sup> Dowo ze mo ëdi akiya henye, 'Yësu 'ba Nazereta nenyë, akiha akaño yëkëlu ne ehe akuwi dalëti mati Mosa i'di zi ze ne."

<sup>15</sup> Zë biya mati mi gboko 'ba magalesi ongonni bi da Setifano. Zë ongonni komo mo uwi rë ni kaa komo 'ba malayika.

## 7

### *Me'do 'ba Setifano*

<sup>1</sup> Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Edinni kö'du tinyö ra yada rë yi?"

<sup>2</sup> Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Önduwë ehe 'buwë, owowe me'do 'bama. Wirï 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo ëdi gba mi Mesopotamiya, gba kazi rë ni kidra zi Harani.

<sup>3</sup> Wirï ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaño 'bëyi, karo 'bëyi, ehe i'bë dakaño mati ma kayada zi yi.'

<sup>4</sup> Here Abarayama ila dakaño 'ba Sadiyana i'bë alima mi Harani. Tapëti koli 'ba 'bu mo, Wirï utu Abarayama zi lima mi dakaño nenyë yaanya aba ëdi alime 'domo ne.

<sup>5</sup> Wirï i'di kapa maako dë zi mo, gbi le ma tisi mo. Mora Wirï alömu zi ki'di zi mo dakota 'bëni ëti nburu, ëzë Abarayama anza dë le gisisi aba.

<sup>6</sup> Wirï iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakaño 'ba vo leze. Ani zë atëdinni na vo kalima, oka ako'do zë na kyënyë koo lamisowo.

<sup>7</sup> Mora ma ki'di riti zi vidi ma o'donni zë na vo kalima oka. Here yaa zë atayinni ma mötu ga bi nenyë.' "

<sup>8</sup> "Wirï ida kö'du Abarayama aba, mo o'do kyinë 'ba kö'du kida ne nbeta aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapëti ko'do mamodomowota, Abarayama anbeta mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'bëniyë 'butë domorïyö, mati zë ra vidi dagbe 'ba daliño 'butë domorïyö 'ba Yiserele.

<sup>9</sup> Vidi kora nenyee zutu 'beze ra, zë na mi kumbë ra öndu nni Yosepa. Zë ogonni

mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wirī ēdī mo aba.

<sup>10</sup> Wirī ayomō mo biya tēmī riti 'bomo ne, o'do mo kora vo kō'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'dī mo na vo da wa biya mati mo ēdī mo aba."

<sup>11</sup> "Mī kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dē. Madōyī kyēnyē riti ehe zutu 'bezee o'bōnnī dē zi wakonyo ki'ja kyō zi konyo.

<sup>12</sup> Mati Yakoba owo henye nyenyo ēdī mi Ezipeto, mo utu gisi 'bēnī zutu 'bezee mi ma dagba ani.

<sup>13</sup> Mī kadara ti'bē 'bēzē ma da riyō mo, Yosepa ayada rē nī zi ōndu niyē, ēyī ra nī, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa.

<sup>14</sup> Yosepa utu litu zi 'bu nī ehe karo niyē zi tayi. Watiti 'bēzē ēdī 'butēmadōmorīyō dōmomuyī.

<sup>15</sup> 'Bu mo Yakoba i'bē mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee.

<sup>16</sup> Yaa yōku zē injē hulēhu mi Sikimo, ehe usu zē mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

<sup>17</sup> "Ndundu mo aba kadra oko zi Wirī zi ko'do wa ma mo alōmu zi Abarayama. Watiti 'ba vidī 'beze mi Ezipeto ōvu ku kyedre.

<sup>18</sup> Here yere maako ayi da kyitī mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa dē.

<sup>19</sup> Mo o'do zutu 'beze na kyēnyē, ehe na kamo zē eti. Mo o'do zē zi gisi 'bēnniyē kila yaga zi koli.

<sup>20</sup> Mī kadra nenye o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirī, ehe vo dakota 'bomo ongōnnī go mo mi lijo 'ba 'bu mo yehe wota aba.

<sup>21</sup> Mati o'do zē na wehe zi mo kila yaga, wu'jē 'ba yere i'ja mo ehe irī mo, kaa wisi ēnī.

<sup>22</sup> Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bomo na laka."

<sup>23</sup> "Mati koo 'ba Mosa ēdī 'butēsowō, mo i'bē vidī 'bēnī Yiserele kongō.

<sup>24</sup> Ko'do kōlō maako aba, mo i'ja vidī 'ba Ezipeto ēdī vidī ma kōlō tēmī vidī 'bēniyē ko'do na kyēnyē. Mo akōnyi vidī 'bēnī ne, ofo vidī 'ba Ezipeto ne.

<sup>25</sup> Mosa asōsu vidī 'bēniyē ayolōnnī ku, Wirī ako'do nī zi zē kinga na dangōlō, mora zē ayolōnnī dē.

<sup>26</sup> Mī ko'do vere aba, Mosa i'ja vidī 'bēnī Yiserele riyō ēdīnnī rē nni ku'bō, ehe mo ayōnzō zi zē yata. Mo iya henye, 'E kora nee na ōndu, kō'du a'di ēdiyē re ku'bō go mo?'

<sup>27</sup> Mora kora mati ayeto oka nī ku'bō, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kō'du iya henye, 'Eyī ra o'do yī na vo de ze, vurē 'beze kikye aba?'

<sup>28</sup> Omba zi kofo ma, kaa ofo vidī 'ba Ezipeto mataganya ne?'

<sup>29</sup> Mati Mosa owo kō'du ne, mo aho tēmī Ezipeto i'bē alima mi dakaṅo 'ba Mediyana. Gisi riyō 'bomo nee o'jo ani."

<sup>30</sup> "Tapēti koo 'butēsowō, malayika alaya zi Mosa mi wa'do mōku mi da lipī kara ra Dōku 'ba Sinayi.

<sup>31</sup> Mosa na rakaga kō'du wa mati mo ongō ne. Mo i'bē kara zi kongō mo na laka, ehe gu Yere iya henye,

<sup>32</sup> 'Ma Wirī 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba ēdīnnī amōtu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe omba dē zi bi kongō da mōku ne.

<sup>33</sup> Yere iya zi mo henye, 'Otō kamoka 'bēyī nee 'de, ga kō'du bi ma ēdī tōrō 'dōmo ne kaṅo laka ra.

<sup>34</sup> Komo ma aba, mongō riti 'ba vidī 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bēzē ne ku, ehe mayi ku akaṅo zi yomō zē. Yaanya aba ne, momba yī kutu hulēhu mi Ezipeto.'

<sup>35</sup> "Mosa kōlō nere ra vidī 'ba Yiserele ombannī dē, iyannī zi mo henye, 'Eyī ra o'do yī na vo de ze ehe vo vurē kikye?' Malayika 'ba Wirī ame'do zi Mosa mi mōku, ehe Wirī utu Mosa zi yomō Yiserelee ehe zi tēdī na vo dagba 'bēzē.

<sup>36</sup> Mosa agaga zē tēmī Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipī kō'du koro ko'do rakaga aba koo 'butēsowō."

<sup>37</sup> "Mosa ra iya zi vidī 'ba Yiserele henye, 'Wirī akinzi kōlō tēmī kutē vidī 'be zi tēdī na nēbi kaa mo inzi ma.'

<sup>38</sup> Mosa ika vidī 'beze mi da lipī, ehe malayika ame'do zi mo da Dōku 'ba Sinayi. Ani mo irī me'do 'ba didī zi ki'dī zi ze."

<sup>39</sup> “Mora zutu 'bezee ombannī dē zi Mosa koro, zē ombannī ta'ba hulēhu mī Ezipeto.

<sup>40</sup> Vīdī iyannī zi Arona henye, ‘O'do wīri maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dē a'di ra o'do rē nī zi mo.’

<sup>41</sup> Zē o'donni wīri mbiya na da kyinē isa kora, zē i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kō'du wa mati o'donni ne.

<sup>42</sup> Wīri opi gē nī zi vīdī 'bēnī, ehe ila zē zi mōtu kyēlu mī komoriyē, kaa ma iya mī wayōruwē 'ba Nēbiyē, ‘Vīdī 'ba Yiserele, i'diyē wakumu dē zi ma ehe wakī'di zi ma mī koo 'butēsowō aba mī da lēpī ne?

<sup>43</sup> Tapētī mo injē loko tisi 'ba wīri Molesi zi mōtu, ehe obe kyēlu 'ba wīri Repena kpa. O'de wīri mbiya nenyeē zi mōtu, mora yaanya aba ma kinjēē 'de kafa dakaṅo 'ba Babalōnī.’

<sup>44</sup> Mī da lipī zutu 'bezee o'donni bi lima 'ba Wīri, kaa Wīri ayada zi Mosa ko'do.

<sup>45</sup> Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zē obanni mo mati ēdī ti'bēnnī Yasowa aba zi kīrī dakaṅo ne kazi vīdī naniye mati Wīri ore yaga. Mo alima ani le mī kadra 'ba Dawidi.

<sup>46</sup> Dawidi o'do Wīri na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo ēzē na to'bo zi kuvō loko 'ba Wīri zi gisi 'ba Yakoba.

<sup>47</sup> Ndundu mo aba Solomonu ra o'ba loko ne zi Wīri.”

<sup>48</sup> “Mora Wīri Kyedre alima dē mī loko mati vīdī kōndu ra uvō. Ēdī kaa nēbī iya henye,

<sup>49</sup> ‘Wīri iya henye,

Komoriyē kyiti 'bama,

dakaṅo gara 'ba ndi ma.

Kyīnē 'ba loko a'di ra akuvē zi ma?

Mī bi vala ra ma kalawo?

<sup>50</sup> Mo'do wasisi ku biya?’ ”

<sup>51</sup> “E vo kazi kō'du kowo, ehe vīdī 'ba da kyigo! Ēdiyē kaa vīdī mati ombannī ṅbete dē. E 'duwī wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutu wē o'donni!

<sup>52</sup> Nēbī maakowe ēdinni mati zutu 'be o'do zē dē na kyēnyē? Zē ofonni nēbiyē mati ayadanni kō'du tayi 'ba Wīri ma Tinyō. Yaanya aba asusuwē mo, ehe ofowe mo.

<sup>53</sup> Malayika i'dinni kō'du kī'di 'ba Wīri zi ye, mora gba orowe dē.”

### *Ku'du 'ba Setifano yitō aba*

<sup>54</sup> Mati vo vurē owonni me'do 'ba Setifano, zē ayinni na kamo kyirinni konyo aba,

<sup>55</sup> mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyē, ongo bikanyi kyedre 'ba Wīri, ehe Yēsu ēdī toro da kala tiri 'ba Wīri.

<sup>56</sup> Mo iya henye, “Mongō komoriyē ayēhu rē nī, Wisi 'ba Vīdī ēdī toro da kala tiri 'ba Wīri.”

<sup>57</sup> Vo vurē nee agbōgbō hē nni na gu kyembe ehe isi mbili nni. Kandi zē biya alodronni da Setifano,

<sup>58</sup> ehe u'dunni mo yaga tēmi gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitō aba. Vo kiye o'banni bongō 'bēnni ndi kora maaako ru mo Sawolo.

<sup>59</sup> Mati ēdinni Setifano ku'du yiyō aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, “Yere Yēsu, iri lawo ma kalakyedre aba!”

<sup>60</sup> Mo odrō domo nī akaṅo, ehe udu gu kyembe aba iya henye, “Yere, aya'ba kō'du kyēnyē ko'do 'bēzē ne dē, dē zē.” Here mo oli.

## 8

### *Yaza 'ba vo kome*

<sup>1</sup> Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitō aba. Mī kadra nani kanisa mī Yerusalema mī rayaza kyedre. Biya vo lō'bōwē ga Yere, nje vo lituwē, apere rē nni mī Yudiya ehe Samariya.

<sup>2</sup> Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bē kō'du mo.

<sup>3</sup> Sawolo ayeto kō'du kyēnyē ko'do zi kanisa. Mo i'bē ta haliṅo ta haliṅo kīrī vīdī kora ehe vīdī mbara zē kī'di mī kamba.

### *Pilipo mī Samariya*

<sup>4</sup> Vo lō'bōwē ga Yere ma apere rē nni ne, i'bēnni ta ga bi biya kō'du yōyō laka ne yada mo aba.

<sup>5</sup> Pilipo i'bē mī gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayōyō kō'du 'ba Korisitō ne zi vīdī.

<sup>6</sup> Zē oze mbili nni zi Pilipo, kaa mati zē owonni ehe kongonni kō'du koro mati mo o'do.

<sup>7</sup> Vīdī kayo dakyikyī aba ako'jo zē, ehe dakyikyī i'bēnni yaga ta rē zē ha gbōgbō aba. Vo keje kayo ehe vo ka'bo ako'jo zē.

8 Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kö'du ma ëdi rë ni ko'do ne.

9 Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya ko'do na rakaga. Mo ëdi möri ko'do ehe o'do rë ni na vidi kyedre maako.

10 Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rë nni toko ro mo, zë iyanni henye, "Kora nenye vo kyigo 'ba Wiri, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre."

11 Kadra konda aba, Simona ëdi möri ko'do zi vidi ko'do na rakaga, ehe zë asesi rë nni toto toko ro mo.

12 Mora mati zë omani ku mi kö'du kiya 'ba Pilipo, ga kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri ehe ru 'ba Yesu Korisito, abapatisi zë biya kora mbara aba.

13 Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kö'du mo ongo bi biya da kö'du koro ne rakaga aba.

14 Vo lituwë mi Yerusalema owonni henye, kya vidi maakowe mi Samariya irinni me'do 'ba Wiri ku. Here zë utunni Petero ehe Yowani zi zë.

15 Mati vo litu riyö nenye okonni, zë amötunni henye zi zë kiri Lawo Laka.

16 Gba kazi nenye, Lawo Laka i'di de gba zi ma kolö maako temi zë, abapatisi zë injë mi ru 'ba Yere Yesu.

17 Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidi 'ba Samariye, ehe zë irinni Lawo Laka.

18 Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwë i'di kala nni de zë. Here mo i'di kahi

19 zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigo nenye kpa zi ma, ezë vidi maako mi'di kala ma ku do mo, akiri Lawo Laka."

20 Mora Petero iya zi mo henye, "Yi 'do kahi 'beyi ne aba akinde re mi wa'do, ga kö'du asösu zi waki'di 'ba Wiri kogo kahi aba.

21 Nenye anza de loo 'beyi, ehe Wiri ongo ku di'di yi anza de na laka.

22 Oto de yi temi kö'du sösu kyenyë 'beyi ne, ehe ako'jo ha Wiri zi kila yi.

23 Mongo yi ndo na mikumbë, ehe ida yi ku gö mi geri kö'du kyenyë ko'do 'beyi."

24 Simona iya henye, "Amötu zi Yere, here kö'du ma iya ne mo'do rë ni de zi ma."

25 Tapëti Petero ehe Yowani aba ayëtinni kö'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da geri 'bezë, zë ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi daliño kayo 'ba Samariya.

### *Pilipo vo mi turu 'ba Atepiyö aba*

26 Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bë dambaro da geri konda 'ba lipi mati i'bë ta Yerusalema zi Gaza."

27-28 Here Pilipo i'bë. Kora limu mi turu 'ba Atepiyö ëdi kpa ti'bë ta da geri nani mi gbugbu. Mo kyedre 'ba vo kahi sesi zi Kadasi, mati ëdi mbara yere 'ba Atepiyö. Mo i'bë mi Yerusalema zi mötu, ehe yaanya aba ëdi ku da ga geri ëni liño. Mo ëdi alima mi gbugbu ëni kö'du ko'jo temi wayöruwë 'ba nëbi Yisaya.

29 Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bë zi gbugbu nani, alima kara ro mo."

30 Pilipo aho kara ehe owo kora ne ëdi kö'du ko'jo temi wayöruwë 'ba nëbi Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi kö'du mati ëdi ako'jo ne ku?"

31 Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bo yolo, nje ezë vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyë ehe lima dakapa ni.

32 Kora ne ëdi wayöru ko'jo iya henye, "Akoko mo kaa timelë mati da geri ëni zi kofo.

Mo udu de, kaa timelë ma yëvu ro mo umu le du udu de.

33 O'donni mo na komokaya, mo iri vure ma tinyö de. Hala mo ato'bo tedi gisisi aba, ezë didi mo oba ku 'de?"

34 Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nëbi ne ëdi ame'do kö'du ni, mandere kö'du vidi maako?"

35 Here Pilipo ta bi nenye ayeto temi kö'du wayöru nenye ehe ayada zi mo kö'du yöyö laka ga kö'du 'ba Yesu.

36 Mati zë ëdi ti'benni ta da geri, zë ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, "Ongo te, kinye wini ëdi. Kö'du a'di o'bo de bapatisi ma?"

37-38 Mo i'di kö'du zi karo ne toro. Zë 'do riyö i'benni akaño mi wini, Pilipo abapatisi mo.



<sup>39</sup> Tapëti tasi 'bëzë yaga tëmì wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe löhu, mora mo ëdi ti'bë da gëri ëni rakyenyi aba.

<sup>40</sup> Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bë tëmì gawo zi gawo, biya ta da gëri zi Kasariya, yëti kö'du laka zi vidì.

## 9

### *Rakopi 'ba Sawolo*

*(Lɔɔ 22:6-16, 26:12-18)*

<sup>1</sup> Mi kadra nani Sawolo nduwë yaza, kofu vo lö'böwë ga Yere. Mo i'bë zi kyedre 'ba vo karase,

<sup>2</sup> ako'jo ho mo kö'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwë mati ëdinni mi Damasika. Mo o'do nenye ga kö'du mo omba zi kiri ehe koba mi Yerusalema vidì kora mandere mbara ma omani mi gëri 'ba Yere.

<sup>3</sup> Mati Sawolo ëdi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriyë truku'du ayanyi bi toko ta ro mo.

<sup>4</sup> Mo alëpi dakaŋo, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdi ma yaza?"

<sup>5</sup> Sawolo ako'jo kö'du iya henye, "Yere yi 'bëyi ëyi?" Yere aya'ba do mo iya henye, "Ma Yësu ra. Ma ra vidì ma ëdi ayaza.

<sup>6</sup> Yaanya aba ënyi riyë ehe i'bë mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi kö'do."

<sup>7</sup> Vidì kora mati ëdinni Sawolo aba, onni ani kazi me'do. Zë owonni gu, mora ongonni vidì maako dë.

<sup>8</sup> Sawolo ënyi riyë ta akaŋo, ehe mati ayëhu komo ni, mo o'bo dë zi wa maako kongu. Vidì maako ra iri mo kala aba koku mi Damasika,

<sup>9</sup> ehe kö'do wota aba mo o'bo dë zi bi kongu ehe onyo wa kpa dë, mandere wa kuwë.

<sup>10</sup> Vo lö'bö maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo tëmì rayada. Ananiya aya'ba do mo iya nenye, "Yere, kinye mëdi."

<sup>11</sup> Yere iya zi mo henye, "Ënyi riyë ehe i'bë liŋo 'ba Yudasida da gëri mbiyi ne. Èzë oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo tëmì gawo 'ba Tasisi. Sawolo ëdi amötu,

<sup>12</sup> ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya ëdi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongu löhu."

<sup>13</sup> Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidì kayo ayadanni zi ma, kö'du kyënyë mati kora nenye o'do zi vidì laka 'bëyi mi Yerusalema.

<sup>14</sup> Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedre 'ba vo karase zi kiri vidì biya mati ëdinni ru yi ko'jo."

<sup>15</sup> Yere iya zi Ananiya henye, "I'bë, minzi mo ku zi kö'do mo zi yada ru ma zi tu'dëe, yeree, ehe vidì 'ba Yiserele.

<sup>16</sup> Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kö'du ru ma."

<sup>17</sup> Ananiya i'bë ehe ödu mi loko mati Sawolo ëdi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni do mo ehe iya henye, "Öndu Sawolo, Yere Yësu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da gëri tayi 'bëyi kinye ne. Mo omba yi zi bi kongu löhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba."

<sup>18</sup> Truku'du wa maako kaa oko kyenze alëpi ta komo Sawolo, ehe mo o'bo bi kongu löhu. Mo ënyi riyë abapatisi mo.

<sup>19</sup> Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

### *Sawolo ayëti kö'du mi Damasika*

Sawolo alima kö'do maakowe aba vo lö'böwë 'ba Yere ëti mi Damasika.

<sup>20</sup> Kandi mo i'bë mi bi 'ba mötuwë ayeto yëti zi vidì henye, Yësu ra Wisi 'ba Wirì.

<sup>21</sup> Vidì biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza dë kora nenye ra ëdi riti ki'di zi vidì ma alimanni mi Yerusalema, mati ëdinni amötu mi ru 'ba Yësu? Mo ayi dë kinye zi kiri zë ehe koba zë zi kyedre 'ba vo karase?"

<sup>22</sup> Sawolo ayëti kö'du kyigo aba. Yude ma alimanni mi Damasika, mo o'do zë na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi zë Yësu ra Korisito.

<sup>23</sup> Yaa kya zë maakowe o'donni mala zi Sawolo kofu,

<sup>24</sup> mora mo i'ja. Mo ayolo zë ëdinni ga ha resi 'ba gawo ne kongu kadra ehe yondo aba zi mo kofu.

<sup>25</sup> Yondo maako aba, vo lö'böwë Sawolo izanni mo akaŋo mi бага kyedre ta da tëfi.

### *Sawolo mi Yerusalema*

<sup>26</sup> Mati Sawolo ɔko mi Yerusalema, ayonzo zi rë ni drako vo lö'böwë eti. Mora zë biya na tere, ga kö'du zë omanni dë mo vo lö'bö ma tinyö ra.

<sup>27</sup> Here Baranaba akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo edi mi Damasika, mo ame'do kazi tere mi ru 'ba Yësu.

<sup>28</sup> Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë eti mi Yerusalema, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidì biya.

<sup>29</sup> Mo 'duwi hë nni wasa Yude ma edinni me'do mi ha 'ba Girigi, ehe zë ombanni zi mo kofo.

<sup>30</sup> Mora vo lö'böwë ijanni kö'du nenyë, ehe obanni Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunni mo zi Tasisi.

<sup>31</sup> Here kanisa mi Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mi kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinni na kyigo, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wiri.

### *Petero ako'jo Anisi*

<sup>32</sup> Mati Petero edi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimanni mi gawo 'ba Liyida.

<sup>33</sup> Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mi sora ɔ'bo dë zi lasi.

<sup>34</sup> Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito ako'jo yi ku! Ënyi riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo ɔɔ riyë.

<sup>35</sup> Vidì biya mi Liyida ehe Saroo ongonni Anisi, ayinni na vo lö'böwë ga Yere.

### *Petero injë Doroka tëmi koli*

<sup>36</sup> Mi Jopa mbara vo lö'bö maako, edi ru mo Tabita. Ru mo ha Girigi aba Doroka. Mo edi 'duwi kö'du laka ko'do zi vidì ehe zi vo leriye.

<sup>37</sup> Mora mo alëpi na koo ehe oli. Zë akakanni ɔ mo, i'dinni mo mi lokotɔɔ.

<sup>38</sup> Jopa anza dë na koo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonni Petero edi ani. Zë utunni vidì kora riyö zi kiya zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ezë at'bo!"

<sup>39</sup> Kandi Petero i'benni zë eti. Vidì kora nee obanni Petero riyë mi lokotɔɔ. Mbara lu'bë kayo edinni ani akudu. Zë

ayadanni zi mo bonge mati Doroka edi ako'do mo gba na didi.

<sup>40</sup> Tapëti Petero utu vidì ku biya yaga ta loko, odrö da omo ni akaño, amötu. Here ofo rë ni zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ënyi riyë!" Mbara ne ayëhu komo ni. Mati ongo Petero, mo alima riyë.

<sup>41</sup> Petero iri mo kala ni aba akonyi mo da ndi mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyi ku na didi tëmi koli.

<sup>42</sup> Vidì biya mi Jopa mati owonni kö'du ma o'do rë ni ne, ma kayo tëmi zë omanni mi Yere.

<sup>43</sup> Petero alima mi Jopa ko'do kayo aba mi lijo 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana ko'jo ra.

## 10

### *Petero Koronliyö aba*

<sup>1</sup> Mi Kasariya kora maako edi ani ru mo Koronliyö, mo vo da kanya lamikölö 'ba Roma ako'jo "Gboko tëmi Italiya."

<sup>2</sup> Koronliyö kora 'ba yëni ra, mati ere Wiri ehe vidì biya 'bëni eti. Mo i'di kahi kyö zi vo leriye, ehe 'duwi amötu zi Wiri.

<sup>3</sup> Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronliyö ongo rayada kazi Wiri. Mo ongo malayika kazi Wiri edi tayi zi mo, ehe ko'jo mo ru aba, "Koronliyö."

<sup>4</sup> Koronliyö na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenyë biya go mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wiri owo mötu 'bëyi ku, ehe ayolo waki'di 'bëyi zi vo leriye ne ku."

<sup>5</sup> Yaanya aba utu vidì kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero.

<sup>6</sup> Mo edi alima kora maako aba vo liko ko'do ru mo Simona, mo alima mi lijo ma kara ha ranga."

<sup>7</sup> Tapëti kö'du nenyë kiya, malayika i'bë wëni. Koronliyö ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölö 'bëni ma edi Wiri mötu.

<sup>8</sup> Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

9 Kadra kutè mī ko'do ma ta gō mo, mati kora nenyeē ēdinnī ku tayi kara Jopa, Petero i'bè ku riyè komo lembe amötu.

10 Mati zè ēdinnī wakonyo kō'jō, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wiri.

11 Mo ongo komoriyè ayèhu rē nī, ehe wa maako ayi akaṅo kaa mbili bōngo kyedre bi golo'bo sowo ènī aba.

12 Mī mo dakyinè ngötu biya, ngötuwè 'ba liṅo, watelee, ehe aliye.

13 Gu iya zi mo henye, "Petero, ènyi riyè! Ofo nenyeē, ehe onyo zè."

14 Mora Petero iya henye, "Yere, mō'bo dè ko'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dè na laka zi konyo."

15 Gu ame'do zi mo löhu, "Èzè Wiri o'do wa maako ku ṅbala, iya dè henye, anza dè na laka zi konyo."

16 Nenyè o'do rē nī da wota, gba kazi mbili bōngo ne truku'du koba hulèhu komoriyè.

17 Mati Petero gba sōsu mī me'do nenye a'di, kora ma Koronliyö utu zè ne, ayi ṅronnī ha loko 'ba resi. I'jannī gèrī liṅo 'ba Simona ku,

18 ehe ako'jonnī kōdo here ne Simona Petero èdī alima ani.

19 Mati Petero èdī gba kō'du ma o'do rē nī ne sōsu, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota ēdinnī kinye bi koma kō'du yī.

20 Kandi i'bè akaṅo, ehe i'bè zè ètī. Asōsu dè, ma ra mutu zè."

21 Petero i'bè akaṅo iya zi kora nee henye, "Ma ra èdiyè akoma. Ayiye ga a'di?"

22 Zè aya'bannī da me'do iyannī henye, "Vo da kanye Koronliyö ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötu Wiri, ehe vidī biya 'ba Yuda ombannī mo. Malayika laka 'ba Wiri ra ayada zi Koronliyö zi kutu litu zi yī, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yī kiya."

23 Petero ako'jo zè zi ko'do ani. Mī ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lö'böwè mī Jopa i'bènnī kora mati ayinnī kazi Koronliyö ne ètī.

24 Mī ko'do vere aba zè ṅkonnī mī Kasariya bi ma Koronliyö èdī bi zè kisi. Mo ako'jo karo 'bèniyè ehe aboka ma kare.

25 Mati Petero ṅko, Koronliyö amètè mo, here mo alōdro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto.

26 Mora Petero injè mo, ehe iya henye, "ṅro riyè! Ma anza dè ndra ta da vidī kōndu."

27 Mati Petero ödu loko, mo èdī gba me'do Koronliyö aba, vidī kayo ēdinnī ani.

28 Petero iya zi zè henye, "Ayole ku laka, ze Yude kō'du kī'di 'beze ila ze dè zi wa maako ko'do vidī maako ètī, mora Wiri ayada zi ma, mo asōsu dè vidī maako èdī na ti'da mandere anza na laka.

29 Mati utuwè zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kō'du a'di utu litu ga ma?"

30 Koronliyö aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga èdī kaa kadra wota 'ba hutaga, mēdī amötu liṅo. Truku'du kora maako usu bōngo kanyi ṅro da komo ma.

31 Mo iya henye, 'Koronliyö, Wiri owo mötu 'bèyī ku ehe mo ayolo waki'di 'bèyī zi vo leri ku.

32 Yaanya aba utu litu mī Jopa zi Simona Petero. Mo èdī na yingō mī liṅo 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.'

33 Mutu litu kandi gè yī, ehe èdī da kō'du komba laka aba zi yī tayi ne. Ze biya dèdī kinye da komo Wiri zi kowo a'di akiya."

### *Me'do 'ba Petero*

34 Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wiri o'do lovo vidī biya kölō.

35 Wiri na rakyenyi vidī ma ere nī, ehe o'do wa ma lake.

36 Ayole kō'du kise mati Wiri i'di zi vidī 'ba Yiserele, mati mo utu Yèsu Korisito, Yere 'ba vidī biya, zi rakyeyi kī'di zi zè.

37 Ayole ku wa mati o'do rē nī, ta bi ne biya mī Yudiya. Ayeto biya mī Galilaya, tapèti Yowani ayada biya zi vidī bapatisi.

38 Wiri i'di Lawo Laka ehe kyigo zi Yèsu tēmī Nazereta. Mo èdī Yèsu aba, mati mo alasi toko kō'du laka ko'do, ehe vidī kō'jo aba, zè ma hu kyigo 'ba Satani.

39 Ze biya dongō wa ma o'do 'dō mī Yuda ehe mī Yerusalema. I'di Yèsu zi koli da taka,

40 mora ko'do wota aba yaa, Wiri injè mo na didi, ehe o'do mo zi kongō.

<sup>41</sup> Anza vidi biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwë mo aba tapëti tēnyī 'bomo tēmī koli. Ze ra Wirī inzi zi yada kö'du mo zi vidi maakowe.

<sup>42</sup> Wirī ayada zi ze zi yöyö zi vidi henye, Yësu ra inzi mo ku zi vurë 'ba didi yöku eti kiya.

<sup>43</sup> Nēbī biya iyanni henye, vidi biya ma edinni koma aba mi Yësu, akila kö'du kyenyë 'bëzë ne mi ru mo."

### *Tu'dë irinni Lawo Laka*

<sup>44</sup> Mati Petero edi gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidi ma edi mbili nni koze ne.

<sup>45</sup> Kya 'ba vo kome ma nbete, mati ayinni Petero eti, zë na rakaga ga kö'du Lawo Laka i'di ku zi tu'dëe,

<sup>46</sup> ga kö'du zë owonni tu'dë edinni ku me'do mi ha mēnzë maakowe Wirī yeto aba. Here Petero iya henye,

<sup>47</sup> "Tu'dë nenyee i'di Lawo Laka ku zi zë, kpa kaa dedī mo aba. Ma yolo ku vidi maako o'bo dë ze yata ta bi zë bapatisi."

<sup>48</sup> Petero i'di kö'du zi zë bapatisi mi ru 'ba Yësu Korisito. Here zë ako'jonnī ho mo zi lima rë nni ko'do tisi aba.

## 11

### *Petero mi kutë vo lö'böwë mi Yerusalema*

<sup>1</sup> Vo lituwë ehe vo lö'böwë mi Yudiya owonni henye tu'dëe ombanni da kö'du kise 'ba Wirī ku.

<sup>2</sup> Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome nbete ayeto hë nni wasa mo aba,

<sup>3</sup> zë iyanni henye, "Yi alima na yingo mi lijo 'ba tu'dëe, ehe onyo wa kpa zë eti!"

<sup>4</sup> Here Petero ayada kö'du ma o'do rë ni, iya henye,

<sup>5</sup> "Mëdi mi gawo 'ba Jopa ehe mëdi amötu, mati mongo rayada kazi Wirī. Mongo komoriyë ayëhu rë ni, ehe wa maako kaa mbili bongö kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowo tayi akanjo zi ma.

<sup>6</sup> Mati mongo bi mi mo, ngötuwë 'ba lijo, ngötu mökuwë, watelee, ehe aliye.

<sup>7</sup> Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, enyi riyë! Ofo nenyee, ehe onyo zë.'

<sup>8</sup> Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dë ko'do here, gba monyo wa maako mati

edi na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dë.'

<sup>9</sup> Gu ta komoriyë ame'do zi ma löhu, iya henye, 'Ezë Wirī o'do wa maako ku nbala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo.'

<sup>10</sup> Nenyë o'do rë ni da wota, gba kazi koba mo biya löhu komoriyë.

<sup>11</sup> Truku'du kora wota tēmī Kasariya oronni komo loko mati mëdi alima 'domo.

<sup>12</sup> Lawo Laka ayada zi ma ti'bë zë eti ehe kazi kö'du sösu. Here öndu mi Yësu modaka i'bënni ma aba, ehe dödu mi loko 'ba kora nenyë.

<sup>13</sup> Mo ayada zi ze malayika alaya zi ni, iya henye, 'Utu vidi maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero,

<sup>14</sup> mo akayada zi ye hala yi ehe vidi biya mi lijo 'bëyi akayomo.' "

<sup>15</sup> "Tapëti ma yeto me'do, i'di Lawo Laka zi zë, kaa mati Lawo Laka i'di zi ze biyeto aba.

<sup>16</sup> Ma sösu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.'

<sup>17</sup> Wirī i'di zi tu'dë naniye kpa waki'di mati mo i'di zi ze, mati di'di koma 'beze mi Yere Yësu Korisito. Hala ma kayata Wirī?"

<sup>18</sup> Mati zë owonni Petero iya nenyë, oronni ta bi hë nni wasa, ehe ayetonni Wirī yeto, iyanni henye, "Wirī yaanya aba o'do tu'dëe ku dë nni koto zi ni, ehe i'di didi ku kpa zi zë."

### *Kanisa mi Atiyoko*

<sup>19</sup> Kya 'ba vo lö'bö 'ba Yere maakowe apere rë nni ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofo 'ba Setifano aba. Zë i'bënni kowo kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zë ayadanni kö'du kise ne nje zi Yude.

<sup>20</sup> Kya 'ba vo lö'bö maakowe tēmī Seyipurusu ehe Sirënë i'bënni Atiyoko ehe ayetonni yada zi vidi 'ba Girigi kö'du yöyö laka ne ga kö'du 'ba Yere Yësu.

<sup>21</sup> Kyigo 'ba Yere edi zë aba, ehe vidi kayo oto dë nni zi Yere, ehe omani mi mo.

<sup>22</sup> Kö'du yöyö ma o'do rë ni ne, oko zi kanisa mi Yerusalema, ehe zë utunni Baranaba Atiyoko.



<sup>23</sup> Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wirì i'dì kö'du lake ku zi zè. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zè zi limannì koma aba mi Yere biya di'di nni aba.

<sup>24</sup> Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidì kayo oto dè nni zi Yere.

<sup>25</sup> Here Baranaba i'bè Tasisi Sawolo koma.

<sup>26</sup> Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zè adrokonnì rē nni kanisa eti koo kolò, ehe ayandi vidì kayo. Ani mi Atiyoko vo lö'böwè 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

<sup>27</sup> Mi kadra nenye aba, kya 'ba nēbi maakowe ta Yerusalema ayinnì Atiyoko.

<sup>28</sup> Ma kolò tēmi zè ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henye, "Madöyi kyēnyē atēdi tēmi damöku ne biya." O'do rē nī mi kadra ma Kulidasi ra na yere.

<sup>29</sup> Vo lö'bö ma ēdinnì mi Atiyoko ombannì zi kutu wakonyi maako zè ato'bōnnì zi önduwè mi Korisito ma ēdinnì mi Yudiya.

<sup>30</sup> Here zè inzinnì Baranaba ehe Sawolo zi koba waki'di 'bēnnì zi vo dagbe 'ba vo lö'böwè mi Yerusalema.

## 12

### *Heroda ayaza vo kome*

<sup>1</sup> Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidì 'ba kanisa.

<sup>2</sup> Mo i'dì kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikyē kulu aba.

<sup>3</sup> Mati Heroda ongo nenye o'do vidì 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mi kadra karama 'ba mangolo'bo kazi langa.

<sup>4</sup> Mo i'dì Petero mi kamba, ehe i'dì kö'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongo. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurē, komo vidì kayo tapēti karama 'ba laga 'ba koli.

<sup>5</sup> Mati Petero ēdi na sesi mi kamba, vidì 'ba kanisa orōnni dē ta bi 'ba mötu zi Wirì ga kö'du mo.

### *Ayasi Petero na dangölö tēmi kamba*

<sup>6</sup> Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurē, mo ēdi ako'do, ehe ida mo nyōri riyō aba mi kutē vo kanya riyō. Vo kanya

riyō maakowe ēdinnì ha loko ma ödu mi kamba ne kongo.

<sup>7</sup> Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mi kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyē. Here mo iya henye, "Kandi! Ēnyī riyē!" Nyōri alēpinnì ta kala mo,

<sup>8</sup> ehe malayika ne iya zi mo henye, "Ēnyī, usu bongō rē yī, ehe usu kamoka 'bēyī." Petero o'do kö'du ma ayada zi nī. Here malayika iya henye, "Yaanya aba usu bongō alikölu 'bēyī, ehe usu ga ma."

<sup>9</sup> Petero i'bēnni malayika aba, mora mo asösu kö'du ne wiri ra isi nī.

<sup>10</sup> Zè i'bè alagannì gboko riyō 'ba vo kanye, ehe mati ayinnì ha resi 'ba kōhi zi gawo kyedre, ayēhu rē nī na bi dē nī. Zè i'bēnni yaga, ehe mati ēdi tī'bēnni ta da gēri, kandi malayika alaya dē.

<sup>11</sup> Mati Petero ayolo kö'du ma o'do rē nī ne, mo iya henye, "Yaanya aba ma yolo ku Yere ra utu malayika ēni zi yomo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunnì zi kö'do zi ma."

<sup>12</sup> Here Petero i'bè zi lijo 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwè 'ba Yere ayinnì ga bi kolò ani, ehe ēdinnì amötu.

<sup>13</sup> Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba.

<sup>14</sup> Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayēhu ha resi dē. Mo aho hulēhu loko, ehe iya zi vidiyē henye Petero ēdi atorō ani.

<sup>15</sup> Mora vidì biya ayadannì zi mo, iyannì henye, "Yi vo nökyi." Mora mo zo kiya henye, ne Petero ra. Here zè iyannì henye, "Ne malayika omo ra."

<sup>16</sup> Petero zo kökö, le mi ndundu mo zè ayēhunnì ha resi. Zè ongōnni mo ehe zè na rakaga.

<sup>17</sup> Petero ame'do kala nī aba zi zè zi torōnni ti. Mo ayada hala Yere ika nī yaga tēmi kamba. Mo iya kpa henye, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rē nī ne." Tapēti mo, mo ila bi nani ehe i'bè bi maako.

<sup>18</sup> Mi damindö vere, vo kanya ma ēdinnì bi kongō rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di oko zi Petero.

<sup>19</sup> Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'janni mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofo. Tapëti nenyë, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mi Kasariya yaa.

### *Koli 'ba Heroda*

<sup>20</sup> Heroda ehe vidi 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko tëmi zë i'bënni Balatusu kongö, ma kölö tëmi vidi kyedre mi turu 'ba Heroda. Zë alëlunni da Balatusu henye nombanni zi rakyëyi ko'do mi kutë gawo 'bëzë ehe Heroda, ga kö'du dakaño 'bëzë i'ja wakonyo 'bëni ta bi ma Heroda na vo do mo.

<sup>21</sup> Mi kadra ma zë ombanni do mo, Heroda ayi usu rë ni mi böngö 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurë ëni.

<sup>22</sup> Vidi agbögbö hë nni iyanni henye, "Ame'do ndra kaa Wirï ta da vidi kora!"

<sup>23</sup> Kandi malayika kazi Yere otra mo akaño, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wirï. Kuruwë onyonni Heroda ehe oli.

<sup>24</sup> Kö'du kise 'ba Wirï zo rë ni pere.

<sup>25</sup> Tapëti Baranaba ehe Sawolo o'donni loo ma utu zë zi ko'do mo ne ku, a'banni Yerusalema, ehe obanni Yowani Marako kpa nni aba.

## 13

### *Baranaba ehe Sawolo*

<sup>1</sup> Mi kutë vidi 'ba kanisa 'ba Atiyoko nëbi maakowe ehe vo komoyandiye ëdinni. Zë ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi tëmi Sirënë, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo.

<sup>2</sup> Mati zë ëdinni Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zi loo mati minzi zë zi ko'do."

<sup>3</sup> Here tapëti ha koro ehe mötu, zë i'dinni kala nni dë zë, ehe utunni zë da gëri 'bënni.

### *Baranaba ehe Sawolo mi Seyipurusu*

<sup>4</sup> Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zë i'bënni da rutu 'ba Seyipurusu.

<sup>5</sup> Zë okonni Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wirï yeti mi bi 'ba mötuwë 'ba Yude. Yowani Marako ëdi zë aba kaa vo wakonyi.

<sup>6</sup> Baranaba ehe Sawolo umunni da rutu zi Papahosi. Ani zë i'janni kora maako tëmi Yude, ru mo wisi 'ba Yësu. Mo vo möri ehe nëbi vo ndondo.

<sup>7</sup> Mo o'do loo kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yolo, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wirï, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo.

<sup>8</sup> Mora Barayësu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bëzë ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma mi Yësu.

<sup>9</sup> Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndo Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi

<sup>10</sup> ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndondo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atoro ta bi me'do kyënyë kiya ra gëri tinyö 'ba Yere?"

<sup>11</sup> Yere omba ti'bë riti ki'di zi yi, yi ko'do yaa na vo komoköndu. O'bo dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongö."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu köndu aba, ehe mo i'bë toko vidi maako koma zi ni gaga kala aba.

<sup>12</sup> Mati yere ongo kö'du mati o'do rë ni ne, mo rakaga aba mi kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma mi Yere.

### *Pawolo ehe Baranaba mi Atiyoko Pisidiya*

<sup>13</sup> Pawolo ehe oka maakowe ëti ilanni Papahosi ehe i'bënni zi Paga mi Pambaliya, mora Yowani Marako ila zë i'bë hulëhu mi Yerusalema.

<sup>14</sup> Koso zë ne i'bënni dagba kazi Paga zi Atiyoko mi Pisidiya. Here mi ko'do 'ba ralawo aba zë i'bënni mi bi 'ba mötu ehe alimanni akaño.

<sup>15</sup> Tapëti kö'du ko'jo tëmi kö'du ki'di ehe wayöruwë 'ba nëbiyë, vo dagbe utunni vidi maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, ezë ëdiyë kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidi, iye."

<sup>16</sup> Pawolo ënyë riye. Mo o'do kala ni, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dëe kpa mati ëdinni mötu Wirï, oze mbili ye.

<sup>17</sup> Wirï 'ba Yiserele inzi zutu 'beze, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati ëdi alimanni Ezipeto. Ani mo o'do zë na

kyigo. Here kyigo gärä 'bèni aba, mo ayasi zè yaga.

<sup>18</sup> Koo 'butësowò mo ongo gè zè mī da lipi.

<sup>19</sup> Tapèti mo ayaṅa tu'dè madomoriyò mī Kanana, mo i'di dakaṅo 'bèzè zi vidi 'bèniyè kaa drivu.

<sup>20</sup> Nenyè o'dò rè nī iri koo lamisowò 'butëmuyi."

"Tapèti kadra nani, Wirì i'di vidi 'bezee na vo vurèè le mī kadra 'ba nèbi Samowele.

<sup>21</sup> Here vidi ombanni yere. Wirì i'di zi zè Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliṅo 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butësowò.

<sup>22</sup> Tapèti Wirì iri Sawolo, i'di Dawidi na yere pèti mo. Wirì iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese èdi kyinë 'ba vidi ma o'dò ma ndra na rakyenyi. Mo o'dò wa biya, mati momba mo zi ko'dò.'

<sup>23</sup> Tèmi kozo 'ba kora nenyè, Wirì ika vo wayomò Yèsu zi Yiserele, kaa alömu."

<sup>24</sup> "Mora gba kazi Yèsu ayi dè, Yowani èdi ayada zi vidi biya mī Yiserele zi dè nni koto hulèhu zi Wirì ehe bapatisi kiri.

<sup>25</sup> Mati loo 'ba Yowani èdi ku kara zi rè nī kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma èyi ra? Manza dè vidi mati èdiyè bi mo kisi. Owowe mo èdi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dè laka zi kamoka omo kinga.' "

<sup>26</sup> "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dèè biya mati èdinni kinye Wirì mötu, kö'du kise 'ba wayomò nenyè utu zi ze.

<sup>27</sup> Vidi 'ba Yerusalema ehe vo dagba 'bèzèè ayolönni dè èyi ra Yèsu. Mandere zè ayolönni kpa dè mī me'do 'ba nèbiyè mati èdi ako'jonnì mī ko'do 'ba ralawo biya. Zè o'dönni me'do 'ba nèbiyè ayi ku tinyò vurè kikye aba ra Yèsu.

<sup>28</sup> Gbi le èzè i'ja kö'du maako dè le zi Yèsu ki'di zi kofo, zè nduwè ha Pilato ko'jo zi mo kofo.

<sup>29</sup> Tapèti o'dönni wa mati nèbiyè ayörunni kö'du Yèsu, oba mo akaṅo ta da taka ehe i'di mī ogo."

<sup>30</sup> "Mora Wirì injè mo tèmi koli.

<sup>31</sup> Ko'do lakiyi aba Yèsu alaya zi vidi mati i'bènni mo aba tèmi Galilaya zi Yerusalema. Yaanya aba èdinni kö'du mo yada zi vidi 'bezee.

<sup>32</sup> Ze kinye zi yada zi ye kö'du yöyö. Wa mati Wirì alömu zi zutu 'bezee,

<sup>33</sup> na ko'dò, yaanya aba mo o'dò ku zi ze Yèsu kinjè aba zi didi. Èdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyo iya henye,

'Yi wisi ama ra, ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

<sup>34</sup> "Wirì injè Yèsu tèmi koli ehe ila ida ro mo dè zi teṅe. Èdi kaa Wirì iya, 'Ma ki'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

<sup>35</sup> Ehe mī Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidi laka 'bèyi ne dè zi teṅe mī ogo.'

<sup>36</sup> Mati Dawidi èdi gba na didi, mo oro Wirì. Here tapèti mo oli, usu mo mī ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo eṅe.

<sup>37</sup> Mora vidi mati Wirì injè tèmi koli, ida ro mo eṅe dè."

<sup>38</sup> "Aboka me, kö'du kise ne èdi henye, Yèsu akila kö'du kyènyè 'be!

<sup>39</sup> Kö'du ki'di 'ba Mosa o'bo dè e ko'dò tinyò tèmi kö'du kyènyè 'be biya. Mora vidi ma èdi koma aba mī Yèsu, Wirì ako'dò mo tinyò.

<sup>40</sup> Èdiyè komokandi aba kazi, kö'du ma nèbi iyanni ne mo'dò rè nī dè zi ye. Zè iyanni henye,

<sup>41</sup> 'E vidi ma o'de lasa ra Wirì, èdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'dò wa maako mī kadra 'be, o'be dè zi koma, èzè vidi maako ayada le zi ye.' "

<sup>42</sup> Mati Pawolo ehe Baranaba èdinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidi alenzenni zè zi kiya kyö kö'du kölö nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba.

<sup>43</sup> Tapèti mötu, Yuda kayo ehe tu'dè kayo ma èdinni Wirì mötu ne, i'bènni zè èti. Pawolo ehe Baranaba alenze zè biya zi lima mī rakyèyi 'ba Wirì.

<sup>44</sup> Mī ko'do 'ba ralawo vere, vidi biya 'ba mī gawo ayinni zi kö'du kise 'ba Yere kowo.

<sup>45</sup> Mati Yude ongönni vidi kayo nee, zè na mikumbè. Zè alidinni Pawolo ehe ame'dönni na kyènyè ra kö'du biya mati mo iya ne.

<sup>46</sup> Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyanni henye, "Domba zi yada kö'du kise 'ba Wirì zi ye, gba kazi yada zi vidi maakowe. Mora ombe kö'du kise ne dè!

Nenye ayada henye, ombe didi ma nburu nburu ne de. Yaanya aba dedii tibi'be zi tu'dee.

<sup>47</sup> Yere i'di ko'du zi ze henye, 'Midi yi kinye kaa bikanyi zi tu'dee, zi koba wayomoo 'ba Wiri zi vidi mi dakaŋo biya.' "

<sup>48</sup> Ko'du kise nenye o'do tu'dee na rakyenyi, ehe ze ayetonnii me'do 'ba Yere. Vidi biya ma inzi ku ko'du didi ma nburu nburu, here omani mi Yere.

<sup>49</sup> Ko'du kise ga ko'du 'ba Yere apere re ni biya mi dakaŋo nenye.

<sup>50</sup> Mora Yude i'benni zi mbara kyigo ma erenni Wiri, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Ze ofonni ze na kyenyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnii ze yaza. Ze orenni ze yaga temi kapa 'ba dakaŋo nenye.

<sup>51</sup> Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndi nni, ehe i'benni dagba zi Yikoniyömu.

<sup>52</sup> Mora vo lö'böwë 'ba ga ndi Yesu biya na rakyenyi, ehe osonni ndo Lawo Laka aba.

## 14

### *Pawolo ehe Baranaba mi Yikoniyömu*

<sup>1</sup> Pawolo ehe Baranaba ame'donni mi bi 'ba motu mi Yikoniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'de kayo omani mi Yere.

<sup>2</sup> Mora Yuda ma ombanni de koma mi mo, o'donni tu'de maakowe na kamo ehe ofo re nni na vo wehe ra onduwe mi Korisito.

<sup>3</sup> Pawolo ehe Baranaba alimanni ani kadra konda aba, me'do ko'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'di kyigo zi ze, zi ko'du koro ko'do ehe rakaga, mati akayada ko'du kise 'ba rakyeyi edi tinyo.

<sup>4</sup> Vidi mi gawo 'ba Yikoniyömu ayolonni de a'di zi sosu. Kya maakowe omani mi gboko 'ba Yude ehe maakowe omani mi vo lituwë.

<sup>5</sup> Ndundu mo aba, tu'de maakowe ehe Yude, bi kolö vo dagba 'benni eti, ombanni mala ko'do zi ko'do ze na kyenyë ehe ze ku'du yito aba brua.

<sup>6</sup> Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonni wa ma edi re ni ko'do, ze ahonni mi dakaŋo 'ba Leyikoniya, ani mi gawo 'ba

Liyisitra ehe Debë ehe bi ma kara dakapa dakaŋo ne.

<sup>7</sup> Ani ze nduwe ko'du yöyo laka ne yeti.

### *Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra*

<sup>8</sup> Mi Liyisitra, kora maako edi ani o'jo mo na ndi keŋe ehe o'bo de zi lasi.

<sup>9</sup> Kora ne edi mbili ni koe da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongo mo edi koma aba mi Yesu zi ko'jo,

<sup>10</sup> mo agbögbö he ni iya henye, "Enyi riyë!" Kora ne ofu riyë ehe ayeto lasi toko.

<sup>11</sup> Mati vidi kayo ne ongonni wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö he nni yaga mi ha 'ba Leyikoniya, iyanni henye, "Wiriyë ofonni re nni ku na vidi kondu ehe ayinni ku akaŋo zi ze!"

<sup>12</sup> Vidi i'dinni ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinni ru da Pawolo Hemoso, ga ko'du mo ra ame'do.

<sup>13</sup> Yekëlu 'ba Zeyusi edi kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe doruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga ko'du mo ehe vidiyë ombanni zi ki'di wakumu zi ze.

<sup>14</sup> Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonni ko'du nenye, ze izanni bongo 'benni ahonni mi kutë vidi kayo ne he nni gbögbö aba henye,

<sup>15</sup> "Ediyë ko'du nenye ko'do ga a'di? Ze vidi konduwë ra kaa e. Dika ze ko'du yöyo laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi ko'du, ehe oto de zi Wiri ma didi, ma o'do komoriyë, dakaŋo, wini kyedre, ehe wa biya mi ze.

<sup>16</sup> Mi kadra ma alaga, Wiri ila vidi tibi'benni mi geri 'benni,

<sup>17</sup> mora mo ayada mo edi ani temi wa laka mati mo o'do. Wiri utu mire ta komoriyë ehe o'do wa 'be mi yaka övu. Mo i'di wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi."

<sup>18</sup> Gbi le tapeti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenye biya, na kyigo zi ze yata vidi ta bi wakumu ki'di mo zi nni.

<sup>19</sup> Kya 'ba Yude temi Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinni, ofonni vidi kayo ne na wehe ra Pawolo. Ze otranni mo yito aba ehe otanni mo yaga temi gawo kyedre. Asosunni mo oli ku,

<sup>20</sup> mora mati vo lö'böwë atoto re nni toko ra Pawolo, mo o'ro riyë ehe i'be



hulëhu mi gawo kyedre ne. Mi ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'bënni zi Dëbë.

### *Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyoko mi Siriya*

<sup>21</sup> Pawolo ehe Baranaba ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi Dëbë ehe vidi kayo ayinni na vo lö'böwë. Here zë i'bënni hulëhu Liyisitra, Yikoniyoimu, ehe Atiyoko.

<sup>22</sup> Zë akvigonni vo lö'böwë ehe alenzenni zë zi limanni mi koma. Zë ayadanni zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wirü tēmi rayaza kyedre."

<sup>23</sup> Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nni mi kanisa biya na kölö kölö. Here zë oro hë nni, amötunni, ehe i'dinni renni zi Yere zi gë zë gaga, ma edinni koma aba mi Yere.

<sup>24</sup> Tapëti ti'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya,

<sup>25</sup> ehe tapëti zë ayëtinni kö'du mi Paga, here zë i'bënni akaço zi Italiya.

<sup>26</sup> Ta Italiya i'bënni zi Atiyoko mi Siriya. Ani vo lö'böwë kyere dagba i'dinni zë zi Wirü gë zë kongö, mati edinni löö ko'do, yaanya aba löö inde rë ni ku.

<sup>27</sup> Tapëti toko mi Atiyoko, zë ako'jonni kanisa bi kölö. Zë ayadanni zi vidi wa ma Wirü akonyi zë zi ko'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëe zi koma.

<sup>28</sup> Here zë alimanni ani vo lö'bö eti mi kadra konda.

## 15

### *Ratoto mi Yerusalema*

<sup>1</sup> Vidi kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonni yandi önduwë 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayomo zë dë nje ezë anbete zë ku kaa Mosa ayandi."

<sup>2</sup> Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni zë eti. Here kanisa omba zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vidi maakowe zi ti'bë Yerusalema zi me'do mi kö'du nenyë zi vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema.

<sup>3</sup> Here kanisa utu zë. Mati zë edinni ati'bë, zë i'bënni kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadanni hala tu'dëe oto dë nni ku zi Wirü. Kö'du yöyö nenyë o'do önduwë biya na rakyenyi.

<sup>4</sup> Mati kora ne okonni mi Yerusalema, kanisa iri zë kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree eti. Pawolo, Baranaba ehe

vidi ma ayinni zë eti, ayadanni biya zi zë wa ma Wirü o'do kpuru kazi zë.

<sup>5</sup> Here kya 'ba vo koma maakowe mati zë kpa Farasiye, zë onni riyë iyanni henye, "Tu'dëe ma nbete zë, ehe moronni kö'du ki'di 'ba Mosa."

<sup>6</sup> Vo lituwë ehe kyedree atoto rë nni me'do mi kö'du nenyë.

<sup>7</sup> Ame'donni kadra konda aba. Here Petero enyi riyë ehe iya henye, "Önduwë, ayole ku henye, kyere mi kadra ma alaga, Wirü inzi ma tēmi kutëe henye tu'dë akowonni ta dami'di ha ma kö'du yöyö laka ehe koma.

<sup>8</sup> Wirü mati ayolo a'di ra edi mi di'di vidi biya, mo ayada mo omba zë ku, Lawo Laka ki'di aba zi zë, kaa mo i'di zi ze.

<sup>9</sup> Wirü o'do zë dë kutu ta re ze. Mo o'do di'di zë nbala koma aba.

<sup>10</sup> Yaanya aba, kö'du a'di ediyë yonzo Wirü, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenyee? Wakinjë nenyë ayeto ndra le ze ehe zutu 'bezee o'bo dë kinjë.

<sup>11</sup> Mora doma henye, akayomo ze waki'di 'ba rakyeyi aba kazi Yere Yësu, kpa kaa tu'dëe."

<sup>12</sup> Vidi biya alimanni liwo mati owonni Baranaba ehe Pawolo ayadanni hala Wirü o'do kö'du koro, kyinë kyigo 'bëni, ehe rakaga zi tu'dëe kpuru kazi zë.

<sup>13</sup> Tapëti zë indenni me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwë, oze mbili ye zi ma!

<sup>14</sup> Simona ayada henye hala Wirü ayi mi kadra ma dagba zi tu'dëe, ehe o'do kya maakowe na vidi eni.

<sup>15</sup> Me'do 'ba nēbiyë ida rë ni ku kö'du kiya 'bama aba. Edi na yöru,

<sup>16</sup> 'Ma kata'ba ehe kuvö löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö tēmi rayana 'bomo ehe ko'jo mo riyë löhu,

<sup>17</sup> here vidi ma onni ehe tu'dëe, mati ma ko'jo zi tēdinni vidi 'bama, akomanni Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenyee.

<sup>18</sup> Ma ayada zë mi kadra ma alaganni kyere.' "

<sup>19</sup> Here ma sösu dë da ki'di wakinjë yeto da tu'dëe, ma edinni ku dë nni kopi zi Wirü.

<sup>20</sup> Da yöru ehe nje yada zi zë, anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wirü mbiye,

anza dë zi ndoro ko'do, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urī gu mo, ehe anza dë zi konyo yama.

<sup>21</sup> Ga kö'du kī'dī 'ba Mosa ayēti ku mī gawo biya mī koo lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya ēdī ako'jo mī bi 'ba mötu 'beze.

*Waraga zi tu'dë ma ēdīnni koma aba mī Yere*

<sup>22</sup> Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vīdī 'ba kanisa ombannī zi kutu kya kora 'bēnni maakowe zi Atiyoko zi tī'bēnni Pawolo ehe Baranaba ēti. Zē inzinnī Sila ehe Yudasī, mati ako'jo kpa Barasaba, zē ra na vo dagbe 'ba önduwë.

<sup>23</sup> Zē ayörunnī waraga iya henye, “Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamētē zi ye biya tu'dë mati vo lö'böwë 'ba Yere mī Atiyoko, Siriya ehe Silisiya.”

<sup>24</sup> “Dowo ze henye, vīdī maakowe ta kinye, o'dönni yē rasösu aba, ga kö'du ma zē iyanni, mora dutu zē dë.

<sup>25</sup> Here da toto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zē zi ye, nī aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo ēti.

<sup>26</sup> Kora nenyee i'dī dīdī nni ku kö'du 'ba Yere Yēsu Korisito.

<sup>27</sup> Dēdī kpa kutu zi ye Yudasī ehe Sila, zē ra akayadannī zi ye hē nni aba, kpa kaa da yöru.

<sup>28</sup> Lawo Laka ayada zi ze henye, dī'dī ze kya wakinjē maako dë ndra zi ye ta da ma nenyee:

<sup>29</sup> anza dë zi konyo wa maako ma i'dī ku zi wīrī mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urī gu mo, ehe anza dë zi ndoro ko'do. Èzē o'de kö'du nenyee, ako'de na laka. Dutu wamētē 'beze zi ye.”

<sup>30</sup> Kora sowo ne ilannī Yerusalema ehe i'bēnni Atiyoko. Here zē ako'jonnī vīdī 'ba kanisa bi kölö ehe i'dī waraga ne zi zē.

<sup>31</sup> Mati waraga ne ako'jo, i'dī rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zē.

<sup>32</sup> Yudasī ehe Sila zē ku nēbiyē, zē iyanni kö'du kayo mati i'dī kyigo zi önduwë.

<sup>33</sup> Kora mati zē ta Yerusalema, tapētī alimannī kadra maako aba mī Atiyoko, zē ēnyinnī ta'ba zi vīdī mati utunnī zē.

Önduwë iyanni zi zē henye, “I'bēē na rakyēyi.”

<sup>35</sup> Mora Pawolo ehe Baranaba alimannī nduwë mī Atiyoko. Ani zē ayandinnī kö'du ehe ayētinnī me'do 'ba Yere, vīdī kayo maakowe ēti.

*Pawolo inye rē nni Baranaba aba*

<sup>36</sup> Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, “Dī'bē ze hulēhu ehe tī'bē kongō önduwë mī Korisito mī gawo biya mati da yēti me'do 'ba Yere mī zē. Here da kayolo ze hala zē ēdīnni ako'do.”

<sup>37</sup> Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako.

<sup>38</sup> Mora Pawolo omba dë, ga kö'du mo ila zē mī Pambaliya ehe mo oro ku ta bi loo ko'do zē ēti.

<sup>39</sup> Pawolo ehe Baranaba awasa hē nni, ehe vīdī kölö tēmi zē i'bē gēri 'bēni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bēnni Seyipurusu,

<sup>40</sup> mora Pawolo inzi Sila ehe i'bēnni gēri ma kutu. Önduwë mī Korisito i'dinnī zē ku da kala Wiri.

<sup>41</sup> Pawolo i'bē kpuru Siriya ehe Silisiya vīdī 'ba kanisa ko'do zi kyigo.

## 16

*Timotiyo o'do loo Pawolo aba ehe Sila*

<sup>1</sup> Pawolo ehe Sila a'bannī zi Dēbē ehe Liyisitra. Ani vo lö'bō maako alima ani, ru mo Timotiyo. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmi Giriği.

<sup>2</sup> Önduwë mī Korisito mī Liyisitra ehe Yikōniyömu iyanni kö'du laka ra Timotiyo,

<sup>3</sup> ehe Pawolo omba mo zi tī'bēnni ēti. Mora Pawolo anβete mo dagba, ga kö'du vīdī 'ba Yude biya toko ani, ayolōnni henye 'bu 'ba Timotiyo tēmi Giriği.

<sup>4</sup> Mati zē i'bēnni tēmi gawo zi gawo agamo, zē ayadannī zi vīdiyē a'di ra vo lituwë ehe kyedree mī Yerusalema ombannī, ehe zi zē koro kö'du kira nenyee.

<sup>5</sup> Kanise ayinnī na kyigo mī koma 'bēnni, ehe 'duwi vīdī kayo i'dī koma 'bēnni mī Yere.

*Rayada 'ba Pawolo mī Trowasi*

6 Pawolo aboka 'bèni èti 'bènni kpuru tëmi Paragiya ehe Galatiya, ga kö'du Lawo Laka ila zè dè zi kö'du yèti mi Asiya.

7 Tapèti zè okonni mi Mayisiya, zè ayonzonni zi ti'bè mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yèsu ila zè dè.

8 Here zè i'bènni dagba kpuru Mayisiya le okonni zi Trowasi.

9 Yondo aba, Pawolo ongo rayada, vidi maako tëmi Mesedoniya èdi toro ani ehe lenze ni, iya henye, "Ayi Mesedoniya zi konyi ze!"

10 Tapèti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gèri koma zi ti'bè Mesedoniya. Da yolo ku Wirì ra ako'jo ze zi kö'du yöyö laka ne yèti ani.

### *Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere*

11 Di'bè ze mbiyi tëmi Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mi ko'do vere aba dokò ze mi Napolisi.

12 Ta karani, di'bè ze mi Filipi, gawo mati dagba Roma iri mi Mesedoniya. Do'do ze da kyo mi Filipi.

13 Mi ko'do 'ba ralawo, di'bè ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sösu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akaño ehe da me'do zi mbara mati ayinni.

14 Ma kölö tëmi zè ra Ludiya, mo tëmi gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongò 'buluyè kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba Yere Wirì ra, ehe Yere ayèhu di'di mo zi komba da kö'du mati Pawolo èdi kiya.

15 Here tapèti mo vo dakota 'bèni èti abapatisi zè, mo asesi zo ze lenze, "Èzè asösu ma tinyö mèdi koma aba mi Yere, ayi alima linjo 'bama." Ndundu mo aba, mo alèlu de ze gbò.

### *Pawolo ehe Sila mi kamba*

16 Mi ko'do kölö maako aba, ze da gèri 'beze zi ti'bè bi 'ba mötu, dandosi de ze wu'jè vo kalima aba. Mo èdi dakyikyì aba mi ni here i'di kyigo zi mo zi yada kö'du ma gba ani. Tapèti kö'du nenyè ko'do, mo o'do kòhi kyo zi kyedre 'bèniyè.

17 Wu'jè ne usu ga Pawolo, ehe kosi ze, ehe mo zo nduwè hè ni gbögbö, henye, "Kora nenyee vo kalima 'ba Wirì ma kyedre. Zè èdinni ayada zi ye hala zi yome."

18 Nenyè i'bè ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rè ni ehe iya zi dakyikyì na kamo, iya henye, "Mi ru 'ba Yèsu Korisito, mi'di kö'du zi yi kila wu'jè tisi nenyè!" Kandi dakyikyì ne ila mo.

19 Mati vo kyeti 'ba wu'jè vo kalima ne ayolonni henye ga gèri 'ba kòhi ko'do 'bèzè i'bè ku, zè irinni Pawolo ehe Sila ehe ikanni zè zi vo kalakonde mi bi 'ba wakogo.

20 Zè ayadanni zi vo mi turu henye, "Yuda nenyee èdinni ku gawo kyedre 'beze ne yaña!"

21 Zè èdinni ayada zi ze ko'do wa mati ze vidi 'ba Rome ila ze dè zi ko'do."

22 Vidi kayo alodronni na radroko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidi 'ba mi turu iyanni zi vidiyè henye ote bongò 'bèzè, ehe i'dinni kö'du zi vidiyè zè ku'bò mo'vo aba.

23 Tapèti waku'bö kyènyè, i'di zè mi kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongò ne zi gè zè kongò laka kazi ahonni.

24 Vo ga kamba kongò ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'di zè mi kutè kamba ehe ida ndi zè nyori aba ra kulugbu yeto.

25 Mi kutè yondo, Pawolo ehe Sila èdinni amötu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wirì, maboso maakowe èdi 'bènni mbili nni koze.

26 Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akoho kamba le hu mo aba. Ha loko ayèhu rè nni, ehe nyori alèpi biya ta ndi mabosowe.

27 Mati vo ga kamba kongò aliro ehe ongo ha loko ayèhu rè ni ku huwè, mo oba kulu 'bèni ehe omba ku kara zi rè ni kofò, ga kö'du mo asösu 'bèni maboso ahonni ku.

28 Mora Pawolo agbögbö hè ni, "Ofo rè yi dè! Vidi maako aho dè."

29 Vo ga kamba kongò ako'jo kö'du wa'do ehe i'bè mi kamba. Mo alèpi tese aba akaño burutu Pawolo ehe Sila.

30 Tapèti mo ayasi zè yaga tëmi kamba, mo ako'jo hè zè iya henye, "A'di ra ma ko'do zi tomò?"

31 Zè aya'banni do mo iyanni henye, "Oma mi Yere Yèsu, ehe akayomo yi. Nenyè èdi kpa tinyö zi vidi biya ma alima linjo 'bèyi."

<sup>32</sup> Here Pawolo ehe Sila ayadannî zi mo kö'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidi biya liṅo 'bomo.

<sup>33</sup> Mati gba na yondo, vo ga kamba kongɔ oba zë bi mati mo ato'bo kaka oṅo zë. Here mo biya vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë.

<sup>34</sup> Vo ga kamba kongɔ oba Pawolo ehe Sila liṅo 'bëni, i'di wa zi zë konyo. Mo na rakyenyi, ga kö'du mo i'di koma 'bëni ku mi Wirî ehe vo dakota 'bomowe kpa.

<sup>35</sup> Mi damindö vere aba, vo 'ba mi turuwë, utunnî kya turu daköndu maakowe kö'du ki'di aba zi vo ga kamba kongɔ iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila mi'bënnî."

<sup>36</sup> Vo ga kamba kongɔ ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mi turu i'dinnî kö'du zi ye kinga yi Sila aba na dangölö. Yaanya aba i'bëe na rakyëyi."

<sup>37</sup> Mora Pawolo iya zi turu daköndu nee henye, "Ze vidi 'ba Roma ehe turuwë 'ba Roma ëdi ze ku'bo ta da komo vidi kayo, kazi vurë 'beze kiya. Zë u'dunnî ze mi kamba. Yaanya aba zë asösu 'bënnî, zë ato'bonnî ze kutu na liwo? E e, zë o'dönnî dë! Zë ra mayinnî kinye ehe ze yasi yaga."

<sup>38</sup> Mati turu daköndu ne ayada zi vo mi turu henye, Pawolo ehe Sila zë vidi 'ba Roma, zë na tere.

<sup>39</sup> Zë i'bënnî ako'jonnî hë zë kö'du 'ba wakila. Zë ayasinnî zë yaga tëmi kamba ehe ako'jonnî hë zë, zi ti'bënnî 'de tëmi gawo ne.

<sup>40</sup> Here Pawolo ehe Sila i'bënnî mbiyi liṅo 'ba Ludiya, ani zë ongönnî önduwë, iyannî me'do 'ba rakyigɔ zi zë, ehe i'bënnî gbo.

## 17

### *Riti mi Tasalanika*

<sup>1</sup> Tapëti zë i'bënnî kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, zë i'bënnî dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mötu 'ba Yude ëdi mi gawo kyedre nani.

<sup>2</sup> Here ëdi kaa 'duwi, Pawolo i'bë ani zi bi 'ba mötu, ehe mi ko'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyë. Mo ame'do tëmi wayöruwë

<sup>3</sup> zi yada zi zë henye, ëdi laka zi Korisito ki'ja riti, ehe ëdi laka mo ënyî tëmi koli.

Pawolo ayada kpa zi zë henye, "Yësu mati mëdi kö'du mo kiya, Korisito ra."

<sup>4</sup> Kya maakowe tëmi zë omanni mi kö'du ma Pawolo iya, ehe ayinnî na vo lö'bo kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dë maakowe ehe mbara kayo mati vidi ayölonnî zë ndra omanni kpa mi kö'du kise ne.

<sup>5</sup> Yuda maakowe, na mikumbë ehe zë omanni vidi 'ba kö'du kyënyë ko'do maakowe mati alimannî toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mi gawo kyedre ne. Zë ombanni zi Pawolo kirî ehe Sila kika yaga zi vidi kayo ne, ehe zë i'bënnî zo mbiyi liṅo 'ba Jasono.

<sup>6</sup> Mora mati zë i'janni zë dë ani, zë irinnî Jasono ehe öndu maakowe ëti. Zë obanni zë zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hë nnî gbögbö aba henye, "Pawolo ehe Sila o'dönnî kö'du kyënyë ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinnî ku kinye

<sup>7</sup> ehe Jasono irî zë kalakyedre aba liṅo 'bëni. Zë biya owennî kö'du ki'di 'ba Yere 'ba Roma ku, iyannî henye, vere maako ru mo Yësu, Yere ra."

<sup>8</sup> Vo mi turu nenyee na rasösu, mati owonnî nenyee.

<sup>9</sup> Here zë o'dönnî Jasono ehe maakowe ëti zi kahi kopi dagba atehe 'da zë kila ati'bë.

### *Mi Beriya*

<sup>10</sup> Mi yondo kölö ne, önduwë utunnî Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapëti zë ökönnî, i'bënnî mi bi 'ba mötu 'ba Yude.

<sup>11</sup> Vidi 'ba Beriya ndra na laka ta da vidi 'ba Tasalanika, ga kö'du zë rakyenyi aba zi kö'du kise ne kirî, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinnî wayöruwë, zi kongɔ ezë kö'du nenyee tinyö.

<sup>12</sup> Kayo tëmi zë i'di koma 'bënnî mi Yere, vidi mbara Girigî mati vidi ayölonnî zë ndra ehe vidi kora kayo,

<sup>13</sup> mora mati Yude mi Tasalanika owonnî Pawolo ëdi kö'du kise 'ba Wirî ne yeti mi Beriya, zë i'bënnî ani ehe o'dönnî vidi kayo ne zi tedinnî na vo wehe 'ba Pawolo.

<sup>14</sup> Kandi önduwë utunnî Pawolo akaṅo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyɔ alima 'bënnî mi Beriya.



15 Vidi kora maakowe i'bënni na kowo Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'banni kö'du aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinni kandi zi ni.

### *Mi Atenisi*

16 Mati Pawolo edi bi Sila ehe Timotiyo kisi mi Atenisi, mo rasosu kyedre aba zi kongo wiri mbiya mi gawo kyedre ne.

17 Mo i'bë mi bi 'ba motu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidi 'ba Girigiyë ma erenni Wiri. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidi mati mo i'ja bi 'ba wakogo.

18 Kya vo komoyandi Epikuriyono maakowe ehe vo komoyandi Isitowiki maakowe awasa he nni kpa mo aba. Vidi ako'jonn kö'du henye, "A'di ra vo lumë nenye ayonzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo edi kö'du wiri 'ba vo leze ra yeti!" Zë iyanni here ga kö'du mo edi ame'do kö'du 'ba Yësu ehe tentyi 'ba vidi temi koli.

19 Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratoto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kyiyi 'bëyi ne biya edi?"

20 Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yolo zë de mi me'do 'bëyi ne a'di ra?"

21 Kpa ndra ta da wa maako, vidi 'ba Atenisi ehe vo leze mati edi alimanni ani, owo zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyi maako.

22 Here Pawolo owo mi kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidi 'ba Atenisi, monge vidi 'ba yëni ndra.

23 Mati medii ti'bë kpuru bi kongo aba da wa motuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wiri ma kazi yolo. Amotuwë wiri nenye, mora tinyö ayole mo de. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

24 Wiri nenye ra o'do damöku ehe wa biya mi mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaño ehe mo alima de mi yëkelu mati uvö kala vidi köndu aba.

25 Mo omba wakonyi de kazi vidi maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidi.

26 Temi vidi kölö, Wiri o'do vidi mati alimanni dakaño, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidi limanni 'domo.

27 Wiri o'do nenye biya, here zi ze ni koma, ehe toko yaga, ehe ni ki'ja. Mora mo anza de na kowo ta re ze,

28 ehe mo i'di kyigo zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tedi eyi 'bëni ze. "Ze gisi omo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni.

29 Kyere ze gisi 'ba Wiri, da sösuwë de henye, mo edi kaa wiri mbiya o'do yaga temi dahabo mandere manzede mandere yito. Mo anza de kaa wa mati vidi köndu akasösu ehe ko'do.

30 Koo mati alaga kyere naniye, Wiri ila nenye biya ga kö'du vidi ayolonn de a'di ra nedinni ko'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidi biya ta bi ne moto de nni zi mo.

31 Mo ako'jo ko'do mo ku mati ako'do vurë vidi 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yësu zi ko'do vurë. Wiri i'di yolo mo nenye zi ze biya Yësu kinjë aba temi koli.

32 Kandi mati vidi owonni Pawolo iya, kora injë temi koli, kya zë maakowe ayetonni kogo. Maakowe iyanni henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kö'du nenye kadra maako aba löhu."

33 Mati Pawolo ila bi 'ba ratoto ne ku,

34 kya kora maakowe i'dinni koma 'bënni mi Yere ehe i'bënni Pawolo aba. Ma kölö temi vidi 'ba ratote ru mo Danasiyösi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bënni mi Yere.

## 18

### *Pawolo mi Koriti*

1 Pawolo ila Atenisi i'bë Koriti,

2 ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra temi Poniyitusu. Anza na konda ta ga ma nenye, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bëni Pisisila aba, ga kö'du Yere Kulidasi i'di kö'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bë zi kongo Akuwila ehe Pisisila

3 ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvö ra, here mo alima zë eti ehe o'donni loo ga bi kölö.

4 Mi ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bë bi 'ba motu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dë maakowe ehe ayonzo zi zë kopi.

5 Mora tapëti Sila ehe Timotiyo okonni ta Mesedoniya, mo ayaña kadra 'bëni biya zi yeti kö'du zi Yude Yësu mo Korisito ra.

6 Ndundu mo, zë ofo rë nni do mo alidinni mo. Here mo akoho durufu ta ra bongö 'bëni ehe iya zi zë henye, "Wa

mati o'do rë nī zi ye, atëdī kö'du litë 'be ra! Ayaŋe ru ma dë. Yaanya aba ehe dagba ani mēdī tī'bë yētī zi tu'dë maakowe."

<sup>7</sup> Pawolo idra rë nī liŋɔ 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wirī, ehe liŋɔ 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu.

<sup>8</sup> Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe vidī biya mī dakota 'bomo i'dī koma 'bënnī mī Yere. Ma kayo maakowe mī Koriti owonnī kö'du kise ne kpa, ehe vidī biya mati koma aba mī Yere abapatisi zë.

<sup>9</sup> Yɔndo kölö maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tēmī rayada iya henye, "Ere dë, zi sesi kö'du yētī nduwë dagba. Ɔro dë!

<sup>10</sup> Ma yī aba, ehe vidī o'donnī wa maakowe dë zi yī. Vidī kayo mī gawo kyedre nenye, 'bama ra."

<sup>11</sup> Pawolo alima mī Koriti kɔɔ kölö ehe yehe modaka, vidī yandi me'do 'ba Wirī aba.

<sup>12</sup> Mati Galikö Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinnī bi kölö ehe irinnī Pawolo. Zë ikannī mo bi 'ba vurë

<sup>13</sup> ehe iyannī henye, "Kora nenye ëdī yɔnzɔ zi vidī 'beze ko'do zi mötu Wirī mī gëri mati kö'du ki'dī 'beze omba dë."

<sup>14</sup> Gba kazi Pawolo me'do, Galikö iya henye, "Ëzë ëdī vurë kiya ra kora nenye, na vo kö'du kyënyë ko'do mandere wa maako eme dë, ma kowo me'do 'bëyī ne.

<sup>15</sup> Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kö'du ki'dī 'be, onge gɔ mo na bi de. Momba dë zi vurë ma here ne, kiya."

<sup>16</sup> Here mo utu zë yaga ta bi 'ba vurë.

<sup>17</sup> Vidī ne irinnī Sositenisi, vo dagba bi 'ba mötu 'ba Yude, u'bönnī mo komo bi 'ba vurë. Mora du kö'du ne ɔgɔ dë da Galikö.

### *Pawolo a'ba Atiyɔkɔ 'ba Siriya*

<sup>18</sup> Tapëti lima 'ba Pawolo yaa vo lö'bö 'ba Yere ëtī mī Koriti, mo iya zi zë alime gbo ehe i'bë Siriya, Akuwila aba ehe Pirisila. Mora gba mo i'bë dë, mo atëtë dë nī bi 'ba Senesiriya ga kö'du mo o'do lömu zi Wirī.

<sup>19</sup> Mati zë ɔkonnī Efeso, Pawolo ila Pirisila ehe Akuwila. Mo i'bë bi 'ba mötu zi me'do zi Yude ani.

<sup>20</sup> Zë ako'jonnī hɔ mo zi lima ani na konda, mora mo omba dë.

<sup>21</sup> Mo ayada zi zë alime gbo, ehe iya henye, "Ëzë Wirī ila ma, ma tayi hulëhu." Here mo ila Efeso.

<sup>22</sup> Pawolo i'bë zi Kasariya, bi mati mo amëtë kanisa. Here mo i'bë dagba Atiyɔkɔ.

<sup>23</sup> Tapëti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bë zi bi kayo mī Galatiya ehe Paragiya. Mo akonyi vo lö'böwë ani zi tayinnī na kyigɔ mī koma 'bënnī.

### *Apolo mī Efeso*

<sup>24</sup> Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mī gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kö'du yolo 'ba wayöruwë 'ba Wirī kayo.

<sup>25</sup> Mo ayolo kö'du 'ba gëri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ëdī ame'do mī mo, da kö'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kö'du Yësu ëdī tinyö, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani.

<sup>26</sup> Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mötu. Mati Pirisila ehe Akuwila owonnī mo, zë obannī mo liŋɔ 'bënnī ehe akonyinnī mo zi yolo kö'du 'ba Wirī na laka.

<sup>27</sup> Apolo omba zi tī'bë zi Akasiya. Here önduwë ayörunnī waraga ayada zi vo lö'böwë mati ëdinnī ani ne, zi mo kirī kalakyedre aba. Tapëti Apolo ɔkɔ mī Akasiya, mo na wakonyi kyedre zi vidī biya mati i'dī koma 'bënnī mī Yere Yësu ga kö'du waki'dī 'ba rakyëyī 'ba Wirī.

<sup>28</sup> Mo alëpi mī ha wasa Yude ëtī, ehe ta da komo vidī kayo. Mo oba tēmī wayöruwë zi yada henye, Yësu mo Korisito ra.

## 19

### *Pawolo mī Efeso*

<sup>1</sup> Mati Apolo ëdī mī Koriti, Pawolo i'bë kyëtī dakaŋo, ehe oko mī Efeso. Ani mo i'ja kya vo lö'bö 'ba Yere maakowe.

<sup>2</sup> Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mati i'diyë koma 'be mī Yësu, i'dī Lawo Laka ku zi ye?" Zë aya'bannī do mo iyannī henye, "E e, gba dowo ze kö'du 'ba Lawo Laka dë."

<sup>3</sup> Pawolo ako'jo hë zë iya henye, "Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyë?" Zë aya'bannī do mo iyannī henye, "Bapatisi 'ba Yowani."

4 Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatisi vidì, here zi dè nnì koto zi Wirì. Mora mo ayada kpa zi zè, vidì maako èdì tayi, ehe zè akì'dì koma 'bènnì mī mo. Yèsu ra vidì mati Yowani èdì ame'do kö'du mo."

5 Tapètì vidì owonnì Pawolo iya nenye, abapatisi zè mī ru 'ba Yere Yèsu.

6 Here, Pawolo i'dì kala nì dè zè. I'dì Lawo Laka ku zi zè ehe zè ame'donnì ha kazi yolo maako aba, ehe kumè me'do.

7 Ani èdì kaa kora 'butè dómoriyö mī gboko nenye.

8 Yehe wota aba, Pawolo i'bè mī bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe ame'do vidì ètì kazi tere kö'du damöku 'ba Wirì. Mo ayonzo zi dè zè lèlu,

9 mora maakowe tēmì zè na vo kazi kö'du kowo, ehe ombannì dè zi koma. Ta da komo vidì kayo, zè iyannì kö'du kyënyè ra gèrì 'ba Wirì. Pawolo ila zè, ehe oba vo lö'böwè nì aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi.

10 Mo ame'do ani 'duwì koo riyö, le Yuda biya ehe tu'dè maakowe mī Asiya owonnì kö'du kise 'ba Yere.

### *Gisi 'ba Seva*

11 Wirì i'dì kyigo zi Pawolo kö'du koro ko'do.

12 Vidì obannì mandilì ehe bongo mati ise ida ra Pawolo, ehe zè injënnì zè, zi vidì biya mati na rakoo. Biya vidì mati na rakoo ako'jo, ehe dakyikyì i'bènnì yaga.

13 Kya kora Yuda maakowe, i'bènnì toko yonzo zi kore dakyikyì yaga mī ru 'ba Yere Yèsu. Zè iyannì zi dakyikyì henye, "Ayi yaga mī ru kölö 'ba Yèsu, mati Pawolo èdì ayètì!"

14 Gisi kora madómoriyö 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo èdinnì ko'do nenye.

15 Ko'do maako aba dakyikyì iya zi zè henye, "Ma yolo Yèsu, ehe mowo kö'du Pawolo, mora yì 'bèyì èyì?"

16 Mora kora mati dakyikyì aba mī nì ne, öfu dè zè ehe u'bö zè. Zè ahonnì yaga ta loko, na ga mbiya ehe onjo aba.

17 Mati Yude ehe tu'dè maakowe mī Efeso owonnì kö'du nenye, zè tere aba, here zè ayetonnì ru 'ba Yere Yèsu.

18 Yaanya aba vo lö'bö kayo odrö hè nnì ga kö'du kyënyè mati nëdinnì ako'do.

19 Kya maakowe mati na vo mörì ne, ikannì buku 'bènnì ehe o'bo zè komo vidì kayo. Buku nenye ogo kpu-luku'butëmuyì kòhi n̄biriri.

20 Here kö'du kise 'ba Yere apere rē nì, ehe ayi ndra na kyigo.

### *Kö'du kì'dì kowe mī Efeso*

21 Tapètì kö'du nenye biya o'do rē nì ku, Pawolo omba zi tì'bè Mesedoniya ehe Akasiya da gèrì 'bènnì Yerusalema. Pawolo iya henye, "Ta nani ma katì'bè gba zi Roma."

22 Here mo utu vo konyi 'bènnì riyö, Timotiyo ehe Eresito zi Mesedoniya. Mora mo alima nduwè tisi mī Asiya.

23 Mī kadra nani kö'du kyënyè o'do rē nì mī Efeso ga kö'du Gèrì 'ba Yere.

24 Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi èdì loo 'bènnì aba, ko'do wirì mbiya 'ba Aratemisi tēmì manzede. Zè mati o'donnì loo zi mo, i'jannì kòhi kyo.

25 Demetrisi ika bi kölö vidì mati mī loo kölö ne, ehe iya henye, "Aboka me, ayole dèdì lima na laka ga kö'du nenye.

26 Mora tinyö onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo èdì vidì kayo kofö, anza dè nje mī Efeso, mora ta ga bi ne biya mī Asiya. Mo iya henye, wirì mati ze vidì köndu dèdì ko'do mo ne, anza wirì ma tinyö ra dè.

27 Vidì biya akayeto kö'du kyënyè kiya ra loo 'beze. Vidì atoronnì ta bi koro wirì kyedre 'ba Aratemisi, mati èdì mötu mī Asiya ehe biya mī damöku ne."

28 Mati vidì 'ba loo owonnì nenye, ènyinnì na kamo ehe ayetonnì hè nnì gbögbö, "Kyedre ra Aratemisi, wirì 'ba Efeso."

29 Kandi gawo kyedre ne ku ha gbögbö aba, ehe vidì kora maakowe irinnì Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinnì ta Mesedoniya Pawolo aba. Here vidì biya ahonnì bi 'ba ratoto 'ba gawo.

30 Pawolo na bi dè nì omba tì'bè komo vidì kayo, vo kome ilannì mo dè.

31 Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bomowe utunnì kö'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi tì'bè.

32 Vidi kayo bi 'ba ratoto ne, hë nni gbögbö kö'du wa maako, ehe agamowe kpa hë nni gbögbö ga kö'du maakowe. Da vidi biya na wiri wiri, ehe na kayo temi zë ayolönni dë kö'du a'di nayinni go mo bi kölö.

33 Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidi kayo, ehe ayetonni yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi zë toro ti, ehe ayonzo zi mi kö'du ne ya'ba, a'di ra edi ti'bë dagba.

34 Mora mati vidi kayo ongönni mo Yuda ra, zë biya agbögbö hë nni kadra riyö aba, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

35 Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidi kayo zi tedi ti. Here mo iya henye, "Vidi 'ba Efeso, vidi biya mi damöku ne ayolönni henye yekëlu edi mi kutë gawo kyedre 'beze, ga kö'du zi mötu kyedre wiri Aratemisi. Eyi ra ayolo dë henye, kyinë mo, mati alëpi ta komoriyë, edi kinye?"

36 Vidi maako o'bo dë tandi ga kö'du nenyë. Here, alime ti, o'de kö'du kyënyë maako dë.

37 Ike kora nenyee kinye, anza dë le, zë ra olönni yekëlu mandere lidi wiri 'beze.

38 Ezë Demetrisi vo loo 'beni eti asusunni vidi maako, dedi ze kalakonda aba, 'duwi bi 'ba vurë edi na yehu. Vurë akikye rë ni 'da ani.

39 Ezë waako edi ndra ta da mati ombe, akako'jo mi bi 'ba vurë.

40 Tapëti kö'du mati o'do rë ni ndenye, kyënyë mo edi, akasusu ze ra, na vo kö'du ki'di pere. Wakila anza dë ga kö'du biya 'ba kö'du ki'di pere ne, da to'be dë zi hu kö'du ma laka ne kiya."

41 Tapëti kö'du nenyë kiya, mo apere ratoto ne, mo ayada zi vidi ti'bënni.

## 20

*Pawolo i'bë kpuru Mesedoniya ehe Girigi*

1 Tapëti ha gbögbö inde rë ni ku, Pawolo ise kö'du zi vo lö'böwë ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zë. Mo ila zë, ehe i'bë zi Mesedoniya.

2 Kaa mati mo i'bë ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lö'böwë kö'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bë Girigi

3 ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi ti'bë Siriya. Mora Yude o'dönni yepe ro mo, here mo omba zi ti'bë hulëhu ta gëri 'ba Mesedoniya.

4 Mo oba Sapatere wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dëbë, Timotiyö, ehe vidi riyö 'ba Asiya ru zë Tayihikasi ehe Trohimusu ni aba.

5 Zë i'bënni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani.

6 Tapëti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zë mi Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kölö.

*Pawolo mi Trowasi*

7 Mi dagba ko'do 'ba gima, da toto re ze wakonyo bi kölö. Pawolo ame'do zi vidi le mi kutë yondo, ga kö'du mo omba ti'bë mindö aba.

8 Riyë mi lokotoro bi ma dedi re ze toto, ani lamba kayo edi.

9 Kora obi maako ru mo Yuteyusi edi alima mi bingö 'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na konda, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alëpi temi lokotoro ma wota 'ba riyë le dakaño. Mati injënni mo riyë, mo oli wëni ku.

10 Pawolo i'bë akaño ehe idë rë ni da Yuteyusi. Mo iri mo mi kanza ni ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo edi na didi."

11 Tapëti Pawolo i'bë hulëhu riyë mi lokotoro, mo owe mangolo'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë.

12 Here zë obanni kora obi ne lijo na didi, ehe zë rakyenyi aba.

*Ta Trowasi zi Meletusu*

13 Di'bë ze dagba zi baburu ehe di'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bë zi Pawolo koba mi baburu. Mo ako'jo nenyë ga kö'du mo edi ti'bë ani ndi aba.

14 Mati mo i'ja ze mi Asoso, mo ayi mi baburu ehe di'bë zo dagba zi Mitiyilina.

15 Mi ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyosi ehe mi ko'do vere doko Samoso. Tapëti ko'do ma nani, di'bë ze Meletusu.



16 Pawolo omba zi ti'bë dagba Efeso kopi, ga kö'du mo omba dë zi kadra yaŋa mi Asiya. Mo na kɔrɔkɔrɔ ehe omba zi tēdi mi Yerusalema mi ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

*Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.*

17 Ta Meletusu Pawolo utu kö'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi ni.

18 Mati zë ɔkɔnni ani, mo iya henye, “Ayɔle wa mati mo'do ku biya mi kadra mēdi eti, mati mayi dagba zi Asiya.

19 Yuda maakowe o'donni mala ra ma ehe o'do ma na rasosu ehe riti. Mora mēdi loo 'ba Yere ko'do komo tolo aba ehe kazi rakisi.

20 Mati ma yeti kö'du mi vidi kayo, mandere yandi kö'du mi liŋo 'be, miri wa maako dë hulëhu ta bi yada wa mati akakonyiye.

21 Ma yada zi Yude ehe tu'dë maakowe zi dë nni koto zi Wiri temi kö'du kyenyë ko'do 'benni ehe zi koma mi Yere 'beze Yësu.

22 Ma yolo dë, a'di ra ako'do rë ni zi ma mi Yerusalema, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bë ani.

23 Mi gawo kyedre biya mi'bë, Lawo Laka ayada zi ma henye, aki'di ma mi kamba ehe ma tēdi mi riti.

24 Mora ma sosu wa ma ako'do rë ni zi ma dë, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yësu i'di zi ma ko'do. Loo nenyë zi yada kö'du yöyö laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyëyi.”

25 “Mi'bë temi bi maako, zi bi maako, yeti zi ye kö'du 'ba damöku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidi maako temi ye ongo ma dekpe löhu.

26 Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyenyë maako dë zi ye.

27 Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya.

28 Ongɔ ga re, ehe vidi biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gë zë kongɔ. Ediyë na vo yako 'ba kanisa 'ba Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'beni aba.

29 Ma yolo ku, tapëti ti'bë 'bama, maakowe atayinni kaa wöliwöli kyenyë lëpi de kamo aba.

30 Kya 'ba vidi 'be maakowe, akiganni mbërë zi vo lö'bö 'ba Yere ta'da.

31 Ediyë bi kida aba! Asösuwë hala kadra ehe yondo aba koo wota ma sesi yandi ye tolo aba komo ma.

32 Yaanya aba, mi'di ye ku da kala Wiri. Asösuwë kö'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyëyi. Kö'du kise nenyë, ato'bo konyi ye, ehe aki'di zi ye drivu mi kutë zë biya mati o'do zë nbala.

33 Momba kahi 'ba vidi maako dë, mandere bongɔ.

34 Ayɔle ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me.

35 Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asösuwë, Yere 'beze Yësu iya henye, ‘Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri.’ ”

36 Tapëti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaŋo zë eti biya ehe amotunni.

37 Vidi biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo.

38 Zë na rasosu ga kö'du Pawolo ayada zi zë henye, “Onge ma dekpe löhu.” Here zë i'benni mo aba zi baburu.

## 21

*Pawolo i'bë Yerusalema*

1 Tapëti kiya alime gbo, di'bë mbiyi zi Kosi baburu aba. Mi damindö mo aba doko Rudasiya ehe ta karani, di'bë zo Patara.

2 Di'ja baburu edi ti'bë Ponisiya, dödu ze mi mo di'bë gbo.

3 Dayi ze bi mati dongɔ ze Seyipurusu ehe di'bë zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mi Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjë yasi temi ni.

4 Di'ja ze vo lö'böwë 'ba Yere ehe da lima zë eti gima kölö. Here Lawo Laka ayada zi zë, zi yada zi Pawolo mi'bë dë Yerusalema.

5 Mora mati Gima inde rë ni ku, da yeto ti'bë dagba da gëri 'beze löhu. Vidi kora biya mbara 'benni eti ehe gisisi alasinni ze aba temi gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaŋo dagoti, damötu.

6 Tapëti kiya alime gbo zi oka kölö maako, dëkyi mi baburu ehe zë i'benni hulëhu liŋo.

<sup>7</sup> Dì'bè ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da mètè ze önduwè ehe da lima zè èti ko'do kölö aba.

<sup>8</sup> Mì ko'do ma vere dì'bè zi Kasariya ehe da lima ze liṅṅ 'ba Pilipo vo kö'du yèti. Mo kölö tëmì vidi kora madomoriyö mati akonyinni vo lö'böwè.

<sup>9</sup> Mo èdi gisi minzö kazi koze aba sowo. Zè na vo kumè kö'du.

<sup>10</sup> Dèdi ze mi Kasariya ko'do kayo aba, mati nèbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya.

<sup>11</sup> Mo iri ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala ni ehe ndi ni mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenyè, "Lawo Laka iya nenyè, Yude mi Yerusalema akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di nenyè. Zè aki'dinni mo kpa zi tu'dè maakowe."

<sup>12</sup> Tapèti Agabusu iya nenyè, ze ehe vidi ma èdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bè dè zi Yerusalema.

<sup>13</sup> Mora Pawolo aya'ba da me'do iya nenyè, "Kö'du a'di, èdiyè kudu ehe di'di ma kowe? Manza dè nje nzo zi kida, mora mèdi kpa nzo zi koli ga kö'du 'ba Yere Yèsu mi Yerusalema."

<sup>14</sup> Kyere do'bo dè zi Pawolo ko'do zi dè ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi rè ni ko'do."

<sup>15</sup> Here ze nzo zi ti'bè Yerusalema.

<sup>16</sup> Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmì Kasariya, i'bènni ze aba ehe obanni ze zi lima liṅṅ 'ba Manasöno. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

### *Pawolo ehe Yemisi*

<sup>17</sup> Mati dokö mi Yerusalema, önduwè na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba.

<sup>18</sup> Pawolo i'bè ze aba zi Yemisi kongo ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa èdinni biya ga bi mo.

<sup>19</sup> Pawolo amètè zè ehe ayada hala Wirì o'do ni zi konyi tu'dè maakowe.

<sup>20</sup> Vidi biya mati owonni nenyè ayetonnì Wirì, ehe iyanni zi Pawolo nenyè, "Öndu ze, ato'bo kongo hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwè! Ehe zè biya nzo zi koro kö'du ki'di 'ba Mosa.

<sup>21</sup> Mora ayada zi zè nenyè, èdi ayandi Yude mati èdinni alima mi kutè tu'dè maakowe, kazi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. Zè iyanni nenyè, ayada zi nni ṅbete gisi

kora 'bènni dè mandere lö'bö ga dalèti 'beze.

<sup>22</sup> A'di ra da ko'do yaanya aba, vidi owonni ku èdi kinye?

<sup>23</sup> Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirì.

<sup>24</sup> Oba kora nenyè o'do rè yi ṅbala zè èti na kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe opi wakì'di 'bèzè here zè mohi dè nni. Here zi vidi biya yolo nenyè, kö'du ako anza dè mi kö'du yada 'bèzè ne. Zè akayolonni orowe kö'du ki'di 'ba Mosa.

<sup>25</sup> Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwè 'ba tu'dè maakowe, mati da sösu zi zè ko'do. Diya zi zè, monyonni wa mati i'di zi wirì ma mbiya ne dè. Ayada zi zè, monyonni yama dè, mandere ida 'ba ngötu mati uri gu mo. Ayada kpa zi zè, mo'donni kö'du kyènyè 'ba ndoro dè."

<sup>26</sup> Mì ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe ako'jo rè nni nzo mi kadra kölö. Here mo i'bè mi yèkèlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do ṅbala ne akinde rè ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölö tëmì zè.

### *İri Pawolo mi yèkèlu*

<sup>27</sup> Mati kadra 'ba ra ko'do ṅbala ku kara zi rè ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe tëmì Asiya ongönni Pawolo mi yèkèlu. Zè o'donni vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zè irinni mo.

<sup>28</sup> Vidi kayo hè nni gbögbö aba, iyanni nenyè, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyè i'bè ta bi ne toko, kö'du kyènyè kiya aba ra vidi 'ba Yiserele, ehe kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe yèkèlu nenyè. Mo ika komokaya kpa zi yèkèlu laka nenyè, tu'dè maakowe kika mi mo."

<sup>29</sup> Kya zè maakowe asösunnì nenyè Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yèkèlu, ga kö'du zè ongönni zè 'dö riyo mi gawo kyedre ne.

<sup>30</sup> Mì gawo kyedre ne biya kporo aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zè irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tëmì yèkèlu. Here ha loko biya isi rè ni.

<sup>31</sup> Vidi ombanni ku kara zi Pawolo kofu, mati kyedre 'ba turu anjiya mi turu 'ba Roma owo nenyè biya Yerusalema ayeto ku zi kamo ko'do.

<sup>32</sup> Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidi kayo atoto re nni zi mo. Kandi mati vidi kayo ne onganni vo kyelu ne, ehe vo hu kanye, ze onni ta bi Pawolo ku'bo.

<sup>33</sup> Kyedre 'ba vo kyelu ne i'be ehe iri mo, ehe ida mo nyori riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, eyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do.

<sup>34</sup> Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbo he nni kö'du wa maako, ehe maakowe agbögbo he nni kö'du wa maako 'beri. Mora edinni ku ko'do kporo kyö kyedre 'ba vo kyelu o'bo de zi wa maako ki'ja. Here mo i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye.

<sup>35</sup> Mati ze okanni ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe injenni mo.

<sup>36</sup> Vidi kayo alö'bönni ga ndi ze ehe nduwë he nni gbögbo aba henye, "Ofo mo! Ofo mo!"

### *Pawolo ame'do zi vidi kayo*

<sup>37</sup> Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyelu ne, iya henye, "Ma to'bo de kiya kö'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyelu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ha 'ba Girigi?"

<sup>38</sup> Anza de vidi 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowo ehe alepi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowo yaga mi da lipi?"

<sup>39</sup> Pawolo aya'ba do mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidi kayo nee."

<sup>40</sup> Kyedre 'ba vo kyelu ayada zi mo, mo ato'bo me'do. Here Pawolo oro riyë ame'do kala ni aba zi vidi. Mati de ze ku liwo, mo ame'do zi ze ha 'ba Hibiru aba.

## 22

<sup>1</sup> "Önduwë ehe 'buwë, owowe kaa miya wa mati o'do re ni."

<sup>2</sup> Mati vidi kayo ne owonni Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, ze ayinni ndra liwo. Here Pawolo iya henye,

<sup>3</sup> "Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasisi mi Silisiya. Mora mövu kinye mi Yerusalema na vo kö'du ko'jo 'ba Gamalili,

ehe ayandi ma zi kusu ga ndi kö'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyö, ma kpa momba zi Wiru koro, kaa e biya mati ndenye."

<sup>4</sup> "Ma yaza vidi mati usu Geri 'ba Yere, ehe mofu kya maakowe. Miri maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sosu de, ezë ze kora mandere mbara.

<sup>5</sup> Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenyë edi tinyö. Miri waraga kazi ze, zi öndu ze mi Damasika, here zi ma kiru vidi ehe zi kika ze mi Yerusalema zi yaza."

### *Pawolo ayada kö'du ra kopi 'beni* (Loo 9:1-19, 26:12-18)

<sup>6</sup> "Ko'do kölo maako aba, kaa kadra kutë, medu ku zi toko kara Damasika, bikanyi ta komoriyë, kandi ayanyi bi toko ra ma.

<sup>7</sup> Ma lepi dakaño ehe mowo gu edi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di edi yaza ma?"

<sup>8</sup> "Ma ya'ba do mo henye, 'Yi 'beni eyi, Yere?' Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yesu 'ba Nazereta! Ma ra, edi ayaza ne.'

<sup>9</sup> Vidi ma edinni ti'be ma aba, onganni bikanyi ne, mora owonni gu de."

<sup>10</sup> "Ma ko'jo kö'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'do?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Enyi riyë ehe i'be mi Damasika. Ezë oko ani, a'di akayada zi yi ko'do.'

<sup>11</sup> Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bo de zi bi kongu. Oke ra irinni ma kala aba kika mi Damasika."

<sup>12</sup> "Mi gawo kyedre nani, kora maako edi ru mo Ananiya, mo koma aba mi kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka.

<sup>13</sup> Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, öndu ma, yaanya aba akongu bi löhu!' Kandi mo'bo bi kongu.

<sup>14</sup> Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wiru mati zutu 'beze amötunni, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omba o'do re ni ku. Mo inzi yi zi kongu Mo Mati Tinyö, ehe zi gu mo kowo,

<sup>15</sup> ga kö'du zi tedi na vo kiya 'ba wa mati ongö ehe owo.

16 A'di ra ëdi bi mo kisi? Ënyï riyë! Ìri bapatisi zi kö'du kyënyë 'bëyi kaka, mötu aba zi Yere.' "

*Ako'jo Pawolo zi kö'du yëti zi tu'dë maakowe*

17 "Tapëti ma nenyë ma'ba Yerusalema ehe mi'bë mi yëkëlu zi mötu. Ani mongo rayada

18 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalema! Vidi ombanni dë kowo, wa mati ëdi akiya ga kö'du ma.'

19 Ma ya'ba dö mo henye, 'Yere, zë ayolönni henye mi bi 'ba mötu kayo 'beze miri, ehe mu'bö vidi mati ëdinni koma aba mi yi.

20 Ofo Setifano ga kö'du mo ame'do kö'du yi. Mörö ani, ehe hu kö'du ki'di nduwë. Here mongo ga böngö 'ba kora mati ofonni mo.'

21 Mora Yere ayada zi ma ti'bë, ehe mo alömu zi kutu ma köwö zi tu'dë maakowe."

22 Vidi kayo ne owonni le Pawolo iya nenyë. Here zë ayetonni hë nni gbögbö. "Ofowe kora nenyë! Mo ö'bö dë zi lima."

23 Zë nduwë hë nni gbögbö. Zë aköhonni böngö 'bënni toko ehe u'dunni durufu mi buluku.

24 Kyedre 'ba vo kyëlu mi turu 'ba Roma, i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bö so'da aba. Mo o'dö nenyë zi yölö kö'du a'di vidi ëdi hë nni gbögbö da Pawolo.

25 Mati vo kanya ëdinni ku Pawolo kida zi ku'bö, mo ako'jo ha vo da kanye ma ëdi törö ani, "Ëdi na dangölö zi ku'bö vidi 'ba Roma dagba ayönzö mo dë komo vurë?"

26 Mati vo da kanye owo nenyë, mo i'bë zi kyedre vo dë ni iya henye, "Ëdi a'di kö'dö? Kora nenyë vidi 'ba Roma ra!"

27 Here, kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë zi Pawolo ehe ako'jo hö mo, iya henye, "Ayada zi ma, yi vidi 'ba Roma ra?" Pawolo aya'ba dö mo lëzë aba iya henye, "Öö."

28 Kyedre 'ba vo da kyëlu iya henye, "Mopi köhi kyö zi tayi vidi 'ba Roma." Mora Pawolo aya'ba dö mo iya henye, "O'jo ma vidi 'ba Roma."

29 Zë mati ombanni zi hö mo kö'jo, ina rë nni köwö kandi ta rö mo. Kyedre 'ba

vo da kyëlu na bi dë ni na rakaga mati mo ayölö henye ni'di Pawolo, nida vidi 'ba Roma ku nyöri aba.

*Pawolo komo magalesi 'ba Yude*

30 Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyëlu omba ku zi yölö kö'du ma tinyö, kö'du a'di Yude asusunni Pawolo gö mo. Here mo inga nyöri 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rë nni törö. Here mo ika Pawolo loko ehe o'dö mo törö komo zë.

## 23

1 Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, "Öndu me, zi kö'do ndenyë, ma litu zi Wirö di'di nbala aba."

2 Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kö'du zi kora mati ëdinni atörö kara, dakapa Pawolo zi hö mo kisa.

3 Pawolo opi komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, "Yi ta rë yi yaga nbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na köndu kaa kalili. Wirö aku'bö yi. Alima nani zi vurë kö'dö ra ma kö'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mi kadra kölö ne, i'di kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du ki'di ma ku'bö."

4 Kora mati örönni kara dakapa Pawolo ako'jonni kö'du iyanni henye, "Ayölö dë, ëdi kyedre 'ba vo karase 'ba Wirö ra lidi?"

5 Pawolo aya'ba dö mo iya henye, "Ako öndu me! Ma yölö dë mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayöruwë ayada zi ze, anza dë zi me'do kyënyë kiya ra vidi vo dagba 'be."

6 Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbögbö hë ni iya henye, "Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurë ne, ga kö'du moma yöku atënyï na didi."

7 Kandi mati Pawolo iya nenyë, Farasiye ehe Sadekee ayetonni mi ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako.

8 Sadekee omanni dë mi malayike, lawowe, mandere yöku atënyï na didi. Mora Farasiye omanni biya mi wa nenyë,



<sup>9</sup> ehe here ani ha gbögbö kayo ëdi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati ëdinni Farasiye, zë ayinni na kamo ehe iyanni henye, "Di'ja waako dë na kyënyë ra kora nenye. A'di ra ëzë lawo mandere malayika tinyö ame'do ku zi mo."

<sup>10</sup> Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye ëdi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bë loko ehe Pawolo yomö. Here, zë obanni mo hulëhu bi lima 'ba vo kanye.

<sup>11</sup> Yöndö nani aba, Yere öro dakapa Pawolo iya henye, "Akyigo rë yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalema, akayada kö'du ma kpa mi Roma."

### *Yere zi Pawolo kofo*

<sup>12</sup> Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rë nni ga bi kölö ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwënni wa maako dë, le ëzë nofonni Pawolo ku.

<sup>13</sup> Zë mati o'donni yere ne ndra ta da 'butësowö.

<sup>14</sup> Here kya zë maakowe i'bënni zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, "Da lömu Wirü henye, donyo wa maako dë, le ëzë dofo Pawolo ku.

<sup>15</sup> E ehe biya magalesi i'bëë zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika komo vurë 'be. Here, da tedi bi mo kisi, zi mo kofo gba kazi mo toko ani."

<sup>16</sup> Mati wisi 'ba ëmi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yere ne, mo i'bë bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo.

<sup>17</sup> Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölö maako henye, "Oba kora obi nenye zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo ëdi kö'du aba zi yada zi mo."

<sup>18</sup> Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora obi nenye zi yi, ga kö'du mo ëdi kö'du aba zi yada zi yi."

<sup>19</sup> Kyedre 'ba vo kyëlu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?"

<sup>20</sup> Mo aya'ba dö mo iya henye, "Vidi kora maakowe ëdinni kö'du sösu aba zi hë yi ko'jo zi kika Pawolo akaño zi magalesi 'ba Yude mindö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yolo ndra kö'du mo.

<sup>21</sup> Mora ako, o'do wa ma zë iyanni ne dë. Ndra ta da kora 'butësowö ombanni lödro da Pawolo. Zë o'donni lömu anza dë zi konyo mandere kuwë wa maako le ëzë nofonni Pawolo ku. Yaanya aba ëdinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya."

<sup>22</sup> Kyedre 'ba vo kyëlu utu kora obi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölö maako dë yolo kö'du mati ayada zi ma nenye."

### *Utu Pawolo zi Felekisi*

<sup>23</sup> Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madömosowö yöndö aba, lamiriyö vo kanya ma ndi mëdinni nzo zi ti'bë zi Kasariya. Oba 'butëmadömoriyö kora da akakya ehe lamiriyö vo kanya wehe aba.

<sup>24</sup> Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo mokö kazi kö'du maako kpuru zi vo dakaño Felekisi."

<sup>25</sup> Kyedre 'ba vo da kyëlu ne ayöru waraga iya henye,

<sup>26</sup> "Wamëtë kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo dakaño Felekisi.

<sup>27</sup> Yuda maakowe irinni kora nenye ehe kara zi mo kofo. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomanni mo.

<sup>28</sup> Momba zi yolo kö'du a'di ra ombanni mo dë. Here mika mo komo magalesi

<sup>29</sup> ehe ma yolo henye nje kö'du ki'di 'ba yëni 'bëzë. Kora nenye o'do kö'du kyënyë maako dë zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba.

<sup>30</sup> Kandi mati ma yolo ëdi yere ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwë zi kika kö'du ko'do kyënyë 'bomo ne mi bi vurë 'bëyi."

<sup>31</sup> Vo kanya oronni kö'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yöndö kölö nani, zë obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrissi.

<sup>32</sup> Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwë ti'bë mo aba dagba.

<sup>33</sup> Mati zë ayinni zi Kasariya, zë i'dinni waraga ne zi vo dakaŋo ehe i'dinni Pawolo zi mo.

<sup>34</sup> Vo dakaŋo ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, dakaŋo vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya,

<sup>35</sup> vo dakaŋo iya henye, "Ma kowo kö'du 'bëyi ne, ezë vidi ne ayinni, ikanni kö'du kyënyë mati ombanni yi dë go mo ne ku." Tapëti mo iya kö'du nenye, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi liŋo 'ba Yere Heroda.

## 24

### *Asusu Pawolo bi vurë 'ba Felekisi*

<sup>1</sup> Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bënni eti ehe vo me'do mi bi 'ba vurë kö'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i'bënni zi Felekisi zi yada kö'du kyënyë ma Pawolo o'do.

<sup>2</sup> Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, "Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezee mi rakyëyi konda, ehe ga kö'du ko'do 'bëyi, ga kö'du dakaŋo 'beze, edi ndra na laka.

<sup>3</sup> Ze biya 'duwi dedï na rakyenyi ga kö'du wa mati o'do.

<sup>4</sup> Momba dë zi yi yaza, mora ako, edi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba.

<sup>5</sup> Di'ja kora nenye na vo mikile, mo ayeto kö'du kyënyë ko'do mi kutë Yude ehe biya tëmi damöku ne. Mo edi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi.

<sup>6-7</sup> Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yëkëlu ne, diri ze mo.

<sup>8</sup> Ezë ako'jo ho mo, aki'ja na bi dë yi henye, me'do 'beze ne tinyö, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kö'du mo."

<sup>9</sup> Yuda kayo ame'donni riyë ehe ombanni da kö'du mati Teretalusi iya.

### *Pawolo agaga gë ni komo Felekisi*

<sup>10</sup> Vo dakaŋo Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, "Ma yolo ku, o'do vurë 'ba vidi dakaŋo

nenye ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurë 'bëyi.

<sup>11</sup> Anza dë ndra ta da ko'do 'butë domoriyö mati alaga, mi'bë zi mötu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidi maako ezë anza dë tinyö.

<sup>12</sup> Gba Yude i'janni ma dë he ze wasa vidi maako aba mi yëkëlu, mo'do kö'du kyënyë maako dë mi bi 'ba mötuwë mandere mi gawo kyedre.

<sup>13</sup> Gëri maako anza dë ani, zë ato'banni yada kö'du kyënyë nenyee, zë yaanya aba edinni kika ra ma.

<sup>14</sup> Momba do mo nenye zi ye, medï mötu Wirï 'ba zutu 'bezee. Gëri nani kiri aba mati zë iyanni henye anza dë tinyö. Mora moma kpa mi wa biya mati ayöru mi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayöruwë 'ba Nëbiyë.

<sup>15</sup> Medï kpa kö'du sösu aba mi Wirï kaa vidi nenyee, henye Wirï akinjë vidi biya tëmi koli, ma laka mandere ma kyënyë.

<sup>16</sup> Here ga kö'du tinyö ma yolo ku, mi'di ra ma zi tedi kö'du sösu ma di'di nbala aba, mi wa mati mo'do zi Wirï mandere zi vidi.

<sup>17</sup> "Tapëti tedi 'bama na kowo ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bë ani zi kya 'ba kahi kiri zi vidi 'bame ehe zi wakumuwë ki'di.

<sup>18</sup> Nenye edi wa mati medï ko'do, mati zë i'janni ma mi yëkëlu, ma na nbala mi kö'du ki'di 'ba Mosa. Manza dë vidi kayo aba, ehe kö'du ko'do kyënyë maako anza dë.

<sup>19</sup> Yuda maakowe tëmi Asiya edinni mi kadra nani, ehe ezë, zë edinni kö'du maako aba zi kiya ra ma, na kyënyë, zë atëdinni kinye yaanya aba.

<sup>20</sup> Mandere ako'jo hë zë, zë mati edinni kinye ne. Zë akato'bo yadanni zi yi henye, zë i'janni ma dë kö'du kyënyë maako aba, mati magalesi o'donni vurë le ra ma.

<sup>21</sup> Nje kö'du kyënyë kolö mati akikanni ra ma edi, ma gbögbö ha ma yaga bi 'ba vurë, mati miya henye, 'Ma ndenye bi 'ba vurë, ga kö'du moma henye, yöku atënyi na didi!'

<sup>22</sup> Felekisi ayolo Gëri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vurë, ehe iya henye, "Ma ko'do ndundu vurë 'bama

tapëti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyëluwë."

<sup>23</sup> Mo i'di kö'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dë, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

### *Asesi Pawolo na maboso*

<sup>24</sup> Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bëni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kö'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo ëdi ame'do zi mo, zi tedi koma aba mi Yësu Korisito.

<sup>25</sup> Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kö'du laka ko'do, asesi rë yi kazi kö'du kyënyë, ehe vurë ma ëdi atayi. Here mo iya zi Pawolo henye, "O'bo ku, yaanya aba. I'bë. Mora ëzë mëdi kadra aba, ma kutu litu kö'du yi."

<sup>26</sup> Tapëti ma nenyë, Felekisi 'duwi litu kutu kö'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kö'du mo asösu 'bëni Pawolo akogo komo ni.

<sup>27</sup> Koo riyö aba, Porosiyasi Fesitösi ayi na vo dakaño tapëti Felekisi. Mora Felekisi omba zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mi kamba.

## 25

### *Pawolo komo Fesitösi*

<sup>1</sup> Ko'do wota aba tapëti Fesitösi ayi mi dakaño, mo i'bë ta Kasariya zi Yerusalema.

<sup>2</sup> Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kö'du kyënyë mati zë ongönni Pawolo o'do.

<sup>3</sup> Zë ako'jonnë ha Fesitösi ëzë mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zë alenzenni mo zi ko'do nenyë ga kö'du zë ëdinni yere ko'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofo ta da gëri.

<sup>4</sup> Mora Fesitösi ayada zi zë, "Akasesi Pawolo mi Kasariya, ehe kandi mëdi ati'bë ani na bi da ma.

<sup>5</sup> Èzë mo o'do kö'du kyënyë maako, vo dagba 'be mi'bënni ma aba ehe mikanni kö'du kyënyë mati mo o'do ne ani."

<sup>6</sup> Fesitösi alima mi Yerusalema ko'do madomowota mandere ko'do 'butë ndra gba kazi ti'bë Kasariya. Here ko'do vere

aba, mo alima bi 'ba vurë, ehe ika Pawolo bi 'ba vurë.

<sup>7</sup> Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalema onönni toko ro mo ehe iyanni henye, i'ja mo kö'du kyënyë kayo maako aba. Mora zë o'bönni dë zi yada kö'du ne ëdi tinyö.

<sup>8</sup> Here Pawolo ame'do gë ni gaga aba, "Mo'do kö'du kyënyë maako dë ra kö'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kyënyë ako kpa dë ra yëkelu mandere ra Yere 'ba Roma."

<sup>9</sup> Fesitösi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, "Omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi ma vurë 'bëyi kiya ga kö'du nenyee?"

<sup>10</sup> Pawolo aya'ba iya henye, "Ma mëdi mi bi 'ba vurë 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vurë ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude.

<sup>11</sup> Èzë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli ho mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidi maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidi nenyee. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bama kiya."

<sup>12</sup> Tapëti Fesitösi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vurë 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!"

### *Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi*

<sup>13</sup> Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingö 'ba Fesitösi.

<sup>14</sup> Alimanni ani ko'do lakiya aba, mati Fesitösi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye mi kamba,

<sup>15</sup> ehe mati mi'bë Yerusalema, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë ko'do 'bomo, ehe ako'jonnë ha ma zi vurë 'bomo kikye.

<sup>16</sup> Ma yada zi zë, anza dë mi dalëti 'ba Roma zi vidi kora ki'di zi vidi mati ikanni kö'du kyënyë ro mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë ni gaga.

<sup>17</sup> Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yanja kadra dë. Mi ko'do vere ne, miri bi

lima 'bama da kyiti 'ba vurè, ehe mi'di kö'du zi mo kika.

<sup>18</sup> Mora mati kora nee oronni riyè, zi kö'du kyenyè 'bomo kiya, zè asusunni mo ga kö'du kyenyè ma anza dè mi kö'du sösu 'bama.

<sup>19</sup> Zè awasa hë nni mo aba kö'du koma yèni 'bènni ehe kora mati oli ru mo Yèsu, Pawolo iya mo èdi na didi.

<sup>20</sup> Ma yolo dè hala zi vurè 'bomo kiya tinyö ga kö'du nenyè biya, ma ko'jo ha Pawolo èzè mo omba ku zi ti'bè Yerusalema, ehe zi vurè ko'do ro mo ani.

<sup>21</sup> Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesini mi kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mi'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

<sup>22</sup> Agiriba iya zi Fesitosi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenyè akiya." Fesitosi aya'ba do mo iya henye, "Akowo ho mo mindö aba."

<sup>23</sup> Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zè ayinni mi loko 'ba ratoto. Vo kyèluwè 'ba anjiya ehe vidi ma dagbe 'ba gawo èdinni kpa ani. Fesitosi i'di kö'du zi Pawolo kika loko

<sup>24</sup> ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyè. Yude biya ta Yerusalema ehe Kasariya ayinni zi ma, iyanni henye, nombanni zi kofo mo.

<sup>25</sup> Mi'ja kö'du kyenyè maako zi mo kofo dè. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurè 'bèni ko'do, momba ku zi mo kutu Roma.

<sup>26</sup> Ma kayöru kö'du tinyö maakowe ga kö'du kora nenyè zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapèti me'do 'beze ga kö'du 'bomo, ehe mèdi wa maako aba zi yöru.

<sup>27</sup> Anza dè na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kö'du kyenyè mati mo o'do."

## 26

### *Pawolo komo Agiriba*

<sup>1</sup> Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala ni yaga ehe iya nenyè,

<sup>2</sup> "Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenyè, zi me'do 'bama kiya komo

yi ndenye temi kö'du biya, mati Yude asusunni ma go mo.

<sup>3</sup> Ayolo na kayo kö'du dalèti 'ba yèni 'beze ehe koma mati inye mi ze. Here ma ko'jo hë yi zi kowo mikuku aba zi ma.

<sup>4</sup> Yude biya ayolonni ma ku kyere ma gba na wisi obi. Zè ayolonni kyinë 'ba lima a'di mèdi mo aba, mi dakaño 'bama ehe mi Yerusalema.

<sup>5</sup> Ehe èzè zè ombanni, zè ato'banni yada zi yi ma Farasi ra, mi gboko mati oro kö'du ki'di ndra ta da maako.

<sup>6</sup> Yaanya aba, mèdi ku komo vurè ga kö'du moma mi lömu mati Wirì o'do kyere zi vidi 'beze.

<sup>7</sup> Kadra ehe yondo 'butè domoriyö tu'dè 'beze alitunni zi Wirì, kisi bi lömu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sösu nenyè, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma.

<sup>8</sup> Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wirì injè yöku zi didi?"

<sup>9</sup> "Ma kadra maako aba, ma sösu henye, ma ko'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe ko'do ra Yèsu 'ba Nazereta.

<sup>10</sup> Mo'do nenyè dagba mi Yerusalema, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mi'di vidi 'ba Wirì kayo mi kamba. Momba da kö'du zi zè kofo.

<sup>11</sup> Mèdi zè yaza 'duwi mi bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzo ko'do zè, zi kö'du kyenyè kiya ra Wirì. Tinyö, ma na kamo zè èti, henye, mi'bè zè koma mi gawo kyedre 'ba vo leze maakowe."

### *Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bèni*

*(Loo 9:1-19, 22:6-16)*

<sup>12</sup> "Yere Agiriba, kadra maako aba, mèdi da gèri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase.

<sup>13</sup> Kaa kadra kutè, mongö bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyè ehe da vidi biya mati èdinni ti'bè ma aba.

<sup>14</sup> Ze biya da lepì dakaño. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di èdi yaza ma? Èdi na lumè zi wehe ko'do ma aba!'"

<sup>15</sup> "Ma ko'jo kö'du henye, 'Yere, yi 'bèyi èyi ra?'"



“Yere aya'ba do mo iya henye, ‘Ma Yésu ra! Ma ra ëdī ayaza.

<sup>16</sup> Yaanya aba ɔɔ riyë da ndī yī. Ma yada ra ma zi yī, ga kö'du minzi yī ku zi tēdī na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kö'du ma ehe a'di ma kayada zi yī yaa.’

<sup>17</sup> Yere iya kpa henye, ‘Ma kagaga gē yī kazi vidī 'ba Yude ehe kazi tu'dē maakowe mati mëdī yī kutu zi zē,

<sup>18</sup> zi komo zē yēhu here zi dē nnī koto tēmī bikōndu zi bikanyi ehe tēmī kyigo 'ba Satani zi Wirī. Here akila kö'du kyënyë 'bëzë ehe koma mī ma, zē ra vidī laka ma Wirī inzi.’ ”

### *Pawolo ayada kö'du loo 'bëni*

<sup>19</sup> “Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenye.

<sup>20</sup> Dagba mo ma yētī kö'du zi vidī mī Damasika, ehe here mī'bë zi Yerusalema, ehe biya mī Yudiya. Ndundu mo, mī'bë zi tu'dē maakowe ehe miya henye, ‘Ore ta bi kö'du kyënyë ko'do, ehe oto de zi Wirī! Here ayada wa ma o'de tēmī gērī lima 'be.’

<sup>21</sup> Ga kö'du nenye ra kora maakowe irinnī ma mī yëkelu ehe ayonzonnī zi ma kofo.

<sup>22</sup> Mora mī kadra nenye biya Wirī akonyi ma, ehe ma yētī kö'du 'dō zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zē nje wa ma nēbiyë ehe Mosa iyannī ako'do rē nī.

<sup>23</sup> Ma yada zi zē hala Korisito ne akayaza ehe atēdī vo dagba zi tēnyī tēmī koli, here mo akika bikanyi zi vidī 'bëniyë ehe zi tu'dē maakowe.”

<sup>24</sup> Gba kazi Pawolo inde gaga gē nī, Fesitosi ambere, “Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kö'du yolo kyedre 'bëyi ne ëdī ku yī ko'do na lökyi.”

<sup>25</sup> Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, Fesitosi, manza dē vo lökyi. Wa ma, mëdī akiya, ëdī tīnyö, ehe me'do laka ra.

<sup>26</sup> Yere Agiriba, ma to'bo me'do zi yī biya kazi tere ga kö'du ayolo kö'du nenye ku. Ma yolo ku tīnyö, Yere Agiriba, ayolo zē ku biya na kölö kölö ga kö'du wa nenye o'do rē nī dē na koho na kowō mī ga bi golo'bo maako.”

<sup>27</sup> Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, “Oma ku mī nēbiyë? Ma yolo oma ku.”

<sup>28</sup> Agiriba iya zi Pawolo henye, “Mī kadra kodo nenye, asösu 'bëyi ako'do ma Korisito 'ba?”

<sup>29</sup> Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Ëzë irī kadra kodo mandere kadra konda, ma sösu yī ehe vidī biya mati owonnī ma ndenye atēdinnī kaa ma kazi nyori nenye.”

<sup>30</sup> Here, Yere Agiriba, vo dakaŋo Fesitosi, Berenisi ehe vidī biya maakowe zē ëtī, ënyinnī riyë.

<sup>31</sup> Mora gba zē i'bënnī dē, zē iyannī henye, “Kora nenye, i'ja mo dē kö'du kyënyë maako aba. Anza dē laka zi mo koli mandere mo kī'dī mī kamba.”

<sup>32</sup> Agiriba ayada zi Fesitosi henye, “Kora nenye ɔ'bo zi kila na dangölö, ëzë mo ako'jo kö'du dē zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni kiya.”

## 27

### *Pawolo i'bë Roma*

<sup>1</sup> Mati ɔko ku kadra 'beze zi ze ti'bë Italiya, vo da kanye mī turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölö 'ba Yere 'ba Roma. İ'dī mo zi ga Pawolo kongɔ ehe maboso maakowe ëtī.

<sup>2</sup> Di'bë ze yaga baburu 'ba Dramatiyumu, mati ku nzo zi ti'bë bi tɔɔ 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha föfö 'ba Asiya. Arisitarisi tēmī Tasalanika mī Mesedoniya, i'bë ze aba mī baburu.

<sup>3</sup> Mī ko'do vere aba, doko dagoti 'ba Sidoni. Juliyasi kö'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bë oka niyë kongɔ, here zē ɔ'bonnī kī'dī zi mo wa ma mo omba.

<sup>4</sup> Mati dila Sidoni ku, buluku ëdī zo luku kī'dī zi ze, ehe di'bë ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku.

<sup>5</sup> Here di'bë ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi tɔɔ 'ba baburu 'ba Mayira mī Lasiya.

<sup>6</sup> Ani vo kyëlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ëdī ati'bë Italiya. Mo i'dī kö'du zi ze ti'bë mī baburu nani.

<sup>7</sup> Di'bë ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dē zi ti'bë kowō mī bi nani, here

dì'bë dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku

<sup>8</sup> Dì'bë ze liyaa na konda ta ha föfö kyedre ehe ndundu mo aba dɔkɔ bi ma ako'jo Bitɔɔ 'ba Wayɔmɔ, anza na kɔwɔ ta ra gawo 'ba Lasiya.

<sup>9</sup> Yaanya aba da yaɲa kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dë na laka zi ze ti'bë. Here Pawolo ame'do zi vidì 'ba mi baburu,

<sup>10</sup> “Kora nenyee, oze mbili ye zi ma. Èzë dì'bë ze yaanya aba, baburu 'beze ehe söndu 'bomo akayaɲa rë nì na kyënyë, ehe vidì kayo akoli.”

<sup>11</sup> Mora Juliyasi oze mbili nì da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyeti mo, anza kö'du Pawolo.

<sup>12</sup> Bitɔɔ 'ba baburu anza dë na laka zi lima 'dɔmo tona aba. Ga kö'du nenyee, vidì kayo idannì kö'du henye, da yɔnzɔ ze, zi ti'bë na konda ta ha föfö kyedre zi Fenekisi. Fenekisi ëdì bitɔɔ 'ba baburu ra mi Keriti mati ayëhu zi dambaro-damirë ehe daaba-damirë, ehe da tɔ'bo lima tona aba ani.

### *Buluku da föfö kyedre*

<sup>13</sup> Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asòsunnì zi mala 'bënnì ko'dɔ. Here zë otɔnnì mongɔ 'ba baburu, ehe dì'bë na konda kara ta dagötì 'ba Keriti.

<sup>14</sup> Mora kandi buluku kyigɔ mati ako'jo “Daaba-humirë” aluku zɔ kì'dì zi ze tëmì rutu.

<sup>15</sup> Buluku otra baburu, ehe dɔ'bo dë zi ti'bë zi mo. Here dila buluku baburu kinjë.

<sup>16</sup> Dì'bë ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga tɔɲbò 'ba baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo.

<sup>17</sup> Here vidì otɔnnì tɔɲbò mi baburu ehe olonnì kò'di ɲbirì toko ra baburu zi nda'ba ga bi kòlò. Ga kö'du zë na tere, henye akotra yayi dagötì 'ba Seyiritisi, zë obannì bɔngɔ 'ba baburu akaɲo, ehe buluku injë baburu na konda.

<sup>18</sup> Buluku ku na kyënyë, ko'do vere aba, zë u'dunnì kya söndu 'ba baburu maakowe yaga.

<sup>19</sup> Mi ko'do ma wota kala nnì aba, zë u'dunnì kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga.

<sup>20</sup> Ko'do kayo aba, dɔ'bo dë kadra kongo mandere kyëluwë. Buluku kyigɔ zɔ nduwë luku, ehe ndundu mo aba, dila biya kö'du sòsu 'ba zi tɔmɔ.

<sup>21</sup> Kyere vidì maako tëmì ze onyo wa maako dë ndì kadra konda aba, Pawolo ɔɔ riyë ehe ayada zi kora nenyee, “Èzë owowe ha ma, da lime mi Keriti, wa 'be nenyee ayaɲa rë nì dë ehe ölu kpa dë.

<sup>22</sup> Mora yaanya aba, ma lenzee, ere dë ëdiyë rakyenyi aba ga kö'du akayɔme. Nje baburu ra atölu.

<sup>23</sup> Ma 'bama zi Wirì, ehe ma mötu mo. Yɔndɔ ma alaga ne, mo utu malayika

<sup>24</sup> zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere dë! Akatɔɔ mi vurë komo Yere 'ba Roma. Ehe ga kö'du yi, Wirì laka akayɔmɔ didì 'ba vidì mi baburu biya.'

<sup>25</sup> Èdiyë na rakyenyi. Ma yɔlɔ ku tinyö henye, Wirì ako'dɔ te wa ma mo alömu.

<sup>26</sup> Mora buluku akadrɔnyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaɲa rë nì.”

<sup>27</sup> Ko'do 'butë dɔmosowɔ ehe yɔndɔ, buluku 'ba wini kagba adrɔnyi ze toko ta ra Föfö Mediterina. Mora ëdì kaa mi kutë yɔndɔ, vidì mati mi baburu ayɔlɔnnì ze ku kara dakaɲo aba.

<sup>28</sup> Zë ayerinnì, ehe i'jannì henye, wini ne ëdì mitiri 'butësowɔ na yöndu. Yaa zë ayerinnì löhu ehe i'jannì ëdì nje mitiri 'butëwota.

<sup>29</sup> Vidì mi baburu na tere da kotra kya ri'dì maakowe, here zë izannì akaɲo mongɔ sowɔ ta kafo 'ba baburu. Here zë amötunnì kö'du bikanyi 'ba kadra.

<sup>30</sup> Vidì mati mi baburu ombannì zi taho. Here izannì tɔɲbò mi wini, o'ba rë nnì nédinnì kya 'ba mongɔ maakowe ra kiza akaɲo ta komo dagba 'ba baburu.

<sup>31</sup> Mora Pawolo iya zi vo kyëlu Juliyasi ehe vo kanye henye, “Èzë vidì nenyee alimannì dë da baburu, anze dë gëri maako aba zi didì yë yɔmɔ.”

<sup>32</sup> Here, vo kanye ikyennì kò'di mati iri tɔɲbò 'ba tɔmɔ ne, ehe ila lëpì mi föfö.

<sup>33</sup> Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vidiyë zi wakonyo. Mo ayada zi zë iya henye, “Ko'do 'butë dɔmosowɔ

aba ëdiyë kö'du sösu aba henye onyowe waako dë.

<sup>34</sup> Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be ɔɔ dɔ mo. O'de nenye ehe vidi ma kölö maako tëmi yë aki'ja riti."

<sup>35</sup> Tapëti Pawolo iya nenye, mo oba nzoyi mangɔɔ'bo ehe i'di öwö'di zi Wiri. Here ta da komo vidi biya, mo owe mangɔɔ'bo ne ehe onyo kya mo.

<sup>36</sup> Zë biya rakyenyi aba, ehe vidi biya tëmi zë onyo wa maako.

<sup>37</sup> Vidi ma ëdinni mi baburu ne, lamiriyö 'butëmadomoriyö domomodaka,

<sup>38</sup> ehe tapëti vidi biya onyoni wa ku, zë u'dunni söndu 'ba wakonyo mi föfö zi baburu ko'do na pëlë.

### *Baburu ayaña rë ni*

<sup>39</sup> Damindö ayi, ehe vidi ma mi baburu ne ongönni föyi maako zë ayɔɔnni dë. Mora zë ongönni yayi 'ba ha föfö. Here zë ombanni zi yonzɔ zi taho baburu aba dakaño da ha föfö.

<sup>40</sup> Zë ikyenni mongɔ nee ehe ila zë alëndi mi föfö. Mi kadra kölö ne zë inganni kö'di mati ëdi gëri yada zi baburu ne. Tapëti mo, zë injënni böngɔ ma dagba komo baburu ehe ila buluku ra zi baburu drɔnyi dagöti.

<sup>41</sup> Mora aho dakaño otra rë ni ra lumu 'ba yayi 'ba ha föfö. Kapa baburu ma dagba ne alaka mi yayi, ehe kapa mo, ma hulëhu alowe na nzoyi kazi kyigɔ 'ba wini kagba.

<sup>42</sup> Vo kanye ombanni ku zi mabosowe kofu zi sesi zë ta bi tele ehe kazi ahonni.

<sup>43</sup> Mora kyedre vo kyëlu omba zi didi 'ba Pawolo yomɔ, ehe mo ila vo kanye dë zi mala ma zë ombanni zi ko'do. Tapëti mo, mo i'di kö'du vidi biya mati at'bo tele zi töfu mi wini ehe dagba zi dagöti.

<sup>44</sup> Here mo ayada zi maakowe mirinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidi biya ɔko dagöti kazi kö'du maako.

## 28

### *Mi Malata*

<sup>1</sup> Mati dayi ze dagöti, da yɔɔ ze rutu ne ako'jo Malata.

<sup>2</sup> Vidi bi naniye na aboka, ehe zë irinni ze kalakyedre aba wa'do drɔko, ga kö'du mirë ëdi ata'di ehe bi na bikyëyi.

<sup>3</sup> Tapëti Pawolo atɔɔ dawanya yëri, ehe i'di da wa'do, bikyitu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo.

<sup>4</sup> Mati vidi bi naniye ongönni wiri ove rë ni ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kölö maako henye, "Kora nenye vo wakofo ra! Mo aluyi dë mi föfö, mora kö'du laka kö'do akila mo dë zi lima."

<sup>5</sup> Pawolo akɔɔ wiri ne mi wa'do ehe o'do wa kyënyë maako dë.

<sup>6</sup> Vidi asesinni sösu henye kala Pawolo ne atö'bu riyë mandere kandi akalëpi brua. Alimanni mo kongɔ kadra konda aba, ehe mati kö'du ako o'do rë ni dë zi mo, zë ofo kö'du sösu 'bënni ehe iyanni henye, "Kora nenye, wiri ra."

<sup>7</sup> Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyö, ehe mo ëdi kaño maako aba ani na 'bëni. Mo iri ze kalakyedre aba linɔ 'bëni ko'do wota aba.

<sup>8</sup> 'Bu mo mi sora, na koo rakyitu aba, ehe mikoo kindri aba. Pawolo i'bë zi mo, ehe i'di kala ni dɔ mo, ehe akɔ'jo kora ne mötu aba.

<sup>9</sup> Tapëti kö'du nenye o'do rë ni, vidi biya da rutu ne ika vidi 'bënni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe akɔ'jo zë biya.

<sup>10</sup> Vidi nee oronni ze, ehe mati di'bë, zë i'dinni zi ze wa biya ma domba.

### *Ta Malata zi Roma*

<sup>11</sup> Yehe wota aba yaa, di'bë ze mi baburu mati alima mi Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mi Ezipeto, ehe ëdi na yɔɔ henye, "Wiri loña."

<sup>12</sup> Doko ze mi Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba.

<sup>13</sup> Ta karani, di'bë ze zi Rahagimu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyö aba yaa, doko ze Putali.

<sup>14</sup> Ani di'ja ze öndu maakowe. Zë alenzenni ze zi lima rë nni. Ko'do kölö 'ba gima aba yaa, di'bë gawo kyedre 'ba Roma.

<sup>15</sup> Kya öndu maakowe mi Roma owonni kö'du ze, ehe ayinni de ze kutrë Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingo Wota. Mati Pawolo ongo zë, mo o'do öwö'di zi Wiri rakyenyi kyedre aba.

*Mi Roma*

<sup>16</sup> Doko ze mi Roma, ehe ila Pawolo zi lima mi loko na bi de ni, vo kanya aba kolö zi go mo kongö.

<sup>17</sup> Tapëti ko'do wota aba mati doko ani, Pawolo ako'jo bi kolö kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako de na kyënyë zi vidi 'bezee, ehe mo'do waako kpa de na kyënyë ra dalëti 'ba zutu 'bezee. Mora mi Yerusalema i'di ma na maboso mi Roma.

<sup>18</sup> Zë ongönni mi kö'du kyënyë ma asusu ma go mo, ehe omba zi ma kinga na dangölö. Zë i'janni mo'do kö'du ako de na kyënyë zi koli.

<sup>19</sup> Vo dagba 'ba Yude ombanni da kö'du ne de, here ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma zi vurë 'bama kiya. Mora manza de kö'du kyënyë maako aba zi kiya ra dakaŋo 'bama.

<sup>20</sup> Ida ma nyöri nenyee aba ga kö'du wa ma ze vidi 'ba Yiserele domba zi re ni ko'do. Kö'du nenyee ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kö'du wa ma domba ze nenyee."

<sup>21</sup> Vo dagbe aya'banni do mo iyanni henye, "Vidi kolö maako temi Yudiya ayöru waraga de zi ze ga kö'du yi. Ehe ma kolö temi zë ayi de zi kö'du ko'do 'beyi yada mandere zi kö'du kyënyë maako kiya re yi.

<sup>22</sup> Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidi biya ta bi ne ombanni gboko kyiyi nenyee de."

<sup>23</sup> Here, zë i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bezë ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo edi lima domo. Ta damindö le yondö aba, mo ayada zi zë kö'du kise 'ba Damöku 'ba Wiri. Mo iri temi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe wayöruwë 'ba Nebiyë zi yonzö zi kika zë zi Yësu.

<sup>24</sup> Kya vo dagba maakowe ombanni da kö'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni de.

<sup>25</sup> Kyere zë ombanni da kö'du temi kutë nni de, ayetönni ti'bë wënni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kö'du tinyö mati mo utu nebi Yisaya

<sup>26</sup> zi yada zi zutu 'bezee, 'i'bë zi vidi nenyee ehe ayada zi zë, "Akowowe ehe akowowe, mora ayole de. Akonge ehe akonge mora ayole de."

<sup>27</sup> Ge biya ediyë di'di kyënyë aba. Mbili ye owo kö'du de ehe komowe ayöfu ku.

Zë o'bönni de zi bi kongö, mandere kö'du kowo, mandere kö'du yolo.

Ezë ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je.' "

<sup>28-29</sup> Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wiri omba zi yomo tu'dëe, ehe zë akowönni."

<sup>30</sup> Koo riyö aba Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidi biya ma edi tayi mo kongö ne kalakyedre aba.

<sup>31</sup> Mo ayëti kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri kazi tere ehe yandi kö'du 'ba Yere Yësu Korisito, ehe vidi maako ayonzö de zi mo yata.



## Waraga kazi Yemisi

### *Koma kö'du yolo aba*

<sup>1</sup> Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wirī ehe 'ba Yere Yēsu Korisito. Wamētē biya zi vidī a Wirī mati opere rē nni mī damōku ne biya.

<sup>2</sup> Öndu ma'e emī ma eti, edi 'e na rakyenyi ezē kyinē 'ba kö'du yonzō biya ayi le gērī 'be'e,

<sup>3</sup> ga kö'du ayolo 'e koma 'be'e yonzō, atēdi nduwē zi ye.

<sup>4</sup> Ayolo 'e nduwē 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo.

<sup>5</sup> Mora ezē vidī maako tēmī 'e omba kö'du yolo, mo ma mōtu zi Wirī, mati akī'di zi mo kyō ndra, kazi kö'du kyēnyē ki'ja mī mo.

<sup>6</sup> Mora ezē mo amōtu, mo moma kazi da jijiji. Vidī mati do mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mī ranga mati edi kope ehe buluk injē.

<sup>7</sup> Vidī ma here ne'e ma asōsunnī dē na kirinnī wa kazi Wirī.

<sup>8</sup> Zē orōnnī dē da gērī kolō.

### *Leri wa kyō aba*

<sup>9</sup> Öndu mati na vo leri, mo mēdi rakyenyi aba ga kö'du mo edi vo da wa kayo.

<sup>10</sup> Mora vo da wa kayo, mo mēdi rakyenyi aba ga kö'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dōru 'ba wevo 'ba mōku.

<sup>11</sup> Kadra asi nzere, bi kyītu o'bo weno ne, dōru mo alēpi, ehe teme 'bomo ne ayaṅa gbo. Mī gērī kolō ne, vo wa kayo akayaṅa mī lo'bo 'bomo.

<sup>12</sup> Vo rakyenyiye ra mati alimannī koma aba hu wa yonzō. Ezē zē orōnnī na kyigo mī wa yonzō, akirinnī biriti 'ba didi mati Wirī alōmu ku zi zē mati o'dōnnī lo'bo mo.

<sup>13</sup> Ezē ayonzō vidī, mo miya dē henyē, "Wa yonzō nenyē ayi kazi Wirī." Ga kö'du Satani o'bo yonzō Wirī dē, ehe Wirī o'bo yonzō vidī maako dē.

<sup>14</sup> Mora ayonzō vidīye, mati kö'du komba kyēnyē 'bēzē oto zē ku 'de, ehe kuyi zē akpa kö'du ko'do 'bēzē aba.

<sup>15</sup> Here kö'du sōsu kyēnyē 'bēzē ne omo, ehe o'jo kö'du kyēnyē, ehe kö'du kyēnyē, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

<sup>16</sup> Öndu ma'e emī ma eti, mo'ba 'e dē.

<sup>17</sup> Wa ki'di biya laka ne, ehe waki'di biya ṅbala ne ayi ta komoriyē, ayi akaṅo kazi Wirī 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyē. Mo ofo dē kaa galili.

<sup>18</sup> Mī kö'du ko'do omo, mo ika ze zi tēdi nenyē kpuru tēmī me'do 'ba tīnyō, here zi ze tēdi na vo dagba mī kutē wa ko'do omo'e biya.

### *Kowo ko'do aba*

<sup>19</sup> Öndu ma'e emī ma eti, asōsu 'e kö'du nenyē. Vidī biya mē'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo.

<sup>20</sup> Kamo 'ba vidī köndu o'do kö'du laka dē, mati Wirī omba.

<sup>21</sup> Here ayaṅa 'e kö'du ko'do ma kyēnyē, ehe biya rasesi tēmī kö'du mati eme dē, mati kyō mī kutē 'e. Ra ki'di zi Wirī, ehe njē me'do mati mo iyī mī di'di 'e, mati ato'bo yomo 'e.

<sup>22</sup> O'ba'e re 'e dē nje mbiliye koze aba da me'do omo. Ta go mo, i'di 'e mī go mo yonzō.

<sup>23</sup> Vidī mati oze mbili nī da me'do, mora i'di dē mī go mo yonzō, edi kaa kora mati ongo bi mī ngana, ehe ongo rē nī kaa mati nēdi,

<sup>24</sup> ehe i'bē gbo 'de, kandi atōlu tēmī mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da.

<sup>25</sup> Mora kora mati ongo bi kara mī kö'du ki'di ma tīnyō, mati inga vidī na da ngölō, ehe mo nduwē mbili nī koze go mo, anza dē nje kowo mo mora kpa ko'do mo, Wirī akī'di ya'da zi mo mī wa mati mo o'do.

<sup>26</sup> Ezē vidī mati ongo rē nī 'ba yēni, ehe asesi ndende nī dē, mo edi rē nī ko'ba, ehe yēni 'bomo ne o'do waako dē.

<sup>27</sup> Yēni mati Wirī 'Bu ze omba edi ṅbala kazi ndōndō edi henyē: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bē kongō tēmī riti 'bēzē, ehe rasesi kazi wa kyēnyē 'ba damōku ne.

## 2

### *Ko'do vidī 'e mī gērī maako*

<sup>1</sup> Öndu ma'e emī ma eti, kaa vo koma'e mī Yere 'beze Yēsu Korisito, Yere 'ba

bikanyi, o'do 'e vidi 'e de mi geri maako 'beri tara da laya 'bezē ta yaga.

<sup>2</sup> Kaa kora vo wa aba kyo usu inzi 'ba dahabo ehe bongō ma laka ayi mi ratoto 'be'e ehe kora vo leri mi bongō liza ayi kpa.

<sup>3</sup> Ezē, ayada wa tawo ndra zi kora mati usu rē ni na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenye kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, o'ro nani, mandere alima kinye dakaŋo da ndi yi."

<sup>4</sup> Here, o'do 'e kö'du kyenyē 'ba rakinye ku mi kutē 'e. Eđi 'e na vo vurē 'ba kö'du sōsu 'ba Satani aba.

<sup>5</sup> Owo'e te, ondu ma'e emi eti. Wiri inzi vidi leri 'ba damōku nenye, zi tēdi ndo koma aba ehe zi tēdi damōku mati mo alōmu ku zi zē, mati o'donni lovo mo.

<sup>6</sup> Mora alidi 'e vo leri. Anza dē vo wa aba kyo'e ra edinni 'e ko'do na kyenyē kika mo komo vo vurē'e?

<sup>7</sup> Zē ra dē mati ame'donni mi kö'du kyenyē mi ru laka nani mati i'di zi ye ne?

<sup>8</sup> Ako'do 'e kö'du ma laka, ezē oro 'e kö'du ki'di 'ba damōku mati i'ja mi kö'du yöru, "O'do lovo vo halinjo oka, kaa o'do lovo yi."

<sup>9</sup> Mora ezē o'do kö'du zi vidi 'e tada ra laya 'bezē, o'do kö'du kyenyē ku, ehe kö'du ki'di aki'di yi mi kamba kaa vo kö'du ki'di kowe.

<sup>10</sup> Vidi mati owe kö'du ki'di kolō o'do kö'du kyenyē ku zē kowe aba biya.

<sup>11</sup> Iya henye, "O'do ndoro dē." Iya kpa henye, "Ofo vidi dē." Ezē o'do ndoro dē, mora ofo vidi ku, ayi ku na vo kö'du ki'di kowe.

<sup>12</sup> Ame'do ehe o'do kaa vidi mati akiya vo vurē ro mo kö'du ki'di aba, mati akila 'e na dangölō.

<sup>13</sup> Wiri ayada mikyēyi 'beni dē, zi vidi mati ikye vurē kazi mikyēyi. Mikyēyi i'be ndra tada vurē kiya!

### *Koma ko'do aba*

<sup>14</sup> Ondu ma'e emi ma eti, ezē vidi maako iya noma, mora mo o'do kö'du laka, a'di ra eđi na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yomo?

<sup>15</sup> Ezē ondu maako'e emi maako'e eti anzanni bongō aba ehe wakonyo,

<sup>16</sup> a'di ra eđi na laka mi kö'du kiya 'beyi zi zē, "Wiri mi'di ya'da zi ye, asesi 'e na

kyētu, onyo 'e na laka," ezē i'di wa ma laka dē zi zē?

<sup>17</sup> Here ezē koma eđi kolō ehe o'do waako dē, anza koma laka ra dē.

<sup>18</sup> Mora vidi maako akiya henye, "Vidi kolō maako eđi koma aba, agamo eđi 'ba ko'do mo." Kö'du ya'ba 'bama eđi henye, "Ayada zi ma, hala vidi maako ato'bo tēdi koma aba kazi ko'do mo, makayada koma 'bama zi mo kö'du ko'do aba."

<sup>19</sup> Oma ku henye Wiri eđi nje kolō? Laka. Dakyiki esenni kpa tere aba komo Wiri.

<sup>20</sup> Yi kora vo lumē. Omba yolo koma kazi ko'do mo, eme dē?

<sup>21</sup> Anza dē zutu 'beze Abarayama ra komo Wiri na laka tēmi kö'du ko'do 'bomo, mati mo i'di wisi eni Yisika da bi 'ba wakumu?

<sup>22</sup> O'bo 'e dē kongō? Koma omo kö'du ko'do omo aba o'donni lo'bo bi kolo. Koma omo eđi ndo tēmi lo'bo ko'do omo.

<sup>23</sup> Kö'du yöru ayi ku tinyō, mati iya henye, "Abarayama oma mi Wiri, Wiri iri mo na vo kö'du laka ko'do tēmi koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wiri.

<sup>24</sup> Ongō te henye, eđi lo'bo ko'do 'ba vidi 'e ra i'di zē na laka Wiri aba, anza dē nje koma 'bezē aba.

<sup>25</sup> Eđi kpa te kaa vo rōnyi Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wiri tēmi kö'du ko'do omo vo buluku'e 'ba Yiserele kiri kala kyedre aba, konyi tahonni ta geri 'beri maako.

<sup>26</sup> Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lo'bo ko'do ne yöku.

## 3

### *Ndende*

<sup>1</sup> Ondu ma 'e emi ma eti, anza dē kyo tēnū 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurē kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e.

<sup>2</sup> Ge ze biya 'duwi dēdi kö'du litē ko'do. Ezē vidi o'do kö'du litē dē mi kö'do kiya 'beni, mo eđi tinyō laka, ato'bo kpa zi gē ni kongō laka.

<sup>3</sup> Di'di ze ko'di ha akakya zi ko'do zi he ze kowo zi ko'do mo ti'be bi mati domba ze.

<sup>4</sup> Mandere akoba tönbö kyedre kaa ga kö'du yada, mati buluku kyigo adu'du, datö'bo kopi wa tisi 'ba dahu tönbö aba, mati domba ti'bë zi mo.

<sup>5</sup> Here ëdi ndende aba. Tisi wa aba kaa ëdi, atö'bo me'do kö'du wa kyedre'e.

Asösu 'e te hala möku kyedre atö'bo kusu mo wa'do tisi aba.

<sup>6</sup> Ndende ëdi kaa wa'do. Ëdi damöku 'ba kö'du kyënyë, i'ja bi 'bëni mida re ze ehe apere kö'du kyënyë kpuru tëmi lima 'beze. Usu wa'do mi bi tinyö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

<sup>7</sup> Vidì köndu atö'bo kopi wa widi maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, wa-tele'e, kyenze ëti.

<sup>8</sup> Vidì maako gba ö'bo dë zi ndende kopi. Ëdi kö'du kyënyë ko'do, ëdi kyö waroso 'ba koli aba.

<sup>9</sup> Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidì maako'e sënë mo aba, mati o'do zë kpa na kyinë 'ba Wiri.

<sup>10</sup> Me'do 'ba öwö'di ki'di ehe wa sënë ope yaga tëmi ha kölö ne. Öndu ma 'e ëmi ma ëti, nenyë o'do rë ni dë here.

<sup>11</sup> Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dë tëmi bi hwërë kölö ne.

<sup>12</sup> Öndu ma 'e ëmi ma ëti, kaga lijo ö'bo dë tana manga, manga ö'bo dë tana lijo. Ku'ju alöwu 'do wini ma yo'do ehe wini ma ndili dë.

### *Kyinë 'ba kö'du yolo riyö*

<sup>13</sup> Eyi ra na vo kö'du yolo mi kutë 'e? Mo ma yada mi lima laka 'bëni, kö'du ko'do mati ayi kazi vo kö'du yolo.

<sup>14</sup> Mora ëzë yi na mikumbë 'ba mikata mi di'di yi, o'do dakumbë dë ehe iga ndondo dë ra kö'du tinyö.

<sup>15</sup> Kyinë 'ba kö'du yolo nani ayi dë akaño ta komoriyë, ayi kazi dakyikyie.

<sup>16</sup> Bi ma mikumbë mikata aba 'do mo, kpa kyinë 'ba kö'du ko'do kyinyë 'ba Satani aba biya.

<sup>17</sup> Kö'du yolo 'ba riyë ëdi biya na nbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mikyëyi ndo, kö'du ko'do laka aba. Ëdi vo tinyö, anza vo komokandi.

<sup>18</sup> Vidì 'ba mikyëyi o'donni kö'du laka.

## 4

### *Idi re 'e zi Wiri*

<sup>1</sup> Kamo ralamo aba mi kutë 'e ne ayi ta kila? Ayinni tëmi da kö'du komba 'ba mi di'di 'e, mati lifonni mi re 'e.

<sup>2</sup> Omba 'e wa, mora i'ja 'e zë dë. 'E gbo nzo zi wakofu, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e zë dë. Alamo re 'e ehe u'bö re 'e. Anza dë wa mati omba 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wiri dë kö'du mo.

<sup>3</sup> Eze ako'jo'e, iri 'e dë, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi ko'do mo mi da kö'du komba 'be'e.

<sup>4</sup> Vidì kazi koma'e ra. Ayolo 'e dë henye ere, zi tedi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wiri.

<sup>5</sup> Asösu'e dë henye ere, kö'du tinyö anza dë mi kö'du yöru mati iya henye, "Lawo mati Wiri i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba."

<sup>6</sup> Mora rakyëyi mati Wiri i'di ëdi ndrë. Kaa wayöru iya henye,

"Wiri omba vo rakisiye dë, mora i'di rakyëyi zi vo raya'ba'e."

<sup>7</sup> Here, i'di re 'e zi Wiri. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e.

<sup>8</sup> Ayiye kara zi Wiri, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo kö'du kyënyë ne'e. O'do di'di 'e nbala, 'e vo komokandi ne'e.

<sup>9</sup> Ede 'e rasösu, kudu lu'bë aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaña.

<sup>10</sup> Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjë 'e riyë.

<sup>11</sup> Öndu ma'e, ëmi ma ëti, ame'do 'e dë na kyënyë ra aboka maako. Eze ame'do 'e na kyënyë ra aboka maako, ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di. Eze ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di, oro 'e kö'du ki'di dë, mora ëdi 'e vurë ra ko'do.

<sup>12</sup> Vo kö'du ki'di kölö, vo vurë kölö, mati atö'bo yomo ehe yaña. Yi eyi ra zi vurë 'ba aboka yi ko'do?

<sup>13</sup> Yaanya aba owö'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, "Ndenye mandere mindö aba dati'bë zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bë mi lö'ö maako, kahi ko'do kyo."

14 Ayol ɔ'e dē, a'di ra ako'do rē nī mindō aba. 'E kaa kyētu 'ba wa'do, mati alaya mī kadra tisi, ehe inde rē nī gbo.

15 Wa mati akiya 'e ēdī henye, “Ēzē Yere omba, dakalima ze da ko'do nenyē mandere nani.”

16 Mora yaanya aba 'e na rakīsī, ame'do 'e na rakīsī. Rakīsī ne biya anza laka.

17 Here zē maako'e mati ayolōnnī kō'du laka zi ko'do, mora zē o'dōnnī dē, zē o'dōnnī kō'du kyēnyē ku.

## 5

### *Kō'du zi vo wa kyɔ*

1 Yaanya aba, 'e vidī 'ba wa aba kyɔ, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga kō'du riti kyēnyē mati ēdī tayi de 'e ne.

2 Wa da kayo 'be'e ne enje ku 'de, bongo 'be'e kuru onyo ku.

3 Dahabo 'be'e manzede aba ayōfu do mo ku wa lēndrē aba. Wa lēndrē nenyē atēdī na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyɔ mī ko'do ma alaga nenyē'e.

4 I'dī 'e biriti kpa dē zi zē mati o'dōnnī lo'ɔ mī yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bēzē ku.

5 Lima 'be'e ma dakaŋo kinye ne, kyɔ na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti kī'dī zi ye.

6 Asusu 'e vidī mbiya kofo mo, agagannī gē nī kpa dē kazi 'e.

### *Mikuku mötu aba*

7 Öndu ma 'e emī ma eti, ēdī 'e mikuku aba le Yere 'boko. Ongɔ 'e te hala vo yaka uku mī nī, bi kaŋo enī kisi zi tana wa kyɔ. Mo isi bi mo mikuku aba zi mirē tayi.

8 Ēdī 'e kpa na mikuku. Asesi 'e kō'du sōsu 'be'e rī yē, ga kō'du tayi 'ba Yere ēdī ku kara.

9 Öndu ma'e emī ma eti, ame'do 'e dē ra oka maako, kazi Wirī ikye vurē re 'e. Vo vurē kikye ēdī ku kara, nzo zi laya.

10 Öndu ma 'e emī ma eti, asōsu 'e kō'du nēbī mati ame'do nni mī ru 'ba Yere. Oba zē kaa ga kō'du yada 'ba mikuku mī riti.

11 Dako'jo zē na vo rakyenyi, ga kō'du zē nduwē kō'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwē kō'du laka ko'do, ayolo 'e ku hala Wirī i'dī zi mo mī ndundu mo. Kō'du Yere ndo na mīkyēyī ehe lo'vo.

12 Ta da mo biya, öndu ma 'e emī ma eti, alömu 'e dē komoriyē aba, mandere dakaŋo aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye “ɔɔ,” ēzē omba kiya ɔɔ, ehe “e'e” ēzē omba kiya 'e'e. Here ayi 'e dē mī vurē a Wirī.

13 Vidī maako tēmī 'e mī riti? Mo ma mötu. Vidī maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto.

14 Vidī maako tēmī 'e na ko'ɔ? Mo ma ko'jo vidī kyedre 'ba kanisa'e zi mötu dē nī yēnī kulō ro mo mī ru 'ba Yere.

15 Mötu mati koma aba ne, ako'do vidī ko'ɔ ne na laka, Yere akinjē mo riyē. Ēzē mo o'do kō'du kyēnyē, akila mo.

16 Here ayasi kō'du kyēnyē 'bēyī zi oka ma kölō maako, ehe amötu kō'du oka ma kölō maako, here zi ko'jo na laka. Mötu 'ba vidī laka ēdī na kyigo.

17 Eliya mo kora kaa ze. Mo amötu henye mirē a'di dē, ehe mirē a'di dē dakaŋo ko'ɔ wota dēnī aba.

18 Löhu mo amötu, ehe komoriyē i'dī mirē, dakaŋo o'jo wa tana 'bēnī gbo.

19 Öndu ma 'e, ēzē vidī kölō maako tēmī 'e awirī dē nī tēmī kō'du tinyō, ehe vidī maako mika mo hulēhu,

20 asōsu 'e kō'du nenyē: Vidī mati opi da vo kō'du kyēnyē ko'do ku tēmī gērī litē 'bomo, akayomo mo tēmī koli, akayōfu da kō'du kēnyē kayo ne'e biya.



## Dagba waraga 'ba Yowani

### *Me'do 'ba didi*

<sup>1</sup> Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba didi, mati edi kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku komo ze aba. ɔɔ, dongo ze ku, kala ze ise ro mo ku.

<sup>2</sup> Mati didi nenyè alaya ku, dongo ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba didi nburu nburu mati 'Bu o'do na yolo zi ze.

<sup>3</sup> Wa mati dongo kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e drako ze aba mi mötu 'ba ga bi kolö mati dedii mo aba, Wiri ehe Wisi omo Yesu Korisito.

<sup>4</sup> Dayöru ze henye zi rakyenyi 'beze kinde.

### *Wiri bikanyi ra*

<sup>5</sup> Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yöyö mo edi henye, Wiri bikanyi ra, biköndu ako anza de mi mo.

<sup>6</sup> Ezè diya ze henye, ze na radrako mo aba, mora mi kadra kolö ne zo lima mi biköndu, ze ne 'do ndondo kiga mi me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba.

<sup>7</sup> Mora ezè dalima ze mi bikanyi, kaa mo edi mi bikanyi, here datedi ze mi lima kolö oka maako aba, ehe yama 'ba Yesu, Wisi omo o'do ze ku nbala temi kö'du kyenyè.

<sup>8</sup> Ezè diya ze danza kö'du kyenyè aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tinyö ako anza de mi ze.

<sup>9</sup> Mora ezè dayasi kö'du kyenyè 'beze zi Wiri, mo akasesi kö'du ki'di eni ako'do wa mati edi laka, mo akila ze temi kö'du kyenyè 'beze, manbala biya temi kö'du ko'do kyenyè 'beze.

<sup>10</sup> Ezè diya ze henye, do'do kö'du kyenyè de, do'do ze Wiri yada zi tedi na vo ndondo, me'do 'bomo anza de mi ze.

## 2

### *Korisito vo konyi 'beze*

<sup>1</sup> Medii nenyè yöru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kö'du kyenyè, mora ezè vidi maako

o'do kö'du kyenyè ku, dedii maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yesu Korisito ra tinyö laka.

<sup>2</sup> Korisito ra na bi de ni umu re ni zi kö'du kyenyè 'beze kila, anza de nje kö'du kyenyè 'beze, mora kpa kö'du kyenyè 'ba vidi biya.

<sup>3</sup> Ezè dowo 'e kö'du ki'di a Wiri, ani tinyö dayolo mo ku.

<sup>4</sup> Zè mati iyanni henye na yolönni mo ku, mora owonni kö'du ki'di 'bomo de, vo ndondo 'e ra, kö'du tinyö anza de mi zè.

<sup>5</sup> Zè biya mati owonni me'do 'bomo, lövo 'ba Wiri edi ndo mi mo. Nenyè edi hala dato'bo yolo henye, dedii mi ra drako Wiri aba.

<sup>6</sup> Zè mati iyanni henye, nedinni ku na radrako Wiri aba, ma limanni te kaa Yesu Korisito o'do.

<sup>7</sup> Aboka ma'e, kö'du ki'di nenyè medii yöru zi ye anza na kyiyi, edi kö'du ki'di ko'c ra, mati owo'e temi biyeto aba. Kö'du ki'di ko'c ne edi kö'du kise mati owo'e ku nzo ne.

<sup>8</sup> Here, kö'du ki'di mati yaanya aba medii yöru zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenyè kö'du tinyö ongo mi Yesu kpa mi ye, ga kö'du biköndu edi laga 'de, bikanyi ma tinyö edi ku nzo biyani.

<sup>9</sup> Zè mati iyanni henye, nedinni lima mi bikanyi, mora zè nduwè koyi öndu nni 'e emi eti, edinni mi biköndu mi kadra nenyè.

<sup>10</sup> Zè mati o'donni lövo öndu nniye, edinni mi bikanyi, here waako anza de mi zè zi vidi maako zi kö'du kyenyè ko'do.

<sup>11</sup> Mora zè mati oyi öndu nni 'e emi eti, zè edinni mi biköndu, zè edinni alasi mi mo, ayolönni de kila nedinni ati'bè, ga kö'du biköndu ne o'do zè ku na komo köndu.

<sup>12</sup> Medii yöru zi ye gisi a ma 'e, ga kö'du kyenyè 'be 'e ila ku ga kö'du 'ba Korisito.

<sup>13</sup> Medii yöru zi ye, 'bu 'e, ga kö'du ayolo 'e mo edi kyere biyeto aba. Medii yöru zi ye, vidi mati zè gba na obi, ga kö'du a'da 'e Satani ku.

Medii yöru zi ye gisi ama 'e, ga kö'du ayolo 'e 'bu ne ku.

<sup>14</sup> Medii yöru zi ye 'bu'e, ga kö'du ayolo 'e mo edi kyere biyeto aba.

Mëdi ayöru zi ye vidî mati zë gba na obi, ga kö'du 'e na kyigö, me'do 'ba Wirî alima mi ye, a'da'e Satani ku.

### *Lɔvɔ 'ba damöku*

<sup>15</sup> O'do 'e lɔvɔ damöku dë mandere wa mati ëdi na 'ba damöku ne. Èzë o'do'e lɔvɔ damöku, o'do'e lɔvɔ 'bu ne dë.

<sup>16</sup> Wa mati biya 'ba damöku ne, wa mati ra 'ba kö'du kyënyë omba ne, wa mati vidî ongo komba aba, wa biya mi damöku nenyë mati vidî ëdi rë nni kisi kö'du mo, ma kölö tëmî zë ayi dë kazi 'bu, ayi biya tëmî damöku ne.

<sup>17</sup> Damöku wa biya mi mo aba mati vidî omba ëdi alaga 'de, mora zë mati o'donni da kö'du komba 'ba Wirî, akalimanni nburu.

### *Vo wehe 'ba Korisito*

<sup>18</sup> Gisi ama 'e, ndundu mo ëdi ku kara. Ayada zi ye henye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayanni ku nzo, here dayolo ze ndundu mo ëdi ku kara.

<sup>19</sup> Vidî nenyë'e anza nni dë tinyö mi gboko 'beze, kö'du nere ra zë ilanni ze. Èzë ëdinni mi gboko 'beze, zë akalimanni ze aba. Mora zë i'bë wënni, here ëdi na yolo henye ma kölö maako anza dë tëmî gboko 'beze.

<sup>20</sup> Mora Lawo Kölö Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayolo'e tinyö ku.

<sup>21</sup> Mëdi ayöru zi ye, anza dë ga kö'du ayolo tinyö dë, ëdi ga kö'du ayolo 'e ku, ehe ayolo 'e kpa henye, ndondo ayi dë tëmî kö'du tinyö.

<sup>22</sup> Èyi ra ëdi na vo ndondo ne? Èdi zë mati iyanni henye, Yësu anza dë Korisito. Vidî ma here ne'e zë vo wehe 'ba Korisito, zë ombanni 'bu dë 'dö Wisi aba.

<sup>23</sup> Kö'du zë mati biya ombanni Wisi dë, kpa ombanni 'bu dë. Zë mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

<sup>24</sup> Ayolo'e laka zi sesi kö'du kise ne mi di'di 'e tëmî biyeto aba. Èzë asesiye kö'du kise nani, ëdiye 'duwi na radroko mi Wisi 'bu aba.

<sup>25</sup> Nenyë ëdi wa mati Korisito na bi dëni alömu zi didi nburu ki'di zi ze.

<sup>26</sup> Mëdi nenyë yöru zi ye kö'du zë mati ëdinni yonzö zi ye ko'ba.

<sup>27</sup> Mora kö'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kölö Laka ëni de 'e. Lawo Kölö Laka omo ayandi kö'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi ëdi tinyö anza ndondo ra dë. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kölö Laka, alima'e na radroko mi Korisito.

<sup>28</sup> Zo, gisi ama'e, alima 'e na radroko mo aba, here ezë mo alaya, datëdi ze kyigö aba, doho re ze dë kazi komokaya mi kadra mati mo ayi.

<sup>29</sup> Èzë ayolo'e ku mo ëdi laka, akayolo'e henye, vidî biya mati o'do wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

## 3

### *Gisisi 'ba Wirî*

<sup>1</sup> Ongö 'e te, hala 'bu o'do lɔvɔ ze ndra. Lɔvɔ 'bomo ëdi kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wirî, here tinyö, dëdi ze. Kö'du ne re ra damöku ayolo ze dë, ayolo Wirî dë.

<sup>2</sup> Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wirî, mora anza dë gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayolo ze ku henye ezë Korisito alaya, datëdi ze kaa mo, ga kö'du dakongo ze mo tinyö kaa mati mo ëdi.

<sup>3</sup> Vidî mati ëdi kö'du sösu nenyë aba mi Korisito, ma sesi rë ni nbala, kpa te kaa Korisito ëdi nbala.

<sup>4</sup> Vidî mati o'do kö'du kyënyë, o'do kö'du kyënyë ku kö'du ki'di 'ba Wirî kowe.

<sup>5</sup> Ayolo'e ku henye, Korisito alaya zi kö'du kyënyë koba 'de, ani kö'du kyënyë anza dë mi mo.

<sup>6</sup> Here, vidî mati alima na radroko Korisito aba, anza dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, mora mo mati zo nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, ongo mo dë mandere ayolo mo dë.

<sup>7</sup> Vidî maako mo'ba 'e dë, gisi a ma. Vidî mati o'do wa ma laka, ëdi nbala, kpa te kaa Korisito ëdi nbala.

<sup>8</sup> Vidî mati nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, 'ba Satani ra, ga kö'du Satani o'do kö'du kyënyë akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wirî alaya ga kö'du nenyë zi yanja wa mati Satani o'do.

<sup>9</sup> Vidî mati zë na gisi 'ba da kö'du ko'do komba 'ba Wirî ëdi mi di'di zë, ga kö'du Wirî 'bu zë, o'banni dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'do.

10 Nenye kö'du 'beri mi kutë gisi a Wiri gisi 'ba Satani aba. Zë mati biya o'do nni wa ma laka dë mandere o'donni lovo oka'e dë anza nni dë gisi 'ba Wiri.

### *O'do lovo oka maako*

11 Kö'du kise mati owo'e biyeto aba edi henye do'do 'e lovo oka.

12 Danza 'e dë kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo öndu ni Abele. Kö'du a'di Kayina ofo mo? Ga kö'du wa mati mo o'do biya na kyënyë, mora wa mati öndu mo o'do biya na laka.

13 Here, re 'e maga dë, öndu ma'e emi eti. Ezë vidi 'ba damöku nenye oyinni 'e.

14 Dayolo ze dila koli ku, dayi ku mi didi, dayolo ze here, ga kö'du do'do ze lovo öndu ze 'e emi ze eti. Vidi mati o'do lovo dë gba hu kyigo 'ba koli.

15 Zë biya mati na vo wa koyi 'e ne, zë vo wa kofo 'e ra, ayolo 'e ku henye, vo wa kofo 'e anzanni dë didi nburu nburu aba mi nni.

16 Nenye dayolo hala lovo edi, Korisito i'di didi ni kö'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di kö'du öndu ze 'e emi ze eti.

17 Vidi mati zë wa aba kyo, ongo öndu mandere emi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi zë, o'bo dë zi kiyanni henye, no'donni lovo Wiri.

18 Gisi ama'e, lovo 'beze anza dë nje me'do kiya, medii lovo ma tinyö, mati ayada rë ni mi lovo ko'do.

### *Kyigo komo Wiri*

19 Nenye edi hala dakayolo henye ere, ze 'ba tinyö. Nenye edi hala

20 ezë didi ze o'do ze na komo kaya daiya ze ralawo tinyö a Wiri. Dayolo ku henye Wiri edi kyedre ndra tada kö'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayolo wa biya.

21 Aboka ma'e, ezë kö'du sösu mi di'di ze o'do ze dë na komokaya, dëdi ze kyigo aba mi komo Wiri.

22 Diri ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du doru ze kö'du ki'di omo ehe ko'du wa mati o'do mo na rakyenyi.

23 Wa mati mo i'di mi kö'du ki'di edi henye, doma ze mi Wisi eni Yësu Korisito ehe do'do ze lovo oka maako te kaa mati Korisito i'di kö'du mo zi ze.

24 Zë mati oronni kö'du ki'di a Wiri alimanni na radroko Wiri aba, ehe Wiri

alima mi radroko ze aba. Nenye hala dayolo mo alima mi ze, dayolo ga kö'du mo i'di Lawo Kölö Laka zi ze.

## 4

### *Lawo ma tinyö ma ndondo aba*

1 Aboka ma'e, oma 'e dë mi lawo biya, mora ayonzo'e lawo ne'e ezë edinni kazi Wiri. Nebi vo ndondo 'e kyo i'benni yaga taga bi ne biya.

2 Nenye edi hala akato'bo yolo'e Lawo Laka a Wiri: Vidi maako mati iya tinyö henye, Yësu Korisito ayi kaa vidi köndu, edi Lawo Laka mati ayi kazi Wiri aba.

3 Mora lawo maako mati andi kö'du 'ba Yësu, anza dë kazi Wiri. Lawo mati mo edi mo aba, edi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba edi ku kinye mi damöku ne nzo.

4 Mora 'e 'ba Wiri ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nebi vo ndondo 'e ku ga kö'du Lawo Laka mati edi mi ye ne, edi ndra na kyigo tada lawo mi zë mati 'ba damöku.

5 Nebi vo ndondo naniye ame'donni kö'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dë zë ga kö'du zë 'ba damöku ne.

6 Mora ze 'ba Wiri ra. Vidi mati ayolo Wiri owo de ze, vidi mati anza dë 'ba Wiri, owo de ze dë. Nenye edi hala daka to'bo yada wa mati 'beri mi kutë 'ba Lawo ma tinyö lawo ma anza dë tinyö aba.

### *Wiri edi lovo*

7 Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kö'du lovo ayi kazi Wiri. Vidi mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wiri ra, ayolo Wiri.

8 Vidi mati o'do lovo dë, ayolo Wiri dë, ga kö'du Wiri lovo ra.

9 Wiri ayada lovo eni zi ze Wisi kölö eni kutu mi damöku ne, ga kö'du zi ze tedi didi aba kpuru kazi mo.

10 Nenye edi hala lovo edi. Anza dë henye do'do ze lovo Wiri, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi eni zi kumu rë ni zi kö'du kyënyë 'beze kila.

11 Aboka'e, ezë edi nenye hala Wiri o'do lovo ze, do'do lovo oka maako.

12 Vidi maako gba ongo Wiri dë, mora ezë do'do lovo oka maako, Wiri alima mi radroko ze aba, lovo omo edi ndo mi ze.

13 Dayolo ku henye, dalima mi radroko Wiri aba, here mo alima mi radroko ze

aba, ga kö'du mo i'di Lawo Laka eni ku zi ze.

<sup>14</sup> Dongo ze dayada zi ze maako'e henye, 'Bu utu Wisi eni zi tedi vo wa yomo 'ba damöku.

<sup>15</sup> Eze vidi mati iya henye Yesu Wisi 'ba Wiri ra, mo alima mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko mo aba.

<sup>16</sup> Ze na bi de ze dayolo, doma ku lovo mati Wiri edi mo aba kö'du ze.

Wiri lovo ra, ze mati alimanni mi lovo, alimanni mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko ze aba.

<sup>17</sup> Lovo o'do ndo mi ze, zi ze tedi ze na kyigo da kadra 'ba vure, ehe datedi ze mo aba, ga ko'du didi 'beze mi damöku nenyedi kpa te kaa 'ba Korisito.

<sup>18</sup> Ani tere anza de mi lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here, lovo o'do de ndo mi vidi mati edi na tere, ga kö'du tere edi zi riti ko'do.

<sup>19</sup> Do'do lovo ga kö'du Wiri o'do lovo ze dagba.

<sup>20</sup> Eze diya do'do lovo Wiri, mora doyi ondu'e emi eti, ze vo ndondo. Kö'du vidi ma o'do lovo ondu ni 'e de, mati mo ongo, mo o'bo de lovo Wiri, mati mo ongo de ne ko'do.

<sup>21</sup> Kö'du ki'di mati Korisito i'di zi ze edi nenyedi, ze biya mati o'donni lovo Wiri, mo'donni lovo ondu ni mandere emi 'e kpa.

## 5

### *Da'da damöku ku*

<sup>1</sup> Mo mati oma henye ere, Yesu ne Korisito ra, edi wisi 'ba Wiri ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa.

<sup>2</sup> Nenyedi hala dayolo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wiri, eze do'do lovo Wiri, ehe doro kö'du ki'di omo kpa.

<sup>3</sup> Kö'du lovo Wiri ko'do 'beze edi henye, doro kö'du ki'di omo. Kö'du ki'di omo anza de na kyigo kö'du ze,

<sup>4</sup> ga kö'du gisi 'ba Wiri biya ato'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyedi temi geri 'ba koma.

<sup>5</sup> Eyi ra ato'bo ta'da damöku? Nje vidi mati oma henye, Yesu Korisito Wisi 'ba Wiri ra.

*Hu kö'du doro ga kö'du Yesu Korisito*

<sup>6</sup> Yesu Korisito ra ayi wini 'ba bapatisi 'beni aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi de nje wini aba, mora 'do wini yama aba. Lawo Kolo Laka ayada, ga kö'du mo edi tinyo.

<sup>7</sup> Vo kiya edinni wota:

<sup>8</sup> Lawo Kolo Laka, wini, yama. Ze wota ne ayadanni biya kpa te kö'du kolo ne.

<sup>9</sup> Doma ze kö'du kiya 'ba vidi kondu, mora kö'du kiya a Wiri edi ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi eni.

<sup>10</sup> Here ze biya mati omani mi Wisi 'ba Wiri, edinni kö'du yada nenyedi aba mi di'di ni, mora ze mati omani de mi Wiri, o'donni Wiri zi tedi na vo ndondo.

<sup>11</sup> Kö'du yada ne edi: Wiri i'di zi ze didi ma nburu nburu, ehe didi nenyedi edi Wisi omo aba.

<sup>12</sup> Mo mati edi Wisi ne aba, edi didi nenyedi aba. Mo mati anza de Wisi 'ba Wiri aba, anza de didi aba.

### *Didi nburu nburu*

<sup>13</sup> Medii nenyedi yoru zi ye, zi ye yolo 'e edi 'e didi nburu nburu aba, eze oma 'e mi Wisi 'ba Wiri.

<sup>14</sup> Dakyigo re ze komo Wiri, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze eze dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo.

<sup>15</sup> Mo owo de ze eze da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenyedi edi tinyo. Dayolo kpa henye mo i'di zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

<sup>16</sup> Eze ondu yi mandere emi o'do kö'du kyenyedi, mati ika ze de zi koli, amotu zi Wiri mati aki'di didi zi ze. Nenyedi zi ze mati kö'du kyenyedi ika ze de zi koli. Kö'du kyenyedi maako ika koli. Damotu de zi Wiri ga kö'du nani.

<sup>17</sup> Biya wa ko'do mati eme de, ne na kö'du kyenyedi, mora ani kö'du kyenyedi maako edi ika koli de.

<sup>18</sup> Dayolo ku henye, gisi a Wiri maako anza de sesi nduwe kö'du kyenyedi ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wiri asesi ze ne laka, ehe Satani o'bo de zi ze ko'do na kyenyedi.

<sup>19</sup> Dayolo ku henye, ze gisi 'ba Wiri ra, ehe damöku ne edi mi kyigo 'ba Satani.

<sup>20</sup> Dayolo ku Wisi 'ba Wiri ayi i'di kö'du yolo ku zi ze, here zi ze yolo Wiri ma tinyo ne. Dalima mi radroko Wiri ma tinyo aba,



kpa mi radroko Wisi omo Yesu Korisito      <sup>21</sup> Gisi ama'e, asesi re 'e laka kazi wiri  
aba. Nenyé Wirí tinyö ra, ehe nenyé edi ndondo 'e.  
didi ma nburu nburu ra.